26-27

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1986

ΡΗΞΗ

για ένα αυτόνομο εναλλακτικό επαναστατικό κίνημα

Εναλλακτικό και ελληνική ιδιαιτερότητα

ΦΛΙΠΕΡ

Σπουδαστικά

ΣΧΟΛΙΑ

ΚΚΕ εσ.

ΑΥΤΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Το πράσινο εργαστήριο

Εν οίκω

Στεγαστικό

ΤΕΛΟΣ Ή ΑΡΧΗ;

Οι δημοτικές εκλογές και στους δύο γύρους αποκάλυψαν μια νεα κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Δεν βρισκόμαστε απλά «στο τέλος της μεταπολίτευσης» διαδικασία που έχει ήδη πραγματωθεί με την εκδίωξη του Καραμανλή, τις εκλογές του 1985 και τα οικονομικά μέτρα του περασμένου Οκτώβρη, πρόκειται για την αρχή, την εκκίνηση μιας νέας ιστορικής περιόδου, μιας περιόδου όπου ανατρέπονται οι παλιές ταξικές συμμαχίες, ο παλιός τρόπος «να γίνεται πολιτική», η παλιά σχέση κομμάτων και μαζών. Πρόκειται για μια τομή που δεν έχει πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα ίσως σε όλη την μεταπολεμική περίοδο: Το γεγονός δηλαδή, ότι το καινούργιο, **οι καινούργιες ιδέες και πρακτικές σε μαζική κλίμακα έρχονται από τα δεξιά!** Η δεξιά όντας πάντα σχεδόν στην εξουσία, συνδεδεμένη με τις πιο συντηρητικές επιλογές, ήταν εκείνη η δύναμη που προσπαθούσε να «συντηρήσει» την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων, να εμποδίσει τις αλλαγές και τους μετασχηματισμούς ή, μετά την μεταπολίτευση, να προσπαθήσει να επιβραδύνει το ρυθμό τους.

Σήμερα το σκηνικό αλλάζει. Η δεξιά, σε μαζική κλίμακα μετασχηματίζεται σε εκείνη την κοινωνική και πολιτική δύναμη που επιθυμεί την ανατροπή της μεταπολιτευτικής υπάρχουσας τάξης πραγμάτων και αυτή της η επιθυμία και θέληση βρίσκεται σε αρμονία με την κρίση της μεταπολίτευσης και των κομμάτων της. Από κει και η δύναμή της. **Η κίνησή της στο πολιτικό επίπεδο βρίσκεται σε αρμονία με την βαθύτερη κοινωνική κίνηση.**

⇨

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Η κρίση της μεταπολίτευσης είναι πριν απ΄ όλα κρίση του κρατισμού της μεταπολίτευσης. Όπως έχουμε επαναλάβει πολλές φορές μέσα στα δώδεκα χρόνια της μεταπολίτευσης η Ελλάδα ξεκινώντας από ένα μικρό σχετικά κρατικό τομέα δημιούργησε τον μεγαλύτερο - αναλογικά - σε όλη τη Δύση. Επί ΠΑΣΟΚ αυτή η κίνηση φτάνει στον παροξυσμό της με το πέρασμα του μεγαλύτερου μέρους των μεγάλων βιομηχανικών και εξορρυκτικών επιχειρήσεων στα χέρια του κράτους. Με μια διαχείριση καθαρά δημοσιοϋπαλληλική, νεποτική, εκλογοθηρική, βολέματος όλων των ημετέρων, ο κρατικός τομέας μεταβάλλεται σε έναν απέραντο πίθο των Δαναΐδων που καταβροχθίζει εκατοντάδες δισεκατομμυρίων. Το έλλειμα του προϋπολογισμού φτάνει το 1985 στο φοβερό ποσοστό του 18% του εθνικού εισοδήματος, το κράτος ελέγχει το μισό εθνικό εισόδημα ενώ ταυτόχρονα η παραγωγικότητα πέφτει. Επενδύσεις από τις κρατικές επιχειρήσεις - πνιγμένες στα χρέη και τα δάνεια - γίνονται ελάχιστες. Από ένα σημείο και μετά αυτή η διαχείριση οδηγεί κατ΄ ευθείαν στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Το ΠΑΣΟΚ μετά την Νέα Δημοκρατία, ο κρατισμός μετά την ιδιωτική επιχείρηση, αποδεικνύονται ανίκανοι να διαχειριστούν την μεταπολίτευση και τους ταξικούς συσχετισμούς που δημιούργησε. Το βάρος των κοινωνικών παροχών, των κατακτήσεων των εργατών, αγροτών και μικρομεσαίων είναι τέτοιο ώστε το ελληνικό κεφάλαιο, είτε σαν ιδιωτικό είτε σαν κρατικό, είτε με παραδοσιακή Κεϋνσιανή πολιτική - όπως επί Κραμανλή, είτε με σοσιαλιστική διαχείριση, όπως επί ΠΑΣΟΚ, δεν μπορεί να αντέξει το βάρος του τεράστιου κοινωνικού εκσυγχρονισμού που πραγματοποιεί η μεταπολίτευση.

Είναι προφανές πως μπροστά σ΄ αυτή την πραγματικότητα η «στροφή δεξιά» που κάνει το ΠΑΣΟΚ τον Οκτώβρη του 1985 είναι κυριολεκτικά μονόδρομος. Δεν υπάρχει καμμιά άλλη πολιτική που να μπορεί να προταθεί, κανένα άλλο μοντέλλο εκτός από την πλήρη κρατικοποίηση, την έξοδο από την ΕΟΚ και την καταστροφή των μικρομεσαίων στρωμάτων, πολιτική που για την Ελλάδα θα σήμαινε ακόμα και εμφύλιο, και τέλος πάντων δεν ήταν σήμερα στα πλαίσια του εφικτού για τα υπάρχοντα κόμματα. Έχοντας δεδομένη και την στροφή στη διεθνή πολιτική κατάσταση, με την υποχώρηση των σοβιετικών και την άνοδο της αμερικάνικης ισχύος, η κατάσταση εμφανίζεται προκαθορισμένη σχεδόν μέχρι τις λεπτομέρειές της. Όμως το ΠΑΣΟΚ ήταν ένα κόμμα που είχε συνδεθεί τόσο με μια κρατίστικη διαχείριση, όσο και με συγκεκριμένα κοινωνικά στρώματα, τεχνοκράτες, μικρομεσαίους, εργάτες, αγρότες, ώστε η νέα πορεία του άφηνε έκθετα - εκτός από την τεχνοκρατική μειοψηφία και τους χιλιάδες ημετέρους.

Η δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ δεν μπορούσε παρά να σημαίνει κρίση προς τα «αριστερά» του - διάλυση ουσιαστικά του «συνδικαλιστικού», των κομματικών οργανώσεων κλπ. Η μόνη ελπίδα επιβιωσής του ήταν να απευθυνθεί και να κερδίσει στρώματα της Δεξιάς, εκλογική πελατεία της Δεξιάς. Όμως αυτό το εγχείρημα προϋπέθετε πως θα έπειθε ότι η δεξιά δεν έχει την δυνατότητα να προτείνει μια συνεκτική διαχείριση, και πως μόνο το ΠΑΣΟΚ μπορεί να αναλάβει κάτι τέτοιο. Αυτή η πολιτική εφαρμόστηκε σε ένα βαθμό στις εκλογές του '85 και απέδωσε. Η δεξιά δεν χτυπήθηκε για το παρόν της αλλά για το παρελθόν της, την ηγεσία της κλπ. κλπ. Ο Μπαμπούλας-Μητσοτάκης, η αδυναμία δηλαδή της Δεξιάς να προσφέρει μια ηγετική ομάδα ικανή να πείσει τις συντηρητικές μάζες και την αστική τάξη ότι μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική διαχειριστική λύση, ήταν η κυρίαρχη γραμμή του ΠΑΣΟΚ. Να μπλοκάρει δηλαδή την πολιτική άνοδο της Δεξιάς, εκφράζοντας και προσεταιριζόμενο το ίδιο την κοινωνική της άνοδο.

Γι΄ αυτό λοιπόν είναι το ΠΑΣΟΚ που χρησιμοποιεί τα ΜΑΤ ενάντια στους απεργούς, εξαπολύει τον Δροσογιάννη και τις ορδές του, καθησυχάζει τους «νοικοκυραίους», ελπίζοντας πως αυτοί θα του το ανταποδώσουν πολιτικά. **Το ΠΑΣΟΚ επιχειρούσε τον τετραγωνισμό του κύκλου: να κυβερνάει δεξιά έχοντας κοινωνική και πολιτική βάση στα αριστερά.**

Η ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ

Και η απάντηση ήρθε από τις δημοτικές εκλογές. Το «νέο κλίμα» στο οποίο διεξάχθηκαν οι εκλογές - οι χαμηλοί τόνοι, η μεγάλη ρευστότητα των προγνωστικών και των σφυγμομετρήσεων μερικές μέρες πριν τις εκλογές, η απουσία μεγάλων προεκλογικών συγκεντρώσεων - όπως τονίζουμε και αλλού - δεν ήταν ένδειξη αποπολιτικοποίησης των εκλογών γενικά, αλλά σημεία ενός νέου τύπου πολιτικοποίησης. Η μεταπολιτευτική κραυγαλέα πολιτικοποίηση, η κυριαρχία των κομμάτων, το «κράτος των κομμάτων» που σφραγίζει την ελληνική κοινωνία για δώδεκα χρόνια αρχίζει πια να καταρρέει. Η παλιά πολιτική δέχεται ένα ισχυρό χτύπημα. Αυτό το νέο τρόπο της πολιτικής δεν τον εισάγει σε μαζικό επίπεδο μια κοινωνική και εναλλακτική αριστερά, που είναι ελάχιστα αναπτυγμένη στην Ελλάδα, δεν τον εισάγουν κάποιοι Πράσινοι - εναλλακτικοί όπως στη Δυτική Γερμανία, αλλά η δεξιά, το κόμμα της αντιπολίτευσης. Η μεγάλη της επιτυχία είναι ακριβώς ότι στην προσπάθεια της να ξεπεράσει το χάντικαπ του Μητσοτάκη και της παλαιοκομματικής ηγεσίας της, που ακόμα δεν μπορεί να αλλάξει εκ βάθρων, έπιασε αυτή τη βαθύτερη κοινωνική και πολιτική κίνηση. Οι άνθρωποι δεν ψηφίζουν πια, ούτε επιλέγουν με βάση κάποια γενική ιδεολογία, αλλά όλο και περισσότερο με βάση άμεσα συμφέροντα και ανάγκες. Γι΄ αυτό και είναι πολλοί οι αναποφάσιστοι και τόσο απρόσμενες οι επιλογές τους. Σήμερα με την αποτυχία της κρατίστικης διαχείρισης οι μικρομεσαίοι μπροστά στη διόγκωση της φορολογίας στρέφονται προς τον φιλελευθερισμό και την μείωση του ρόλου και του βάρους του κράτους, το πρόβλημα για την δεξιά ήταν πώς θα μεταβάλει αυτή την κοινωνική στροφή και σε πολιτική. Και έκανε την πιο έξυπνη επιλογή. Κατεβάζοντας στους τρεις μεγαλύτερους δήμους τρία «νέα» ανώτατα στελέχη της Νέας Δημοκρατίας, από την μια επέμενε στο πολιτικό στίγμα - βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας - και από την άλλη τους επέτρεπε να εκφράσουν το πνεύμα της πολιτικής ανανέωσης της Δεξιάς, όχι μόνο γιατί ήταν σχετικά νέοι, αλλά και με το είδος της καμπάνιας που έκαναν. Χαμηλοί τόνοι, απεύθυνση σε όλους, συγκεκριμένα προγράμματα, προσωπική επαφή, άρνηση αναφοράς σε γενικοπολιτικά θέματα, διεκδίκηση ανεξαρτησίας από το κόμμα, όχι πολλές αφισσοκολλήσεις, ιδιαίτερα σε Αθήνα-Πειραιά. Δηλαδή ένα είδος «μοριακής πολιτικής», πολιτικής που κρύβει το μεγάλο Π, που ακριβώς επέτρεπε στα δεξιά κοινωνικά στρώματα ή ακόμα και σε αριστερά, να προσεγγίσουν τη δεξιά πολιτική έκφραση. Η Νέα Δημοκρατία πέτυχε έτσι ένα δύσκολο εγχείρημα μετασχηματισμού: το μέχρι χτες παλαιοκομματικό κόμμα έγινε εκείνο που παρουσίασε την πιο μοντέρνα συμπεριφορά. Απέναντί τους το ΠΑΣΟΚ αντιπαράθετε είτε τον άχρωμο Μπέη, είτε τα ζόμπι του παλαιοκομματισμού, Παπασπύρου, Μαναβή κλπ.

Σ΄ αυτό το μετασχηματισμό της πολιτικής και την ταύτισή του με την δεξιά, η πλειοψηφία των αριστερών και προοδευτικών δεν έβλεπε «με θλίψη» παρά «αποπολιτικοποίηση» και έκλαιγε για την χαμένη πολιτικοποίηση, που είχε οδηγήσει στους «σαμουράϊ» με τις πλαστικές σημαίες. Δεν καταλαβαίνουν πως απέναντι σ΄ αυτή τη δεξιά ανανέωση δεν μπορεί να απαντήσει το παλιό στυλ

26/27

Σ'αυτό το τεύχος -που βγαίνει με σημαντική καθυστέρηση- υπάρχουν δύο κέντρα: Το ένα είναι η πολιτική συγκυρία, με τις δημοτικές εκλογές, το συνέδριο του ΚΚΕ εσωτερικού, και το χαρακτήρα του εναλλακτικού κινήματος στην Ελλάδα' Το δεύτερο αφορά την κίνηση του εναλλακτικού - πράσινου κινήματος στην Ευρώπη, και πιο συγκεκριμένα στην Ιταλία, όπου έγινε το πρώτο συνέδριο των Πράσινων.

Σε σχέση με τις δημοτικές εκλογές υπάρχουν δύο άρθρα ένα γραμμένο πρίν και ένα μετά, ενώ για το επόμενο τεύχος, θα ετοιμάσουμε μια έρευνα για τα προγράμματα των κομμάτων στις εκλογές, όπως και για συγκεκριμένες δημοτικές κινήσεις.

Το νομοσχέδιο για τα ναρκωτικά, ο Σαββόπουλος και το εθνικό κίτς -ή "ελληνικό τραγούδι", οι ηθικοπλαστικές δυνατότητες του φλίπερ - είναι μερικά απο τα θέματα που αναπτύσονται.

Όσο για το ΚΚΕ εσωτερικού, στο οποίο είναι αφιερωμένες δυό συνεντεύξεις και ένα άρθρο, πιστεύουμε ότι έχει έλθει πια ο καιρός για κάποιες τομές, η μεταπολίτευση και ο "ευρωκομμουνισμός" έχουν οριστικά εξαντληθεί.

Αν και σήμερα -καθυστερημένα- σ' όλα τα μήκη και τα πλάτη και με όλους τους τόνους διακηρύσεται το "τέλος της μεταπολίτευσης", το ζήτημα είναι πια η διερεύνηση του καινούργιου -και αυτό προσπαθούμε σ'αυτή την περίοδο. Αυτό είναι το πραγματικό "κέντρο" του 26ου τεύχους της ΡΗΞΗΣ.

Το τεύχος αφιερώνεται εξαιρετικώς στο νέο μέλος της ομάδας

Τέλος ή αρχή; 1
Περιεχόμενα 3
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ 4

ΣΧΟΛΙΑ 12
Οι γελωτοποιοί του βασιλιά 12
Ο νέος φορέας ποδηλατοδρομεί 12
Το λευκό που ξεχωρίζει 13
Να κλείσει το Νταχάου της Κέρκυρας 14
Ζήτα 15

Εναλλακτικό κάμπινγκ 16
Νοίκια 17
Μια έξωση στην Καλλιθέα 18
ΠΟΛΙΤΙΚΗ; 20

Ο ΝΕΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΑΤΑΠΟΝΤΙΣΤΗΚΕ 23
Συνέντευξη με τη Ζώγια Χρονάκη 26
Συνέντευξη με τον Δ. Αλεξόπουλο 31

Οι γυναίκες μετράνε 37
Ξενοδοχεία 38
Δουλειά στα θερμοκήπια 38
Το εργατικό κίνημα μπροστά στην κρίση 39

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 41

Εν ΟΙΚΩ 43
Μικρό σημείωμα 43
Τα σκουπίδια σε αριθμούς 44
Ουδέν κακόν αμιγές καλού 44
Αντικυνήγι 46

Εναλλακτική τεχνολογία 47
Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ 48
Καταναλωτές κάνναβης και μύθων 49

Τα ζόμπι βγήκαν και μας απειλούν 51
Πάτρα: φοιτητικές συσπειρώσεις 52
Πώς έγινα αυτόνομος 54

Βιντεοπληξία 55
ΦΛΙΠΕΡ 56
ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ: Για το Δ.Σαββόπουλο 60

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ 65
Συνέντευξη με τη Mala Erba 67
Marco Boato: Το Πράσινο εργαστήριο 74

ΔΙΕΘΝΗ 77
Βιέννη: η αντιπυρηνική Διεθνής 77
El Salvador: η κρίσιμη καμπή 78
Το Πακιστάν στο δρόμο των Φιλιππίνων 78
Εξελίξεις στη χώρα των Βάσκων 79
Γράμματα απ' τη Γερμανία 80

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ 81

ΡΗΞΗ **για ένα αυτόνομο εναλλακτικό επαναστατικό κίνημα**

Τεύχος 26/27 - Νοέμβριος 1986 - Κεντρική διάθεση: ΑΘΗΝΑ, Κέντρο Εναλλακτικής Πληροφόρησης και Δράσης, Θεμιστοκλέους 37, Τηλέφωνο 3626319, "Κομμούνα" Σουλίου 9, Τηλέφωνο 3602644, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, "Πράξη", Καστριτσίου 11, α' όροφος - Φωτοστοιχειοθεσία: Ηλεκτροτύπ Τζωρτζ 3, Κομμούνα Θεμιστοκλέους 37, Σύνθεση ΕΠΕ Καλλιρόης 26 - Αναπαραγωγές films Καλέμη Σόλωνος 116 - Τυπογραφείο Γ.Παπάς Κωλέττη 32.

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο Χρ. Σταματοπούλου

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ
και ελληνική ιδιαιτερότητα

Πριν από δύο χρόνια, από την εποχή του "Ξάραβελ", διαπιστώναμε πως μπροστά στον παλιό ακροαριστερό και αναρχικό χώρο έμπαιναν δύο πιθανές προοπτικές. Είτε θα καρόθωνε in extremis να εκφράσει μια ενωτική πολιτική αντίληψη και έτσι να παρέμβει πολιτικά με βάση το πολιτικό και κοινωνικό υποκείμενο που αποτέλεσε ο εξωκοινοβουλευτικός χώρος στα χρόνια μετά τη μεταπολίτευση, είτε θα υποχρεωνόταν να αποσυντεθεί. Κομβικό σημείο γι'αυτή την απόπειρα πολιτικής διεξόδου αποτέλεσαν οι εκλογές του 1985. Μετά την αποτυχία αυτής της απόπειρας επιταχύνονται τα εκφυλιστικά φαινόμενα.

ΤΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΕΛΟΣ

Οι παλιότερες γενιές απομακρύνονται σχεδόν ολοκληρωτικά και παύουν να παίζουν ενεργό ρόλο σε οποιαδήποτε απόπειρα μετασχηματισμού. Αυτή η οριστική, μάλλον, απομάκρυνση του παλιού στελεχικού δυναμικού της άκρας αριστεράς δε μπορεί να εξηγηθεί με το γνωστό "είναι σπασμένοι", "σπάσανε" κ.ο.κ. Χρειάζεται μια βαθύτερη ερμηνεία για το γεγονός ότι ένας χώρος από τον οποίο πέρασαν και στον οποίο εντάχθηκαν ενεργά δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι δεν μπόρεσε να κρατήσει παρά ένα ελάχιστο αριθμό μετρημένων στα δάχτυλα, ενώ οι υπόλοιποι απέπλευσαν προς πολλαπλές κατευθύνσεις. Για να ερμηνεύσει κανείς αυτό το φαινόμενο θα πρέπει να σκάψει βαθύτερα, πέρα από την γνωστή "αγωνιστική" πλειοδοσία για τους "σπασμένους".

Πώς και γιατί μπορεί να εξηγηθεί ένα φαινόμενο που σφραγίζει αυτό το χώρο;

Στον ακροαριστερό και αναρχικό χώρο για πολλά χρόνια εντασσόταν το πιο ζωντανό και δυναμικό κομμάτι της νεολαίας. Αυτό ίσχυε για όλη τη μεταπολίτευση. Το πιο γενναιόδωρο, το πιο ριψοκίνδυνο, εκείνο που αναζητούσε και αναζητάει νέους δρόμους και προβληματισμούς. Ο πλούτος των ιδεών που έχει παραχθεί απ'αυτό το χώρο αποτελεί και την απόδειξη του ισχυρισμού. Από τα εργοστασιακά σωματεία στα εργοστάσια, μέχρι το κίνημα των γυναικών, των ψυχιατριζόμενων, των νέων, των φαντάρων κλπ. Αρκεί να ανατρέξει κανείς στα φυλλάδια και τα έντυπα που έχει παράγει αυτός ο χώρος για να πειστεί. Πρόκειται για μια εντυπωσιακή παραγωγή.

Όμως εδώ αρχίζει το χάσμα. Αν ξεφύγουμε από το φυλλάδιο, το εφήμερο έντυπο, την πρόσκαιρη ομάδα και θέλουμε να περάσουμε στη διάρκεια, τη συνέχεια, την εναλλακτική πρόταση, αυτόματα ανακύπτει μια νέα πραγματικότητα. Ένα τεράστιο κενό. Στο επίπεδο της πρότασης, της παραγωγής βιβλίων, της παραγωγής εντύπων με διάρκεια και απήχηση (γιατί βέβαια δεν μιλάμε για τα έντυπα των χιλιαστικών ομάδων που δεν διαβάζονται από κανέναν ούτε ενδιαφέρουν κανένα) εκεί το τοπίο ερημώνει. Ο "χώρος" παράγει ιδέες, που όμως δεν έχουν διάρκεια, ούτε γνωρίζουν παραπέρα επεξεργασία, που δεν μπορούν να θεμελιώσουν μια εναλλακτική πρόταση. Γι'αυτό βέβαια δεν μπορεί να παράγει και ευρύτερες πολιτικές ομαδοποιήσεις. Θα λέγαμε πως ο "χώρος" έχει μια αντίστροφη εικόνα από εκείνη του "εσωτερικού", που στο επίπεδο νεολαίας δεν παράγει σχεδόν τίποτα, απλά αναμασάει επί το πλέον "κυριλέ" ιδέες και προβληματικές της άκρας αριστερά , ενώ βέβαια στο επίπεδο των ώριμων ηλικιών διαθέτει -ή μάλλον διέθετε- ένα σημαντικό διανοούμενο στελεχικό δυναμικό -που "παρήγαγε ιδεολογία" για όλη την αριστερά . Ούτε είναι τυχαίο ότι οι περισσότεροι διανοούμενοι του χώρου από μια ηλικία και μετά εντάσσονται στο εσωτερικό ή μεταβάλλονται σε "ανένταχτους" δορυφόρους του.

Μετά λοιπόν από μια πρώτη νεανική καταγγελία και παραγωγή ιδεών ο κόσμος εγκαταλείπει μαζικά το "χώρο". Στην πρώτη φάση περνάει από μια ταβερνόβια και μπαρόβια διαδικασία χωρίς καμμιά δημιουργικότητα, χωρίς καμμιά καινούργια ιδέα, αφού έχει στηρίξει τους τραγουδιστικούς ή λογοτεχνικούς συρμούς που παράγονται και προωθούνται από όμοια "ανένταχτους" εκδότες και καλλιτέχνες. Αλλά προσοχή, δεν παύει να στηλιτεύει το καθεστώς, να υπερασπίζει διαπύρσια την εργατική τάξη και την επαναστατική καθαρότητα, να "τη βρίσκει" με τις προκηρύξεις της 17 Νοέμβρη.

Και η τρίτη και τελευταία φάση του μετασχηματισμού: παροδική εξαφάνιση, γάμος, καριέρα -και ανάδυση εκ νέου σαν ανένταχτος, μέλος του "εσωτερικού", του ΠΑΣΟΚ, και του ΚΚΕ ορισμένες φορές. Να μια διαδικασία σχεδόν τυπική, κλινικά διαπιστωμένη. Πρώτο στάδιο νεανικών ανησυχιών, αναζήτησης, νέων ιδεών, καταγγελίας, μέχρι περίπου τα 25 χρόνια. Επόμενη φάση, από τα 25 μέχρι τα 30-35 χρόνια, και τέλος τρίτη, στη συνέχεια. Υπάρχουν οπωσδήποτε και παραλλαγές. Πολλοί όταν γύρω στα 25 απομακρύνονται από αυτό το χώρο δεν ακολουθούν τον πλειοψηφικό μπαρόβιο δρόμο, αλλά πέφτουν με τα μούτρα στην επιστήμη, την καριέρα τους κλπ.

Εκείνοι που παραμένουν σ'αυτό το χώρο είναι συνήθως οι πιο τραγικές περιπτώσεις. Είτε μένουν προσκολλημένοι στα άθλια γκρουπούσκουλα και το άπιαστο όραμα της νιότης τους, είτε παλιμπαιδίζουν τραγικά τρέχοντας πίσω από κάθε μόδα και "συγκίνηση" προσπαθώντας να αναστήσουν μια ηλικία και μια διάθεση που δεν μπορεί να ξανάρθει, παρά μόνο σαν ξαναζεσταμένη καρικατούρα. Τέλος ελάχιστοι, δυστυχώς ακόμα ελάχιστοι, προσπαθούν να ανιχνεύσουν νέους δρόμους και προοπτικές προσαρμοσμένες στην εμπειρία και την ηλικία τους, προσπαθούν να ανασυνθέσουν στην πράξη το επαναστατικό όραμα με βάση τα διδάγματα μιας εικοσαετίας.

Αυτή η τυπολογία του ακροαριστερού χώρου, που δεν περιγράφεται με καμμιά διάθεση επίκρισης ή "εκδίκησης", αλλά με πικρία και αγωνία από κάποιον που έχει ζήσει από κοντά όλους αυτούς τους μετασχηματισμούς, δεν αναιρεί την διαπίστωση με την οποία ξεκινήσαμε: για όλα τα χρόνια της μεταπολίτευσης τα καλύτερα και τα ζωντανότερα κομμάτια της νεολαίας πέρασαν απ'αυτό το χώρο. Τι συμβαίνει λοιπόν, πού "κολλάει" η υπόθεση, τι είναι εκείνο που προκαλεί αυτό το χάσμα, αυτή την τραγική έκπτωση ανθρώπων, ονείρων και αποπειρών;

Η απάντηση που δίνουν τα κατεστημένα κόμματα είναι εύκολη και ταυτόχρονα επιφανειακά εύστοχη. Μα πρόκειται για αρρώστειες της νιότης! "Ο αριστερισμός, παιδική αρρώστεια ..." κλπ. Ξεμπερδεύουν έτσι με το φαινόμενο, και τα γεγονότα μοιάζουν να τους δίνουν δίκιο. Νεανική καταγγελία, φάση κρίσης και διάχυσης, και τέλος επανένταξη στην κοινωνία, τους θεσμούς, τα κόμματά της. Ο κίνδυνος πέρασε! Η κατεστημένη τάξη πραγμάτων μένει αδιατάρακτη.

Όμως για μας ο ρεφορμισμός δεν παύει να είναι αισχρός, δεν παύει να αφορά κάποιους καλοβολεμένους καταναλωτές, αστούς, γραφειοκράτες και τεχνοκράτες.

Το ζήτημα μοιάζει να γίνεται φιλοσοφικό, ανθρωπολογικό! Οι άνθρωποι στα νιάτα τους θέλουν να αλλάξουν τον κόσμο, στη συνέχεια βλέπουν πως τίποτα ή σχεδόν τίποτα δεν αλλάζει και επανεντάσσονται, αποδεχόμενοι την σχετική ή απόλυτη αθλιότητα της κοινωνίας που τους περιβάλλει! Είναι άραγε έτσι, πρόκειται για την τραγικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης; Όταν είναι νέοι ειλικρινείς και επαναστάτες, ενώ όταν ωριμάσουν βολεμένοι, άθλιοι, καταναλωτές, συμβιβαστές; Όπως λέει και ο Σεφέρης, ο άνθρωπος είναι ένα δεμάτι χόρτα, που τρίβεται και φθείρεται, συμβιβάζεται. Αυτές είναι οι σκέψεις και οι προβληματισμοί χιλιάδων ανθρώπων, εκατοντάδων χιλιάδων που υπήρξαν επαναστάτες στα νειάτα τους. Βίωσαν, ίσως πιο αυθεντικά από όλους, την τραγικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης και την αδιαφάνεια της ανθρώπινης κοινωνίας.

Όμως ορισμένοι από εμάς, που αδιόρθωτοι ρομαντικοί συνεχίζουμε να σκαλίζουμε στα οράματα της νιότης μας και στους κοινωνικούς μετασχηματισμούς του σήμερα, θέλουμε να διερευνήσουμε κάποιους άλλους δρόμους, κυνηγάμε ίσως την ουτοπία, την ίδια εκείνη την ουτοπία που μας ζέσταινε στα οδοφράγματα και τις φωτιές που έκαιγαν τον παλιό κόσμο. Αυτόν τον παλιό, σύγχρονο, παρόντα, ασφυκτικό και ελπιδοφόρο κόσμο.

Εμείς λοιπόν δεν αποδεχόμαστε αυτή τη "μοίρα" της ανθρώπινης ύπαρξης, αλλά προσπαθούμε να απαντήσουμε σ'αυτή με ένα πρωτότυπο δρόμο, με ένα δρόμο που επιτέλους θα βγάζει το "χώρο" από το "περιθώριο", που θα επιτρέπει την σύγκλιση διαφορετικών ηλικιών, που θα επιτρέπει την ομαλή και δημιουργική ωρίμανση των νεολαίων, που επί τέλους θα οικοδομεί ένα νέο ιστορικό κίνημα.

Γιατί είμαστε πεισμένοι ότι το Μάη του '68 δεν αναδύθηκε ένα υποκείμενο εφήμερο, δεν ήταν ένας πρόσκαιρος νεανικός πυρετός μόνο, αλλά ήταν η αρχή της τροχιάς ενός νέου ιστορικού κινήματος, ενός μετασοσιαλιστικού επαναστατικού κινήματος. Ο Μάης του 1968 υπήρξε κάτι αντίστοιχο, τηρουμένων των αναλογιών και στις μέρες μας, με την Κομμούνα του Παρισιού. Το '68 αχνοφάνηκε μια νέα ιστορική περίοδος στην ιστορία του ανθρώπου, ένα κίνημα-το πρώτο στην ιστορία-που βασίζεται στην κινητοποίηση των ανθρώπων όχι για να λύσουν προβλήματα επιβίωσης αλλά για την κατά-

κτηση της ζωής, του χρόνου, της υπόστασής τους, για την αποτίναξη της αλλοτρίωσης. Αυτό το νέο μετασοσιαλιστικό κομμουνιστικό κίνημα κουβαλούσε βέβαια όλο το βάρος του παρελθόντος, όλη την προϊστορία του εργατικού και επαναστατικού κινήματος, μια προϊστορία που φυλάκιζε το παρόν και το μέλλον στις ιστορικές φόρμες που πέρασαν, παρ'όλο που ταυτόχρονα, επειδή τίποτα δεν πέφτει από τον ουρανό, αυτές οι οργανωτικές και ιδεολογικές δομές ήταν απαραίτητες. Ένα κίνημα μετασοσιαλιστικό, ένα κίνημα που έφερνε μια νέα πρακτική της επανάστασης, την επανάσταση σαν διαδικασία ανατροπής -εδώ και σήμερα- όλων των κατεστημένων σχέσεων, από το προσωπικό μέχρι το κοινωνικό επίπεδο, φυλακίστηκε σε σχήματα του παρελθόντος, σε σχήματα της πολιτικής επανάστασης που "προηγείται" οποιουδήποτε μετασχηματισμού. Αυτό το σχήμα ήταν όχι μόνο ξεπερασμένο αλλά και ουτοπικό, σε ό,τι αφορά τις αναπτυγμένες κοινωνίες της Δύσης. Ήταν ένα σχήμα ξεπερασμένο γιατί σήμερα είναι γνωστό ότι στον ύστερο σοσιαλ-καπιταλισμό η πολιτική εξουσία δεν αρκεί για να επιτρέψει οποιουσδήποτε κοινωνικούς μετασχηματισμούς, ότι η πολιτική αλλαγή -αναστρέφοντας το κλασικό σχήμα του 19ου αιώνα- δεν θα "ανοίγει μια περίοδο κοινωνικών και πολιτιστικών μετασχηματισμών" αλλά αντίθετα θα αποτελεί σε μεγάλο βαθμό το επιστέγασμα των πολιτιστικών και κοινωνικών αλλαγών που θα έχουν πραγματωθεί μέσα στο κοινωνικό σώμα. Ουτοπικό ταυτόχρονα, γιατί στις κοινωνίες του ώριμου σοσιαλ-καπιταλισμού δεν υπάρχουν πλειοψηφικά μαζικά κινήματα διατεθειμένα να ανατρέψουν με τη βία την υπάρχουσα τάξη πραγματων -τουλάχιστον όχι ακόμα.

Όμως τα πολιτικά σχήματα που ενδύθηκε η επανάσταση του '68 ήταν ακριβώς τα σχήματα της άμεσης πολιτικής επανάστασης. Και γι'αυτό άρχισε η διχοτόμηση, οι αποκλίνουσες πορείες. Ενώ το '68 σαν κουλτούρα ανέτρεπε τις παλιές κατεστημένες αξίες και αναποδογύριζε τον κόσμο, ταυτόχρονα οι οργανώσεις και ομάδες που βγήκαν απ'αυτό το ανεπανάληπτο ιστορικό κίνημα συρρικνωνόντουσαν αδιάκοπα σε όλη τη Δύση και κατέληξαν είτε σε σέκτες χιλιαστικού χαρακτήρα, είτε οδηγήθηκαν σε τρομοκρατικές ομάδες. Ένα ιστορικό κίνημα αποτίναξε μ'αυτό τον τρόπο την κληρονομιά του παρελθόντος που έμοιαζε πια σαν τσιμπούρι πάνω στο παλλόμενο σώμα, την ζωντανή ύπαρξη ενός μεγάλου κινήματος. Αυτός ο διαχωρισμός ανάμεσα στα πολιτικά υποκείμενα -τις οργανώσεις του '68- και το κίνημα που έκφραζε αυτή η νέα ιστορική πραγματικότητα, βιώθηκε τραγικά από τους πρωταγωνιστές του, που διχοτομούνταν ανάμεσα σε δυο παραδόσεις, σε δυο πραγματικότητες: την πολιτική παράδοση του σοσιαλιστικού κινήματος και την βιωμένη πραγματικότητα ενός μετασοσιαλιστικού κομμουνιστικού κινήματος. Η διχοτόμηση είχε τραγικές συνέπειες για τα πολιτικά υποκείμενα. Ιδιώτευση, ναρκωτικά, τρομοκρατία, σιωπή, τρέλλα. αυτοκτονία κλπ. κλπ. Για χρόνια ολόκληρα στη Δυτική Ευρώπη και την Αμερική αυτή η γενιά πέρασε τα "μολυβένια χρόνια" της απογοήτευσης, της αποστράτευσης, του θανάτου. Ώσπου επί τέλους άρχισαν , εκεί που η κοινωνικο-πολιτική πραγματικότητα ήταν πιο ώριμη και τα φαντάσματα των επαναστάσεων του παρελθόντος πιο αδύναμα, στη Βόρεια Ευρώπη και τη Γερμανία, να προτείνονται νέες οργανωτικές και πολιτικές μορφές που θα μπορούσαν να αρχίζουν να εκφράζουν αυτό το πλειοψηφικό ιστορικό κίνημα. Η γέννηση του εναλλακτικού και πράσινου κινήματος έχει ακριβώς αυτό το νόημα, είναι η πρώτη οργανωτική-πολιτική αποκρυστάλλωση του νέου κινήματος που συμβαδίζει με την πολιτική του ουσία και περιεχόμενο. Όσο ατελής και μερική μορφή και αν είναι, αποτελεί έναν ιστορικό σταθμό, μια νέα αφετηρία για την οργανωμένη έκφραση του κινήματος του '68. Για μια ακόμα φορά ίσως η ιστορία επαναλήφθηκε. Ενώ η Κομμούνα του Παρισιού έγινε στη Γαλλία, η ανάπτυξη του πρώτου πολιτικού οργανωμένου κινήματος της εργατικής τάξης έγινε στη Γερμανία. Εκατό χρόνια αργότερα ο Μάης έγινε στη Γαλλία και η πρώτη οργανωμένη μορφή του νέου κινήματος παρουσιάστηκε στη Γερμανία. Σταματάει πια ο εκφυλισμός και το φυλλορρόημα του επαναστατικού υποκειμένου. Οι νέοι του '68 στην Γερμανία, σε ένα σημαντικό ποσοστό δεν είναι πια ιδιώτες ή τσακισμένες υπάρξεις. Είναι σήμερα ώριμοι ή μεσόκοποι (διαλέγετε και παίρνετε) άνθρωποι που θέλουν να συνεχίσουν και συνεχίζουν την επανάσταση της νιότης τους. Ζουν σε κοινόβια, παλεύουν σε εναλλακτικές απόπειρες και κοινότητες εργασίας και ελεύθερου χρόνου, συνεχίζουν το όραμά τους, έχοντας επί τέλους συνταιριάξει, έστω σε ένα βαθμό, την κοινωνική και πολιτιστική με την πολιτική τους πρακτική!

Στην Ελλάδα τα φαινόμενα ήταν πολύ πιο καταστροφικά και ταυτόχρονα διαφορετικά. Το "ελληνικό '68" ήταν μια σχετικά μακρόχρονη περίοδος, απ'το 1972 μέχρι το 1976,

μια περίοδος όπου συνδυάζονταν και επικαλύπτονταν απαιτήσεις, ανάγκες και κινήματα πολλών εποχών ταυτόχρονα. Ανάγκες και κινήματα αντιδικτατορικά, δημοκρατικά, σοσιαλιστικά και μετασοσιαλιστικά ταυτόχρονα. Αυτό το κοκτέιλ, αυτό το απίστευτο κράμα κινημάτων και αναγκών έδινε στην ελληνική άκρα αριστερά, στην ελληνική πολιτική σκηνή,χαρακτηριστικά πιο καθυστερημένα, "τριτοκοσμικά" σε σχέση με τη Δυτική Ευρώπη. Η ελληνική άκρα αριστερά, ενώ στηριζόταν εν μέρει στα ίδια υποκείμενα με εκείνα του '68, τη νεανική εξέγερση που κορυφώνεται με το Πολυτεχνείο, και την εργατική εξέγερση που κορυφώθηκε στις 25 Μάη του 1976, έχει να αντιμετωπίσει μια κοινωνία που ζητάει να λύσει κεντρικά ζητήματα αστικής δημοκρατίας και σοσιαλιστικών μεταρρυθμίσεων -ή επαναστάσεων! Η άκρα αριστερά, στις κύριες μορφές της μαρξιστο-λενινιστική, βρέθηκε πλευροκοπημένη από δύο ταυτόχρονες κινήσεις. Από τη μια τη φοβερή ισχύ και διάρκεια του μεταπολιτευτικού μεταρρυθμισμού, που έφτασε με το ΠΑΣΟΚ στην πιο "σοσιαλιστική" κυβέρνηση της Δυτικής Ευρώπης, και από την άλλη την ανάπτυξη αναγκών, ιδιαίτερα σε ένα κομμάτι της νεολαίας, αντίστοιχων με εκείνες του '68. Ο μεταπολιτευτικός μεταρρυθμισμός μετέβαλε τα αστικοδημοκρατικά και σοσιαλιστικά αιτήματα σε αντικείμενα μεταρρυθμίσεων και όχι επανάστασης. Οι επαναστάτες έχασαν αυτόματα το λόγο της ύπαρξής τους! Αυτό που πρότειναν με αίμα, θυσίες και δάκρυα ερχόταν μέσα από την ... κάλπη και με ελάχιστες προσπάθειες. Ταυτόχρονα η νεολαία της μεταπολίτευσης δεν είχε καμμιά σχέση με τα αντάρτικα τραγούδια και την παλαιοκομμουνιστική σκλήρυνση των ελλήνων αριστεριστών. Τέλος ένα υποκείμενο που θα μπορούσε να εκφραστεί σαν αριστερίστικο παλιού τύπου, εκφραζόταν στο ΚΚΕ! Το αποτέλεσμα: έξοδος. Οι έλληνες αριστεριστές όχι μόνο δεν επαναλαμβάνουν την γερμανική εμπειρία,αλλά ούτε την ιταλική ή γαλλική, όπου η υποχώρηση και ήττα του κινήματος εκφράστηκαν μέσα από μια τραγική υποκειμενικότητα. Όπου ο θάνατος, η τρομοκρατία, η προσωπική κρίση, η αυτοκτονία υπήρξαν φαινόμενα μαζικής κλίμακας, ιδιαίτερα στην Ιταλία. Εδώ οι αριστεριστές των παλιών γενεών δεν αντιμετώπισαν τέτοια κρίση γιατί στην πλειοψηφία τους δεν είχαν δονηθεί από ανάγκες ίδιου χαρακτήρα και περιεχομένου. Η μεταπολιτευτική νεανική και εργατική αμφισβήτηση δεν εκφράστηκε παρά σε ελάχιστο βαθμό από τις οργανώσεις της άκρας αριστεράς, που έμεναν προσκολλημένες σε μια παρωχημένη κουλτούρα. Γι'αυτό και έχουμε το φαινόμενο της ιδιώτευσης και της ένταξης σε άλλα κόμματα, από τα στελέχη του παλιού αριστερίστικου χώρου, ενώ οι εναλλακτικές απόπειρες είναι ελάχιστες έως μηδενικές. Γι'αυτό και στην Ελλάδα έχουμε την τυπολογία που περιγράψαμε. Και αυτή η τυπολογία είναι το αποτέλεσμα μιας πραγματικότητας όπου, μετά από μια ορισμένη ηλικία, ο "χώρος" δεν πρόσφερε καμμιά δυνατότητα μετεξέλιξης, δημιουργικότητας, αυτοπραγμάτωσης. Μετά από μια περίοδο κρίσης λοιπόν η έξοδος, η ιδιώτευση.

ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Τί γίνεται όμως σε επίπεδο νεολαίας; Το '68, όπως κάθε αυθεντική επανάσταση στην ιστορία, υπήρξε μια επανάσταση της νεολαίας καθοδηγούμενη από τους ίδιους τους νεολαίους! Μια επανάσταση της νεολαίας ενάντια στην κατεστημένη κοινωνία, μια επανάσταση ενάντια στις ηλικίες που κατείχαν την εξουσία, ενάντια στη γεροντοκρατία. Από τότε και μετά, μέχρι σήμερα, το επαναστατικό κίνημα ήταν βασικά νεολαιίστικο, και όπως εξηγήσαμε παρά πάνω, δεν κατόρθωνε να μετεξελιχτεί.

Αλλά το σημερινό νεολαιίστικο κίνημα σε όλες τις χώρες της Δύσης εμφανίζεται σε μια εποχή βαθύτατης δημογραφικής ανατροπής, ενώ μια συμμετρική δημογραφική ανατροπή -ακριβώς αντίθετης κατεύθυνσης- εμφανίζεται στην πλειοψηφία των χωρών του τρίτου κόσμου. Δηλαδή, ενώ στις περισσότερες χώρες της Δύσης, μέχρι τον εικοστό αιώνα, και ιδιαίτερα μέχρι τον Πρώτο Πόλεμο, ο πληθυσμός είναι βασικά νέος, οι ηλικίες κάτω των 30 ξεπερνούν το 60 ή και 70 % του πληθυσμού (!), αυτή η ισορροπία ανατρέπεται άρδην μετά το Δεύτερο Πόλεμο και ιδιαίτερα μετά το 1960. Σήμερα στις περισσότερες χώρες του αναπτυγμένου κόσμου μόλις που φτάνουν το 35-40% του πληθυσμού. Ανάμεσά τους οι ηλικίες 15-30 που με την ευρεία έννοια μπορούμε να χαρακτηρίσουμε νέους και που κάποτε ξεπερνούσαν το 35-40% του πληθυσμού, σήμερα κινούνται γύρω στο 20% του συνολικού πληθυσμού. Αντίστοιχα οι ηλικίες πάνω από τα 50 χρόνια, που ήταν κάτω από 15% του πληθυσμού, σήμερα ξεπερνάνε το 30%. Δηλαδή η δημογραφική ισορροπία των αναπτυγμένων δυτικών χωρών ανατράπηκε προς όφελος των μεγάλων ηλικιών. Αντίστροφη ήταν η κίνηση στις χώρες του τρίτου κόσμου όπου οι ηλικίες κάτω από τα 30 εξακολουθούν να αποτελούν το 70 % του συνολικού πληθυσμού!

Αυτή η δημογραφική αλλαγή, που δεν είναι της ώρας να εξηγήσουμε εδώ τα αίτιά της, συνοδεύτηκε στη Δύση με την επέκταση της εξασφάλισης για τους εργαζόμενους, του κοινωνικού κράτους, της ανάπτυξης του σοσιαλ-καπιταλισμού. Οι προλετάριοι είχαν και έχουν να χάσουν πολύ περισσότερα από τις αλυσίδες τους. Οι μόνοι που δεν ήταν εξασφαλισμένοι, ενταγμένοι ήταν ακριβώς οι νεολαίοι, που αρνιόντουσαν τις κυρίαρχες αξίες. Γι΄αυτό και το κίνημα του ΄68 εμφανίζεται σαν νεολαιίστικό κίνημα (όπως και για πολλούς άλλους παράγοντες, ιστορική επιτάχυνση και έντονη διαφοροποίηση ανάμεσα στις γενιές κλπ). Αυτή η νεολαιίστικη αμφισβήτηση στηρίχτηκε παράδοξα στην ύπαρξη και επέκταση του κοινωνικού κράτους. Οι νεολαίοι μπόρεσαν να βάλουν μετασοσιαλιστικά αιτήματα ακριβώς γιατί στην κοινωνία ήταν ήδη κατακτημένο ένα επίπεδο κατανάλωσης και εξασφάλισης.

Μέσα στα πλαίσια της συνολικής μεταπολεμικής "γήρανσης" του πληθυσμού η γενιά του "΄68" υπήρξε για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες η μεγαλύτερη, ποσοστιαία και απόλυτα, νέα γενιά της μεταπολεμικής περιόδου. Ήταν η γενά του "baby boom" μετά τον πόλεμο, όταν δηλαδή αμέσως μετά τον πόλεμο υπήρξε μια αυξημένη γεννητικότητα. Από τα μέσα της δεκαετίας του ΄70 η πτώση του ποσοστού της νεολαίας στο σύνολο του πληθυσμού παίρνει διαστάσεις κατάρρευσης.

Μια τέτοια κοινωνία, μια κοινωνία σχετικής εξασφάλισης για τους εργαζόμενους και μειοψηφικής και φθίνουσας συμμετοχής των νέων στο σύνολο του πληθυσμού, είναι μια κοινωνία που δεν αποδέχεται μια βίαιη και αιφνίδια ανατροπή. Η ώριμη σοσιαλ-καπιταλιστική κοινωνία είναι ο πρώτος κοινωνικός σχηματισμός στην ιστορία όπου οι νέοι αποτελούν τη μειοψηφία του πληθυσμού. Και οι επαναστατικές ανατροπές γίνονται πάντα από τους νέους. Στις κοινωνίες οι επαναστάσεις, είτε εξοβελίζονται σύμφωνα με την κυρίαρχη ρεφορμιστική οπτική, είτε γίνονται επαναστάσεις μακρόχρονες, μακράς διαρκείας, επαναστάσεις στον πολιτισμό και τον κοινωνικό ιστό πριν να είναι πολιτικές τέτοιες. Μπροστά λοιπόν στο βάρος της ώριμης κοινωνίας, οι ταξιαρχίες των νέων επαναστατών της δεκαετίας του ΄60 και του ΄70 αποδείχτηκαν ανίσχυρες για άμεση επαναστατική ανατροπή. Αποδείχτηκαν φοβερά μειοψηφικές για να μπορέσουν να ανατρέψουν το βάρος μιας περίπλοκης σοσιαλ-καπιταλιστικής δομής. Το μόνο συμπαγές κομμάτι της κοινωνίας που επιθυμούσε την πολιτική ανατροπή εδώ και τώρα, η νεολαία, σκόνταφτε στην κατεστημένη κοινωνία.Μπροστά σ΄αυτό τον αδιαπέραστο τοίχο υπήρξαν πολλαπλές τοποθετήσεις. Ένα κομμάτι των νέων, το μεγαλύτερο, εντάχθηκε σταδιακά στην κοινωνική δομή φέρνοντας βέβαια σημαντικές πολιτιστικές και κοινωνικές αλλαγές. Ένα άλλο πήρε τον δρόμο του περιθωρίου, είτε πολιτικού είτε κοινωνικού. Το πολιτικό περιθώριο προσπαθεί να ερμηνεύσει την αδιαφορία της παραδοσιακής εργατικής τάξης απέναντι στην εξαγγελία της άμεσης επαναστατικής ανατροπής είτε με την γνωστή λογική " οι μάζες δεν είναι ακόμα ώριμες" και περιμένει "να ωριμάσουν" ώστε να γίνει η περιπόθητη πολιτική επανάσταση΄ είτε αποφασίζει να τις ξυπνήσει ή -ανάλογα με την περίπτωση- να τις εκδικηθεί (!) μέσα από την τρομοκρατία. Τέλος ένα τρίτο κομμάτι, αποδεχόμενο την πραγματικότητα της ανέφικτης άμεσης ανατροπής, προσπαθεί να επεξεργαστεί μια θεωρία της επανάστασης στην μακρά διάρκεια, που είναι ταυτόχρονα και πριν απ΄όλα καθημερινή πρακτική και πειραματισμός μιας επανάστασης που είναι ίσως η πιο "δύσκολη", γιατί είναι η επανάσταση στην καθημερινότητα, στη ζωή, στις προσωπικές και κοινωνικές σχέσεις και ταυτόχρονα η πιο πλειοψηφική και "εύκολη". Αυτό είναι το αυτόνομο εναλλακτικό επαναστατικό κίνημα που επιχειρεί να σπάσει την περικύκλωση της νεολαίας μέσα από τη διαμόρφωση μιας θεωρίας και μιας πρακτικής με πλειοψηφικά χαρακτηριστικά.

Σήμερα στις περισσότερες χώρες της Δύσης η νεολαία έχει πάψει από χρόνια -το κύκνειο άσμα ήταν το κίνημα του ΄77 στην Ιταλία- να αποτελεί το κατ΄εξοχήν επαναστατικό υποκείμενο, το κέντρο των μετασχηματισμών. Η αλλαγή έρχεται με κέντρο τους εναλλακτικούς "πρώην νεολαίους". Αυτή η μεταστροφή που στις περισσότερες χώρες της Δύσης οδηγεί τους νεολαίους να ψηφίζουν συντηρητικότερα από τους πατεράδες τους, είναι συνέπεια όχι μόνο της αποτυχίας της "εφόδου στον ουρανό" που αποπειράθηκε το ΄68, και της δημογραφικής συρρίκνωσης αλλά και της καταστροφής του πάλαι ποτέ ενιαίου νεολαιίστικου υποκειμένου.

Όπως έχουμε ήδη επισημάνει η αντεπανάσταση της δεκαετίας 75-85 δεν σκόπευσε μόνο στην αποσύνθεση του εργατικού υποκειμένου, με την αποβιομηχανοποίηση, την καταστροφή των μεγάλων εργοστάσιων, της αλυσίδας παραγωγής, του εργάτη-μάζα, αλλά

και στην καταστροφή του νεολαϊστικου υποκειμένου. Και εδώ χρησιμοποιήθηκαν όλα τα μέσα. Ο αριθμός των φοιτητών περικόπηκε, η εντατικοποίηση και η ιεραρχικοποίηση οξύνθηκαν στο εκπαιδευτικό σύστημα, τα μεγάλα Πανεπιστήμια κομματιάστηκαν. Από την άλλη πλευρά η ανεργία, η περιθωριοποίηση, τα ναρκωτικά, η ποινικοποίηση. Η νεολαία χωρίστηκε στα δύο. Ένα κομμάτι μέσα από τον ανταγωνισμό και την αναζήτηση της επιτυχίας μαντρώνεται στον εκπαιδευτικό μηχανισμό. Και παράλληλα η στρατιά των "loosers" των αποτυχημένων, που αποτελούν τον μπαμπούλα και την προοπτική όσων "αποτυχαίνουν". Το ενιαίο νεολαϊστικο υποκείμενο σπάει στα δύο, τουλάχιστον.Η γνώση διαχωρίζεται από την εξέγερση και την ανατροπή, με αποτέλεσμα τη συντηρητικοποίηση των μεν και την ποινικοποίηση των δε. Το "68", το "77", ήταν ακριβώς η σύμπτωση ανάμεσα στα δύο κομμάτια, η ανάδυση της νεολαίας σαν ενιαίου υποκειμένου. Σήμερα, και δεν ξέρουμε για πόσο καιρό ακόμα, αυτό το ενιαίο υποκείμενο δεν υπάρχει.

Αυτόματα λοιπόν η νεολαία παύει να είναι το κεντρικό υποκείμενο της σύνθεσης του επαναστατικού κινήματος, όπως συνέβη για δύο δεκαετίες τουλάχιστο. Δημογραφική συρρίκνωση και κοινωνικοπολιτική διάσπαση έδωσαν ένα τέλος στην "νεολαϊστικη" φάση του κινήματος.

Αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί σαν μια άποψη αποχής της νεολαίας από τις εξελίξεις. Σε μεγάλο βαθμό το επαναστατικό κίνημα θα συνεχίσει να είναι νεανικό. Δεν πρόκειται για την συμμετοχή ή μη των νέων στο κίνημα, αλλά για το γεγονός ότι δεν αποτελούν ιδεολογικά το κυρίαρχο χαρακτηριστικό, ότι είναι πια υποχρεωμένοι να συμμετέχουν στο κίνημα σε σύνθεση και συνάφεια με άλλες ηλικίες και στρώματα, με κέντρο την εναλλακτική εκδοχή της αυτονομίας.

Η Ελλάδα ακολουθεί βέβαια τις ευρωπαϊκές εξελίξεις αλλά με κάποια απόσταση και αρκετές διαφοροποιήσεις.

Ας δούμε μερικά δημογραφικά χαρακτηριστικά:

ΠΙΝΑΚΑΣ

Κατανομή του πληθυσμού επί τοις % σύμφωνα με την ηλικία

Ηλικία	1951	1961	1971	1983
0-14	28,8	26,7	25,35	21,6
15-24	20,3	16,04	14,8	15,08
25-29	7,4	8,6	5,7	6,8
30-49	25,0	26,00	27,5	26,05
50-64	15,5	14,3	15,5	17,12
65 και πάνω	6,7	8,2	10,9	13,26
0-24	49,1	42,74	40,15	36,68
25-50	32,4	34,6	33,2	32,85
50 και πάνω	22,2	22,5	26,4	30,38

Πηγή: Απογραφές πληθυσμού, έρευνα 1983

Η Ελλάδα, πέρα από τη σταδιακή γήρανση του πληθυσμού που είναι παράλληλη με εκείνη της Ευρώπης, εμφανίζει αρκετές ιδιαιτερότητες. Ενώ ο πληθυσμός 0-24 χρονών τείνει να περάσει από το μισό του πληθυσμού προς το ένα τρίτο μέσα σε τριάντα χρόνια και αντίστροφα ο πληθυσμός πάνω από τα 50 περνάει από το 22% κοντά στο 1/3, υπάρχουν ορισμένες χτυπητές ιδιαιτερότητες. Οι νεαρές ηλικίες αποδεκατίζονται στην Ελλάδα ήδη από το 1958 όχι με την πτώση της γεννητικότητας αλλά με τη μετανάστευση. Η ελληνική κοινωνία δεν γνωρίζει την πίεση της νεολαίας που γνώρισαν οι δυτικές χώρες στη δεκαετία του 1960. Ο ελληνικός καπιταλισμός είχε τότε τη δυνατότητα να εξάγει τις αντιθέσεις του. Οι ηλικίες 15-29 ανάμεσα στο 1971 και το 1983 δεν μειώνονται σαν ποσοστό αλλά αντίθετα αυξάνονται ελαφρά σαν συνέπεια της αναστροφής του μεταναστευτικού κύματος (περισσότεροι επιστρέφουν παρά φεύγουν). Η πτώση είναι πολύ μεγάλη στις νεαρότερες ηλικίες στα 0-14, που προαναγγέλλουν πως σε λίγα χρόνια το ποσοστό της "ενεργού νεολαίας" 15-24, ή με την ευρεία έννοια 15-29, θα πέσει κατακόρυφα. Στο μεταξύ όμως αντιμετωπίζουμε αυτή την ελληνική ιδιαιτερότητα, ότι δηλαδή το ποσοστό των νέων ενεργού ηλικίας δεν μειώνεται δραστικά στη δεκαετία του '70-'80 όπως έγινε στη Δυτική Ευρώπη. Και μάλιστα σε μια εποχή που η κρίση και η ανεργία εισβάλλουν στην ελληνική πραγματικότητα.

Η ελληνική νεολαία βρίσκεται σε ένα πρωτόγνωρο σταυροδρόμι. Ενώ από τη μια πλευρά εκδηλώνεται η επίθεση του κεφαλαίου, μείωση των φοιτητών, εντατικοποίηση, περιθωριοποίηση, ανεργία με στόχο το κομμάτιασμά της και στη συνέχεια την υποταγή της, ενώ εκδηλώνονται και εδώ φαινόμενα συντηρητικοποίησης -ιδιαίτερα στο φοιτητικό χώρο- σε καμμιά περίπτωση δε βρισκόμαστε ακόμα στην κατάσταση της Δυτικής Ευρώπης. Έστω για τα λίγα χρόνια που έρχονται το ειδικό βάρος της ενεργού νεολαίας θα είναι μεγαλύτερο από ότι στη Δυτική Ευρώπη, επί πλέον δε η διαδικασία συντηρητικοποίησης και διαχωρισμού είναι ακόμα πολύ λιγότερο προχωρημένη. Ο νεολαιίστικος χώρος και κίνημα εξακολουθούν να έχουν μεγαλύτερο ειδικό βάρος στην Ελλάδα.

ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΠΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ

Ζούμε σε συνθήκες που εκφράζουν όλη την ελληνική ιδιαιτερότητα: έλλειψη ενός σημαντικού εναλλακτικού κομματιού, που να μπορεί να προτείνει ένα νέο δρόμο για το κίνημα, μια και ο παλιός αριστερίστικος χώρος στην Ελλάδα σε ελάχιστο ποσοστό στράφηκε σε τέτοιες ευαισθησίες και από την άλλη μεγαλύτερο βάρος, συγκριτικά με την Ευρώπη, της νεολαίας, τη στιγμή που η νεολαιίστικη ανατρεπτική ιδεολογία και πρακτική περνάει βαθύτατη κρίση. Σε αυτές λοιπόν τις συνθήκες η απόπειρα μιας μαζικής εναλλακτικής διεξόδου από τα αδιέξοδα του "χώρου", μοιάζει με τετραγωνισμό του Κύκλου! Για άλλη μια φορά η επεξεργασία ενός σχεδίου πολιτικής διεξόδου, εντοπισμού των κοινωνικών υποκειμένων και του χαρακτήρα της παρέμβασης απαιτεί υψηλό επίπεδο ανάλυσης και θεωρητικοποίησης. Τα υποκείμενα και οι δρόμοι τους δεν είναι προφανή. Μέσα στο κοινωνικό και ιδεολογικό μάγμα της μικρομεσαίας Ελλάδας, όπου όλα μεταβάλλονται σε έναν αδιαφοροποίητο πολτό όπου οι πάντες μιλάνε για ιδεολογίες και σχεδόν ποτέ για υποκείμενα, η επιλογή των κατευθύνσεων είναι δύσκολη και επίπονη.

Σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε, το εγχείρημά μας, η απόπειρα της περιόδου που έρχεται δεν πρέπει να στηρίζεται στη μεταφορά ξένων προτύπων. Το εναλλακτικό κίνημα στην Ελλάδα τα χρόνια αυτά είναι υποχρεωμένο να στηριχτεί σε μεγάλο βαθμό στη νεολαία, διαφορετικά δεν θα υπάρξει!

Επειδή ξέρουμε πολύ καλά πως μια τέτοια πραγματικότητα εγκυμονεί πολλούς κινδύνους εγκλεισμού και πάλι σε κάποιο νεολαιίστικο γκέτο, το οποίο πιθανά δεν θα παράγει μια τέτοια εναλλακτική υπόθεση, θα πρέπει ταυτόχρονα να στραφούμε στις εξελίξεις στα κόμματα που βρίσκονται σε κρίση και απελευθερώνουν ένα σύνολο από δυνάμεις, στο διανοούμενο και τον εργατικό χώρο όπως και στην κίνηση πρώην "απολίτικων" κομματιών. Δεν μπορούμε βέβαια να έχουμε την αυταπάτη ότι αυτοί θα μεταβληθούν αυτόματα σε εναλλακτικούς, όμως ένα εναλλακτικό κομμάτι, που συντίθεται από λίγους παλιούς αριστεριστές, μέλη και κυρίως οπαδούς των παλιών κομμάτων και ένα ποσοστό της νεολαίας μπορεί ίσως να διαμορφωθεί. Η πορεία δεν είναι στρωμένη με ρόδα, ούτε έχουν ωριμάσει οι αντικειμενικές συνθήκες, αυτή όμως είναι η μοναδική επιλογή και απόπειρα που έχει κάποιο νόημα. Μια απόπειρα που θα δοκιμάζει να σπάσει την παράδοση της καταστροφής του νεολαιίστικου υποκειμένου του χώρου, που θα προσπαθεί να απαντήσει στην Ελλάδα στα αδιέξοδα που γέννησε το παλιό κίνημα του αριστερισμού και του αναρχισμού, χωρίς να εγκαταλείπει ταυτόχρονα το δρόμο της επανάστασης. Πρέπει να δημιουργηθεί ένα νέο πολιτικό υποκείμενο που δεν εξαντλείται στην καταγγελιολογία αλλά χτίζει δημιουργικά νέες σχέσεις ζωής, παράγει νέα θεωρία, νέες πρακτικές και "δεν πεθαίνει στα τριάντα", για να μην πούμε στα είκοσι. Το ζητούμενο στην Ελλάδα είναι ένα εναλλακτικό κίνημα που ξεπερνάει την παλιά "νεολαιίστικη" ιδεολογία και κουλτούρα, έστω και αν ακόμη στηρίζεται μαζικά στη νεολαία, που αποπειράται κάποιες προσεγγίσεις, όλο και πιο πυκνές με άλλους χώρους εργαζομένων, διανοουμένων, γυναικών κλπ. όπως και μια παρέμβαση στους θεσμούς, μια απόπειρα που υπερβαίνει όλα τα παλιά γκέτο.

Αν θέλουμε βέβαια να χτίσουμε ένα τέτοιο κίνημα δεν μπορούμε να τραβήξουμε ένα δρόμο γενικών πολιτικών παρεμβάσεων. Αυτό το κίνημα στο οποίο αναφερόμαστε, το εναλλακτικό κίνημα, μπορεί να οικοδομηθεί συγκεκριμένα και πραγματικά μόνο σε χώρους ζωής, εργασίας, σπουδής και κατοικίας, να δημιουργεί κοινότητες και συσπειρώσεις, που μόνο στη συνέχεια, αφού έχουν μια πραγματική τριχοειδή εξάπλωση στην κοινωνία, θα αναδυθούν και σε ένα γενικό πολιτικό επίπεδο. Σήμερα οι γενικές πολιτικές εξελίξεις περνάνε πιο πολύ μέσα στην κρίση των παλιών κομμάτων. Η δική μας παρέμβαση σ'αυτή την κρίση δεν μπορεί να είναι γενικοπολιτική, δεν έχουμε αυτή τη δυνατότητα,

μπορεί και πρέπει να είναι παρέμβαση ιδεολογική-θεωρητική και ταυτόχρονα συγκεκριμένες προτάσεις συνεργασίας σε συγκεκριμένους χώρους. Το ζητούμενο δεν είναι πια οι "διαδρομές",αλλά οι "καταδύσεις", οι καταδύσεις στο κοινωνικό, και ταυτόχρονα η εντατικοποίηση μιας επεξεργασίας και παρέμβασης στο ιδεολογικό-θεωρητικό πεδίο. Νέες γενικές παρεμβάσεις,που να προέρχονται από μας μπορεί να ειδωθούν μόνο μεσοπρόθεσμα. Τότε τα ξαναλέμε. Σήμερα δεν είμαστε στη φάση των Γερμανών ή των Ιταλών πράσινων, της πολιτικής συγκρότησης. Είμαστε σε άλλη φάση, ριζώματος στο κοινωνικό, έξω και πέρα από τον πεθαμένο αριστερισμό και αναρχισμό, έξω και πέρα από την καταγγελιολογία και το οποιοδήποτε γκέτο, έστω νεολαϊστικο.

Συνοψίζοντας λοιπόν, έχουμε μπει σαν κίνημα στην τροχιά των ευρωπαϊκών επαναστατικών κινημάτων, όπου η μεγάλη νύχτα έχει απομακρυνθεί σαν άμεση, έστω και μεσοπρόθεσμη προοπτική. Το τέλος αυτής της δυνατότητας καθόρισε τόσο στο εξωτερικό για ένα διάστημα, όσο και εδώ, ακόμα πιο έντονα, την αποσύνθεση του ακροαριστερού -αριστερίστικου και αναρχικού- χώρου. Η αποσύνθεση αυτού του χώρου, η αδυναμία ωρίμανσής του είναι συνέπεια της λαθεμένης εξαγγελίας μιας ανέφικτης και πια ξεπερασμένης άμεσης πολιτικής ανατροπής. Η επανάσταση μπορεί να υπάρχει σαν συνεκτικό κίνημα μόνο αν περιβληθεί το ένδυμα της εναλλακτικότητας, της θετικής πρότασης εδώ και σήμερα. Αυτή είναι η μοναδική δυνατότητα για να βγει το κίνημα του "'68" από το περιθώριο. Και βέβαια η ωρίμανση του κινήματος συνεπάγεται και προυποθέτει το ξεπέρασμα της νεολαϊστικης κουλτούρας σαν κέντρου του κινήματος. Μόνο μια συνολική εναλλακτική κουλτούρα που συνδυάζει καθημερινό μετασχηματισμό και όραμα μπορεί να αποτελέσει μια νέα διέξοδο, μια πλειοψηφική πρόταση, και σ'αυτή την κατεύθυνση κινήθηκαν τα κινήματα των πράσινων-εναλλακτικών στη Βόρεια Ευρώπη.

Η νεολαία, και στην Ελλάδα και αλλού, συντίθεται πια με άλλα κινήματα και υποκείμενα και μόνο έτσι μπορεί να αποφύγει την διπλή πορεία της γκετοποίησης - συντηρητικοποίησης - ποινικοποίησης. Αυτή η επιλογή και κατεύθυνση πρέπει να στηριχτεί τόσο στην πρόταση και επεξεργασία μέσα στους νεολαϊστικους χώρους εναλλακτικών δημιουργικών προτάσεων -κοινόβια, κάμπινγκ, κοινότητες σπουδής και μελέτης, οικολογικές ομάδες, κοινότητες εργασίας, ομάδες και οργανώσεις γειτονιάς, πολιτιστικές ομάδες και κοινότητες, κοινότητες παρέμβασης στην εκπαιδευτική διαδικασία κλπ. κλπ- όσο ταυτόχρονα και στην στήριξη σε άλλους ηλικιακούς και κοινωνικούς χώρους, ακόμα και με διαφορετική πολιτική προέλευση. Έτσι θα ξεπεραστεί το χάσμα των γενεών και η αδυναμία ωρίμανσης του επαναστατικού κινήματος, του κινήματος του '68. Οι ιδιαίτερες δυσκολίες της ελληνικής περίπτωσης απαιτούν μια μεγαλύτερη επιμονή στην διαμόρφωση και πρόταση εναλλακτικών εκδοχών, ακριβώς για τους λόγους που περιγράψαμε. Και πριν απ'όλα το ρίζωμα στο κοινωνικό και στην ανάπτυξη νέων εμπειριών.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
1987
κυκλοφορεί
τέλη Νοέμβρη
η ατζέντα
για μια
εναλλακτική
χρονιά

ΟΙ ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

Οι γελωτοποιοί του βασιλιά (του βασιλιά της μιας μέρας κάθε τέσσερα χρόνια, εν προκειμένω) ήταν πάντα ένα αλάνθαστο βαρόμετρο της πολιτικής ιδιοπροσωπίας του νεοελληνισμού. Δεν είναι ανάγκη, σίγουρα, να ανατρέξουμε στον Δελαπατρίδη και άλλους που αποτελούν πια το μυθολογικό φολκλόρ της "παλιάς Αθήνας".

Αρκεί να θυμηθούμε τα πλήθη που σε μια έκρηξη (επαναστατικού) χιούμορ νερατζοβόλησαν τον χουντικό υποψήφιο Π. Γαρουφαλιά στις πρώτες μεταπολιτευτικές εκλογές. Η κοσμοπλημμύρα που μούντζωνε με χέρια και πόδια και δημιουργούσε, αυθόρμητα, λαϊκά, δεν έκφραζε τίποτε άλλο παρά την άγρια χαρά για την συντριβή της δικτατορίας (την αναπαριστούσε συμβολικά στο επίπεδο του λόγου) δεν έκφραζε παρά την πίστη στον αγώνα για συνολικότερες ανατροπές, για τη ριζική ανατροπή και αλλαγή των προδικτατορικών πλαισίων διεξαγωγής του πολιτικού παιχνιδιού. Η υπόγεια επανάσταση της μεταπολίτευσης είχε αρχίσει.

Επτά χρόνια αργότερα, το 1981, τα πράγματα ήταν πολύ σοβαρά πια για να παραχωρήσουν έστω και ένα κομμάτι του χώρου τους στο γέλιο. Η προσπάθεια να επαναληφθεί το προηγούμενο του '74 στη χουντοσύναξη του Μαρκεζίνη απέτυχε παταγωδώς και η καταπληκτική συγκέντρωση του Μπάμπη (σε όγκο και παλμό) δεν έκφραζε παρά την -εναπομείνασα- ζωντάνια ενός χώρου που χρησιμοποιούσε το ανατρεπτικό χιούμορ σαν όπλο πάλης στην πολιτική αλλά και προσωπική του ζωή.

Έκτοτε τα πράγματα γίνονταν ολοένα και πιο θλιβερά. Οι εκλεκτοί του λαού γίνονται εκλεκτοί ενός πολιτικοκοινωνικού χώρου που τους συμπαρασύρει στη σήψη του. Τα συνθήματα. τα πειράγματα, η ποιότητα του χιούμορ, εκλογές με εκλογές μειώνονται, γίνονται υστερικές κραυγές, μια νευρωτική αναζήτηση του γέλιου, του χιούμορ, της δημιουργίας που δυστυχώς είχε πια εγκαταλείψει (τελεσίδικα ίσως) αυτούς τους ανθρώπους. Η Πολιτική (με κεφαλαίο Π) δεν χωρούσε πια τους γελωτοποιούς, η πάλη μέχρις εσχάτων του φωτός και τους σκότους δεν άφηνε ούτε μια πιθαμή γι'αυτούς. Τα πράγματα ήταν σοβαρά ή ο κόσμος τάχε πάρει σοβαρά;

Στις φετεινές δημοτικές εκλογές η κρίση, κρίση της πολιτικής, κρίση του χιούμορ, κρίση του λόγου σε τελική ανάλυση είναι πλήρης. Οι γελωτοποιοί του βασιλιά μπαίνουν στα σοβαρά πια στην Πολιτική σκηνή ελπίζοντας πως η κρίση εμπιστοσύνης στους παραδοσιακούς πολιτικούς θα τους αποκομίσει οφέλη πιο "πραγματικά" από το λυτρωτικό (όχι όμως γι'αυτούς) γέλιο του ακροατηρίου.

Έτσι εκκεντρικός πλην λαϊκιστής θιασάρχης εμφανίζεται ως απλός διαμαρτυρόμενος πολίτης που μάλιστα στην μεθοδολογία των Πολιτικών αντιπαραθέτει τη σιωπή ("δεν έχω πρόγραμμα..."). Και έπονται μύριοι όσοι. Ο γνωστός καταστηματάρχης της Φ.Νέγρη εμφανίζεται με το πραγματικό του όνομα, για πρώτη φορά, μέσα από τις λίστες όμως του σοβαρού κατά τα άλλα κ. Γιάννη Αβέρωφ. Μ'ένα ΖΝΤΟΥΠ για μια χειρότερη Αθήνα, είναι ίσως η πιο πονηρή δημοκρατική διαμαρτυρία. Το ίδιο κι ο λεβέντης δήμαρχος, εκπρόσωπος "των οικολόγων-πράσινων της Ελλάδας" αγρεύει ψήφους κάπου ανάμεσα στη σπέκουλα της οικολογίας και τις γελαστικές αναμνήσεις των πολιτών από προηγούμενες εκλογές.

Είναι αλήθεια πως οι γελωτοποιοί κουράστηκαν από το λαό τους και αποφάσισαν να εκλέξουν έναν άλλο λαό. Αυτόν που έδωσε π.χ. περισσότερους ψήφους στον κ. Κολλάτο απ'ό,τι στον (υπερβολικά) σοβαρό κ. Μίχαλο. Είναι τέτοια η κρίση της πολιτικής που οδηγεί τους γελωτοποιούς να θέλουν να πάρουν τη θέση του βασιλιά και να προσδοκούν σοβαρά "τη Δευτέρα στη Βουλή" μόνον και όχι πια το παλιό επακόλουθο "και την Τρίτη στο Δαφνί"...

Ο νέος φορέας πελαγοδρομεί, ποδηλατοδρομών

Αν είχε κανείς το κουράγιο να κάτσει και να διαβάσει τα προγράμματα όλων των μνηστήρων του δημαρχιακού θώκου, δεν θα μπορούσε παρά να θυμηθεί εκείνο το δημώδες των καραγκιοζοπαικτών: θα σας κάνουμε σχολεία-Μα δεν έχουμε παιδιά - θα σας κάνουμε και παιδιά. Να λοιπόν η Αθήνα της επόμενης τετραετίας μέσα σε τρεχούμενα νερά, πισίνες, δασώδη πάρκα και άλλα ανομολόγητα...Μόνο που απο το χείμαρο της δυσώδους αυτής υποσχεσιολογίας λείπει παντελώς το πρόγραμμα, η συνολική αντίληψη για την πόλη και-κυρίως-κάθε διάθεση για σύγκρουση (θού Κύριε φυλακή τω στόματί μου) με τα γνωστά "κατεστημένα συμφέροντα".

Έτσι όλοι μένουν σύμφωνοι στην ανάγκη σεβασμού των δικαιωμάτων των αυτοκινητών που πρέπει να μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στο νεφοσκέπαστο κέντρο της πόλης μας. Κανείς δεν είναι τόσο τρελλός να καταφερθεί παραμονές εκλογων κατά των Ι.Χ.δων που αποτελούν και τη μεγάλη πλειοψηφία του εκλογικού σώματος. Όλοι λοι-

ΤΟ ΛΕΥΚΟ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΕΙ!

"Τα λευκά απαγορεύτηκαν" ή "αποσύρθηκαν με εντολή της επιτροπής νομικής κάλυψης του ΠΑΣΟΚ" ήταν οι πιο άκομψες απαντήσεις που έλαβαν όσοι στον πρώτο γύρο των εκλογών επέμειναν να ασκήσουν πλήρως τα συνταγματικά τους δικαιώματα. Κατ΄άλλους αποσύρθηκαν με εγκύκλιο της Νομαρχίας ενώ τέλος οι επιμένοντες ανάγκασαν δικαστικούς αντιπροσώπους να τα ξεθάψουν κάτω από τον πάγκο. Την ασάφεια ανέλαβε να λύσει ο πολύς Μένιος Κουτσόγιωργας και με τρόπο που δεν αφήνει αμφιβολίες δήλωσε: ΛΕΥΚΑ ΔΕΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ. Όσοι λοιπόν δεν πείθονται από την ΠΑΣΟΚική προπαγάνδα ότι το λευκό υπονομεύει τις κατακτήσεις τους (ποιές;) και δεν μπορούν να επιλέξουν τα 200 χιλιόμετρα θα πρέπει να ρίξουν κενό φάκελλο που όμως θα προσμετρηθεί στα άκυρα. Και το πονηρό, πλην χυδαίο, ΒΗΜΑ συμπληρώνει:"...τα λευκά ψηφοδέλτια σήμερα το βράδυ θα μετρηθούν μαζί με τα άκυρα. Μετά από δυο με τρεις ημέρες όμως ... θα μετρηθούν ξεχωριστά και θα ανακοινωθεί ο αριθμός τους" ώστε οι πολίτες που έχουν συνειδησιακό πρόβλημα να μπορούν να κοιμούνται ήσυχοι. Λες και η ψήφος δεν μετρά όταν καταμετράται και δίνει το εκλογικό μέτρο αλλά δυο-τρεις μέρες αργότερα για να δούμε πόσοι ήμασταν. Κρίμα γιατί νομίζαμε πως το "Καλάμι" ήταν το χιουμοριστικό παράρτημα του Βήματος ενώ μάλλον το ΒΗΜΑ είναι το προς το σοβαρότερο παράρτημα του "Καλαμιού".

Μόνο που πέραν από την χύδην δημοσιογραφία το ουσιαστικό-πολιτικό και νομικό πρόβλημα παραμένει. Από τη μια ο συνειδησιακός εκβιασμός του ψηφοφόρου που δεν θέλει να προσμετρηθεί το ψηφοδέλτιό του μαζί με όσα τυχαία ή κατά τρόπον χουλιγκανικόν ακυρώνονται και από την άλλη η υποχρέωση τους κράτους να δίνει στον πολίτη τη δυνατότητα να εκφράζει ελεύθερα και αβίαστα τη βούλησή του.

Βλέπουμε λοιπόν να συνεχίζεται ανερυθρίαστα η τακτική που το ΠΑΣΟΚ εγκαινίασε (; με την Προεδρική εκλογή και όσα χαρακτηριστικά πλην όμως αντισυνταγματικά συνέβησαν τότε. Και μπροστά στο φόβο του λευκού το κυβερνών κόμμα να καταπατά όχι μόνο το Σύνταγμα -συνηθισμένα τα βουνά στα χιόνια- αλλά και τους νόμους που το ίδιο ψήφισε.

Τό θέμα όμως τώρα είναι ίσως πιο σοβαρό. Και μας δίνει το δικαίωμα να μιλήσουμε όχι μόνο για ολοκληρωτικές τάσεις (αυτές άλλωστε είναι από καιρό γνωστές) αλλά για ανοιχτά ολοκληρωτικές πρακτικές και ίσως φασιστικές τέτοιες (Θυμηθείτε τον Μουσσολίνι: Τίποτε πέρα από το κράτος, τίποτε πάνω από το κράτος, τίποτε έξω από το κράτος...)

Δεν είναι δυνατόν ο πολίτης να έχει μόνο υποχρεώσεις απέναντι στο κράτος (η ψηφοφορία είναι υποχρεωτική) και απεναντίας να μην έχει κανένα δικαίωμα. Εν πάσει περιπτώσει κύριοι, στη Δημοκρατία έχουμε το δικαίωμα αν θέλουμε να υπονομεύσουμε τις κατακτήσεις μας. Και σίγουρα δεν διορίσαμε τον Μένιο Κουτσόγιωργα τοποτηρητή τους...

πον ; Θλυι πλήν Λακεδαιμονίων. Γιατί ο κ. Φιλήνης, υποψήφιος δήμαρχος της ΑΔΗΚ και γέφυρα του δεξιοστροφου "νέου φορέα" δείχνει να μήν τρομάζει απο κάτι τέτοιες συγκρούσεις και προτείνει να κλείσει το κέντρο της πόλης στα Ι.Χ. Και για να δείξει πως έχει και εναλλακτική πρόταση διοργάνωσε, ως προεκλογική συγκέντρωση, ποδηλατοδρομία στο κέντρο της Αθήνας. Μόνο που δεν φρόντισε τα προς επιστροφήν νοικιασμένα ποδήλατα που μοίραζε εν είδει πλαστικών σημαιών στους ρηγάδες του (για την περίπτωση "νέοι της ΑΔΗΚ") να τα φορτώσει στο φορτηγό πουθενά κρυφίως, παρά μπροστά στο εκλογικό του κέντρο, μεσούσης Ομονοίας, εις κοινήν θέαν, όπου κοπιόντες ρηγάδες επέστρεφαν τα παραχωρηθέντα για να γυρίσουν στον ιδιοκτήτη τους. Και καλά την κούραση των "νέων της ΑΔΗΚ" δεν την σκέφτηκαν (την γλύτωσαν μόνον όσοι είχαν μηχανάκι), αυτοί εκτελούσαν κομματικό καθήκον, εδώ ο κ. Φιλίνης αναγκάστηκε στην ηλικία του να καβαλήσει ποδήλατο ώστε να φωτογραφηθεί έφιππος. Δεν σκέφτηκε όμως ότι μπορεί να τους πάρει κανένα μάτι και το όλο κόλπο να αποκαλυφθεί;

Πως να το κάνουμε φίλοι του ΚΚΕ εσωτερικού, δυο καρπούζια στην ίδια μασχάλη δεν χωράνε. Καί οικολόγοι και αναπτυξιακοί, και εναλλακτικοί και βιομηχανιστές, και Μοδινός και Παπαγιαννάκης στό ίδιο ψηφοδέλτιο δεν γίνεται. Πρόκειται για "παρα φύσιν" ενώσεις που δικαίως καταλήγουν στο απογοητευτικό εκείνο 3.8%. Ο ήλιος της ΑΔΗΚ έσβυσε μέσα στην αδιαφορία της Αθήνας των πολιτών χαμογελώντας για μια ακόμα (τελευταία;) φορά με τά σάπια δόντια του...

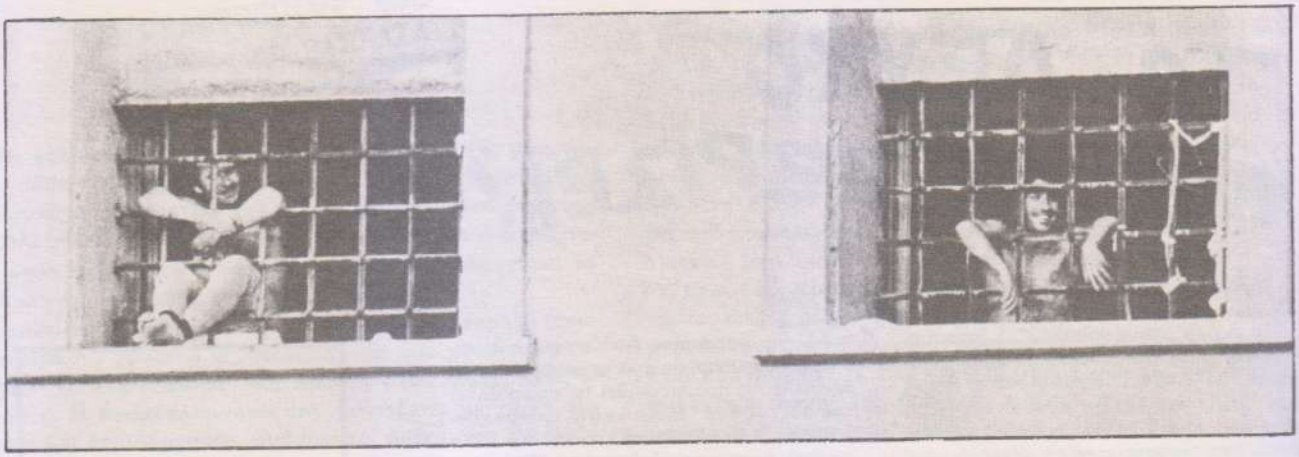

Να κλείσει το Νταχάου της Κέρκυρας

Διάχυτη είναι σήμερα μια αφασία που διακρίνει τη ζωή και την κοινωνική συμπεριφορά του Νεοέλληνα. Μια αφασία που δρά τόσο στα πολιτικά μας πράγματα όσο και στα απλά της καθημερινότητας.

Η ιδιώτευση που χαρακτηρίζει σήμερα τον έλληνα άνθρωπο είναι απόρροια της απώλειας αφ'ενός της ταυτότητάς του και αφ'ετέρου της αδυναμίας του να διαβάσει την ιστορία και το παρόν.

Η απώλεια της μνήμης οδήγησε στην απώλεια του τρόπου ζωής που αναπτύχθηκε στη χώρα. Ένας τρόπος ζωής που κυρίως χαρακτηριζόταν από την ανάπτυξη της προσωπικής σχέσης, με άλλα λόγια του δοσίματος στον Άλλο. Ο Άλλος δεν ήταν ο Ξένος. Ο Άλλος ήταν δικός σου, ο οικείος σου. Υπήρχε μια ευαισθησία, μια ζωή που ένωνε τους ανθρώπους πάνω στο κοινό πρόβλημα, στη χαρά, στη λύπη.

Ήταν δηλαδή "το κοινό" που από την προσωπική σχέση πέρασε στην κοινωνική, δημιουργώντας τον καθολικό ανθρώπινο λόγο. Ήταν δηλαδή ο ορθόδοξος συμπαντικός λόγος που ενοποιούσε τους ανθρώπους στο κοινό τραπέζι, στον κοινό τρόπο ζωής. Δεν ήταν μια ιδεολογία αλλά συγκεκριμένη πράξη και ζωή. Σήμερα ο αλλοτριωμένος έλληνας αδυνατεί να συλλάβει τον ενοποιητικό κρίκο και οδηγήθηκε σε μια αυτονόμηση της όλης ζωής.

Είναι ατομικά ηθικός, αξιοπρεπής, έχει ατομικό πρόβλημα, ζητά ατομική λύση. Τούτο γίνεται φανερό από το πώς ο αστισμός διαμόρφωσε την ατομική συνείδηση σ'όλες της φάσεις της ζωής.

Εν σωτηρίω έτει 1986 στην ελληνική επικράτεια ανθούν κολαστήρια όπως αυτό του Νταχάου της Κέρκυρας. Οι φυλακές της Κέρκυρας δεν είναι πρόβλημα κάποιων "κακών φυλακισμένων" ή κάποιων "δικαίων" από τα έξω.

Είναι και επιβάλλεται να γίνει, κοινός τόπος όλων. Το πρόβλημα των φυλακισμένων δεν είναι μόνο πρόβλημα "κρατικής φροντίδας" αλλά πρόβλημα του τι είδους σχέση θέλει να αναπτύξει ο καθένας με τον άλλο. Η αδιαφορία μας απέναντι στη βία και τον αυταρχισμό ανοίγει την πόρτα σε χειρότερες μορφές βίας. Η προσωπική αγωνία του άλλου πρέπει να είναι αγωνία του καθενός που απαιτεί μια διαφορετική στάση ζωής από την εκμεταλλευτική-καπιταλιστική. Η Κέρκυρα σήμερα, φίλε αναγνώστη, είναι μικρογραφία του "πολιτισμένου", του τεχνοκρατικού ατομικού ανθρώπου. Η βία της Κέρκυρας είναι εικόνα της βίας που ασκείται καθημερινά, σαφώς με μια χειρότερη έκφραση. Οι φυλακές της Κέρκυρας σηματοδοτούν την κοινωνική ασθένεια αφ'ενός, αφ'ετέρου την οντολογική ύπνωση του σύγχρονου ανθρώπου.

Η Κέρκυρα δεν είναι κάτι το μακρινό από μας, είναι μέσα μας, μπορεί να τη συναντήσουμε μπροστά μας.

Αυτή την εξευτελιστική βία του Κράτους μπορεί να την υποστεί ο καθένας.

Αδυνατίσαμε την αντίστασή μας γιατί χωρίσαμε και απαιτήσαμε λύσεις ατομικές και "κοινωνικά αποδεκτές". Αδιαφορήσαμε για την αγωνία του άλλου· δεν είμαστε κάτι το διαφορετικό, κάτι το καλύτερο από τους φυλακισμένους της Κέρκυρας. Το πρόβλημα του κακού (προσωπικού-κοινωνικού) είναι πρόβλημα κοινό.

Φίλε αναγνώστη, ίσως σε σοκάρουν κάποιες απόψεις, ίσως τις θεωρείς αφελείς. Μ'αυτό το κείμενο κάποιοι θεολόγοι απαιτούν να ερεθίσουν την μνήμη σου και να σε προκαλέσουν σε μια επανατοποθέτηση στην απλή ανθρώπινη σχέση και την πολιτικοκοινωνική πρακτική. Είναι καιρός από το ΕΓΩ να περάσουμε στο ΕΜΕΙΣ (Μακρυγιάννης).

Το Νταχάου της Κέρκυρας πρέπει να κλείσει. Πρέπει να καταλάβουμε ότι ο εξευτελισμός του ανθρώπου είναι η εικόνα της σημερινής εξευτελιστικής κοινωνικής κατάστασης που έχει άμεσο αντίκτυπο στον καθένα μας.

Η Ορθόδοξη Θεολογία με ένα ποιητή της δίνει μια απάντηση συγκλονιστική στο πρόβλημα του διασπασμένου μοναχικού ανθρώπου:

"Ελθὲ ὁ μόνος πρὸς μόνον
ὅτι μόνος εἰμὶ καθάπερ ὁρᾶς"

Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος

Η απουσία και η ατομική ζωή είναι η κόλαση του καθενός μας.

Φίλε αναγνώστη, "όσο μπορείς μην την εξευτελίζεις τη ζωή σου μη την κάνεις ξένη, φορτική"

Οι φυλακές της Κέρκυρας σου δείχνουν το δρόμο της επανατοποθέτησης. Αγωνίσου μαζί με άλλους για να κλείσουν.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΟΥ ΝΤΑΧΑΟΥ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Σακελλίων Σταμάτης,
πτυχιούχος Θεολογικής Θεσ/νίκης
Αργυρόπουλος Αντρέας
πτυχιούχος Θεολογικής Αθηνών

«ΔΕΝ ΘΑ δικαιώσω καμιά προσπάθεια για την Κέρκυρα», δήλωσε χτες ο υπουργός Δικαιοσύνης Απόστολος Κακλαμάνης, σε απάντηση σειράς ερωτήσεων των δημοσιογράφων, με αφορμή της τελευταίες καταγγελίες της Επιτροπής για την Κατάργηση των Φυλακών Κέρκυρας.

Και πρόσθεσε, ότι «ο καθένας έχει τους λόγους του για την κατάργηση, αλλά το πρόβλημα είναι τι επιδιώκει μ' αυτή την προσπάθεια».

Ο κ. Κακλαμάνης είπε ακόμη ότι:

● Η ΘΕΣΗ του αυτή δεν σημαίνει ότι το υπουργείο Δικαιοσύνης πρέπει να ενοχλείται από τις καταγγελίες, γιατί μπορεί η παρέμβαση να είναι και θετική.

● ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ο ίδιος να δεχτεί, ότι είναι επικεφαλής φυλάκων καταργών.

● ΠΕΡΙΟΡΙΖΟΜΑΣΤΕ όλοι να [illegible] το λίθο [illegible]

...ΟΥΓΓΑΡΙΑ 1956

Το περιοδικό "Εικόνες" γύρω στις αρχές του Δεκέμβρη δημοσίευσε ένα ρεπορτάζ με τίτλο:"ομάδα Ζήτα οι άγνωστοι φρουροί της ασφάλτου".

Πρόκειται βέβαια για τους γνωστούς μοτοσυκλετιστές της άμεσης δράσης.

Είναι ένα επίλεκτο σώμα αποτελούμενο από "αντρακλαράδες" όπως ισχυρίζονται οι ίδιοι κατά τη διάρκεια εξακριβώσεων αρκετά επώδυνων για τους "υπόπτους". Φυσικά το ρεπορτάζ του περιοδικού είναι στα πλαίσια της κοινής γραμμής που ακολουθούν τα περισσότερα έντυπα του είδους σε σχέση με την Αστυνομία, και αποτελεί κατά τα διεθνή πρότυπα την αναγκαία προετοιμασία της κοινής γνώμης για κάποιους κατασταλτικούς νόμους που βρίσκονται στα σκαριά. Βέβαια οι "Ζητάδες" επειδή είναι άντρες και δεν μασάνε, λένε και μερικά ενδιαφέροντα πράγματα στη συνέντευξη, όπως π.χ ότι από τη μεγάλη τους αγάπη για την υπηρεσία γυρνάνε με τις πολιτικές τους μηχανές το πρωί για να σταμπάρουνε στα διάφορα στέκια τους μηχανόβιους. Επίσης έχουν παράπονα από τον κόσμο που όχι μόνο δεν τους βοηθάει σ'όλα αυτά, αλλά τους κάνει έλεγχο ζητώντας εξηγήσεις ενώ, όπως δηλώνει ένας "Ζητάς", δεν είναι υποχρεωμένοι να δώσουν εξηγήσεις σε κανέναν.

Από κοντά οι δημοσιογράφοι συμπληρώνουν την εικόνα με ανάλογες λεζάντες κάτω από τις φωτογραφίες και με διάφορα

σχόλια.

Ένα απ'αυτά αφορά το μπαρ "Ρόκαμπολ"στο οποίο οι θαμώνες δεν μπορούν να δώσουν εξηγήσεις για το πώς βρίσκονται σ'ένα μπαρ όπου συχνάζουν τραβεστι, ενώ με την είσοδο των αστυνομικών κάνουν σα να μην τρέχει τίποτα, πράγμα εντελώς παράλογο αφού πρόκειται για ένα ΤΕΤΟΙΟ μπαρ.

Με λίγα λόγια το ρεπορταζ είναι πολύ προσεγμένο και δεν ξεφεύγει στιγμή από τους στόχους του. Αν μάλιστα ο αναγνώστης παρακολουθεί και το "αστυνομικό τμήμα της Χιλλ στρητ" στην τηλεόραση μπορεί να κοιμηθεί ήσυχος κάτω από την σκέπη των φρουρών της ασφάλτου που κηνυγάνε τους "κακούς" ή ακόμα καλύτερα να γίνει ένας εξελίξιμος "αγανακτισμένος πολίτης".

Φυσικά όσοι οδηγούν μηχανές κοντά σε όλα τ'άλλα που αντιμετωπίζουν ξέρουν κάπως διαφορετικά την ομάδα "Ζήτα". Ιδιαίτερα αν τυχαίνει να είναι φρικιά, πανκ και γενικά δεν έχουν "καθώς πρέπει κούρεμα και ντύσιμο" που έλεγε κι ο Μποσινάκης.

Ένα μαρσάρισμα π.χ. στην πλατεία Βικτωρίας μπορεί να κοστίσει αρκετό ξύλο σε οποιονδήποτε οδηγεί μηχανή.

Την ομάδα "Ζήτα" γνωρίζουν επίσης όλοι οι έγχρωμοι που έτυχε να βρεθούν νύχτα στο λιμάνι του Πειραιά σε ύποπτες οδούς όπως Νοταρά, Φίλωνος, Μπουμπουλίνας και εισέπραξαν τη μαγκιά των "Ζητάδων" και φράσεις όπως "εσείς φταίτε για όλα αράπηδες".

Το σταμπάρισμα και η αγάπη για την υπηρεσία είναι ευδιάκριτα τους καλοκαιρινούς μήνες στις παραλιακές περιοχές.

Μάλιστα γι αυτό το τελευταίο έχω να προτείνω σε όλους τους επαγγελματίες της στάμπας και ειδικά σ'αυτούς που δρουν στις παραλίες Καλάμου, Μαρκόπουλου, Ωρωπου κλπ να ανανεώσουν τις μεθόδους τους γιατί ο μόνος που σταμπάρεται τελικά είναι οι ίδιοι οι ευσυνείδητοι φρουροί της ασφάλτου.

Έτσι η καλοκαιρινή αστυνομική περιπέτεια, σκληρής δράσης, καταδίωξης και μίσους ανάμεσα στα φρικιά και τους μηχανόβιους από τη μια μεριά και τους "μυστικούς" από την άλλη, κοντεύει να χάσει όλο της το "ασπέκτ" και να γίνει πατάτα, γεγονός που θα αποτελούσε όνειδος για την τιμή των φρουρών της ασφάλτου μυστικών και φανερών.

Εναλλακτικό Καμπίνγκ '86

1. Εν Θεσ/νίκη τη .... κάποια μέρα του Μαΐου. Απόφαση: Θα κάνουμε το κάμπινγκ. Πού; (στο Πλατανίτσι). Πώς; (θα συνεννοηθούμε και με τα παιδιά του περσινού κάμπινγκ). Με ποιούς; ("Πράξη", Στέκι Αθήνας κι' όσους έρθουν.) Πότε; (15/7-15/8).

2. Εν Θεσ/νίκη τη 3/7: Ξεκινάμε 6-7 άνθρωποι για τις προκαταρκτικές δουλειές.

3. Εν Πλατανίτσι τη 13/7: Ο πρόεδρος της Σάρτης αλλάζει το παραμύθι, ζητάει λεφτά, να η συνέλευση, να διαπραγματεύσεις: (300.000 — όχι τίποτα), (200.000 — όχι τίποτα) (90 το άτομο — όχι να τον βρίσουμε και να φύγουμε — να πάμε πού;). Τελικά κάποια λύση χάριν και της εισόδου στη λούφα. Ευτυχώς ήταν πολλοί που μπήκαν έτσι.

4. Εν Πλατανίτσι τη... Μέσα Ιουλίου. Καμμιά 80αριά νέοι, περνάν το καλοκαίρι όπως θέλουν αυτοί, κρέμασαν και κάτι ταμπέλες, κάναν κιόσκια, τρων όλοι μαζί, παίζουν, κολυμπάνε, γνωρίζονται και γράφουν περίεργα πανώ (άκου "δε θέλω γω παινέματα, παρηγοριές και ψέμματα"!).

5. Εν Πλατανίτσι τη 30/7. Είκοσι άτομα με πυρετό, άντε να βρεις γιατρό, βρίσκεις δύο, έρχονται, μας κάνουν καλά, αυτοί και το εμφιαλωμένο νερό.

6. Εν Πλατανίτσι τη 17/8. The end. Μετακομίζουν τα πράγματα. Καμμιά 20αριά γκρεμίζουν τα κιόσκια, θάβουν το βόθρο, καθαρίζουν το μέρος, και φεύγουν για Σαλονίκη — Αθήνα, ξεχνώντας τέσσερεις πίσω τους...

'εχει γίνει τόσο σπάνιο σήμερα το να δημιουργούμε μόνοι τους όρους ζωής μας, που να χρειάζεται μια παρουσίαση, σαν να ήταν κάτι το ξεχωριστό μέσα στο '86, γι' αυτό που ζήσαμε για 20,30,40, ...50 μέρες όσοι πήγαμε στο Πλατανίτσι της Σάρτης. Τόσο διαφορετικοί άνθρωποι, τόσο διαφορετικές απόψεις, σκέψεις, χαρακτήρες, επιχειρήθηκε να ζήσουν, να συνθέσουν, να δημιουργήσουν, να ηρεμήσουν συλλογικά. Κι αυτό έχοντας καθαρό ότι κανείς μας δε βρέθηκε εκεί εξαιτίας κάποιας από τα έξω αναγκαιότητας, αλλά έχοντας ένα μόνο σκεπτικό: Δηλαδή, αν διάολε ο καθένας μας έχει στην κεφάλα του οτιδήποτε, ξεκινώντας από αυτόνομες κοινότητες και κοινόβια μέχρι απλά τις συλλογικές διακοπές, πρέπει κάποτε να τα βάζει κάτω και να κάνει πράξη. Να έρθει η αντιμετώπιση των αδυναμιών μας και των προβλημάτων της πραγματικότητας.

Σα μια τέτοια λοιπόν παρέμβαση στην ίδια τη ζωή μας βλέπαμε το Εναλλακτικό Κάμπινγκ όσοι πήγαμε εκεί κάτω. Το αν πέτυχε ή όχι δεν είναι κάτι που καθορίζεται με μια λέξη, που θα προέρχεται από μια άποψη. Κι αυτό φυσικά δεν είναι αρνητικό για το Κάμπινγκ, όπως δεν είναι αρνητικό και το γεγονός ότι οι άνθρωποι που το ξεκίνησαν δεν πολυεπηρέασαν τη διαμόρφωση του εκεί κλίματος. Αντίθετα όλες αυτές οι υποκειμενικότητες λειτούργησαν όπως θέλαν αυτές, άλλοτε καλά άλλοτε χάλια, αλλά πάντα έχοντας στο νού του ο καθένας τη συλλογικότητα, που πάλι φυσικά την έβλεπε υποκειμενικά. Μέσα σ' όλα αυτά η διάθεση του καθένα, η στάση του απέναντι στο ίδιο το κάμπινγκ αναδείχθηκε σε κύριο παράγοντα ενσωμάτωσης -με την καλή έννοια- στο πνεύμα του εναλλακτικού. Αν υπήρχε κάποιο πρότυπο αυτό ήταν το περσινό κάμπινγκ της Κουρούτας, αν και το μόνο κοινό, απ' ό,τι λένε, ήταν τα κιόσκια κι οι άνθρωποι που ξανάρθαν. Πέρα από αυτό χώραγαν τα πάντα, όπως και τελικά χώρεσαν:

Η βαριεστημάρα και το φρίσμπυ, τα τραγούδια και το μπουγέλωμα, το κράξιμο κι η συντροφικότητα, τα ψητά καλαμπόκια και τα σάντουιτς της Σάρτης, η "κοινωνική κριτική" και το βρισίδι,οι κλίκες-παρέες και το ανακάτεμά τους. Απέναντι σ' αυτά η διάθεση καθόριζε την λειτουργικότητα, την ευχαρίστηση του καθένα. 'Ετσι δεν λείψαν κι οι άσχημες κουβέντες (και τι κάνετε τα βράδια εσείς οι εναλλακτικοί;) ή οι αφ' υψηλού κριτικές: (καμπινές ήταν αυτός που φτιάξατε;) ή οι "συλλογικότητες" (α! τους μαλάκες δε μαγειρέψανε σήμερα...) Ευτυχώς ήταν ελάχιστοι αυτοί που τό' βλεπαν σαν κάμπινγκ πού' χει διοργανωτές κι επισκέπτες, ελάχιστοι αυτοί που νοιώθαν "πελάτες". Και κάπου εδώ βρίσκεται όλη η σημασία του Εναλλακτικού Κάμπινγκ. Ο περισσότερος κόσμος δεν ικανοποιούνταν με τα συνηθισμένα, κουβέντιαζε, ανησυχούσε, έσκαγε στη κυριολεξία προκειμένου να μη νοιώσει και σ' αυτό το μήνα της ζωής του, τη ρουτίνα, την απομόνωση, τη μοναξιά και την απραξία. Γινανε και δυο-τρεις συνολικές κουβέντες,αλλ' οι πιο ουσιαστικές ήταν στο επίπεδο 3,4 ή 5 ατόμων. Η δημιουργία σχέσεων-γνωριμιών ήταν, νομίζω, το άλλο σημαντικό στοιχείο του κάμπινγκ και αποτελεί και για τα 300 παιδιά που περάσανε κάτι το αξέχαστο. Τα ντουβάρια που χωρίζουν τους ανθρώπους, πραγματικά σπάγαν μπρος σε κάτι βράδια στην παραλία, μπρος στην αναγκαιότητα της εργασίας για τις δικές μας ανάγκες, μπρος στην αλληλεγγύη της δύσκολης στιγμής. Τέτοιες ευκαιρίες ήταν άπειρες στο κάμπινγκ για τον απλούστατο λόγο ότι δεν αποτελούσε απλά τη "φυγή" απ' τη μητρόπολη του τσιμέντου και του καυσαέριου, αλλά κάτι πολύ περισσότερο: Τη δημιουργία όρων ζωής, τη δημιουργία της καθημερινότητας σύμφωνα με τις επιλογές μας, το ελάχιστο δείγμα του οποιου οράματος έχει ή δεν έχει ο καθένας. Γι' αυτό το λόγο όλα εξαρτιόνταν απ' τις διαθέσεις για συμμετοχή. Κι είναι χαρακτηριστικό ποιοί κουβέντιαζαν φεύγοντας για τις 120 δρχ που δίναμε όλοι μας και ποιοι για το χορό του Ανδρέα. Είναι όμως αυτονόητο ότι κανείς άλλος -εκτός ίσως απ' τη ίδια τη ζωή μας- δεν υποχρεώνει κάποιον να γίνει εναλλακτικός.

Το πείραμα αυτού του καλοκαιρινού κάμπινγκ θα συνεχιστεί και θα ξαναλλάξει φυσικά, μέσα από κουβέντες και προσπάθειες αυτών που νοιάζονται γι' αυτό τον άλλο τρόπο ζωής χωρίς κράτος, εμπορευματικές σχέσεις, μιζέρια, αποξένωση. Απ' τα χειμώνα κιόλας θα γίνουν συναντήσεις -οι πρώτες σκέψεις για το μέρος του επόμενου κάμπινγκ υπάρχουν ήδη- και σαν πρώτο ζήτημα βλέπουμε την ύπαρξη πιο σωστής υποδομής, ώστε ν' απαγκιστρωθεί ένας σημαντικός χρόνος απ' την ικανοποίηση των βασικών λειτουργιών. 'Ισως γι' αυτό θά' πρεπε το ραντεβού μας του χρόνου να δοθεί καμμιά 15αριά μέρες νωρίτερα κάνοντας έτσι 1,5 μήνα το κάμπινγκ με σοβαρή προοπτική βέβαια αυτός ο 1-1,5 μήνας το χρόνο να γίνει κάποτε 12 μήνες το χρόνο.

"'Ισως μια μέρα παραδεισός μας
νά' ναι μονάχα οι διακοπές"
έλεγε το τραγούδι ενός φίλου.
"....η ζωή μας"
λέει ο φίλος του.

Τάσος Γλού.

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

Θέλετε να νοικιάσετε σπίτι; ΚΑΚΩΣ!

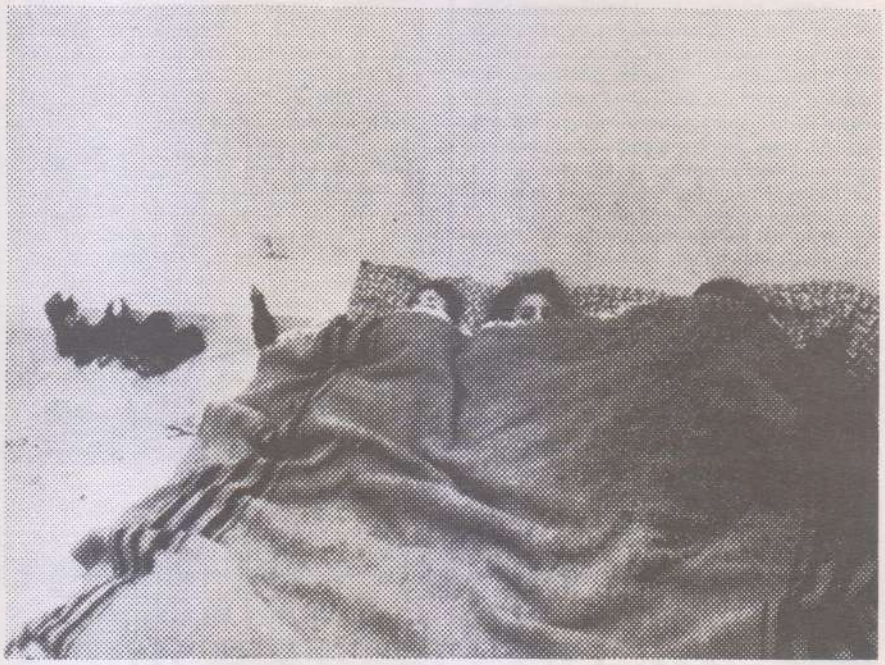

Ο "πόλεμος" ενοικιαστών (και υποψήφιων ενοικιαστών) με τους ιδιοκτήτες δεν είναι κάτι το καινούργιο. Έχει αρχίσει εδώ και πέντε τουλάχιστον χρόνια. Πρώτα παρουσιάζεται με πιο οξυμένη μορφή στα επαρχιακά κέντρα και ιδιαίτερα σε πόλεις με γοργή ανάπτυξη σ' όλη τη δεκαετία του 70 (Θεσσαλονίκη, Βέροια, Λάρισα,Ηράκλειο). Σε πόλεις μάλιστα που έχουν και κάποια σχολή ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης παρουσιάζεται ακόμη πιο έντονα (Πάτρα,Γιάνενα, Καβάλα). Για παράδειγμα, στη Θεσσαλονίκη, τα τριάρια πριν τρία χρόνια νοικιάζονταν 30.000 δρχ. Στην Πάτρα, σήμερα τα δυάρια - αν μπορέσεις βέβαια να βρεις- ξεκινάν απο 30.000 δρχ. Μαζί βέβαια με τις οικονομικές απαιτήσεις των ιδιοκτητών συμβαδίζουν και οι απαιτήσεις για την προσωπική σου ζωή : τί δουλειά κάνεις, αν είσαι ήσυχος, να μην φέρνεις άντρες (ή γυναίκες) στο διαμέρισμα - ντισκοτέκ θα το κάνουμε; - όχι σκυλιά, όχι παιδιά, όχι καρφιά στους τοίχους και ότι άλλο μπορεί να φανταστούν.

Στις επαρχιακές πόλεις το πρόβλημα έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά απ' ότι στην Αθήνα. Εκεί, πιστεύουμε ότι, το πρόβλημα παρουσιάζεται κύρια σαν πραγματική έλλειψη κατοικιών προς ενοικίαση. Σε αυτό συντέλεσαν τόσο η γρήγορη αύξηση του πληθυσμού σε πολλές απο τις προαναφερθείσες πόλεις - Λάρισα 41%, Πάτρα 28%, Θεσσαλονίκη 27% στην περίοδο 1971-81. Επίσης η αποκέντρωση των σχολών επιβάρυνε περισσότερο τη ζήτηση κατοικίας σε πολλές επαρχιακές πόλεις.Σε όλα αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε και τη μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας και το ότι η πλειοψηφία των καινούργιων πολυκατοικιών είναι πολυτελούς κατασκευής. Τα διαμερίσματα αυτά δεν νοικιάζονται. Αυτό σημαίνει ότι η κατοικία, είτε σαν διαμέρισμα προς αγορά είτε για ενοικίαση γίνεται απρόσιτη για τους "μη προνομιούχους".

Στην Αθήνα το πρόβλημα έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Η αύξηση του πληθυσμού από το 71 ως το 81 έφτασε περίπου το 19%, πράγμα που σημαίνει ότι ήταν σχετικά χαμηλή. Ο αριθμός των φοιτητών που περνάν στην Αθήνα παραμένει τουλάχιστον σταθερός, ενώ ένας μεγάλος αριθμός απ' αυτούς είναι Αθηναίοι. Σύμφωνα με την απογραφή του 1983 υπάρχουν 231.800 άδειες κατοικίες στο λεκανοπέδιο. Όσο μεγάλο και αν είναι το ποσοστό αυτών που χρησιμοποιούνται σαν εξοχική κατοικία ή για άλλο λόγο, υπολογίζεται ότι παραμένουν γύρω στις 100.000 κατοικίες.

Λογικό λοιπόν είναι να αναζητάται αλλού τόσο η έλλειψη σπιτιών όσο και η μεγάλη άνοδος των ενοικίων (μέσα στα δύο τελευταία χρόνια 70-150% για τα δυάρια). Κύριος λόγος είναι η μικροϊδιοκτητική δομή που επικρατεί με όλα όσα αυτή συνεπάγεται. Ένας μεγάλος αριθμός ιδιοκτητών έχει ένα με δύο διαμερίσματα απο κληρονομιά ή προίκα ή με χρήματα που μάζεψε σαν μετανάστης. Απ' αυτό το διαμέρισμα θέλει να βγάζει τα έξοδα μιας άνετης ζωής και απο την άλλη έχει και την απαίτηση να διατηρείται η ιδιοκτησία του χωρίς την παραμικρή ρυπούλα στον τοίχο για να μην χαλάει και πληρώνει πολλά σε επισκευές.

Σαν απόδοση κεφάλαιου ένα διαμέρισμα δεν είναι και τόσο αποδοτικό. Με ένα λογικό ενοίκιο η απόδοσή του φτάνει στο 3-4%, ενώ αν τα ίδια λεφτά τοποθετιόντουσαν στην τράπεζα θα είχαν μια απόδοση γύρω στο 17%. Δεν είναι τυχαίο που τα κύρια αιτήματα του συλλόγου ιδιοκτητών,επικεντρώνονται γύρω απο την απελευθέρωση των ενοικίων και... τις φορολογικές απαλλαγές (μικρομεσαίοι γαρ!).

Η κρατική παρέμβαση στο θέμα των ενοικίων δεν φαίνεται μέχρι στιγμής να κατορθώνει να λύνει το πρόβλημα.Από τη μια η λογική της μη παρέμβασης που υπήρχε παλιότερα ,καθώς και οι άτονες παρεμβάσεις αργότερα,παρεμβάσεις που προσπαθούσαν και να ικανοποιούν τους ιδιοκτήτες και να μην δυσαρεστούν τους ενοικιαστές, είχαν ένα και μόνο αποτέλεσμα : χάος! Φτάνουμε έτσι στην τωρινή απελευθέρωση των ενοικίων και στην αναγγελία λίγους μήνες αργότερα της μελλοντικής αναίρεσης του μέτρου.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Μεσοπρόθεσμα : 1) δημιουργία δημοτικών φορέων στέγασης. Οι κατοικίες που θα χτίζονται απο τον φορέα θα νοικιάζονται με χαμηλό νοίκι. Έτσι θα υπάρχει φτηνή στέγη πράγμα που θα αναγκάσει και τους ιδιοκτήτες να μειώσουν τις απαιτήσεις τους.

2) αποκέντρωση. Ένας απο τους σημαντικότερους λόγους της έλλειψης στέγης

είναι η συνεχής συσσώρευση του πληθυσμού. Έχουμε φτάσει έτσι το 40% του πληθυσμού της Ελλάδας να είναι συγκεντρωμένο σε μια πόλη. Μια ουσιαστική πολιτική προς αυτή την κατεύθυνση θα είχε επιπτώσεις που φαίνονται απο ένα και μόνο παράδειγμα : τη μεταφορά της κυβέρνησης έξω απο την Αθήνα.

Άμεσες λύσεις : 1) να ανοίξουν τα κλειστά σπίτια. Είναι φανερό ότι αν όλες οι άδειες κατοικίες προσφέρονταν για νοίκιασμα το πρόβλημα τόσό της στέγασης όσο και των φτηνών ενοικίων θα λύνονταν αμέσως. Αυτό γίνεται είτε με καταγραφή απο το δήμο των άδειων σπιτιών και εξαναγκασμό των ιδιοκτητων να τα νοικιάσουν, είτε με καταγραφή τους απο τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους. Βέβαια και τα δύο προϋποθέτουν ένα κατάλληλο νομικό πλαίσιο ώστε να μπορεί ο ενδιαφερόμενος να επιβάλλει την ενοικίαση του άδειου διαμερίσματος.

2) Οροφή στο ποσό του ενοίκιου που μπορεί να ζητάει ο ιδιοκτήτης. Εννοείται ότι θα παίρνεται υπόψη η ποιότητα της κατοικίας (πόσο παλιά είναι, σε τί περιοχή βρίσκεται κλπ).

3) Επίδομα ενοικίου σε όλους τους μισθωτους, τους φοιτητές και τους σπουδαστές.

4) Επειδή έχει παρατηρηθεί ότι οι ενοικιαστές σπάνια καταφεύγουν στα δικαστήρια, εν αντιθέσει με τους ιδιοκτήτες (παράδειγμα ο αριθμός των δικών για εξώσεις αυξήθηκε κατακόρυφα μετά το νέο νόμο), να δημιουργηθεί ενας κατάλληλος νομικός φορέας προστασίας των ενοικιαστών, ο οποίος με γρήγορες διαδικασίες θα παρεμβαίνει κάθε φορά που ένας ενοικιαστής θα ζητάει την προστασία του.

5) Πέρα απο όλα αυτά υπάρχει βέβαια και το αναφαίρετο δικαίωμα της κατάληψης. Οι πόλεις και κύρια η Θεσσαλονίκη και η Αθήνα, είναι γεμάτες από ακατοίκητα σπίτια κρατικά, τραπεζών, δημοσίων οργανισμών, πανεπιστημιακά και άλλα. Η πρακτική αυτή ακολουθήθηκε με μεγάλη επιτυχία τόσο από εργαζόμενους σε Λάρισα και Ηράκλειο όσο κι απο φοιτητές σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα.

Όταν τα νοίκια φτάνουν στα ύψη το πάγωμά τους είναι κοροϊδία

Με την ευκαιρία μιας έξωσης σε γειτονιά της Καλλιθέας

Ξέρετε τι σημαίνει νάχεις φύγει από το σπίτι σου άγρια χαράματα κι ύστερα από ένα οκτάωρο εξάντλησης λουσμένη μέσα στη νιτρογλυτρουόλη να γυρνάς με την επιθυμία να ξεπλύνεις και να ξεκουράσεις το κορμί σου! Ν'ανοίγεις με λαχτάρα την πόρτα και ν'αντικρύζεις ... το κράτος καταμεσίς της κάμαράς σου;

Το κράτος! Ένας ανθρωποποιημένος γορίλας, δυο μέτρα μπόι, καραφλό κεφάλι, δυο τεράστιες φαγάνες μαλιαρές για χέρια, και μια στενόμακρη τρύπα το στόμα του, απ'όπου έβγαινε συνέχεια η ίδια φράση : "απο τούτη τη στιγμή δεν έχεις σπίτι, κυβερνάω εγώ εδώ μέσα".

Τράβηξε το καλώδιο του τηλεφώνου, άρχισε να μας κλωτσάει, να μας σπρώχνει, άφριζε, κι εμείς, δυο γυναίκες και ένα νέο κορίτσι ξαφνιασμένες τρέξαμε στους γείτονες για βοήθεια!

Τι συνέβαινε στ'αλήθεια; Ποιός μας κυνηγούσε; Από ποιόν δεχτήκαμε επίθεση και γιατί;

—Την ταυτότητά σας, σας παρακαλώ, πώς τολμάτε να κάνετε αυτή την επιδρομή στο ίδιο μου το σπίτι;

—Σπίτι σου; Πότε το αγόρασες; Άκουσε παιδάκι μου, τι ταυτότητες και κουραφέξαλα, είμαι ο δικαστικός κλητήρας και σήμερα σου κάνω έξωση

—Έξωση; Μα γιατί; Είμαι ασφαλώς εντάξει στις οικονομικές μου υποχρεώσεις, η ιδιοκτήτρια ζει στη Ρόδο, δεν το θέλει για ιδιοκατοίκηση, εσείς πώς έρχεστε εδώ, ρημάζετε το σπίτι μου και επιμένετε σε Έξωση;

—Απόφαση του Ειρηνοδικείου Καλλιθέας.

—Ερήμην μου;

—Αποφάσεις παίρνονται και ερήμην, άντε τώρα δίνε του...

Είχα καταλάβει. Από το μεγάλο ζωολογικό κήπο που ονομάζεται κράτος, στάλθηκε ένας γορίλας να εφαρ-

μόσει τους νόμους του.

Το παράπτωμά μου;

Δεν είμαι ιδιοκτήτρια. Γι'αυτό έπρεπε να βγω στο δρόμο, και σ'ένα απόγευμα να βρω σπίτι να τα μαζέψω και να του δίνω. Να πάω όμως πού; Αφού όλοι οι ιδιοκτήτες σπιτιών έχουν συλλάβει το νόημα της κοινωνίας: γαιοπρόσοδος σημαίνει υπεραξία=κέρδος, από όπου και οι τρελλές αυξήσεις των ενοικίων.

Κι αν αρνηθείς ν'αποδεχτείς αυτή την τρέλλα ο νόμος έρχεται να επικυρώσει την αλήθεια της κυριαρχίας των ιδιοκτητών. Σίγουρα "...συστατικό στοιχείο του δικαίου δεν είναι τα δικαστήρια, οι δικαστές, ούτε ακόμα οι νόμοι αλλά οι οικονομικές σχέσεις που επιδιώκει να εδραιώνει και οι κοινωνικές σχέσεις που θέλει να επιβάλει..."

Ήρθε το κράτος μέσω του δικαστικού επιμελητή ανεξάρτητα από τα οποιαδήποτε κοινωνικά κριτήρια για τον ενοικιαστή να επιβάλει τη θέληση του ιδιοκτήτη. Το σπίτι είναι ιδιοκτησία του, την εκτιμά όσο θέλει και τη δίνει όπου θέλει (όπου κερδίζει περισσότερα). Αν διαφωνείς μ'αυτή την αλήθεια έρχεται ο νόμος (αστικό δίκαιο) και σε καθυποτάζει σ'αυτήν. Σου επιβάλλει την οικονομική σχέση υποτέλειας αυτού που δεν έχει σπίτι σ'αυτόν που έχει, σε αναγκάζει να πληρώνεις μισό μισθό ή ακόμα και ένα μισθό ένα νοίκι.

Σου επιβάλλει την κοινωνική σχέση υποταγής στην τάξη των ιδιοκτητών.

"Το δίκαιο δεν μπορεί ποτέ να είναι ανώτερο από την οικονομική διαμόρφωση και την καθορισμένη από αυτήν πολιτιστική ανάπτυξη" (Μαρξ, Κριτική προγρ. Γκότα)

Είναι φορές που στεκόμαστε μπροστά στην αλήθεια παραδομένοι. Ναι, παραδινόμαστε όχι μπροστά στην αλήθεια της κοινωνικής ανισότητας. Αλλά μπροστά στην "ανικανότητα" των ξυπόλητων να τη γκρεμίσουν.

Όταν οδηγηθήκαμε στο αστυνομικό τμήμα, δικαστικός επιμελητής και ενοικιάστρια, ο αξιωματικός υπηρεσίας ολοκλήρωσε το σκηνικό: "Ο Κος Δικαστικός Επιμελητής είναι υπάλληλος του Κράτους. Γνωρίζει τους νόμους. Η έξωση θα γίνει σήμερα. Οποιαδήποτε αντίστασή σας, θα θεωρηθεί αντίσταση κατά της αρχής."

Πού είσαι κοινωνία των πολιτών; Έτσι κι ανήκεις στη φάρα εκείνων που δεν έχουν τίποτ'άλλο εκτός από το νου και τα χέρια τους, είσαι εκτεθειμένος μια ζωή, βορά στα δόντια αυτών που κατέχουν ιδιοκτησία κι εξουσία. Κι αν διαμαρτυρηθείς; "Αντίσταση κατά της αρχής" θεωρείται η πράξη σου.

Αντίσταση κατά της αρχής. Η εξουσία παντιέρα φοβέρας και καθυπόταξης μας υποτάσσει μ'αυτήν την κατηγορία.Μας φοβερίζει, μας τιμωρεί μ' αυτή την κατηγορία για να μην αντισταθούμε ποτέ. Να μην α ν τ ι σ τ α θ ο ύ μ ε.

Ναι εκεί βρίσκεται η απάντηση.

Ν'αντισταθούμε. Ας αρχίσουμε λοιπόν, ας ξεκινήσουμε επιτέλους.

Επιστρέφοντας από το τμήμα στο σπίτι ο Κος Δικαστικός Κλητήρας δεχότανε τις βρισιές και ...τις μπουνιές της γειτονιάς. Στο πρόσωπό του το κράτος δεχότανε τις φάπες των πολιτών-μη ιδιοκτητών.

—Να πας στο Καστρί και την Πολιτεία να κάνεις εξώσεις, γορίλα. Εκεί χαραμοτρώγουν τη γη μας.

—Είμαι δημόσιος υπάλληλος. Κάνω το καθήκον μου. Πολιτικά μπορεί να ανήκω στο ΚΚΕ

Όλη η γειτονιά κάγχασε.

—Έξωση δε γίνεται χωρίς το ΚΚΕ!

Στο μικρό δρομάκι του Άγνωστου Στρατιώτη, στην Καλλίθεα, ύστερα από κάμποσα χρόνια ξαναφούντωσε η ιστορία της πάλης των τάξεων.

—Δουλευουμε, μας εκμεταλευονται.

—Μεγαλώνουμε παιδιά, τ'αποβλακώνουν.

—Όσοι δεν έχουμε δικά μας σπίτια αν δε δεχτούμε να πληρώνουμε ένα μισθό για νοίκι, κράτος και ιδιοκτήτες μας πετάνε στο δρόμο.

—Κατάληψη, να μπούμε όλοι μέσα.

—Φωνάχτε το Βασίλη, τον Κώστα,τον Λάμπρο, τη Μαρία, το λέει η καρδιά τους.

Αντίσταση κατά της αρχής. Ναι, αυτός είναι ο δρόμος. Αντίσταση στις απάνθρωπες αρχές της ανισότητας. Μόνο έτσι θα δημιουργήσουμε όρους ταξικής αλληλεγγύης, καινούργιες μορφές πάλης, καινούργιες σκέψεις και ιδέες.

Το ζήτημα είναι ν'αρχίσουμε την αντίσταση, να πιστέψουμε σ'αυτή και να θελήσουμε τη σύγκριση και τη σύγκρουση με τις αρχές, την εξουσία.

Όταν μας τσουβάλιασαν και μας πήγανε στην Ασφάλεια, ο Κλητήρας όπου φύγει-φύγει. Πού να τολμήσει να ανεβεί τα σκαλοπάτια, η έξωση δεν μπορούσε να γίνει.

Αντίσταση κατά της αρχής

Θ'αντισταθούμε λοιπόν στην κοινωνία και στο κράτος της ανισότητας.

Δεν έχουμε άλλο δρόμο.

Κατερίνα Χριστοδούλου

ΠΟΛΙΤΙΚΗ;

Το θέαμα των δημοτικών εκλογών είναι πρωτοφανές για τα ελληνικά δεδομένα, ιδιαίτερα τα μεταπολιτευτικά. Η "μάχη" διεξάγεται μέσα στη γενικευμένη αδιαφορία και συχνά τους αναθεματισμούς των "πολιτών". Κανένα πάθιασμα, καμμιά ουσιαστική συμμετοχή των κομματικών οπαδών. Άδειες πλατείες, άδεια φεστιβάλ, εκτός από τους λίγους κομματικούς ή κρατικούς υπάλληλους. Τι έγιναν, πού εξαφανίστηκαν ως δια μαγείας τα εκατομμύρια με τις πλαστικές σημαίες των εκλογών του '85; Ήδη όπως αναφέραμε τα κομματικά φεστιβάλ ήταν αποδυναμωμένα. Και αν δεν υπήρχε η κρατική ραδιοτηλεόραση να τα προβάλει κανένας σχεδόν δεν θα έπαιρνε χαμπάρι την ύπαρξή τους. Ακόμα και οι ... Κνίτες κουράστηκαν να αφισσοκολλούν.

Αυτή η διαπίστωση δεν είναι συγκυριακή, ούτε μονοσήμαντη. Δεκάδες ή και εκατοντάδες στοιχεία την επιβεβαιώνουν. Οι νέοι εγκαταλείπουν μαζικά τις πολιτικές νεολαίες. Οι φοιτητικές εκλογές γίνονται όλο και πιο αδιάφορες. Τα πολιτικά περιοδικά και έντυπα καταποντίζονται. Και δεν μιλάμε μόνο για έντυπα του ακροαριστερού χώρου αλλά και για πολλά άλλα με ευρύτερη επιφάνεια: το "Αντί" χάνει πολλές χιλιάδες αντίτυπα κυκλοφορίας, ενώ στον ακροαριστερό και αναρχικό χώρο τα έντυπα περιορίζονται δραστικά. Η "Αυγή" συνεχίζοντας το κατρακύλισμά της φτάνει τις 3.000 φύλλα σε Αθήνα-Πειραιά. Ακόμα και ο "Ριζοσπάστης" υποχωρεί.

Στις παρέες οι πολιτικές συζητήσεις είναι πια ντεμοντέ και τα φεστιβάλ των νεολαιών για να προσελκύσουν κόσμο στηρίζονται αποκλειστικά στις τραγουδιστικές βεντέτες! Δεν χρειάζεται να συνεχίσουμε. Όλοι ζούμε και αναπνέουμε αυτό το πνεύμα, αυτό το κλίμα του τέλους εποχής. Και όμως οι εξελίξεις στο πολιτικό και οικονομικό πεδίο είναι σοβαρότατες και θα περίμενε κάποιος μια αντίθετη πορεία. Μια "νέα πολιτικοποίηση" με στόχο όχι πλέον τη Δεξιά, αλλά το "προδοτικό " ΠΑΣΟΚ. Αυτό ήταν το κλίμα του περασμένου χρόνου στους κύκλους της αριστεράς. Όμως ο καλοκαιρινός ήλιος διάλυσε αυτού του τύπου την πολιτικοποίηση. Έγινε καθαρό πως η κρίση πριν να είναι οικονομική είναι κρίση της πολιτικής, είναι κρίση αξιών, είναι κρίση οράματος, είναι κρίση προοπτικών.

Σε τέτοιες συνθήκες η επιδερμική πολιτικοποίηση τύπου "αριστεράς", δεν έχει καμμιά προοπτική. Τα σοσιαλιστικά οράματα της μεταπολιτευτικής αριστεράς από τη στιγμή που ανέβηκαν στην κυβέρνηση μέσω του ΠΑΣΟΚ δεν πρόκειται να συγκινήσουν και να δονήσουν κανένα. Έχουν φθαρεί αμετάκλητα. Πια δεν υπάρχει δυνατότητα να σερβιριστούν ξαναζεσταμένα από την "πραγματική αριστερά". Η κρίση της πολιτικής δεν είναι απλά κρίση του ΠΑΣΟΚ. Είναι κρίση ολόκληρης της σοσιαλιστικής αριστεράς, από την άκρα αριστερά μέχρι το... ΠΑΣΟΚ.

Οι ελπίδες για μια νέα πολιτική έξαρση, που να ενώνει το "στρατόπεδο της πραγματικής αλλαγής", είναι όλο και λιγότερο πιστευτές.

ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Το χαρακτηριστικό της παρούσας ελληνικής κρίσης είναι πως η αποκάλυψη των πραγματικών της διαστάσεων έγινε μόνο αφού αυτή είχε φτάσει πια στο απροχώρητο. Ενώ από το '81 και μετά η οικονομία βουλιάζει κάτω από το βάρος μιας καταναλωτικίστικης διαχείρισης και αύξησης παροχών χωρίς να θίγονται τα παρασιτικά και αστικά στρώματα (και η πίττα ολόκληρη και ο σκύλος χορτάτος), πολιτική που γινόταν δυνατή από την απότομη αύξηση των εισροών από την ΕΟΚ και τον εξωτερικό δανεισμό, η κυβέρνηση αναγνωρίζει την κρίση και το μέγεθός της μόνο μετά τις εκλογές του '85. Η κρίση επέπεσε επί των κεφαλών των ευδαιμόνων ελλήνων του "ακόμα καλύτερες μέρες" σαν να ήταν ουρανοκατέβατη. Γι' αυτό και οι αντιδράσεις είχαν καθολικό χαρακτήρα και αποσύνθεσαν το κυβερνητικό κόμμα ιδιαίτερα στο συνδικαλιστικό του τομέα. Ο "λαός" της αριστεράς ξεσηκώθηκε ενάντια στη ΝΕΠ του ΠΑΣΟΚ. Η Ελλάδα θα ήταν άραγε η Ευρωπαϊκή εξαίρεση στον κανόνα; Εξαίρεση με την έννοια ότι σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες η κρίση είχε συνοδευτεί από υποχώρηση της αριστεράς, κρίση της πολιτικοποίησης, άνοδο της φιλελεύθερης και μονεταριστικής αντεπανάστασης. Όλο το ευρωπαϊκό θέατρο από την Πορτογαλία μέχρι την Ιταλία επιβεβαιώνει αυτή τη διαπίστωση. Όπως είχαμε επισημάνει πέρισυ, μετά τη λήψη των νέων οικονομικών μέτρων του ΠΑΣΟΚ, στην Ελλάδα έλειπε παντελώς κάποια ιδεολογική προετοιμασία αυτής της στροφής, η ιδεολογική προετοιμασία του περάσματος στον αστερισμό της κρίσης. Στην Ιταλία ή την Γαλλία, για παράδειγμα, το πέρασμα σε μια μονεταριστική φιλελεύθερη πολιτική είχε προετοιμάσει για χρόνια η άνοδος της "νέας δεξιάς", η κρίση της αριστεράς και της ιδεολογίας της, έτσι ώστε η πολιτική της αποβιομηχανοποίησης,

της ανεργίας, της λιτότητας, της ιδιωτικοποίησης ήρθε να πέσει πάνω σε ένα έδαφος ιδεολογικά γόνιμο. Στην Ισπανία αντίστοιχα η νεοφιλελεύθερη και περιοριστική πολιτική της κυβέρνησης Γκονζάλες έγινε δυνατή σε μια συγκυρία μονοκρατορίας του σοσιαλιστικού κόμματος, διάλυσης της κομμουνιστικής αριστεράς και αδυναμίας της δεξιάς.

Στην Ελλάδα το σκηνικό ήταν διαφορετικό. Και η δεξιά βρισκόταν σε απόσταση αναπνοής από το ΠΑΣΟΚ και η κομμουνιστική αριστερά είχε μεγαλύτερη δύναμη και το ίδιο το ΠΑΣΟΚ ήταν γαλουχημένο με τη λογική των παροχών και της κρατικής παρέμβασης. Επί πλέον η κρίση είχε διαστάσεις βιβλικές, πολύ μεγαλύτερης από κάθε άλλη χώρα, εκτός από την Πορτογαλία. Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων έκανε πολύ επισφαλές το ΠΑΣΟΚικό επιχείρημα. Εργατικές κινητοποιήσεις, αγροτική δυσαρέσκεια, κρίση στο ΠΑΣΟΚ.

Όμως τα πράγματα δεν ακολούθησαν την καταστροφική και γρήγορη πορεία που πολλοί μπορούσαν να φαντάζονται και που εμείς υποθέταμε σαν μια πιθανότητα. Η αδυναμία της δεξιάς σε επίπεδο ηγετικών κλιμακίων είναι προφανής, παρ' όλο που ενισχύεται σε επίπεδο βάσης. Όσο για το ΚΚΕ η αρχική αντιπολιτευτική ζέση του υποχώρησε μετά από τις άνωθεν εντολές για μέτριασμό της αντιπασοκικής πολιτικής, απέναντι σε μια κυβέρνηση που παίρνει αρεστές στους σοβιετικούς διεθνείς πρωτοβουλίες και μάλιστα μέσα στο κλίμα της ύφεσης που επιθυμεί να καλλιεργήσει η ομάδα Γκορμπατσώφ. Το ΚΚΕ εσωτερικού δεν μπορεί να ξεφύγει από την χρόνια αγκύλωσή του, όσο για την ακροαριστερά τα απομεινάρια της αργοπεθαίνουν μεταξύ πλατείας Εξαρχείων και τροτσκιστικής ή "μαρξιστολενινιστικής" χιλιαστικής σέκτας. Αυτό το πολιτικό πλαίσιο τελικά επέτρεψε στο ΠΑΣΟΚ να επιβιώσει.

Αν ψάξουμε βαθύτερα θα δούμε πως η διάταξη και η πραγματικότητα των πολιτικών δυνάμεων δεν αρκεί να εξηγήσει την ιδεολογική, πολιτική και πολιτιστική κρίση που διαπερνάει όλους τους ιστούς της κοινωνίας. Η κρίση, κρίση την οποία εκμεταλλεύεται το ΠΑΣΟΚ για να προωθήσει την πολιτική του, είναι κρίση της ίδιας της κοινωνίας και όχι απλά ένα πολιτικό επιφαινόμενο.

ΚΡΙΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΑΜΑΤΩΝ

Εκείνο που επέτρεψε μέσα σε ένα χρόνο να δίνεται αυτή η εικόνα της μερικής επιτυχίας του ΠΑΣΟΚικού εγχειρήματος, για "πέρασμα" της πολιτικής της λιτότητας είναι αυτό που έχουμε ονομάσει πολλές φορές "τέλος της μεταπολίτευσης", "τέλος εποχής" κλπ. Η μεταπολίτευση στην Ελλάδα και όλη η ιστορική περίοδος που ακολούθησε υπήρξε το αντίστοιχο της μετά το Μάη περιόδου που πέρασε μετά το '68 όλη η Δυτική Ευρώπη. Μια περίοδος διεκδικήσεων, επέκτασης της εξασφάλισης και του κοινωνικού μισθού, ανάπτυξης του κράτους και της κρατικής παρέμβασης, "σοσιαλ-δημοκρατικοποίησης" των θεσμών, μείωσης του εργάσιμου χρόνου και επέκτασης των δραστηριοτήτων "πέρα από την εργασία". Ταυτόχρονα αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται τόσο στην Ελλάδα όπως σε ένα βαθμό και στις άλλες χώρες με την ανάπτυξη θεωριών της τελικής, ολικής κλπ ανατροπής του καπιταλισμού. Αυτή είναι η πολιτική κουλτούρα της μεταπολίτευσης. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο αναπτύχθηκαν σε πανευρωπαϊκή κλίμακα κινήματα διαμαρτυρίας αλλού εξωκοινοβουλευτικά ή ακόμα και κοινοβουλευτικά όπως σ' ένα βαθμό στην Ελλάδα με το φαινόμενο ΠΑΣΟΚ. Στην Ελλάδα όπως κι αλλού διαγράφτηκε η ίδια τροχιά. Επέκταση της αμφισβήτησης και των κοινωνικών κινημάτων, αλλαγή, σε πλειοψηφικό επίπεδο του πολιτικού προσανατολισμού των μαζών, σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση και... τέλος. Ξαφνικά ο κόσμος βρίσκεται μπροστά στην κρίση, την ανεργία, τις απολύσεις, την επιστροφή στην ιδιώτευση. Οι κρατικίστικοι και κολεκτιβίστικοι μύθοι καταρρέουν. Το κράτος δεν μπορεί να λύσει όλα τα προβλήματα, όσο για τον κρατικό κολλεκτιβισμό δεν αποτελεί πια καμμιά ελκυστική προοπτική για το μεγαλύτερο ποσοστό των "μαζών". Βλέπουν την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία και καταλαβαίνουν.

Η στροφή του ΠΑΣΟΚ ενώ ήρθε σαν κεραυνός από την άλλη άρχισε σύντομα να βιώνεται σαν αναγκαίο κακό. Γιατί οι ίδιες οι μάζες της αριστεράς δεν έχουν καμμιά προοπτική, κανένα όραμα εξόδου από τον σοσιαλ/καπιταλισμό. Τον καπιταλισμό τον γνώρισαν. Από τον σοσιαλισμό πήραν μια γεύση. Επομένως δεν μένει άλλη προοπτική εκτός από την επιστροφή στο "ιδιωτικό", μια και ακόμα δεν μπορεί να διαμορφωθεί σε μαζική κλίμακα κάποια νέα συλλογικότητα ή συλλογική πρακτική.

Το τέλος των αυταπατών ή της πίστης σε μια μακρο-επανάσταση, σε μια συνολική ανατροπή, σε μια κρατική "μέριμνα", το τέλος της ελπίδας για κάποια "μεγάλη νύκτα" που θα σημάνει την ώρα της αποκαλύψεως,συνειδητοποιείται αρνητικά από τις "μάζες" σαν κρίση, κρίση της πολιτικής, εγκατάλειψη της πολιτικής. Και βέβαια κάτι τέτοιο παίζει το παιχνίδι του ΠΑΣΟΚ. Μια και του επιτρέπει να περάσει την πολιτική της λιτότητας που σταδιακά αρχίζει να γίνεται αποδεκτή.

Η κρίση της εμπιστοσύνης στις μεγάλες μεσσιανικές πολιτικές ιδεολογίες, η κρίση των ιδεολογιών συνολικότερα, εισπράττεται από το ΠΑΣΟΚ σαν επιδοκιμασία της πολιτικής του, ενώ είναι προφανώς το τέλος της πολιτικής, ενός ορισμένου τύπου πολιτικής.

Κι όπως κάθε τι που τελειώνει, τελειώνει μέσα σε ένα κλίμα τέλματος, αδιαφορίας, σήψης, γενικευμένης δυσπιστίας, σε ένα κλίμα όπου τα ζεϊμπέκικα του Αντρέα και του Κατσιφάρα, οι επισκέψεις του προέδρου στο Άγιον Όρος και οι αλλεπάλληλες δηλώσεις του αποτελούν το αντικείμενο των αστεϊσμών σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του ελληνισμού, όπου οι τεμενάδες στον Σπάνος και η επιτυχία του Γούκου στεφανώνουν και επιστεγάζουν τα επιτεύγματα του ελληνικού σοσιαλισμού. Μήπως όμως υπάρχουν πολλοί που να επιθυμούν τον Βουλγάρικο ή τον Ρουμάνικο, ή μήπως τον Αλβανικό σοσιαλισμό; Όλοι ξέρουμε την απάντηση. Έτσι λοιπόν ουζάδικο, μπαρ,βίντεο και ατομικός ανταγωνισμός για την επιβίωση, για την εξασφάλιση.

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ;

Απέναντι σ' αυτή την κρίση της παραδοσιακής πολιτικής μερικοί φαντάζονται πως η απάντηση δεν μπορεί παρά να έρθει από την πρόταξη μιας άλλης εναλλακτικής πρότασης, μιας "επαναστατικής σοσιαλιστικής πρότασης" ή ακόμα και μετα-σοσιαλιστικής που θ' απαντήσει στις "προδομένες μάζες", μια πρόταση που θα ξαναγεμίσει τις πλατείες με ένα συνολικό όραμα και πρόταση, με μια νέα ιδεολογία που θα εμπνεύσει, θα εμψυχώσει, θα προσφέρει μια νέα καθοδήγηση και έτσι θα πάρει τη σκυτάλη από τα γέρικα χέρια του ΠΑΣΟΚ και της παλιάς αριστεράς. Από τη ΣΣΕΚ και τους διαγραμμένους του ΠΑΣΟΚ που οραματίζονται την επιστροφή στην καθαρότητα της 3ης Σεπτέμβρη μέχρι τις τροτσκιστικές και άλλες επαναστατικές ομάδες που με βάση την "ανάλυση της αντικειμενικής κατάστασης" χτίζουν σενάρια συνολικών ανατροπών και εργατικής αντίστασης στη λιτότητα που δεν έχουν βέβαια καμμιά σχέση με την πραγματικότητα και τις πραγματικές προοπτικές, που αντίθετα οδηγούν σε αυξανόμενη συρρίκνωση αυτών των ομάδων και της απήχησής τους. Πόση θλίψη δεν προκαλούν σήμερα οι συζητήσεις για το μεταβατικό πρόγραμμα του Τρότσκυ, για την ... διακήρυξη της 3ης Σεπτέμβρη κλπ. Τέλος ακόμα και από εκείνους που προτείνουν μια εναλλακτική στρατηγική, από εκείνους που θέλουν να προωθήσουν ένα μετασοσιαλιστικό, ή αντιεξουσιαστικό ή "πράσινο" κίνημα υπάρχει μια παρόμοια αντίληψη για την πολιτική διαδικασία. Το ζήτημα είναι να περάσει ένα νέο "μήνυμα" στις μάζες και έτσι θα δημιουργηθεί μια νέα πραγματικότητα, ένα νέο κίνημα που θα εκθρονίσει σταδιακά την παλιά αριστερά. Έτσι κάποιος μπορεί να προωθεί τις πιο "προχωρημένες απόψεις" αλλά να φαντάζεται και να βιώνει την πολιτική με ίδιους όρους με το παρελθόν.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΙΔΕΟΛΟΓΙΩΝ

Το ζήτημα λοιπόν δεν είναι απλά να μεταβάλουμε πρόταση, το ζήτημα δεν είναι να προτείνουμε μια νέα ιδεολογία, αλλά αντίθετα να προτείνουμε και να προωθήσουμε ένα επαναστατικό κίνημα χωρίς ιδεολογία, ένα επαναστατικό κίνημα που δεν προτείνει ένα τελειωμένο όραμα, ένα επαναστατικό κίνημα που δεν στηρίζεται απλά και μόνο στην αρνητικότητα της κριτικής και της καταστροφής, αλλά στη θετικότητα, την εναλλακτική πρακτική, ένα κίνημα που να μπορεί να συνδυάζει την αμφισβήτηση και τον ανταγωνισμό με την θετικότητα της εναλλακτικής πρότασης και οικοδόμησης. Το ζήτημα είναι να προτείνουμε ένα όραμα που δεν θα είναι ιδεολογικοποιημένο, για μετά την "μεγάλη επανάσταση", αλλά να μπορεί να είναι ενεργό και να μας εκφράζει

εδώ και σήμερα, το ζήτημα είναι να προτείνουμε ένα όραμα που δεν είναι ιδεολογία αλλά βίωμά μας εδώ και σήμερα.

Αυτόματα η πολιτική αποκτάει νέες διαστάσεις. Δεν πρόκειται πλέον για μια αποκλειστικά αρνητική λογική της καταστροφής του υπαρκτού κόσμου της εκμετάλλευσης και του οικολογικού θανάτου, αλλά μεταβάλλεται σε ένα έργο -ταυ-

τόχρονα- οικοδόμησης νέων χώρων και πρακτικών ελευθερίας, οικοδόμηση χώρων αυτονομίας και εναλλακτικότητας. Δεν πρόκειται πια για γενική καταγγελιολογία ούτε για γενικά πλάνα και οράματα "τελικής αλλαγής" των πάντων. Και πρώτα απ'όλα το ζήτημα είναι οι ίδιοι οι άνθρωποι να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στις δυνάμεις τους, των ίδιων και των συντρόφων τους και να πάψουν να τα περιμένουν όλα από το κράτος, την ... επανάσταση, το κόμμα, την γενική πολιτική.

Στην Ελλάδα, όπως συνέβηκε και αλλού, φτάσαμε σ'αυτό το σημείο όπου η πολιτική, η παραδοσιακή πολιτική, πεθαίνει, θα λέγαμε οριστικά και γεννιέται η ανάγκη για νέα κοινωνικοπολιτικά κινήματα, που έχουν μερικότερους στόχους, έχουν σαν κέντρο τους μετασχηματισμούς εδώ και σήμερα και ανταποκρίνονται σε χιλιάδες, εκατομμύρια "μοριακές επαναστάσεις". Κάθε απόπειρα νεκρανάστασης της παλιάς πολιτικής δεν μπορεί παρά να είναι είτε αστεία, είτε τραγική στη μοναξιά της.

Σ'αυτές τις δημοτικές εκλογές δεν παρευρισκόμαστε απλά στο τέλος ενός ορισμένου πολιτικού κύκλου της μεταπολίτευσης, αλλά σε κάτι περισσότερο στο "τέλος της πολιτικής" με το μεγάλο Π. Τώρα πια έχει έρθει στ'αλήθεια η ώρα της πολιτικής του συγκεκριμένου.

ΚΑΠΟΙΕΣ ΠΡΩΤΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Πρέπει να ανατρέψουμε σήμερα την γνωστή ψευδομαρξιστική λογική μιας κάποιας αριστεράς. Μια λογική που ισχυρίζεται πως: "Μια και σήμερα βρίσκεται σε κρίση η μεταπολίτευση, μια και το ΠΑΣΟΚ αλλάζει σιγά-σιγά χρώμα, είναι τώρα ο καιρός να παρέμβουμε στο "γενικό πολιτικό πεδίο" και να ανατρέψουμε το κυρίαρχο μπλοκ εξουσίας". Αυτό το σχήμα θα προϋπόθετε πως υπάρχουν εκείνες οι κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις που είναι ικανές να συγκροτήσουν ένα τέτοιο μπλοκ. Αυτό εκφράζει η τοποθέτηση πολλών αρθρογράφων του "Σχολιαστή" π.χ. που υποστηρίζουν την "ενότητα της αριστεράς" και κριτικάρουν το εσωτερικό για την απόρριψη μιας τέτοιας ενότητας, με τον ίδιο τρόπο και με τα ίδια επιχείρηματα που ένα χρόνο πριν υποστήριζαν την συμπαράταξη με το ΠΑΣΟΚ! Με το επιχείρημα ότι μέσα από την ενότητα της αριστεράς σήμερα, όπως μέσα από το ΠΑΣΟΚ χθες, εκφράζεται με "στρεβλό τρόπο" η εργατική τάξη και τα λαϊκά στρώματα. Το επιχείρημα που προβάλλουν είναι πως το ΠΑΣΟΚ "εγκατέλειψε" την αριστερά, άρα σήμερα είναι καιρός η αριστερά να βρει ένα νέο πρόσωπο. Το επιχείρημα αυτό γρονθοκοπείται με την προ έτους θέση τους ότι το ΠΑΣΟΚ είναι όντως αριστερά. Γιατί άραγε το ΠΑΣΟΚ έπαψε να είναι "αριστερά" μέσα σε ένα χρόνο; Μήπως δεν είναι αριστερός ο Γιαρουζέλσκυ, ο Τσαουσέσκου κλπ. κλπ. που εφαρμόζουν προγράμματα λιτότητας πολύ πιο δρακόντεια από του "προδότη" Παπανδρέου; Ακριβώς όμως γιατί οι μάζες βιώνουν το ΠΑΣΟΚ σαν "αριστερά" γι'αυτό και δεν πείθονται από τα επιχειρήματα οποιασδήποτε "πραγματικής" αριστεράς!

Αυτό δεν σημαίνει πως οι κινήσεις μέσα στα αριστερά κόμματα είναι αμελητέες και μας αφήνουν αδιάφορους. Αντίθετα μάλιστα. Μόνο που η δική μας παρέμβαση στην κρίση τους δεν μπορεί να στηριχτεί σήμερα σε κάποιες γενικές συμπαρατάξεις ή αντιπαραθέσεις μαζί τους. Η δική μας παρέμβαση σήμερα πρέπει να στρέφεται στην παρέμβαση σε συγκεκριμένους χώρους και ζητήματα, να αναπτύσσει μια τέτοια πολιτική και να ΑΠΟΦΕΥΓΕΙ τις γενικές πολιτικές παρεμβάσεις που δεν μπορεί να φέρει σε πέρας. Από το Πολυτεχνείο του 1985 και μετά δεν υπάρχει πρόσφορο έδαφος γενικής πολιτικής παρέμβασης από μας. Οι εξελίξεις πραγματοποιούνται μέσα στα κόμματα και όχι στο δικό μας χώρο. Εμείς μπορούμε να παρέμβουμε σε συγκεκριμένα μέτωπα, με συγκεκριμένο τρόπο. Στο στεγαστικό, βάζοντας μπροστά τη συζήτηση για καταλήψεις, αυτομειώσεις κλπ. Σε συγκεκριμένους εργατικούς χώρους η αντίσταση στις απολύσεις. Στο ζήτημα της πόλης, της μόλυνσης, της γειτονιάς, των κοινοτήτων εργασίας και διαβίωσης, του γυναικείου κινήματος. Σ'αυτούς τους χώρους πρέπει να παρέμβουμε συγκεκριμένα, αποϊδεολογικοποιημένα και χωρίς να επιζητούμε την "αντιπαράθεση". Αντιπαράθεση και όρους της αντιπαράθεσης πρέπει να αποφασίζουν τα ίδια τα κινήματα και όχι κάποιοι "πολιτικοί" για λογαριασμό τους. Μόνο η ανάπτυξη αυτής της πολιτικής του "συγκεκριμένου" θα επιτρέψει αύριο και οποιαδήποτε γενική πολιτική παρέμβαση, με νέους όρους, με την συνεύρεση κοινωνικών κινημάτων, ευαισθησιών, ατόμων.

Οι φωτογραφίες πάρθηκαν από το βιβλίο "Ευρωεκλογές χωρίς χρώμα" των Λ.Αθανασίου και Χ.Βλάχου

Ο «ΝΕΟΣ ΦΟΡΕΑΣ» ΚΑΤΑΠΟΝΤΙΣΤΗΚΕ ΠΡΙΝ ΚΑΝ ΕΜΦΑΝΙΣΤΕΙ

Ο περιβόητος νέος φορέας που επαγγελόταν το εσωτερικό σαν το "νέο κόμμα" που θα εκφράσει την "ανανεωτική αριστερά"σε ένα ευρύτερο φάσμα, καταποντίστηκε πριν καν αποπλεύσει. Η δοκιμασία των δημοτικών εκλογών άρκεσε για να δείξει τα όρια και τις δυνατότητες αυτού του κόμματος. Σε ένα προηγούμενο τεύχος αποπειρώμενοι να αναλύσουμε τη φύση και τις αντιφάσεις του "εσωτερικού", το χαρακτηρίζαμε σαν το κόμμα των "χαμένων ευκαιριών". Από την εποχή του Μαρκεζίνη -της κυβέρνησης Μαρκεζίνη- και του Πολυτεχνείου, περνώντας από την ΕΑΔΕ, και φτάνοντας στην "πράσινη ΕΑΔΕ" του 81-82, το εσωτερικό αποδείχτηκε επανειλημένα και επαναληπτικά ένα κόμμα χωρίς πολιτική αυτονομία, χωρίς αυτόνομο όραμα, αποδείχτηκε ένα κόμμα υποδεέστερο, δευτερεύον, κι αυτό όχι γιατί έχει μικρό εκλογικό ποσοστό, αλλά γιατί δεν εκφράζει κανένα βασικό ρεύμα, κανέναν από τους πόλους της ελληνικής κοινωνίας. Δεν εκφράζει την παραδοσιακή εργατική τάξη, που εκπροσωπείται από το ΚΚΕ, δεν εκφράζει τα νέα στρώματα της βιομηχανικής εργατικής τάξης, που αναδείχτηκαν μετά τη μεταπολίτευση και που στο παρελθόν εκφράστηκαν -σε ένα βαθμό- από το ΠΑΣΟΚ και, σε μικρότερο, από κομμάτια της άκρας αριστεράς. Δεν εκφράζει τη ριζοσπαστικοποιημένη νεολαία που εκφραζόταν μέσα από την άκρα αριστερά και τους αναρχικούς. Εκπροσωπεί ένα κομμάτι της διανόησης, ή αν θέλετε την ίδια τη διανόηση. Μια διανόηση που στις συνθήκες της μεταπολίτευσης μεταβλήθηκε σε "κατεστημένη διανόηση" και σε κομμάτι του ηγεμονικού ταξικού μπλοκ. Οι διανοούμενοι του εσωτερικού έγιναν αναγνωρισμένοι συγγραφείς, καθηγητές στα πανεπιστήμια, δημοσιογράφοι, ανώτερα στελέχη του κρατικού μηχανισμού κλπ. κλπ. Αυτή η ταξική υπόσταση της κυρίαρχης ομάδας του εσωτερικού, σε συνδυασμό με μια σειρά από παραδοσιακούς ρεφορμιστές πολιτικούς έδινε, πρόσδινε σ'αυτό το κόμμα την ατολμία του, την συμβιβαστικότητά του, την αδυναμία του να αποτελέσει μια καθοριστική πολιτική δύναμη.

Η υπόστασή του, σαν "διανοούμενο" κόμμα το έκανε πιο ευαίσθητο σε νέες ιδέες, απόψεις, διαδικασίες και ταυτόχρονα μετριοπαθές, συμβιβαστικό, άτονο.

Τα τελευταία χρόνια το πολιτικό σκηνικό της ελληνικής κοινωνίας μεταβάλλεται. Η μεταπολίτευση εξαντλείται. Η μεταρρύθμιση έχει φτάσει στα ακρότατα όρια αντοχής του καθεστώτος και έχει αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση. Μέσα σ'αυτό το μεταλλαγμένο σκηνικό εκδηλώνεται η κρίση όλων των παραδοσιακών κομμάτων μια και η θέση που είχαν καταλάβει στην πολιτική σκακιέρα ανατρέπεται. Το ίδιο βέβαια και σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό, συμβαίνει με το εσωτερικό. Ένα κομμάτι του και ένα κομμάτι της διανόησης, ριζοσπαστικοποιείται, μιας και πλέον στα πλαίσια του ελληνικού κατεστημένου δεν χωράνε και πολλές -έστω δειλές- ετεροφωνίες, επιπλέον δε, δεν υπάρχουν νέες θέσεις για κατανομή. Γι'αυτό και ένα κομμάτι του εσωτερικού, σε ορισμένους κοινωνικούς χώρους διανοουμένων, δείχνει μια σχετική ριζοσπαστικοποίηση σε σχέση με τις πρακτικές του μερικά χρόνια πριν. Αντίστροφα και ταυτόχρονα, συμμετρικά θα λέγαμε, ένα άλλο -που είναι και το ηγετικό- μένει ριζωμένο και προσκολλημένο στις συμμαχίες με το ΠΑΣΟΚ, στις θέσεις εξουσίας και διαχείρισης που κατέχει, στην αποδοχή του μέσα στους καλώς σκεπτόμενους κύκλους της "καλής κοινωνίας". Γι'αυτό και οξύνεται η εσωτερική αντιπαράθεση στο ΚΚΕ εσωτερικού όσο ποτέ άλλοτε σε τέτοια κλίμακα στο παρελθόν. Αντιπαράθεση που, έστω στρεβλωμένα, φάνηκε και στο συνέδριο του ΚΚΕ εσ. Εκεί διαπιστώθηκε πως όλο και λιγότερα πράγματα συνδέουν τις δύο αυτές απόψεις ανάμεσά τους. Όμως με τη μεσολάβηση μιας τρίτης άποψης, της λεγόμενης "άποψης Φιλίνη", επιτεύχθηκε ένας κάποιος συμβιβασμός και η σύγκρουση μετατέθηκε για το επόμενο, "ιδρυτικό" συνέδριο του "νέου φορέα".

Η δοκιμασία των δημοτικών εκλογών

Όμως η επιτυχία αυτού του νέου εγχειρήματος κρίθηκε πιστεύουμε ήδη προτού εγκαινιαστεί επίσημα. Οι δημοτικές εκλογές αποτέλεσαν τη λυδία λίθο γι'αυτή την απόπειρα και την αποτυχία της... Γιατί πράγματι οι δημοτικές εκλογές θα μπορούσαν να αποτελέσουν το πρόκριμα κατά κάποιο τρόπο γι'αυτό το "νέο φορέα" και τις κατευθύνσεις του. Και σ'αυτή τη "δοκιμασία" επιβεβαιώθηκε για μια ακόμα φορά ο υποδεέστερος χαρακτήρας και ρόλος του ΚΚΕ εσωτερικού.

Το ΚΚΕ εσωτερικού και ο οποιοσδήποτε "φορέας" δεν είναι ένα κόμμα που μπορεί να εκφράσει οτιδήποτε το ριζοσπαστικό και το αληθινά ανανεωτικό. Για μια ακόμα φορά ο συμβιβαστικός, συμβιβασμένος και κοινωνικά ενταγμένος στο σύστημα ηγετικός πυρήνας το οδήγησε σε μια

λογική "τσόντας", που εκ των πραγμάτων καταδικάζει, τελεσίδικα θα λέγαμε, το εγχείρημα του "νέου φορέα".

Η λογική της τσόντας φαίνεται από όλες τις επιλογές του, σε όλη την Ελλάδα: Εκεί όπου το ΚΚΕ εσωτερικού συμμετείχε σε σχήματα "ενωτικά", με εσωτερικό ή "ανένταχτο" δήμαρχο, όπως και σε μερικές ακόμα περιπτώσεις όπου κατείχε αντιδημαρχίες κλπ, εκεί και παρ'όλο τον "αντιπασοκισμό" του κατέβηκε με το ΠΑΣΟΚ. Έτσι ικανοποίησε ένα κομμάτι της γραφειοκρατίας του και διατήρησε τις γέφυρες με το ΠΑΣΟΚ σε επίπεδο στελεχών και ηγεσίας. Στους υπόλοιπους δήμους, την πλειοψηφία, κατέβηκε σε κοινά σχήματα με το ΚΚΕ και τη ΣΣΕΚ καλύπτοντας έτσι και την πτέρυγα "ενότητα της αριστεράς", που είχε ιδιαίτερη δύναμη στο εσωτερικό των κομματικών οργανώσεων. Τέλος στην Αθήνα, τον Πειραιά και ελάχιστους ακόμα δήμους κατεβαίνει αυτόνομο, ικανοποιώντας με ένα σμπάρο δυο τρυγόνια, τόσο τους "αυτόνομους", ανένταχτους και "αριστερούς" του κόμματος και των παρυφών του -γι'αυτό και η επιλογή Φιλίνη, Κωσταράκου- όσο και το ΠΑΣΟΚ που θεωρούσε, φοβερά επικίνδυνη την συμπαράταξη ΚΚΕ-ΚΚΕ εσωτερικού στην Αθήνα, Πειραιά, και έβαλε σαν όρο για την συνεργασία και υποστήριξη υποψηφίων του εσωτερικού σε άλλους δήμους την ... αυτόνομη κάθοδο του ΚΚΕ εσωτερικού στην Αθήνα και τον Πειραιά. Ένα κόμμα του 2% που προσπαθεί ταυτόχρονα να καλύψει τόσες αλληλοσυγκρουόμενες κατευθύνσεις και πτέρυγες δεν είναι πια κόμμα που μπορεί να διεκδικεί κάποια αυτονομία και μάλιστα να κάνει και πολιτικό άλμα, όπως αυτό του νέου φορέα. Η πολιτική της ηγετικής του ομάδας πέρα από το ότι είναι δεξιά και συμβιβαστική είναι κυριολεκτικά ηλίθια. Γιατί σε μια συγκυρία όξυνσης των κοινωνικών αντιπαραθέσεων, σε μια στιγμή που θέλει να καταγραφεί σαν κάτι νέο και ανανεωτικό, αυτή ακριβώς τη στιγμή επιλέγει μια τακτική καταστροφική -θέλοντας να τα προλάβει και να τα καλύψει όλα. Ο Κύρκος έδωσε τον τόνο ήδη από την αρχή του προεκλογικού "αγώνα": Το ΚΚΕ εσωτερικού δεν ακολουθεί και δεν δέχεται μια πολιτική "πόλωσης". Θέλει μια πολιτική "αντιπολωτική", μια πολιτική "μεσότητας" και συμβιβασμού. Να λοιπόν ο "νέος φορέας" που ονειρεύεται ο Κύρκος, μια τσόντα ανάμεσα στο ΚΚΕ και το ΠΑΣΟΚ, που δεν θα πολώνει αλλά θα αποζητάει τις γέφυρες. Τι είχες Λεωνίδα, τι είχα πάντα!

Μ'αυτή τη λογική ο "νέος φορέας" έχει καταποντιστεί προκαταβολικά.

Όσο φιλότιμες προσπάθειες κι αν κάνουν οι ελάχιστοι αυτόνομοι συνδυασμοί του ΚΚΕ εσωτερικού, όπως στην Αθήνα, για να χαράξουν μια άλλη κατεύθυνση, στη συνείδηση του κόσμου έχουν καταγραφεί σαν νεροκουβαλητές του ΠΑΣΟΚ. Γιατί εξάλλου ποια βαρύτητα μπορεί να έχουν επιχειρήματα του τύπου: "έχουμε διαφορετική οπτική από το ΚΚΕ", όταν σε όλη την υπόλοιπη Ελλάδα και μάλιστα στη Θεσσαλονίκη, αποδέχονται τη σύμπραξη μαζί του!

Το new look του ΚΚΕ

Η απόπειρα του νέου φορέα σκοντάφτει αυτή τη φορά και σε ένα "νέο" ΚΚΕ. Σε ένα ΚΚΕ που υπερφαλαγγίζοντας την απόπειρα του εσωτερικού εμφανίζεται ανοιχτό, ενωτικό, ακόμα και υποχωρητικό προς τις δυνάμεις της "αριστεράς" και ταυτόχρονα κάθετα αντιπασοκικό. Μέσα

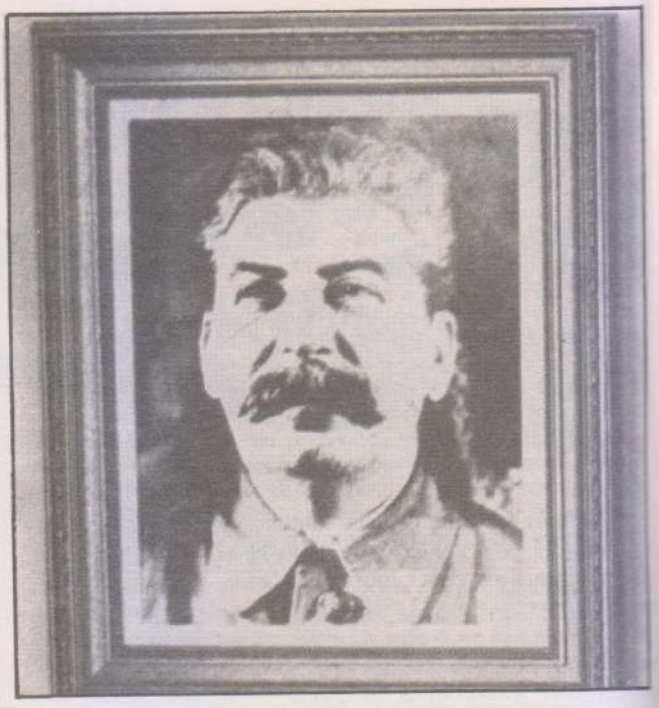

στη σημερινή συγκυρία της οριστικοποίησης της δεξιάς στροφής του ΠΑΣΟΚ αυτή η πολιτική εμφανίζεται σαφώς "αριστερότερη", "ριζοσπαστικότερη" και... ανανεωτικότερη από εκείνη του κόμματος της ... ανανέωσης! Το ΚΚΕ για πρώτη φορά μετά τη μεταπολίτευση ακολούθησε μια πολιτική πραγματικών ανοιγμάτων προς τις υπόλοιπες δυνάμεις της αριστεράς, κάνοντας υποχωρήσεις και δείχνοντας ένα "ενωτικό πνεύμα". Και έρχεται το κόμμα που για σχεδόν είκοσι χρόνια μιλάει για ενότητα, το ΚΚΕ εσωτερικού να την αρνείται στην Αθήνα και τον Πειραιά, τη στιγμή που το ΚΚΕ υποχωρεί σε όλες τις θέσεις του. Πώς λοιπόν να μην καταγραφεί ο Φιλίνης σαν νεροκουβαλητής του Μπέη;

Έτσι το ΚΚΕ πλευροκόπησε την απόπειρα του νέου φορέα. Έκοψε το δρόμο στους διαγραμμένους ΠΑΣΟΚτζήδες, τη ΣΣΕΚ, πρώην αριστεριστές κλπ. προς το εσωτερικό ενώ αντίθετα τους έφερε πιο κοντά στη συμπαράταξη μαζί του! Στο χώρο των διαγραμμένων του ΠΑΣΟΚ που θεωρητικά αποτελούσαν τη μεγαλύτερη δεξαμενή για τον μελλοντικό νέο φορέα πνέει ένας άνεμος έντονα αντιεσωτερικός και έτσι προσανατολίζονται κι αυτοί με τη σειρά τους για ένα "νέο φορέα".

Όσο για το νέο φορέα του εσωτερικού, αυτός θα χάσει μέλη ακόμα και από το ΚΚΕ εσωτερικού!

Η ανάγκη ενός αληθινά νέου φορέα

Στην σημερινή Ελλάδα οποιοσδήποτε ουσιαστικός νέος φορέας δεν μπορεί να δημιουργηθεί ανάμεσα στο ΚΚΕ και το ΠΑΣΟΚ, όπως κάνει το ΚΚΕ εσωτερικού, ή όπως θέλει να κάνει η ΣΣΕΚ. Ένας αληθινά "νέος φορέας" μπορεί να υπάρξει μόνο έξω από το παραδοσιακό πολιτικό παιχνίδι, μόνο έξω και πέρα από την παλιά αριστερά, και σαφώς "αριστερότερα" του ΚΚΕ. Στην ελληνική πραγματικότητα έχει νόημα μόνο μια εναλλακτική, ριζοσπαστική απόπειρα

που ενοποιεί νέα κοινωνικά κινήματα και ευαισθησίες, με κομμάτια του εργατικού κινήματος, γύρω από ένα νέο όραμα κοινωνίας και μια νέα τακτική πολιτικής πάλης που συνδυάζει την αντιθεσμικότητα με την παρέμβαση στους θεσμούς. Το ΚΚΕ εσωτερικού είναι ένα κόμμα των θεσμών, δεν μπορεί να ξεφύγει απ'αυτούς, είναι φυλακισμένο μέσα τους.

Παρ'όλες τις τοποθετήσεις των φίλων που μας έδωσαν τις συνεντεύξεις που δημοσιεύουμε και που βέβαια είχαν παρθεί αρκετούς μήνες πριν, παρ'όλη την επιθυμία τους για κάτι πραγματικά νέο, πιστεύουμε πως αυτό δεν μπορεί σε καμμία περίπτωση να προέλθει από την ηγετική ομάδα του ΚΚΕ εσωτερικού. Πιστεύουμε πως είναι πια ώρα για τομές σ'αυτό το κόμμα.

Μέχρι τα σήμερα, όπως έχουμε τονίσει επανειλημμένα η ύπαρξη του ΚΚΕ εσωτερικού αποτελούσε κάτι θετικό για την ελληνική πραγματικότητα. Γιατί μέσα σε κλίμα άκρατου φιλοσοβιετισμού, που κυριαρχούσε στη μεταπολιτευτική Ελλάδα σ'όλο τον προοδευτικό χώρο, μέσα σε κλίμα πολιτικής και πολιτιστικής ομοιομορφοποίησης, το ΚΚΕ εσωτερικού αποτελούσε στο θεσμικό επίπεδο ένα αντίβαρο, που βοηθούσε τον κοινωνικό πλουραλισμό και επέτρεπε την έκφραση διαφόρων αποκλινουσών απόψεων. Έτσι παρ'όλο που αυτό το κόμμα μπλόκαρε τα πιο ριζοσπαστικά στοιχεία του κάτω από μια δεξιά κατεύθυνση, ο συνολικός απολογισμός υπήρξε θετικός.

Σήμερα η συγκυρία έχει αλλάξει. Ο φιλοσοβιετισμός υποχωρεί ραγδαία μέσα στην ελληνική κοινωνία, το ανατολικό στρατόπεδο βρίσκεται σε υποχώρηση παγκόσμια, όπως και οι εδώ εκπρόσωποί του! Η μεταπολίτευση έχει τελειώσει και μαζί της η καταπληκτική άνοδος της διανόησης, κατά προτίμησιν αριστερής, στην εξουσία. Έχει έρθει η ώρα των τεχνοκρατών. Επομένως ένα κομμάτι της διανόησης μπορεί να ριζοσπαστικοποιηθεί σε μια αντιθεσμική και αληθινά ανανεωτική εναλλακτική κατεύθυνση! Κι αυτό γιατί πια δεν υπάρχει προοπτική εξουσίας. Τέλος, αλλά όχι ελάχιστο, το ΚΚΕ, κάτω μάλιστα και από την ώθηση του Γκορμπατσώφ προσπαθεί αυτό να καλύψει παλιές θέσεις του εσωτερικού!

Η "ευρωκομμουνιστική ανανέωση" που έκφραζε κάποτε το εσωτερικό δεν έχει πια κανένα νόημα. Μ'αυτή την έννοια συμφωνούμε με εκείνους που λένε πως χρειάζεται ένας νέος φορέας. Μόνο που αυτός δεν μπορεί να προέλθει από το ΚΚΕ εσωτερικού. Τμήματα του ΚΚΕ εσωτερικού θα μπορούσαν να συμμετάσχουν σε μια τέτοια διαδικασία μαζί με άλλες πολιτικές δυνάμεις, όμως σε καμμιά περίπτωση αυτό δεν μπορεί να γίνει από το ΚΚΕ εσωτερικού. Όχι μόνο είναι ένα κόμμα συμβιβαστικό και θεσμικό αλλά η ηγεσία του είναι και ανίκανη. Έτσι, παράδοξα, είμαστε πιο κοντά στην άποψη εκείνων που μέσα στο ΚΚΕ εσωτερικού υποστήριζαν πως απόπειρα "νέου φορέα" από το ΚΚΕ εσωτερικού θα σήμαινε διάλυσή του από τα δεξιά! Η εμπειρία των δημοτικών εκλογών τους δικαίωσε. Μόνο που βέβαια δεν υπάρχει πια σωτηρία στη διατήρηση του ΚΚΕ εσωτερικού τέτοιου που ήταν. Η μόνη επιλογή είναι ο αποχωρισμός και η προσπάθεια για την οικοδόμηση κάτι αληθινά καινούργιου. Η ώρα του ΚΚΕ εσωτερικού έχει τελειώσει, η ώρα του "νέου φορέα" του Λεωνίδα δεν θα υπάρξει ποτέ πραγματικά. Είναι ώρα για τομές.

Πιστεύουμε πως οι συνεντεύξεις που δημοσιεύουμε δείχνουν τόσο τις δυνατότητες όσο και τα όρια μιας ιδεολογίας και πρακτικής.

Δημοσιεύουμε παρακάτω τις δύο συνεντεύξεις που πήραμε από στελέχη του ΚΚΕ εσωτερικού, την Ζώγια Χρονάκη, πρώην μέλος της Κεντρικής Επιτροπής, που παραιτήθηκε απ'αυτήν εξαιτίας της στάσης του κόμματος απέναντι στο γυναικείο και τα νέα κοινωνικά κινήματα συνολικότερα και συμμετείχε στο τελευταίο συνέδριο σαν μέλος της λεγόμενης τάσης Μπανιά, της "αναβάθμισης" και τον Δημήτρη Αλεξόπουλο, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής, πρώην γραμματέα της οργάνωσης Δ.Γερμανίας και εκφραστή της "τρίτης άποψης", της τάσης Φιλίνη ή των "κοινωνικών κινημάτων".

Οι αναγνώστες ας βγάλουν τα συμπεράσματά τους από τις συνεντεύξεις (αποσπάσματα υποχρεωτικά, λόγω μεγέθους) που δημοσιεύουμε. Προφανώς οι απόψεις των συνομιλητών μας εκφράζουν τους ίδιους και όχι το κόμμα τους, ή κάποια τάση του.

Συνέντευξη με την Ζώγια Χρονάκη πρώην μέλος της Κ.Ε.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΥ;

Προσπαθώντας να μεταδώσουμε κάτι απ΄ την αμεσότητα και τη ζωντάνια της κουβέντας, κάναμε τις λιγότερες δυνατές διορθώσεις στις συντακτικές και άλλες ατέλειες του προφορικού λόγου.

Θα θέλαμε να μας πεις κατ΄ αρχήν, ποιά ήταν η πορεία που οδήγησε το ΚΚΕεσ. στην κρίση αυτή που βγήκε στο συνέδριο, δεδομένου ότι υπήρχε ήδη μια κρίση, γνωστή σαν κρίση ηγεσίας, με την προεδροποίηση του Κύρκου κ.λ.π.

Ναι, νομίζω ότι τα στοιχεία που οδήγησαν στην κρίση αυτή όπως την ονομάζεις, είναι πολύ πιο βαθειά μέσα στο χρόνο και πολύ πιο ουσιαστικά απ΄ ότι εμφανίστηκαν προς τα έξω, είτε μέσα από τον τύπο είτε μέσα από τις συνεντεύξεις των διαφόρων μελών του κόμματος που βρίσκονται σε κεντρικά καθοδηγητικά όργανα, είτε αυτός ήταν ο Κύρκος, ο Μπανιάς, ο Διαμαντόπουλος όσο ζούσε, Φιλίνης κτλ. Πιστεύω ότι όταν ξεκίνησε το ΚΚΕεσ. μετά την διάσπαση, δεν είχε συνειδητοποιήσει ακριβώς το ρόλο που ξεκινούσε να παίξει μέσα στο χώρο της κομμουνιστικής αριστεράς και ευρύτερα στο χώρο της ελληνικής κοινωνίας. Όσο δημιουργόταν το κόμμα και ιδιαίτερα μετά την μεταπολίτευση, έγιναν κάποιες προσπάθειες να συγκεκριμενοποιηθεί αυτό που λέμε ανανέωση της κομμουνιστικής αριστεράς και εκεί επάνω έγιναν οι πρώτες προσπάθειες να ασχοληθεί το κόμμα και με θέματα άλλα απ΄ όσα μέχρι τώρα είχαν απασχολήσει την παραδοσιακή κομμουνιστική αριστερά. Έγιναν ανοίγματα για τα κινήματα, συζητήθηκαν διαφορετικά και κάτω από μια άλλη λογική θέματα εξωτερικής πολιτικής, οικονομίας, η σχέση με τη νεολαία, με την κοινωνία, η θέση του ατόμου μέσα σ΄ αυτή την πορεία και μια σειρά άλλα πράγματα. Αυτά όμως είτε έγιναν μέσα από την πίεση των νέων κοινωνικών υποκειμένων που αναπτύσσονταν σιγά-σιγά στην ελληνική κοινωνία, είτε γιατί πράγματι κάποια φωτεινά μυαλά είχαν τη δυνατότητα να δούνε τις νέες διαστάσεις που έπαιρνε και ο πολιτικός και ο κοινωνικός αγώνας στην Ελλάδα μετά τη μεταπολίτευση. Έτσι έχουμε κάποιες αποφάσεις τυπικά και μία προσπάθεια χάραξης και πολιτικής γραμμής και πολιτικής πράξης προς αυτή την κατεύθυνση, και ένα άνοιγμα σ΄ ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Αυτό όμως είτε γιατί δεν είχαν γίνει συνείδηση στην ηγεσία είτε γιατί για την

βαση ήταν τα πράγματα ακόμη πολύ θολά, είτε γιατί και τα ίδια τα μέλη δεν ήταν διατεθειμένα μέσα από μια κομμουνιστική συντηρητική και πουριτανική αντίληψη να τ΄ αποδεχτούν, βρήκαν πολλές δυσκολίες, εμπόδια και αναστολές απ΄ το ίδιο το κόμμα. Έμειναν λοιπόν ευχές, διακηρύξεις, αποφάσεις και ποτέ δεν προσπαθήσαμε να τα βάλουμε σ΄ εφαρμογή. Κάτω απ΄ αυτή τη λογική υπήρξαν μια σειρά από συγκρούσεις μέχρι το 3ο συνέδριο. Για μένα προσωπικά το ιστορικό συνέδριο είναι το 3ο γιατί γίνεται μια προσπάθεια να ξαναδούμε όλη την ιστορία της κομμουνιστικής αριστεράς, να οριοθετηθούμε απέναντι σ΄ αυτήν και να τολμήσουμε ξανά να βάλουμε τα καινούργια πράγματα μέσα στην πολιτική του ΚΚΕεσ. Έτσι, τελειώνοντας το 3ο συνέδριο ψηφίζεται και εκλέγεται μια Κ.Ε. η οποία στο μεγαλύτερό της βαθμό αποτελείται από νέους ανθρώπους που έχουν μια άλλη αντίληψη για την πολιτική, δεν έχουν τα βιώματα των παλιών, ιστορικών όπως λέγεται στελεχών, δεν έχουν τις αναστολές να πουν τα πράγματα με το όνομά τους, είτε αυτό αναφέρεται στο λεγόμενο υπαρκτό σοσιαλισμό, είτε αναφέρεται στις νέες κοινωνικές δυνάμεις που αναπτύσσονται στον ελληνικό χώρο. Δεν αντιμετωπίζουν την πολιτική σαν επάγγελμα και δεν βλέπουν το ΚΚΕεσ. να κινείται μόνο σε μια κατεύθυνση, την κατεύθυνση της εξουσίας, αλλά ανοίγουν, προσπαθούν τουλάχιστον, μέσα από τη διεύρυνση της πολιτικής νάρθουν σ΄ επαφή μ΄ όλα αυτά τα νέα υποκείμενα που διαμορφώνονται στον κοινωνικό χώρο και να δώσουν μια άλλη διάσταση στην ιστορία.

Εκεί επάνω όταν αρχίζει αυτό το πράγμα να διαμορφώνεται μέσα από τις συνεδριάσεις της Κ.Ε. νομίζω ότι αρχίζει η σύγκρουση...

Παρ΄ όλα αυτά η πολιτική γραμμή προς τα έξω παραμένει η παλιά, μέχρι και σήμερα ακόμη. Είναι μια γραμμή συναίνεσης με τις εκάστοτε εξουσίες, η οποία εκφράζεται επί Καραμανλή με την ΕΑΔΕ και επί ΠΑΣΟΚ με την ΕΛΕ...

Ναί, η απόφαση του 3ου συνεδρίου προσπαθώντας να μορφοποιήσει και να συνενώσει κάπως τις αντιθέσεις, είναι γενική, και δεν μπόρεσε να ξεπεράσει το συμβιβασμό θάλεγα, του να περιμένουμε και να δούμε τι είναι το ΠΑΣΟΚ, ενώ δείγματα υπήρχανε. Παρ΄ όλα αυτά για δύο χρόνια ως τρία με διακυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, εξακολουθεί το ΚΚΕεσ. να στέκεται τουλάχιστον αμυντικά, για να μην πω απόλυτα συναινετικά με το ΠΑΣΟΚ και να μην τολμά ν΄ αρθρώσει ένα διαφορετικό λόγο και 'κει χάνεται και το παιχνίδι, εκεί πάνω έρχεται ξανά και επιβάλλεται η παλιά γραμμή, και δεν τολμάει να κάνει τη σύγκρουση, τη ρήξη όχι μόνο στο εσωτερικό αλλά προς τα έξω και με το λεγόμενο υπαρκτό σοσιαλισμό, να συνδεθεί με τα κινήματα ουσιαστικά, ν΄ ανοίξει τις δυνατότητες και την περίφημη επαφή με τις μάζες μέσα από άλλους δρόμους, αλλά μπλοκαρισμένο απ΄ το ΠΑΣΟΚ στέκεται σε μια αμυντική στάση, αμήχανη, που εκφράζεται βέβαια σε επιμέρους χώρους αρνητικά. Ούτε απ΄ το δογματικό ΚΚΕ δεν μπόρεσε επίσης να ξεμπλοκαριστεί απόλυτα το ΚΚΕεσ., ούτε εκεί δεν τόλμησε να κάνει τη ρήξη, πάντα κινιόταν κάτω από το φόβο μήπως χαρακτηριστεί αντικομμουνιστικό και αντισοβιετικό.

Υποθέτω, ότι και η πολιτική του ΠΑΣΟΚ πρέπει να οξύνει την κρίση μέσα στο κόμμα. Γιατί ενώ επιβάλλει λιτότητα διαλύει τη ΓΣΕΕ, χτυπάει απεργίες, στρέφεται στην Αμερική, διώχνει Λαλιώτη, Αρσένη κλπ, απ΄ την άλλη καλεί τα κόμματα της αριστεράς σε διάλογο, ανοίγει ακόμα και ελπίδες για την

απλή αναλογική...

Αυτό το πράγμα την οξύνει γιατί απ΄ τη μια πλευρά έχουμε όλη αυτή τη δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ, ολοφάνερη πια χωρίς καμμιά επίφαση και απ΄ την άλλη η αμυντική στάση των δύο ΚΚΕ επιβάλλει μια «κοινωνική ειρήνη» και μια αδράνεια στις κοινωνικές μάζες.

Δεν είναι δυνατόν να συναινούν γιατί ήδη υπάρχει αντίδραση απ΄ τα κάτω που τους πιέζει φοβερά να σπάσουν το μορατόριουμ...

...κι αρχίζει αυτή η ιστορία. Κι έτσι έχουμε το φαινόμενο που είναι κάπου και τραγελαφικό το ΠΑΣΟΚ να κινείται πολιτικά προς τα δεξιά, σ΄ όλα τα μέτωπα κι΄ απ΄ την άλλη μεριά να προτείνει διάλογο όταν αρχίζει και εμφανίζεται η αντίδραση. Όταν ξεπερνάνε δηλαδή το κόμπλεξ τους σ΄ ένα βαθμό οι αριστερές δυνάμεις των δύο ΚΚΕ κι αρχίζει να οργανώνεται και να εμφανίζεται πια πιο δυναμικά ένας αγώνας ενάντια στην πολιτική της κυβέρνησης, προτείνεται ο διάλογος, χωρίς ουσιαστική βεβαίως βάση και χωρίς καμμιά αποδοχή αλλαγής της πολιτικής. Είναι μια γενική πρόταση που μπορεί κανείς να πει ότι τα χωράει όλα, αλλά δεν χωράει και τίποτε.

Πάντως εγώ νομίζω ότι τα κόμματα ειδικά το ΚΚΕ, θα δεχόντουσαν ευχαρίστως αυτό το «διάλογο», αν μπορούσαν να χειραγωγήσουν την αντίδραση που αρχίζει να εντείνεται. Φοβούνται δηλ. μήπως συνεχίζοντας τη συναινετική πολιτική, χάσουν τελείως τη βάση τους.

Ναί, και από τη βάση τους φοβούνται τη μείωση και από το ότι το ΠΑΣΟΚ εμφανιζόμενο πια και συνδιαλεγόμενο με την αριστερά θα πάρει κι έναν κόσμο δικό τους.

Εκεί πάνω παίζεται ένα παιχνίδι που είναι άγνωστο αν κινείται στην ουσία του πράγματος ή στον τύπο. Αν δηλαδή είναι ο φόβος του χασίματος της εκλογικής πελατείας ή αν είναι ουσιαστική αντίδραση απέναντι στην πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Δεν είναι εύκολο να καταλήξει κανείς εκεί, γιατί είναι εκεί κάπου που δεν πείθουνε τα δύο αυτά κόμματα τον κόσμο, γιατί ακριβώς η μέχρι τώρα πολιτική τους της συναίνεσης, δεν αφήνει πολλά περιθώρια, χρειάζεται δηλ. πολλαπλός αγώνας για να πείσουν ότι είναι φερέγγυα σε μια αντιπολιτευτική πολιτική ουσίας και κυρίως στο να διαμορφώσουν προτάσεις, γιατί αυτό δεν το έχουν ούτε το ένα κόμμα, ούτε το άλλο. Ωπωσδήποτε αυτή η αδυναμία της ολοκληρωμένης πολιτικής απάντησης οξύνει τις αντιθέσεις μέσα στο κόμμα, γιατί υπάρχει μια ισχυρή ομάδα που λέει ότι πρέπει να βγούμε επιτέλους επιθετικά απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, με το δικό μας πολιτικό λόγο, δείχνοντας το αληθινό μας πρόσωπο και ν΄ αφήσουμε δυνατότητες για την διαμόρφωση των νέων κονωνικών δυνάμεων. Υπάρχει και η άλλη η οποία στέκεται ακόμα επιφυλακτικά και προσπαθεί να μπει μέσα στο παιχνίδι της εξουσίας με διάφορους τρόπους, ούτε βέβαια απεμπολώντας, ούτε δίνοντας γη και ύδωρ στο ΠΑΣΟΚ, αλλά δεν τολμάει να ΄ρθει στη σύγκρουση και να πει κάποια πράγματα με τ΄ όνομά τους, όχι μόνο απ΄ τα μπαλκόνια αλλά σαν πολιτική πράξη.

Ας επικεντρωθούμε τώρα στο συνέδριο που μας έχει μπερδέψει λίγο... Απ΄ τη μια η τάση της μετεξέλιξης που ουσιαστικά επιδιώκει την αναβίωση μιας ΕΔΑ, εμφανίζεται να απορρίπτει το όνομα ΚΚΕεσ. κι απ΄ την άλλη η πρόταση της αναβάθμισης που θέλει άνοιγμα στα κινήματα κλπ. εμφανίζεται υπέρμαχος του κομμουνιστικού χαρακτήρα. Μια τρίτη πρόταση, η πρόταση Φιλίνη, προσπαθεί να συνδυάσει αλλαγή του ονόματος και στροφή πράγματι στα κοινωνικά κινήματα κλπ. Γίνεται τελικά μια παράξενη συνδιαλλαγή και πια δεν ξέρουμε ούτε τι αποφασίστηκε τελικά, ούτε τι πραγματικά εκφράζει η κάθε τάση...

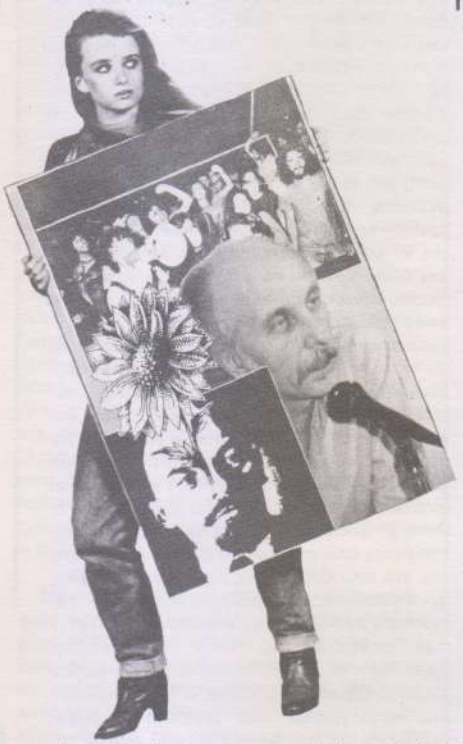

Από παλιά κάπου σε κορυφαίο επίπεδο συζητιόταν η αδυναμία να προχωρήσει το ΚΚΕεσ., να βρούμε μια λύση κλπ. Αυτό δεν είχε κατέβει ποτέ στη βάση. Εμφανίζεται κάπου σαν κεραυνός εν αιθρία, η πρόταση για ένα νέο φορέα, ένα νέο κόμμα, μια πρόταση γενική κι αόριστη, όπου όλοι θα τα βρούμε, εμείς και οι ανένταχτοι, οι διάφοροι ανένταχτοι που κινούνται γενικά στο χώρο της αριστεράς χωρίς συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, και μέσα απ΄ αυτό το νέο σχήμα θα μπορέσουμε όπως λέει η πρόταση να έρθουμε σε επαφή με το μεγάλο αριθμό των ανθρώπων, με τον κόσμο, την εργατική ταξη κι΄ όλα αυτά. Μια πρόταση γενική, αόριστη χωρίς προσδιορισμένα χαρακτηριστικά, τι ακριβώς θα είναι αυτό το κόμμα. Βέβαια τα ηγετικά μέλη του κόμματος που την υποστηρίζουν διακηρύσσουν και κανένας δεν το αμφισβητεί ότι είναι οι ίδιοι κομμουνιστές και ποτέ δεν θα πάψουν να είναι, αλλά κάπου η ιστορία των κομμουνιστών στην Ελλάδα, τουλάχιστον, γιατί μιλάνε και για τον ευρωπαϊκό χώρο, έχει ξεπεραστεί, έχει χαρακτηριστεί απ΄ τα αρνητικά του δογματικού ΚΚΕ και από παλιότερα του ενιαίου ΚΚΕ, άρα είναι χωρίς εμπιστοσύνη στον κόσμο, επομένως πρέπει να κάνουμε άνοιγμα προς αυτή την κατεύθυνση, εγκαταλείποντας τα σύμβολα, τον κομμουνιστικό χαρακτήρα και διαμορφώνοντας μια άλλη πολιτική, αλλά δεν προσδιορίζεται επιτέλους ποιά θα είναι αυτή η πολιτική και είναι πράγματι πολύ δύσκολο. Έτσι μια σειρά άνθρωποι που μέχρι πριν από λίγο καιρό υποστήριζαν γενικά τις συντηρητικές απόψεις μέσα στο κόμμα και αντιδρούσαν σε μια προσπάθεια ανανέωσης γίνονται φορείς της νέας πρότασης και αντίστροφα οι ομάδες που υποστήριζαν το άνοιγμα, τον απεγκλωβισμό απ΄ τα δογματικά χαρακτηριστικά του κόμματος, τη ρήξη με κάποιες παλιές αντιλήψεις κλπ. υιοθετούν την διατήρηση του κομμουνιστικού χαρακτήρα, των συμβόλων κλπ.

Έτσι όπως μπαίνει η πρόταση για νέο φορέα δημιουργεί μια αντιπρόταση η οποία στέκεται σε θέση άμυνας, δεν μπόρεσε ποτέ η πρόταση της αναβάθμισης να ξεπεράσει αυτό το στοιχείο της άμυνας απέναντι στην πρόταση της μετεξέλιξης και να διαμορφώσει πιο ολοκληρωμένα τη δική της πρόταση. Αυτό βεβαίως δεν είχε και περιθώρια να γίνει γιατί ουσιαστικά το κόμμα δεν συζήτησε αυτό το πρόβλημα, είναι πολύ μεγάλη ευθύνη του συνόλου της σχετικής ομάδας είτε απ΄ τη μια πλευρά, είτε απ΄ την άλλη. Αυτή η έλλειψη ουσιαστικής πολιτικής συζήτησης, κάτω, στις οργανώσεις βάσεις, στέρησε τη δυνατότητα στο ΚΚΕεσ. να διαμορφώσει μια πολιτική βάση που θα ξεκαθάριζε κάποια πράγματα και που η πρόταση της αναβάθμισης θα ουσιαστικοποιόταν πολύ πριν εμφανιστούν οι δύο προτάσεις. Έτσι χωρίς πολιτική συζήτηση έπεσαν οι δύο προτάσεις καταρχήν χοντρά μεσα στο κόμμα, προσωποποιήθηκαν, οξύνθηκαν και οι προσωπικές αντιθέσεις σ΄ όλα τα επίπεδα και άρχισε να γίνεται μια προσπάθεια άγρας ψήφων προς τη μια ή την άλλη πρόταση. Βέβαια σ΄ ένα συνέδριο όσο πολιτικό χαρακτήρα κι αν έχει δεν λύνονται αυτά τα θέματα που έχουν πίσω τους ένα παρελθόν και που σε μεγάλο βαθμό τα μέλη του κόμματος και η βάση του τις άκουγαν για πρώτη φορά.

Η πρόταση Φιλίνη, τι ακριβώς είναι και τι ρόλο έπαιξε στη διαμόρφωση των συσχετισμών στο συνέδριο;

Η πρόταση Φιλίνη επειδή και ο ίδιος ο Φιλίνης και τα άλλα μέλη της ΚΕ που την υποστήριζαν είχαν μια αντίληψη για την πολιτική ουσιαστική, σοβαρή και πραγματικά αριστερή, διαμορφώθηκε σαν μια τρίτη πρόταση όπου στο «δια ταύτα» συμφωνούσε για την ίδρυση νέου κόμματος αλλά σαν πολιτική αντίληψη δεν είχε καμμιά απολύτως σχέση με την πρόταση της μετεξέλιξης. Σ΄ ένα μεγάλο βαθμό συμφωνούσε περισσότερο με την πολιτική της αναβάθμισης.

Σ΄ όλες τις προσυνεδριακές διαδικασίες κατέβαιναν οι 3 προτάσεις και η 4η που ήταν συμπληρωματική και δεν βρήκε ανταπόκριση και γινόταν συζήτηση μ΄ αυτό τον περιορισμένο πολιτικό χαρακτήρα που είπαμε πριν, αλλά σαν 3 προτάσεις που είχαν διαφορετικά στοιχεία μεταξύ τους.

Φτάνουμε στο συνέδριο και την τελευταία μέρα όπου δεν υπάρχει καμμιά πλειοψηφία το κόμμα είναι διχασμένο, οι αντιθέσεις υπερβολικά οξυμμένες και μπροστά το κενό και το χάος. Το 40% είναι με τη μια πρόταση, το 45% με την άλλη και ένα 15% χοντρικά με την τρίτη. Τελειώνοντας το συνέδριο πάμε ποού; Αρχίζουν να γίνονται

προσπάθειες για την διαμόρφωση κάποιων προτάσεων που θα βρίσκουν κοινά σημεία ανάμεσα τους, για να αποκτήσουν μια πλειοψηφία και να δώσουν μια λύση σ΄ αυτό το αδιέξοδο έστω και επιφανειακή. Εκεί επάνω, αφού παίζεται και το τελευταίο χαρτί την τελευταία μέρα, ότι εάν διατηρηθεί το ΚΚΕεσ. ο Λ. Κύρκος παραιτείται διότι δεν μπορεί να εκφράσει την συντήρηση όπως λέει. Την τελευταία στιγμή αποσύρεται εξολοκλήρου η πρόταση της μετεξέλιξης κι όλα τα στοιχεία που τη χαρακτήριζαν, όχι ιδρυτικό συνέδριο, όχι να μπουν τώρα αμέσως οι ανένταχτοι μέσα και υιοθετείται μια πρόταση που προέρχεται απ΄ την ομάδα Φιλίνη που βγάζει έξω το πολιτικό σκε-

πτικό και προτείνει ένα χρονικό περιθώριο, μέχρι την οργάνωση ιδρυτικού συνέδριου και στην διάρκεια αυτού του χρόνου είσοδο των ανένταχτων μέσα απ΄ την πολιτική κι οργανωτική επιτροπή.

Το θέμα είναι ποιοί ανένταχτοι...

Η πρόταση είναι γενική και βεβαίως χωράνε τα πάντα μέσα. Ήδη και στις προσυνεδριακές διαδικασίες και στο συνέδριο μιλούνε οι ανένταχτοι των διαφόρων απόψεων απ΄ τον Αρσένη, τον Μιχάλη τον Παπαγιαννάκη, τον Ελεφάντη, την ομάδα της Θεσσαλονίκης και διάφοροι άλλοι επώνυμοι και ανώνυμοι, όπου έχουν και εδώ είναι το μεγάλο ερωτηματικό, εντελώς διαφορετικές αντιλήψεις μεταξύ τους, συγκρουόμενες στο σύνολό τους. Εκεί επάνω, για μένα προσωπικά ήταν έν σοκ, το πως σύντροφοι και συντρόφισσές μου που κατέβηκαν με την άποψη της μετεξέλιξης την εγκαταλείπουν στο σύνολό τους και ψηφίζουν μια άλλη πρόταση που παρόλο που έχει αφήσει το πολιτικό της σκεπτικό δεν είναι δυνατόν να αγνοούμε ότι το έχει από πίσω, άρα θα προσπαθήσει κάποια στιγμή να το επιβάλει. Ψηφίζουν αυτή την πρόταση εγκαταλείποντας οτιδήποτε άλλο, μπροστά στην αδυναμία του να υπερψηφιστεί η πρόταση της μετεξέλιξης και εκεί ανοίγει άλλο ένα μεγάλο κενό για το ΚΚΕεσ. Τυπικά βγήκαμε απ΄ το συνέδριο με τη διατήρηση του κόματος για ένα ακόμη χρόνο, ουσιαστικά όμως τι; Ποιό κόμμα, με ποιές πολιτικές διαδικασίες και κυρίως με ποια πολιτική γραμμή.

Δεν ξέρω πώς βλέπεις να διαγράφεται το μέλλον... Τα ανοίγματα που κάνουν οι διάφορες τάσεις, τα φαινόμενα όπως οι αριστεροί πολίτες κλπ.

Το ΚΚΕεσ. όλα αυτά τα χρόνια μ΄ όλα τα αρνητικά που είχε, κατοχύρωσε κάποια θετικά πράγματα, την εσωκομματική δημοκρατία, το δικαίωμα της μειοψηφίας κλπ. Κατέβηκαν δύο-τρεις προτάσεις, μορφοποιήθηκαν στις προσυνεδριακές διαδικασίες σε τάσεις, οι οποίες αναγνωρίστηκαν. Ναι μεν, δεν αναγνωρίστηκε αναλογική αντιπροσώπευση τυπικά στα παρακάτω όργανα, στις συνδιασκέψεις, στην εκλογή όμως ΚΕ αναγνωρίστηκαν, κατέβηκαν διαφορετικά ψηφοδέλτια, πράγμα πρωτοφανές. Το συνέδριο αρνήθηκε να εντάξει μέσα στο καταστατικό την ύπαρξη των τάσεων και την τυπική αναγνώριση της λειτουργίας τους. Ουσιαστικά όμως οι τάσεις υπάρχουν και λειτουργούν και βέβαια θα συμβεί αυτό που λες, η κάθε τάση προσπαθεί να δημιουργήσει τις δικές της συμμαχίες, να μορφοποιηθεί κατ΄ αρχήν, σε κάποιο βαθμό να ομογενοποιηθεί. Εκεί υπάρχουν διαφορετικές πρακτικές του πώς λειτουργεί η κάθε τάση και προσπαθεί να επιβάλει, να επιδράσει στη διαμόρφωση της νέα πολιτικής πρότασης για το νέο κόμμα. Εδώ μέσα παίζεται κι ένα πολιτικό παιχνίδι συσχετισμών, και εμφανίζονται οι αριστεροί πολίτες στη Θεσσαλονίκη διαφοροποιούμενοι σε μια απόφαση της επιτροπής πόλης για τα γεγονότα της τρομοκρατίας και της καταστολής απ΄ την κυβέρνηση των εκδηλώσεων που γίνονται από ομάδες που τις χαρακτηρίζουν είτε αναρχικές, είτε αριστερίστικες και κινούνται σε μια προσπάθεια να αντιμετωπίσουν τον κρατικό αυταρχισμό. Η απόφαση που βγάζει η επιτροπή πόλης είναι αντιφατική και επιφυλακτική, και σ΄ αντίθεση μ΄ αυτή βγαίνει ένα κείμενο που υπογράφεται από μέλη και στελέχη του κόμματος και από ανθρώπους που δεν είναι μέλη, προσπαθώντας να διαφοροποιηθεί απ΄ την επίσημη απόφαση της κομματικής οργάνωσης Θεσσαλονίκης. Στην Αυγή επίσης εμφανίζονται ίδια φαινόμενα για το συγκεκριμένο θέμα καταστολής, ο Ρήγας παίρνει μια πρωτοβουλία και ξεκινάει διάφορες εκδηλώσεις στην Αθήνα και μια ομάδα του Ρήγα στη Θεσσαλονίκη και αναγκαστικά ακολουθεί και ο υπόλοιπος κόσμος.

Στη σημερινή πορεία ειρήνης η ΑΚΕ κατεβαίνει με την ΕΕΔΥΕ του ΚΚΕ και την ΚΕΑΔΕΑ του ΠΑΣΟΚ, υπό την υψηλή επιστασία του Δήμου. Μέσα από μια λογική ότι το πρόβλημα της ειρήνης πρέπει να ξεπερνάει τα κόμματα, κατεβαίνουν και οι τρεις μαζί, αποσιωπώντας το κεντρικό σημερινό θέμα της πυρηνικής ενέργειας, κάνοντας μια φοβερή υποχώρηση για μένα. Και περιμένουμε να δούμε τώρα ποιά θα είναι η πολιτική στις δημοτικές εκλογές, το άλλο τεράστιο θέμα που είναι μπροστά μας.

Έτσι μέσ΄ στο κόμμα αρχίζουν να διαφαίνονται με διαφάνεια δύο πολιτικές τουλάχιστον και επειδή βρισκόμαστε σε μια νέα προσυνεδριακή διαδικασία, η κάθε μία προσπαθεί να μορφοποιήσει την πολιτική της αντίληψη, να την βγάλει προς τα έξω και να δημιουργήσει συσχετισμούς και συμμαχίες.

Γιατί παραιτήθηκες απ΄ την κεντρική επιτροπή Ζέγια, και γιατί δεν έβαλες ξανά υποψηφιότητα τώρα;

Ναι, γιατί παραιτηθήκαμε, γιατί δεν παραιτήθηκα μόνο εγώ, αλλά τρεις γυναίκες. Σου είπα πώς βγήκε η προηγούμενη ΚΕ. Δεχτήκαμε να μπούμε ορισμένες γυναίκες που είχαμε δουλέψει στο γυναικείο χώρο και είχαμε μια συγκεκριμένη αντίληψη για την δυνατότητα συνεύρεσης του κομμουνισμού με το φεμινισμό. Μπήκαμε τότε, το 1982, μετά το 3ο συνέδριο στην ΚΕ και ξεκινήσαμε μια δουλειά. Νομίζω ότι το γυναικείο ζήτημα είναι απ΄ τα θέματα εκείνα που πιο φανερά έδειξαν τη σύγκρουση ανάμεσα στο παλιό και το καινούργιο και αυτό είναι η μια σύγκρουση, που μπορείς να τη θεωρήσεις έτσι κλασική. Η άλλη σύγκρουση ήταν ανάμεσα στην ανδροκρατία που κυριαρχεί βέβαια στο κόμμα και στην φεμινιστική αντίληψη, τόσο σαν πολιτική του κόμματος προς τα έξω, όσο και σαν πολιτική στην οργάνωση και στη λειτουργία του, γιατί δεν μας αρκούσε να βάλουμε κάποια θέματα και να τα υιοθετεί αυτούσια ή με κάποια παραλλαγή η ΚΕ και να βγαίνουν προς τα έξω, αλλά προχωρούσαμε σε ποιό βαθειά σημεία, κάνοντας κριτική στην ίδια τη λειτουργία του κόμματος, ψάχνοντας και μεις οι ίδιες ακόμα, κάποια πράγματα που τώρα τα έχουμε λίγο πιο καθαρά στο κεφάλι μας.

Η άλλη προσπάθεια που κάναμε και που ήταν μια εμπειρία μοναδική και την είχαμε αποκτήσει μέσ΄ από το γυναικείο χώρο ήταν ότι το να βάζουμε σαν θέμα την διεκδίκηση της λύσης κάποιων επιμέρους προβλημάτων είναι το λιγότερο που μπορούμε να κάνουμε, το πιο συντηρητικό, το πιο παραδοσιακό και βεβαίως το λιγότερο αποτελεσματικό. Εκεί που έπρεπε να ρίξουμε το βάρος και να δοθεί η μάχη για να κερδηθεί κάτι ήταν σε μια προσπάθεια αλλαγής της συνείδησης και υιοθέτησης μιας φεμινιστικής αντίληψης σε βάθος, ώστε ν΄ αρχίσουν τουλάχιστον τα μέλη του κόμματος άντρες και γυναίκες να συνειδητοποιούν ότι υπάρχει το

πρόβλημα. Δεν είχαμε αυταπάτες ότι μπορούσαμε να προχωρήσουμε πιο πέρα, αλλά πιστεύαμε ότι κάπου αυτό το κόμμα, που είχε ήδη βγάλει 2 αποφάσεις για το γυναικείο ζήτημα με μια πρωτοπόρα αντίληψη, πραγματικά θα τολμούσε και θα δεχόταν να ανοίξει μια τέτοια συζήτηση και απ΄ τα δύο κατεστημένα, και από το αντρικό κι από το συντηρητικό. Εκεί επάνω οι αντιδράσεις και οι αντιρρήσεις που συναντήσαμε ήταν πάρα πολύ μεγάλες και πάρα πολύ έντονες, σε σημείο που δεν άφηναν κανένα πια περιθώριο για να προχωρήσει η γυναικεία δουλειά. Η προσωπική μας απογοήτευση ήταν ότι και η ομάδα των νέων ανθρώπων που καταλάβαινε το ουσιαστικό περιεχόμενο της

γυναικείας δουλειάς, δεν συνειδητοποιούσε το πόσο ουσιαστική ήταν και το πόσο πραγματικά θα χαρακτήριζε το κόμμα σαν ανανεωτικό. Όλη τη θεματική γύρω από την οικογένεια, τις σχέσεις των φύλων κλπ το ΚΚΕεσ. δεν την άντεξε. Οι αντιρρήσεις ήταν όχι απλά λεκτικές αλλά ουσιαστικές, οι αντιδράσεις και τα εμπόδια ανυπέρβλητα και οι δικές μας οι δυνατότητες μπροστά σ' αυτές τις αντιδράσεις περιορισμένες. Εδώ πια μπαίνει το προσωπικό στοιχείο, όταν πια καταλαβαίνεις ότι δεν μπορείς να παλαίψεις μια ιστορία και για λόγους αυτοσεβασμού, αρνείσαι να κρατάς μια θέση σ' ένα τόσο κεντρικό καθοδηγητικό όργανο και να παίζεις τι ρόλο; Του γενικού πολιτικού στελέχους, όταν αυτό για το οποίο μπήκες μέσα να παλέψεις το αρνείσαι, αυτό το κόμμα ουσιαστικά το αρνείται; Βεβαίως, ήταν το κόμμα εκείνο το οποίο έβγαλε απόφαση για τον ομαδικό βιασμό του Φιλοπάππου, που έβγαλε απόφαση για τις αμβλώσεις, που τόλμησε να πει κάποια άλλα πράγματα, αλλά το να περάσει αυτό στη βάση και να αρχίσει να γίνεται συνείδηση ότι οι φεμινίστριες διευρύνουν την πολιτική και ανοίγουν τη δυνατότητα για νέα πολιτικά υποκείμενα δεν ήταν αποδεχτή. Ενώ απ' τα μπαλκόνια και μέσα στο κόμμα, συζητιόταν το άνοιγμα στις μάζες και την εργατική τάξη, κλείναν τα μάτια τους οι ίδιοι αυτοί σύντροφοι στη μάζα των γυναικών. Αυτό είναι που ένα μεγάλο αριθμό απ' τις φεμινίστριες του κόμματος μας οδήγησε στην τάση της αναβάθμισης, γιατί έχοντας δουλέψει στο γυναικείο χώρο, με μια αντίληψη που τη διαμορφώσαμε τόσο σ' αυτό το χώρο όσο και σαν κομμουνίστριες στο ΚΚΕεσ., είδαμε ότι δεν έχουμε κανένα πρόβλημα σαν κομμουνίστριες στην επαφή, την επικοινωνία και τη σύνδεση μας με τις γυναίκες. Το ίδιο συνέβηκε και σε κάποιους άλλους χώρους. Ο κομμουνιστικός χαρακτήρας δεν ενοχλεί, αρκεί το κομμουνιστικό αυτό να έχει διάσταση ανανεωτική, να διευρύνει την πολιτική και ν' αφήνει αυτά τα νέα υποκείμενα να δημιουργηθούν σεβόμενο την αυτονομία τους. Γι' αυτό λέω ότι ένας αριθμός μεγάλος απ' τις φεμινίστριες που παλαίψαμε αυτή την ιστορία μέσα στο κόμμα είμασταν με την αναβάθμιση.

Α... και γιατί δεν μπήκαμε στο ψηφοδέλτιο τώρα-πια της αναβάθμισης παρ' όλο που υπήρχε μεγάλη πίεση. Γιατί πιστέψαμε ότι και σήμερα ακόμα (κι αυτό ίσως φανεί και ένα αίσθημα προβολής, υπεροχής ας πούμε, αλλά νομίζω, ότι είμασταν απ' τις πιο τίμιες ομάδες μέσα το κόμμα στη διάρκεια του συνέδριου και μετά), μέσα στο κόμμα δεν υπάρχουν εκείνες οι δυνατότητες, οι εγγυήσεις και οι καταστάσεις που θα αφήσουν να διαμορφωθεί ένα τέτοιο άνοιγμα. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα δουλέψουμε για το γυναικείο ξανά μέσα στο κόμμα, αλλά η ευθύνη του να είσαι στο κεντρικό καθοδηγητικό όργανο, ξέροντας πια, μη μπορώντας να επικαλεστούμε την άγνοια και τις αυταπάτες... Ας το παλαίψουμε από πιο χαμηλά κι αν το κόμμα αποδειχτεί ότι μπορεί να κάνει αυτά τα ανοίγματα, δεν είναι μόνο θέμα ηγεσίας, είναι και θέμα των μεσαίων στελεχών να μπορέσουν να δράσουν.

Είναι χαρακτηριστικό όμως, ότι στην ομάδα της μετεξέλιξης υπήρξε γυναίκα που συμμετέχει στο γ.κ., με άποψη στο 90% θα έλεγα ίδια με τη δικιά μας και δεν εκλέχτηκε. Είναι ένα ερωτηματικό, δεν μπορώ να πω τίποτε, αλλά είναι ένα ερωτηματικό γιατί αυτή η γυναίκα δεν εκλέχτηκε.

Στη περίπτωση που εξακολουθήσετε αυτή τη δουλειά στη βάση και στην περίπτωση που το κόμμα δεν μπορεί να ανοιχτεί σε μια τέτοια αντίληψη τέλος πάντων, το επόμενο βήμα σας σε σχέση με το κόμμα ποιό θα είναι;

Κοίταξε, τώρα πια ως προς το γυναικείο θα σταματήσουμε, δηλ. αρνούμαστε άλλη μια φορά να μπούμε σ' ένα παιχνίδι χρησιμοποίησής μας. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις εκλογές μας είχαν φωνάξει, γυναίκες μέλη του παλιού γραφείου γυναικών το οποίο είχε διαλυθεί πριν παραιτηθούμε απ' την ΚΕ, να βγάλουμε κάποιο κείμενο για τις γυναίκες, για τις ευρωεκλογές και αρνηθήκαμε. Είπαμε ότι εμείς δεν δίνουμε κάλυψη στο κόμμα, όταν έχει 2 χρόνια να ασχοληθεί με τα γυναικεία. Το ίδιο έγινε και με τις εκλογές του '85, επίσης αρνηθήκαμε σεβόμενες τον εαυτό μας και το ρόλο μας σαν πολιτικά στελέχη. Ένα κόμμα που δεν έχει πολιτική αντίληψη για ένα θέμα, δεν μπορεί να βγάζει ένα χαρτί, χάριν της εκλογικής μάχης και μόνο. Σήμερα, επειδή η ιστορία του γυναικείου για μας είναι και τρόπος ζωής, ξαναξεκινάμε μια προσπάθεια, ξέροντας τις δυσκολίες, τα εμπόδια και τις αντιθέσεις. Είναι το ίδιο σκεπτικό με το οποίο όλη η ομάδα της αναβάθμισης μένει στο κόμμα και δεν αποχώρησε απ' το συνέδριο. Προσπαθώντας και παλεύοντας αν θέλεις σαν ύστατη προσπάθεια να δείξεις ότι η πολιτική έχει και ένα άλλο περιεχόμενο, δεν είναι μόνο η πολιτική με στόχο την εξουσία, η πολιτική με κεφαλαίο «Π».

Πάντως όλες οι γυναίκες που προσπαθήσαμε να βάλουμε το γυναικείο στους διάφορους χώρους, φαίνεται ότι χτυπήσαμε στον ίδιο τοίχο. Καμμιά δεν κατάφερε να γλυτώσει και το χαρακτηρισμό υστερική. Θέλω να εκφράσω μια σοβαρή επιφύλαξη για το πόσο είναι δυνατό να υπάρξει μια δυνατότητα συνέυρεσης του κομμουνιστικού – με τον τρόπο που το λες εσύ – και του φεμινισμού.

Αυτό είναι πολύ μεγάλο ερώτημα ...

Ίσως εδώ θα μπορούσα να προσθέσω ότι πήγα στη Ρώμη, σε μια συνάντηση που την διοργάνωνε το ΙΚΚ με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και ήταν προσκεκλημένες γυναίκες των κομμουνιστικών και σοσιαλιστικών κομμάτων με θέμα «πώς επιδρούν οι γυναίκες στην πολιτική των αριστερών κομμάτων». Και ήταν εκπληκτικό το πώς αυτές οι γυναίκες αγωνίζονται μέσα σ' αυτούς τους χώρους να ανοίξουν άλλου είδους κανάλια και προσβάσεις στην πολιτική και να αποδείξουν ότι μόνο να χάσουν έχουν αυτά τα κόμματα αν δεν αποδεχθούν έστω και στοιχεία της φεμινιστικής οπτικής και αντίληψης. Κι όλες λέγαμε τα ίδια πράγματα, μόνη παραφωνία ήταν οι εκπρόσωποι του ΚΚΕ και του ΠΑΣΟΚ.

Οι μόνες που έδιναν κάποιες ελπίδες ήταν οι Ιταλίδες που κάπου έχουν αρχίσει και σπάνε αυτό το σκληρό κέλυφος της ανδροκρατίας. Αυτό κάπου είναι αισιόδοξο στοιχείο και κάπου απαισιόδοξο, αν σκεφτεί κανείς ότι την πολιτική του Ιταλικού ΚΚ ποιό κόμμα την έχει πια, απ' τα ΚΚ της Ευρώπης· αν την εγκαταλείψει και το ΚΚΕεσ. μένει το Ισπανικό εν μέρει ...

Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι ο μηχανισμός και του ΚΚΕεσ. που τον αποτελούσαν άτομα που αντιμετώπιζαν την πολιτική και επαγγελματικά, είτε όντας επαγγελματικά στελέχη είτε έχοντάς την σαν μοναδικό ενδιαφέρον τάχτηκαν με την μετεξέλιξη και άτομα που η πολιτική ήτανε το βασικό στοιχείο της ζωής τους αλλά υπήρχανε και όλα τ' άλλα, το επάγγελμα, τα ενδιαφέροντα, η προσωπική ζωή, έβλεπαν διαφορετικά, είχανε πηγές που έπαιρναν νέα στοιχεία και εμπλούτιζαν την πολιτική τους αντίληψη, και διαφορετικά δούλευαν και στους μαζικούς χώρους και πιο επιτυχημένα. Αυτά τα άτομα κάπου τα πέταξε απ' έξω. Βέβαια αυτά τα άτομα μπορούν να ζήσουν και έξω απ' το κόμμα γιατί έχουν όλα τ' άλλα ενδιαφέροντα, ενώ μια ομάδα άλλων ανθρώπων που μπορεί να βρίσκεται και στην ομάδα της αναβάθμισης, έχει ταυτίσει τη ζωή της με το κόμμα και το μηχανισμό και δεν μπορεί να υπάρξει έξω απ' αυτό.

Και μια τελευταία ερώτηση τώρα, έτσι κάπως υπαρξιακή. Όταν ανάμεσα στους συντρόφους, στα μέλη ενός κόμματος δημιουργούνται αντιθέσεις, συγκρούσεις και μίση χειρότερα απ' όσα έχει το κόμμα με τον ίδιο τον ταξικό εχθρό, μπαίνουν κάποια ερωτήματα ηθικά, που αγγίζουν συναισθηματικά ...

... πώς μένεις και τί κάνεις ...

Έλα τώρα, χειρότερα κι απ' τον ταξικό εχθρό, δεν τολμώ εγώ να το πω έτσι, εσύ το λες ... Είναι μια πολύ μεγάλη κουβέντα, πάντως πραγματικά οξύνθηκαν οι καταστάσεις, κυρίως στην προσυνεδριακή διαδικασία, και φτάσαμε σε συγκρούσεις πολύ άσχημες, αυτό είναι φανερό.

Εκείνο που έχω καταλήξει πάντως και που τόπα και στο συνέδριο και είχε τις συνέπειες που είχε, είναι ότι εμένα προσωπικά δεν μ' ενδιαφέρει ένας κομματικός χώρος που δεν θα στηρίζεται σε κάποια δικά μου πιστεύω. Το τί θα είναι αυτός ο νέος φορέας και κυρίως το τί ανταπόκριση θα βρει, είναι το μεγάλο άγνωστο. Και φοβάμαι ότι ο δρόμος κι ο αυτοσκοπός του μαζικού κόμματος σημαίνει και εγκατάλειψη κάποιων πραγμάτων που είναι πολύ βασικά για μένα χάριν αυτής της μαζικοποίησης. Ο φόβος να πεις κάποια πράγματα που δεν είναι αρεστά στις

μεγάλες μάζες, να πεις αυτά που πιστεύεις είτε είναι για την οικονομική πολιτική, είτε για την εξωτερική πολιτική, είτε για τα κοινωνικά κινήματα, τους ομοφυλόφιλους, τη νεολαία και τώρα για καταστολή και το ρόλο του κράτους, αυτό δεν με πείθει πια. Πιστεύω δηλ. ότι υπάρχει ο κίνδυνος να πέσει ξανά σ΄ ένα λαϊκισμό, κι αυτό το είδαμε με το ΠΑΣΟΚ, που μπορεί να γίνει δεξιά πολιτική, να εκμεταλλευτεί τον κόσμο, να τον ισοπεδώσει και να τον χειραγωγήσει σε μια κατεύθυνση φοβερά συντηρητική πολιτικά. Καλό ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να υπάρξει. Το θέμα είναι θα τολμήσεις να μιλήσεις για την οικογένεια, για τις σχέσεις των φύλων, για τις συγκρούσεις τους; Ή για όλα τα άλλα που λένε οι οικολόγοι για το περιβάλλον και την άλλη ποιότητα ζωής; Πού θα στηριχτείς; Έχοντας κι ένα ΚΚΕ δογματικό και εξαρτημένο που εκφράστηκε συντηρητικά και πουριτανικά για χίλια μύρια πράγματα και τις τομές που τόλμησε νσ κάνει μέσα στην αντίσταση, στο βαθμό που τόλμησε, τις εγκατέλειψε κι αυτές. Είναι μια ιστορία πολυσύνθετη βέβαια και φτάνουμε σ΄ ένα λαό συντηρητικό, απομονωμένο με ιδανικό του τα χρήματα, το αυτοκίνητο, το βίντεο, τον καταναλωτισμό. Την επαφή με τις μάζες εγώ την βλέπω μέσα από άλλους δρόμους, θα συγκρουστείς και μαζί τους, αλλά αυτή η σύγκρουση θα ανοίγει άλλες δυνατότητες για την ίδια την προοπτική σου.

Εκεί πραγματικά για μια σειρά από άτομα και για μένα, μπαίνουμε πια στα χωράφια της ψυχανάλυσης κάπου και ... Κοίττα μωρέ, αυτή η ιστορία, ήταν ιστορία πραγματικά πόνου και πάθους, Γιατί ισχύουν όλα τ΄ άλλα που είπαμε για τις συγκρούσεις κλπ. αλλά έβαλε μια ελπίδα ... Και προερχόμενη από αριστερή οικογένεια και έχοντας ακούσει από τότε που κατάλαβα τον εαυτό μου ιστορίες και συνέπειες απ΄ αυτή τη συμμετοχή στο αριστερό κίνημα, κάπου διαμόρφωσα μια συνείδηση και μια προσωπικότητα. Τέλος πάντων πιστεύεις πολύ βασικά ότι αυτή η δυνατότητα μιας κοινωνικής αλλαγής μόνο εκεί μπορεί να στηριχτεί και ότι ο σοσιαλισμός είναι ένας στόχος που οδηγεί την ανθρωπότητα σε μια ζωή πιο ανθρώπινη. Βέβαια, μέσα σε μια πορεία μεγαλώνοντας και βλέποντας τα πράγματα, και έχοντας τη δημιουργία του ΚΚΕεσ., τις συγκρούσεις που ζήσαμε στη νεολαία, τις διαφωνίες που είχαμε παλιά με την πολιτική της ΕΔΑ που σε μεγάλο βαθμό ελεγχόταν από το παράνομο τότε ΚΚΕ και τέτοια, ελπίζεις ότι είναι η στιγμή έτσι, που θ΄ ανοίξουν άλλου είδους δυνατότητες και θα χαραχθεί μια νέα πολιτική αντίληψη και θα χωρέσουνε πράγματα που πιστεύεις. Βλέποντας τα νέα στοιχεία που βάζουν τα νέα κινήματα, νεολαία, οικολόγοι, φεμινίστριες, τα ανοίγματα στην κουλτούρα, το ξεπέρασμα μιας λογοκρισίας και αυτολογοκρισίας, κάποιες δυνατότητες ενός εκδημοκρατισμού του κόμματος, παλεύεις για να γίνουν σ΄ ένα βαθμό αποδεκτά, να συμπληρώσουν την έννοια του σοσιαλισμού και να την οδηγήσουνε μέσα από πιο σωστούς δρόμους σε μια ουσιαστικοποίηση και ολοκλήρωσή της. Κι αυτό παλεύαμε όλα αυτά τα χρόνια μέσα στο κόμμα, ζώντας τις αντιφάσεις του και τις αντιθέσεις του.

Έχοντας κι απ΄ την άλλη μεριά το δογματικό ΚΚΕ και βλέποντας ότι, αυτό είναι ένας άλλος μεγάλος πόνος, είναι τραγικό αυτά που τάχεις καταλάβει σαν άτομο και σαν κόμμα σ΄ ένα βαθμό, να τα εγκαταλείψεις και ν΄ αφήσεις όλο αυτό το χώρο στο δογματισμό. Εκεί εγώ παθαίνω ψυχικό τραλαλά, αυτό το πράγμα δεν το αντέχω γιατί ξαναλέω, έχοντας την εμπειρία του γ.κ., βλέπω ότι υπάρχουν πολλά άλλα πράγματα που χωράνε περισσότερο ή λιγότερο δεν έχει σημασία, αλλά κάπου χωράνε σ΄ ένα ανανεωτικό κομμουνιστικό κόμμα.

Τώρα είναι ακόμα πιο δύσκολη κατάσταση γιατί μια ολόκληρη ομάδα που μέσα από την τυπική απόφαση του συνεδρίου, λέει ότι είναι η πλειοψηφία, έχει καταλήξει αλλού και συνεχίζεις ένα αγώνα που μπορεί να είναι κι ένας αγώνας Δον Κιχώτη, ας πούμε, με τους ανεμόμυλους ... Μπορεί και να μην είναι ... Ε, αυτή την απειροελάχιστη ελπίδα κάπου εξακολουθείς να την παλεύεις, αν θέλεις κι από ανασφάλεια, αν θέλεις κι από φόβο του να είσαι έξω από κόμμα, όλα μαζί, αν θες κάπου δεν το ψάχνεις κιόλας γιατί το φοβάσαι ... Ε, είναι ζόρι, είναι μεγάλο ζόρι ...

Δεν βλέπω πώς είναι δυνατόν, η αριστερά που πάντα ήταν υπέρμαχος της ανάπτυξης, να μπορέσει να δει και να συνδεθεί με την οικολογία.

Πώς θα μπορέσει η αριστερά να αποδεχτεί δα αυτά τα νέα που έρχονται απ΄ έξω από άλλες κοινωνικές ομάδες, πώς θα τις βοηθήσει ν΄ αναπτυχτούν, να τους δώσει τις δυνατότητες και μετά να τις χρησιμοποιήσει σαν πηγές ας πούμε, που θα πάρει και θα εμπλουτίσει την πολιτική της και θα ξαναρθει στην κοινωνία. Ν΄ ανοίξει αυτό το διάλογο και ο ιμάντας ας πούμε της μεταφοράς ιδεών, σεβόμενη τους χώρους αυτούς.

Εγώ πάντως αμφιβάλλω αν η αριστερά μπορεί να δεχτεί την προβληματική που βγαίνει απ΄ τα κινήματα. Ίσα-ίσα η προβληματική των κινημάτων την αναιρεί και σαν ιδεολογία και σαν πολιτική πρακτική, δεν είναι ένα πράγμα που μπορεί να συνδεθεί έτσι εύκολα τουλάχιστον ...

Εύκολα καθόλου ... Ας δούμε το συνέδριο του Ιταλικού κόμματος που έβγαλε μια απόφαση για την πυρηνική ενέργεια όπου αναγνωρίζει τη δυνατότητα χρησιμοποίησής της για ειρηνικούς σκοπούς. Υπήρξε πολύ μεγάλη σύγκρουση μέσα στο κόμμα και η απόφαση πάρθηκε με διαφορά 7 ψήφων. Τελειώνει το συνέδριο και γίνεται το Τσερνομπίλ και εκεί λες ότι είναι ένα κόμμα ανοιχτό, ξαναβάζει το θέμα, δεν μένει στην παλιά του απόφαση. Λέει ότι ήταν λάθος, ότι πρέπει να την ξαναδούμε και να τη συζητήσουμε, όχι μόνο εμείς, αλλά να τη βάλουμε σ΄ όλο τον Ιταλικό λαό και να κάνουμε δημοψήφισμα ...

Το πόσο ανοιχτό είναι το Ιταλικό ΚΚ. κάπου έχει να κάνει και με το ότι υπήρχε ένα ισχυρό κίνημα αυτονομίας στην Ιταλία ...

Ναι, ναι, μια κοινωνία πιο πολιτικοποιημένη, πιο ανοιχτή που τα κινήματα, η αυτονομία, δούλεψαν και αναπτύχτηκαν, που τις αντιθέσεις βορρά-νότου κάπου στο πολιτικό επίπεδο τις συγκέρασε και δεν κρατήθηκε σ΄ ένα συντηρητισμό, που κατοχύρωσε τους δημοκρατικούς θεσμούς μέσα από συγκρούσεις, μέσα από κυβερνήσεις μειοψηφίας, που ξεπέρασε το πρόβλημα της τρομοκρατίας, χωρίς τον κρατισμό που έχουμε εδώ και την επέμβαση του κράτους τόσο έντονα. Είναι μια σειρά από πράγματα που κέρδισε και τα κέρδισε και χάρη στο Ιταλικό ΚΚ. Λοιπόν, εδώ θα τολμήσει να τα πει αυτά τα πράγματα η αριστερά;

Ας μην επεκταθούμε καλύτερα άλλο, γιατί ήδη είναι πολύ μεγάλη η συνέντευξη. Σ' ευχαριστούμε πολύ ...

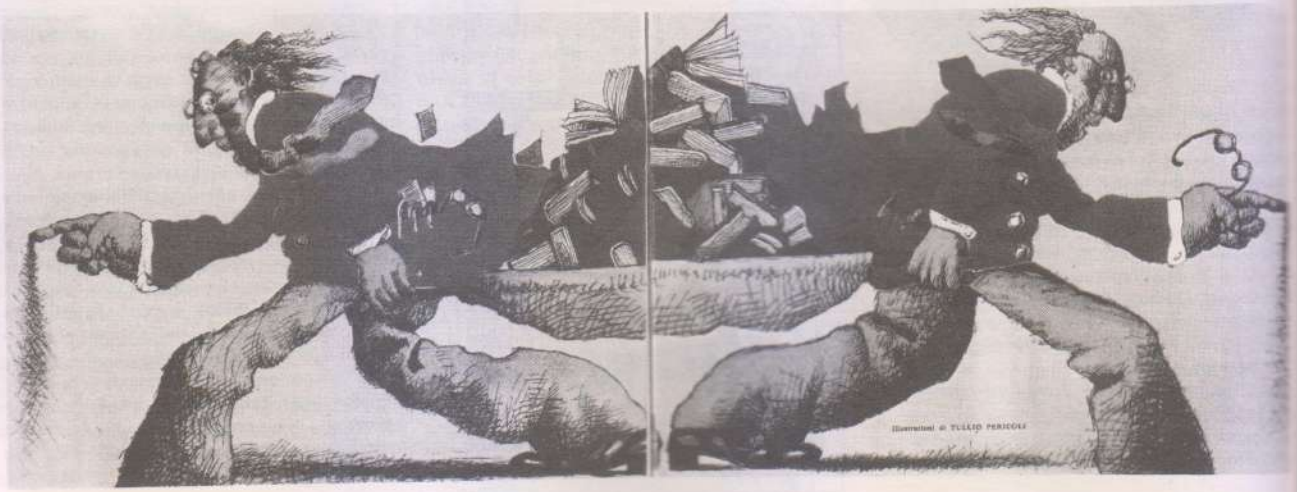

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Συνέντευξη με τον Δ. Αλεξόπουλο μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΕ εσωτερικού

— Έλεγα ότι το συνέδριο είναι κάτι το ιδιαίτερο στην ιστορία του ΚΚΕ εσ., όχι μόνο για την απόφαση που πήρε και με τις δυνατότητες που ανοίγει αυτή η απόφαση, ό,τι προκύψει τέλος πάντων στο μέλλον, αλλά ακόμη και για τον τρόπο που έγινε το συνέδριο και η όλη προσυνεδριακή διαδικασία. Δηλαδή είναι κάτι που δεν είχε ξαναγίνει όχι στο εσωτερικό μόνο αλλά νομίζω δεν είχε γίνει και σε κανένα άλλο κόμμα -και στα κόμματα της αριστεράς- το γεγονός δηλαδή ότι υπήρχαν όχι απλώς διαφορετικές απόψεις, γιατί αυτό έχει ξαναϋπάρξει στο εσωτερικό αλλά το γεγονός ότι σ' όλη την προσυνεδριακή περίοδο πήγαιναν στις οργανώσεις εισηγητές από κάθε άποψη και ο κάθε εισηγητής έλεγε τη δική του άποψη και πάνω σ' αυτό μπορούσε να γίνει μια συζήτηση, μπορούσαν να μπούν και άλλες προτάσεις από την οργάνωση κλπ και μετά να ακολουθήσουν ψηφοφορίες κλπ. Το σημαντικό δεν είναι απλώς ότι πήγαιναν ξεχωριστοί εισηγητές αλλά αυτό ήταν μια διαδικασία που νομίζω ότι βοήθησε πάρα πολύ και τις οργανώσεις αλλά και τους ίδιους τους εισηγητές, το γεγονός δηλαδή ότι βρισκόντουσαν σ' ένα συνεχή έλεγχο επιτόπου, η μία άποψη σε σχέση με την άλλη και έτσι υπήρξε ένας σχετικός αλληλοεμπλουτισμός των απόψεων σ' όλη τη διαδικασία, δηλαδή μπορούσε να δει κανείς ότι οι απόψεις από τη στιγμή που ξεκίνησαν μέχρι που κατέληξαν, μέχρι την τελευταία μέρα της προσυνεδριακής δουλειάς είχαν αρχίσει να παίρνουν στοιχεία η μια από την άλλη και τα αδύνατα σημεία τους να προσπαθούν να τα ενισχύσουν.

Πώς μπορείς σχηματικά να περιγράψεις τις 3 απόψεις;

— Καταρχήν ήταν 4 οι απόψεις, αναφέρω τις 3 συνήθως, επειδή αυτές οι 3 παρουσιαζόντουσαν στις περισσότερες προσυνεδριακές διαδικασίες. Η τέταρτη, είτε επειδή δεν ήθελε, είτε δεν το θεώρησε σκόπιμο, δεν εμφανίστηκε πολύ συχνά. Η πρώτη άποψη, η σχετικά ισοδύναμη με τη δεύτερη, έβαλε το θέμα της υπέρβασης του ΚΚΕ εσ, στην αρχή ουσιαστικά σαν ένα θέμα αλλαγής τίτλου και κατά τα άλλα, ως προς το περιεχόμενο, λίγο-πολύ αυτά που έχουμε κάνει, έχουμε πει μέχρι τώρα, με τις λογικές τέλος πάντων βελτιώσεις και την εξέλιξη που προκύπτει κάθε φορά απ' τα πράγματα, αλλά λίγο-πολύ στην αρχή τουλάχιστον εμφανίστηκε σαν ένα πρόβλημα αλλαγής τίτλου: να μην είμαστε ένα τμήμα της κομμουνιστικής αριστεράς, μ' αυτή την περιοριστική καταγραφή και να έχουμε να εκφράσουμε κάτι πολύ ευρύτερο.

Η δεύτερη άποψη, κατά τη γνώμη μου αμυντικά και προσπαθώντας απλώς να πει

κάτι αντίθετο από την πρώτη, επέμεινε στο να κρατήσουμε το ΚΚΕ εσωτ., να μείνουμε δηλαδή όπως είμαστε και να το αναβαθμίσουμε, να προσπαθήσουμε να το βελτιώσουμε κλπ.

Η τρίτη άποψη μέσα σ'αυτού του είδους την τοποθέτηση του προβλήματος προσπάθησε να θέσει μερικά ουσιαστικά προβλήματα πάνω στα οποία θα έπρεπε να υπάρξουν απαντήσεις, δηλαδή ουσιαστικά έβαζε το πρόβλημα: για ποια αριστερά μιλάμε σήμερα στη σημερινή ελληνική κοινωνία. Και έτσι τα συμπεράσματα στα οποία κατέληγε ξεκινούσαν από μια προσπάθεια εκτίμησης της συνολικής πορείας του ΚΚΕ εσ., εκτίμηση της πορείας των κομμουνιστικών κομμάτων γενικά και νέες πραγματικότητες που έχουν προκύψει στις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, νέες κοινωνικές κινητικότητες και νέα κοινωνικά κινήματα -νέου τύπου κοινωνικά κινήματα- και με βάση αυτά να προκύπτει το συμπέρασμα ότι χρειάζεται μια υπέρβαση του ΚΚΕ εσωτερικού και του κομμουνιστικού χαρακτήρα στον τίτλο του, σα μια άλλη ποιότητα αριστεράς πλέον για τη ελληνική κοινωνία ή σα μια νέα πρόταση αριστεράς για την ελληνική κοινωνία και νομίζω ότι αυτό το ποιοτικά διαφορετικό στοιχείο της τρίτης πρότασης της έδωσε αυτή τη δύναμη που λίγο-πολύ στο κόμμα και στο Ρήγα ήταν γύρω στο 10 %, αλλά κυρίως μια ηγεμονική θέση, πολιτική και ιδεολογική μέσα στην προσυνεδριακή περίοδο και μέσα στο συνέδριο. Δηλαδή δεν ήταν τυχαίο ότι η σύγκλιση έγινε περίπου προς την κατεύθυνση αυτή, σε μερικά καταρχήν στοιχεία της τρίτης πρότασης εξαιτίας, κατά τη γνώμη μου, του ηγεμονικού ρόλου που έπαιξε σ'όλη αυτή την ιστορία. Βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι τα ουσιαστικά στοιχεία της τρίτης πρότασης είναι αυτά που έγιναν δεκτά, απλώς μερικές θέσεις της ως προς την έξοδο από το σημερινό αδιέξοδο και ίσως μερικές νύξεις για το ουσιαστικό περιεχόμενο.

Όταν λες ότι ξεκινήσατε από μια κριτική των κομμουνιστικών κομμάτων στην Ευρώπη και την εμφάνιση νέων κινημάτων -μπορείς να το συγκεκριμενοποιήσεις;

– Αυτό το στοιχείο, δηλαδή της κριτικής των κομμάτων, δεν το έβαζε καμμιά άλλη πρόταση. Λοιπόν στη δική μας την αντίληψη δεν θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι απαιτείται μια υπέρβαση του ΚΚΕ εσωτ. και του κομμουνιστικού χαρακτήρα στον τίτλο του αν δεν βάζαμε και αυτό το στοιχείο, γιατί αλλιώς θα πέφταμε ίσως σε κάποιες αντιλήψεις που και από την περίοδο της ΕΔΑ αλλά και μετά τη μεταπολίτευση είχαν μια κυκλοφορία μέσα στο χώρο της αριστεράς, ότι το κομμουνιστικό μας εκθέτει κυρίως με αντιλήψεις που έπαιρναν υπόψη τους το αντικομμουνιστικό κράτος, το μετεμφυλιακό, τις δυσκολίες που είχε ένα κομμουνιστικό κόμμα κλπ. Εμείς θεωρήσαμε ότι αυτά ήταν μια τελείως λάθος τοποθέτηση του προβλήματος και γι'αυτό θα έπρεπε να αναδείξουμε μερικά στοιχεία που δείχνουν γιατί η υπέρβαση του κομμουνιστικού χαρακτήρα σημαίνει κατά κάποιο τρόπο την επανατροφοδότηση της αριστεράς με ένα ριζοσπαστισμό και με ένα κοινωνικό περιεχόμενο που χάνεται μέσα στην πορεία των κομμουνιστικών κομμάτων.

Το ιστορικό σχίσμα

Και πολύ γενικά είπαμε ότι το ιστορικό σχίσμα στις αρχές του αιώνα ανάμεσα στην κομμουνιστική πτέρυγα και στην σοσιαλδημοκρατική φτάνει στα ιστορικά της όρια, δηλαδή είναι αμφίβολο αν σήμερα έχει ουσιαστικό περιεχόμενο. Και τα δύο αυτά ρεύματα μας έδωσαν δείγματα των πολιτικών τους αποτελεσμάτων. Πλέον δεν μιλάμε σε ένα επίπεδο θεωρίας να επαναφέρουμε την συζήτηση στις αρχές του αιώνα όπου την έβαζαν στη περίοδο του σχίσματος οι θεωρητικοί, ο Λένιν, ο Κάουτσκυ κλπ, αλλά έχουμε συγκεκριμένα αποτελέσματα. Η σοσιαλδημοκρατία μας έδωσε το κράτος πρόνοιας και τις εξελίξεις όπως τις βλέπουμε σήμερα με έναν εντεινόμενο συνεχώς αυταρχισμό, μια ουσιαστικά αφυδάτωση οποιασδήποτε έννοιας δημοκρατίας, ανάδειξη της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας μόνο ως προς τα τυπικά διαδικαστικά της στοιχεία κλπ, το χάσμα ανάμεσα στην πολιτική εξουσία και την κοινωνία και όλα αυτά.

Τα κομμουνιστικά κόμματα από την άλλη μεριά, το κομμουνιστικό κίνημα δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από το ιστορικό αποτέλεσμα του υπαρκτού σοσιαλισμού, δηλαδή θα ήταν μια αφαίρεση να πούμε ότι το κομμουνιστικό κίνημα είχε μεν αυτό το προϊόν αλλά συνεχίζει να είναι κάτι άλλο σε σχέση με το προϊόν που παρήγαγε. Αυτά ως προς τον υπαρκτό σοσιαλισμό και ως προς τα δογματικά κόμματα. Ως προς τα ευρωκομμουνιστικά κόμματα ή αυτά που ονομάστηκαν ευρωκομμουνιστικά σε κάποια φάση, γιατί εμείς ουσιαστικά -θά'λεγα εγώ προσωπικά- αμφισβητώ το αν υπάρχει ευρωκομμουνιστικό ρεύμα, με τον τρόπο τουλάχιστον που συνήθως κατανοείται στην Ελλάδα και έχουμε και συγκεκριμένα στοιχεία. Δηλαδή από τα τρία κόμματα στην δεκαετία του '70, ουσιαστικά έχει μείνει μόνο το Ιταλικό σε κάποια κατεύθυνση, το οποίο αρνείται να θεωρήσει τον εαυτό του σαν ευρωκομμουνιστικό, θεωρεί τον εαυτό του τμήμα της ευρωπαϊκής αριστεράς, δεν βλέπει δηλαδή να υπάρχει κάποιο ιδεολογικοπολιτικό ρεύμα που να μπορούμε να το πούμε ευρωκομμουνισμό, που να παράγει ορισμένα αποτελέσματα. Ο ευρωκομμουνισμός λοιπόν ή αυτά τα κόμματα που ονομάστηκαν ευρωκομμουνιστικά μπορούμε να πούμε ότι είναι προσπάθειες νέων επεξεργασιών για να αντιμετωπιστούν αδιέξοδα που η αριστερά σήμερα συνολικά δείχνει να έχει, δηλαδή την αδυναμία της να απαντήσει στην κρίση των καπιταλιστικών κοινωνιών όταν έχουμε μια επίθεση της δεξιάς με τον νεοφιλελευθερισμό και η αριστερά από την άλλη μεριά δεν μπορεί να δώσει πειστικές εναλλακτικές απαντήσεις για το τι άλλο τύπο κοινωνίας και μέσα από ποιά διαδικασία θα μπορούσαμε να πάμε σε ένα τέτοιο τύπο κοινωνίας.

Έχουν θετικά στοιχεία αυτές οι επεξεργασίες τουλάχιστον από τη στιγμή που δημιουργούν ή προσπαθούν να δημιουργήσουν μια ρήξη με τον οικονομισμό και τον κρατισμό, κάτι δηλαδή που ουσιαστικά αποτέλεσε τα βασικά στοιχεία που παρήγαγαν τα μοντέλα του υπαρκτού σοσιαλισμού. Από αυτή την άποψη υπάρχουν θετικά στοιχεία σ'αυτές τις επεξεργασίες αλλά θεωρούμε ότι οι επεξεργασίες αυτές ούτε ολοκληρωμένες είναι, είναι ανοικτές και επιδέχονται πολλαπλές ερμηνείες και κυρίως δοκιμάζονται μέσα στην πράξη.

Έτσι βλέπουμε ότι συνολικά και η κομμουνιστική πτέρυγα του εργατικού κινήματος έχει φτάσει σε κάποια ιστορικά της όρια, αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η αριστερά χρειάζεται πλέον νέες απαντήσεις, χωρίς να σημαίνει ότι μπορούμε να βρούμε τελείως καινούργια πράγματα αυτή τη στιγμή.

Τα νέα κοινωνικά κινήματα

Η αναφορά σου στα άλλα κινήματα, τα εκτός των κομμουνιστικών κομμάτων, πώς συνδυάζεται μ'αυτά;

– Είδαμε ότι στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές κοινωνίες, ενώ τα κομμουνιστικά κόμματα, με εξαίρεση ίσως το ιταλικό, με τον ιδιαίτερο ρόλο που παίζει στην ιταλική κοινωνία, αδυνατούν κυρίως να πορέμβουν ουσιαστικά μέσα στις κοινωνικές εξελίξεις, δηλαδή έχουν μια κάποια δύναμη, παίζουν ένα κάποιο ρόλο μέσα στο πολιτικό παιγνίδι, αλλά αδυνατούν να πάρουν καινούργιες πρωτοβουλίες, να δουν τα καινούργια πράγματα που γεννιούνται και να παίξουν ουσιαστικό ρόλο. Δηλαδή μπορεί να πει κανείς ότι ο ρόλος είναι σχεδόν προδιαγεγραμμένος. Ταυτόχρονα σε ορισμένες χώρες περισσότερο, σε άλλες λιγότερο ή ανάλογα με τη χώρα με κάποιες ιδιομορφίες, εμφανίστηκαν κοινωνικές κατηγορίες οι οποίες έκαναν μια δική τους αυτόνομη πορέμβαση μέσα στις κοινωνικές εξελίξεις. Τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Γερμανία και η Ιταλία -και με διαφορετικές μορφές ίσως και η Γαλλία και η Αγγλία. Στη Γερμανία νομίζω ότι το πρόβλημα έχει μια ιδιαιτερότητα, δηλαδή το γεγονός ότι εκεί δεν υπήρχε επίσημη και οργανωμένη έκφραση της αριστεράς -ήταν αποδεκατισμένη μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και όχι μόνο οργανωτικά αλλά και ιδεολογικά και πολιτικά όσο οι επίσημοι ορθόδοξοι, οι συνδεόμενοι δηλαδή με τη Μόσχα επέμειναν να προβάλλουν το μοντέλο της Ανατ. Γερμανίας και όσο οι άλλες ομάδες που προέκυψαν κυρίως από το '68 και μετά δεν κατάφεραν να αποκτήσουν μια μαζική επιρροή, να έχουν μια ουσιαστική επέμβαση. Εκεί εμφανίστηκαν κοινωνικές κατηγορίες που πολλές φορές ονομάζω περιθώριο, δεν είναι περιθώριο στη δική μου την αντίληψη, από την άποψη ότι δεν πρόκειται για κάποιες μικρές ομάδες που ζούνε τελείως έξω από τις κοινωνικές διαδικασίες, ίσα-ίσα διαπλέκονται και διαχέονται μέσα σε όλες τις διαδικασίες, τις κοινωνικές και παραγωγικές και στην παιδεία και αναζήτησαν τη δυνατότητα να έχουν μια δική τους

άποψη και μια δική τους πράξη και σε σημαντικό βαθμό αυτό το κατάφεραν.

Υπήρχε όμως και αυτό το κενό, της μη ύπαρξης οργανωμένης αριστεράς στο πολιτικό σύστημα και το γεγονός ότι είχε παγώσει το πολιτικό σύστημα, σ'αυτό το σύστημα των δυόμισυ κομμάτων στη Γερμανία, σοσιαλδημοκρατία-χριστιανοδημοκρατία και ανάμεσα οι Φιλελεύθεροι να παίζουν ένα μπαλαντέρ. Αυτό με την πορεία δημιούργησε συμπτώματα μιας όλο και μεγαλύτερης απομάκρυνσης του πολιτικού συστήματος από το τι γίνεται στην κοινωνία, πήρε έναν τελείως τεχνοκρατικό χαρακτήρα, σε μια λογική τεχνικής της εξουσίας η όλη πολιτική διαδικασία, γεγονός που δεν άφηνε κανένα περιθώριο συμμετοχής σε διάφορες κοινωνικές κατηγορίες. Μετά από διάφορες αναζητήσεις και περιπέτειες από το '68 και μετά αυτά τα κοινωνικά κινήματα κατάφεραν να αρθρώσουν ένα λόγο πιο γενικό από τον τελείως επιμεριστικό, από τις ομάδες πρωτοβουλίας ή τα κινήματα για το γυναικείο, στο πανεπιστήμιο, στις γειτονιές με τα σπίτια κλπ. Κατάφεραν με την ατομική ενέργεια που ήταν ένας από τους βασικούς τομείς από τους οποίους ξεκίνησε αυτό το κίνημα, να μπορούν να πουν μερικά πράγματα συνολικότερα για την κοινωνία, χωρίς βέβαια να έχουν φτάσει σε ένα επίπεδο να έχουν μια συνολική εικόνα και αντίληψη και νομίζω ότι απ'αυτή την άποψη αυτό ήταν και ένα πλεονέκτημά τους, το ότι δεν κάθησαν πριν να απαντήσουν σ'όλα τα προβλήματα αλλά μέσα από αυτή τη διαδικασία, μέσα από τις δικές τους αντιφάσεις προσπαθούν να δώσουν απαντήσεις.

Αυτά φέρνουν μια νέα ποιότητα στην πολιτική πάλη και την κοινωνική πάλη της αριστεράς και ένα κόμμα της αριστεράς θά πρεπε οπωσδήποτε να τα πάρει υπόψη του, με την έννοια ότι δεν μπορεί να επεξεργαστεί τη στρατηγική του, όχι απλώς χωρίς να πάρει υπόψη του αυτά τα πράγματα, αλλά χωρίς να τα εντάξει, να εντάξει και τη λογική τους μέσα στη δική του λογική, όπως και προσπαθώντας να επηρεάσει να εντάξουν και τα κινήματα αυτά μέσα στη λογική τους τη λογική ενός κόμματος της αριστεράς.

Αυτό δε θα μπορούσε να είναι μια πορεία ειρηνική και ανέμελη, θεωρώ δεδομένο ότι ένα κόμμα της αριστεράς και με τα ιστορικά προηγούμενα και με όσες τομές και να κάνει στη φυσιογνωμία του θα υπάρξουν στιγμές που θά'ρθει σε σύγκρουση με τα κινήματα αυτά και γι'αυτό χρησιμοποιούμε και στο κείμενο που έχουμε καταθέσει αυτή την έννοια της διαλεκτικής έντασης, ότι μια τέτοια πορεία θά'ναι πορεία διαλεκτικής έντασης ανάμεσα στο κόμμα ή στα κόμματα της αριστεράς, στη διαδικασία αυτού που εμείς λέμε δημοκρατικού δρόμου για το σοσιαλισμό, και των κοινωνικών κινημάτων, με δεδομένο ότι θα πρέπει να εξασφαλίζεται η αυτονομία τους από το κράτος, την κυβέρνηση, τα κόμματα, να εμπλουτίζουμε την αντίληψη ενός κόμματος της αριστεράς με νέες πρακτικές που φέρνουν τα κοινωνικά αυτά κινήματα και να προσπαθούμε να τα επηρεάσουμε κυρίως προς την κατεύθυνση μιας συνολικότερης αντιμετώπισης των προβλημάτων των σύγχρονων καπιταλιστικών κοινωνιών. Δηλαδή να μην αυτοεγκλωβίζονται σε μια τελείως επιμεριστική αντίληψη των προβλημάτων, ότι ασχολούμαστε μ'αυτά και όλα τα άλλα δεν μας ενδιαφέρουν, χωρίς να είναι υποχρεωτικό βέβαια να δώσουμε απαντήσεις για όλα τα προβλήματα.

Στην Ελλάδα θεωρούμε ότι δεν υπάρχουν αυτή τη στιγμή ακόμα τέτοιου είδους εμπειρίες και γι'αυτό μπορούμε να πούμε ότι ακόμη και στα πιο ανήσυχα τμήματα της αριστεράς δεν έχει ωριμάσει σαν αντίληψη το πόσο σημαντική είναι αυτή η διάσταση του προβλήματος. Γιατί μια τέτοια ωρίμανση θα προέκυπτε από διαδικασίες που θα ήταν παρούσες και μπροστά μας, καθημερινά. Όμως επειδή και εδώ είχαμε κάποια ψήγματα τέτοιων κινημάτων και επειδή θεωρώ ότι η Ελλάδα βρίσκεται στην τροχιά των ανεπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών της Ευρώπης, με όλες τις ιδιαιτερότητες που έχει, τέτοια κινήματα μπορούν

να εμφανιστούν -όχι ότι θα εμφανιστούν οπωσδήποτε, γιατί εξαρτάται και από την επέμβαση που θα έχουν και τα ίδια και η αριστερά συνολικά στον ιδεολογικοπολιτικό τομέα, αλλά μπορούν να εμφανιστούν και να παίξουν σημαντικό ρόλο.

Το ΚΚΕ εσωτ. τώρα, ενώ έκανε μερικά σημαντικά ανοίγματα σε κάποιες φάσεις, με μερικά τουλάχιστον κινήματα, κυρίως ως προς την επεξεργασία αντιλήψεων μερικές φορές και με μορφές πραχτικής, επειδή όμως θεωρώ ότι δεν ήταν ώριμες μέσα στη συνείδηση αυτού του κομματικού οργανισμού αυτές οι αντιλήψεις ή τις εγκατέλειψε, στην πραγματικότητα δεν τις εγκατέλειψε, αδιάφορησε κατά κάποιο τρόπο και από το γεγονός ότι παρουσιάζεται τα τελευταία χρόνια μια ύφεση σε ό,τι υπήρχε στα μέσα της δεκαετίας του '70, αυτό επιβεβαίωσε κατά κάποιο τρόπο, κάποιες πιθανόν αντιλήψεις ότι δεν έχουν και πολύ μεγάλη σημασία αυτά τα κινήματα. Ένα από τα στοιχεία της άποψης αυτής, που ονομάστηκε τρίτη άποψη, είναι η ιδιαίτερη σημασία που δίνει σ'αυτή την πλευρά του προβλήματος.

Εκεί νομίζω ότι μπαίνει ένα ζήτημα αν θες, που για μένα είναι βασικά το κεντρικό ζήτημα, της στρατηγικής της δικής σας άποψης, ότι ενώ στηρίζεται σε μια πραγματικότητα που σ'αυτή θα συμφωνήσουμε σε πολλά πράγματα, σε σχέση με την εμφάνιση νέων κινημάτων κλπ στην Ευρώπη, στην Ελλάδα η υπέρβαση του κομμουνιστικού χαρακτήρα, που τείνει πιστεύω να πάρει πολύ περισσότερο τα χαρακτηριστικά της πρώτης άποψης, δηλαδή μια υπέρβαση της διαφοράς κομμουνιστών-σοσιαλδημοκρατίας και σοσιαλιστών, όχι από την σκοπιά του πέρα από την παραδοσιακή αριστερά, αλλά από την σκοπιά ουσιαστικά μιας σοσιαλδημοκρατικοποίησης και νομίζω ότι εκεί μπαίνει ένα ζήτημα, πώς δηλαδή -δεν ξέρω αν τόχεις δει, είχαμε γράψει στην τελευταία "Ρήξη" ένα άρθρο για το ΚΚΕ εσωτ.,που λέγαμε ότι το πρόβλημα που μπαίνει είναι ότι θα συμφωνουσαμε με την τρίτη άποψη, αλλά δεν ξέρουμε αν απευθύνεται στο σωστό κόμμα. Δηλαδή αν τελικά -γιατί ξέρουμε την πανουργία της Ιστορίας- μπορεί μια άποψη που βάζει μια τέτοια κατεύθυνση ανοίγματος προς κοινωνικά κινήματα κλπ ή έστω προς απόψεις, γιατί πράγματι στην Ελλάδα δεν είναι ανεπτυγμένα, να λειτουργήσει σαν εφαλτήριο μιας άποψης η οποία λέει υπέρβαση αυτού του πράγματος, του κομμουνιστικού, από μια σκοπιά σοσιαλδημοκρατική.

—Νομίζω ότι, ας το πούμε έτσι, ο κίνδυνος της σοσιαλδημοκρατικοποίησης είναι υπαρκτός πάντοτε σ'ένα κόμμα της αριστεράς που θέλει να είναι μαζικό, που θέλει να γίνει αν δεν είναι, όπως το ΚΚΕ εσωτ. Αυτός ο κίνδυνος υπάρχει πάντοτε. Θεωρώ όμως ότι δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται, και αυτή είναι μια από τις διαφορές μου με τη δεύτερη άποψη, με τη λογική του να παραμείνουμε οι λίγοι για να κρατήσουμε τα χαρακτηριστικά μας, γιατί είναι αμφίβολο αν και τότε τα κρατάς και η ιστορία του ΚΚΕ εσ. είναι χαρακτηριστική.

Αυτή τη στιγμή δεν μπορούμε να πούμε ότι οι απόψεις που έκφρασε η τρίτη άποψη στην προσυνεδριακή περίοδο είναι ηγεμονικές μέσα στο ΚΚΕ εσωτ, αυτό το θεωρώ δεδομένο και το δείχνει και το ποσοστό που πήρε, αλλά μπορεί να το διαπιστώσει κανείς και εμπειρικά. Όμως επειδή θεωρώ ότι στην αριστερά γενικότερα, και στο ΚΚΕ εσωτ., δεν έχουν απαντηθεί κρίσιμα προβλήματα και από αυτή την άποψη πολλές φορές και η διαμάχη στην προσυνεδριακή περίοδο είναι άγονη, δηλαδή δεν ήταν πάνω σε συγκεκριμένα προβλήματα και σε εναλλακτικές αντιλήψεις αλλά σε μυθοποιήσεις και ιδεολογήματα, στην διαδικασία που να απαντηθούν ουσιαστικά τα προβλήματα θα προκύψουν οι διαφορετικότητες. Οι απόψεις που προβάλαμε σε κείνη την

περίοδο νομίζω ότι έχουν ένα μέλλον, μπορούν δηλαδή να βρουν μια ευρύτερη απήχηση στο ΚΚΕ εσωτ. και κυρίως στο νέο κόμμα που θα προκύψει σε συνδυασμό με το κριτήριο της πράξης, δηλαδή με τις εμπειρίες που θα έχουμε από την εφαρμογή πολιτικών μέσα στην κοινωνία.

Η διεύρυνση, η δημιουργία και η διαδικασία μάλιστα της δημιουργίας νέου κόμματος με το ιδρυτικό συνέδριο, με συνιδρυτική -ας πούμε- δυνατότητα όλων των δυνάμεων που θέλουν να πάρουν μέρος σ' αυτή την ιστορία, μπορεί να ενισχύσει αυτές τις απόψεις και χωρίς να θεωρούμε ότι μπορεί να δημιουργηθεί ένα νέο μεγάλο κόμμα της αριστεράς μόνο με την πρόσθεση κάποιων άλλων δυνάμεων που αυτή τη στιγμή ενδιαφέρονται γι' αυτή την ιστορία, θεωρούμε ότι η δυναμική που μπορεί να προκύψει από αυτή τη νέα όσμωση δυνάμεων της αριστεράς και η επαφή τους με την κοινωνία μπορεί να αποκαλύψει μια δυναμική.

Μετεξέλιξη και αναβάθμιση

Ναι, θέλω να πω ότι απ' όσο ξέρω, οι υποστηρικτές της δεύτερης άποψης λένε ότι: εμείς δεν είναι ότι υπεραμυνόμαστε υποχρεωτικά του κομμουνιστικου χαρακτήρα, αλλά ότι σήμερα μια υπέρβαση από ποιά πλευρά γίνεται και ότι ακόμα δεν έχουν αναπτυχθεί τέτοιου τύπου κοινωνικά κινήματα που να διασφαλίζουν σ' ένα βαθμό ένα πέρασμα του νέου κόμματος σε ριζοσπαστικότερες κατευθύνσεις.

— Εγώ θεωρώ λάθος αυτή την συλλογιστική από την άποψη ότι δεν θά' πρεπε κανείς να περιμένει να υπάρξουν τα κινήματα γιατί έτσι είναι σα να θεωρεί ότι αυτά μπορούν να υπάρξουν εν κενώ και χωρίς την επέμβαση της αριστεράς και αφού θα υπάρξουν αυτά να μας δώσουν τη δυνατότητα να πούμε να προϋπάρχουν τα κινήματα και από αυτή την άποψη μπορούμε να δημιουργήσουμε μια νέα φυσιογνωμία αριστεράς. Θεωρώ ότι η αριστερά πρέπει να συμβάλει ουσιαστικά για να υπάρξουν αυτά τα κινήματα και με τα χαρακτηριστικά που είπαμε.

Αυτό πού το στηρίζεις;

— Το στηρίζω στο γεγονός ότι η παραδοσιακή φυσιογνωμία που είχαμε και το γεγονός ότι στην Ελλάδα είχαμε μια τελείως ιδιαίτερη κατάσταση, δεν είναι απλώς ότι το ΚΚΕ εσωτ. είναι ένα κομμουνιστικό κόμμα που βάζει αυτά τα προβλήματα σήμερα, αλλά είναι και ένα κομμουνιστικό κόμμα που είναι προϊόν μιας διάσπασης, με το άλλο τμήμα αυτής της διάσπασης να υπάρχει και να λειτουργεί σαν κόμμα και μάλιστα πολύ ισχυρότερο θα μπορούσαμε να πούμε και ηγεμονικό στο χώρο της παραδοσιακής αριστεράς, με αποτέλεσμα σε σημαντικό βαθμό η προσπάθεια του ΚΚΕ εσωτ. να καταναλώνεται σε μια διαδικασία δικαίωσής του σε σχέση με το άλλο κόμμα, να αυτοπεριορίζεται και άρα πολλές φορές να πλειοδοτεί σε παραδοσιακές απόψεις για να μπορεί να συναγωνιστεί τον άλλο πόλο και έτσι να λειτουργεί συνεχώς εγκλωβισμένο μέσα στη λογική της διάσπασης, το γεγονός δηλαδή να βγει αυτό σαν νικητής από αυτή την ιστορία της διάσπασης. Μια υπέρβαση αυτών των παραδοσιακών στοιχείων της φυσιογνωμίας του ΚΚΕ εσωτ., θα του έδινε καταρχήν τη δυνατότητα να έχει μια αυτόνομη δική του παρέμβαση στην ελληνική κοινωνία και να κριθεί ως τέτοιο, σαν μια προσπάθεια της αριστεράς να δώσει σήμερα κάποιες απαντήσεις στην ελληνική κοινωνία. Από αυτή την άποψη είναι ευνοϊκότερο στο να λειτουργήσουν χωρίς κάποιες ιδεολογικοποιήσεις και το άγχος αν θα το χτυπήσει το ΚΚΕ ή δεν θα το χτυπήσει, καθώς υποτίθεται ότι απευθυνόμαστε σε κοινό κόσμο, χωρίς αυτό το άγχος , να μπορέσει να απαντήσει πιο ουσιαστικά στα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας και από αυτή την άποψη το θεωρώ ευνοϊκότερο πεδίο.

Τότε πώς ερμηνεύεις το γεγονός ότι το ΚΚΕ για παράδειγμα ευνοεί μια μετεξέλιξη του ΚΚΕ εσωτερικού;

— Σωστό, είναι γνωστό αυτό. Το ΚΚΕ ευνοεί τη διαδικασία αυτή της μετεξέλιξης του ΚΚΕ εσωτ.. Ένα στοιχείο που δικαιολογεί αυτή τη στάση είναι το γεγονός ότι στην αντίληψη του ΚΚΕ το να αποτελεί το μόνο κομμουνιστικό κόμμα αποτελεί ένα σταθερό στοιχείο και θεωρεί ότι αυτό του ανοίγει μεγάλα περιθώρια. Εγώ θεωρώ ότι και με αυτό τον τρόπο το ΚΚΕ δεν μπορεί να απεγκλωβιστεί από κει πού' χει κλειστεί, από το να εκφράζει δηλαδή ένα περιορισμένο τμήμα της παραδοσιακής αριστεράς και έχοντας όλη αυτή την παραδοσιακή αντίληψη να μην μπορεί να ξεφύγει και να παίξει ένα ουσιαστικό ρόλο. Στη δική του την αντίληψη αυτή θεωρείται μια ευνοϊκή εξέλιξη, εγώ λέω ότι μπορεί να κάνει και λάθος και νομίζω ότι κάνει λάθος αυτή τη στιγμή, επειδή ακριβώς είναι εγκλωβισμένο στην αντίληψή του ένα είναι το κομμουνιστικό κόμμα και με το άγχος αυτό θεωρεί ότι οποιαδήποτε εξέλιξη που οδηγεί προς την κατοχύρωση της μοναδικότητάς του, σ' ένα συγκεκριμένο χώρο θα είναι μια ευνοϊκή εξέλιξη γι' αυτό.

Μια άλλη απάντηση σε τέτοιου είδους επιχείρημα θα ήταν βέβαια το γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ ανησυχεί πάλι, αλλά αυτού του είδους η επιχειρηματολογία νομίζω ότι έχει

το μειονέκτημα ότι ετεροπροσδιορίζει τα στοιχεία που θα συγκροτούν τη δική σου απάντηση.

Ναι δεν το λέω μόνο από αυτή την άποψη, το λέω από την άποψη των προοπτικών όπως έχουν μπει σε ένα βαθμό και από το ΚΚΕ και τον Φλωράκη, ότι αυτό ανοίγει το δρόμο για μια δυνατότητα συνεργασίας -περισσότερο ενδιαφέρομαι από αυτή τη σκοπιά.

— Κοίτα, σ' αυτό το θέμα νομίζω ότι αναπτύχθηκε μια σχετική μυθολογία, δεν αποκλείω να υπάρχουν και πραγματικά στοιχεία στην προβολή ενός τέτοιου κινδύνου ή μιας τέτοιας πιθανής μελλοντικής εξέλιξης αλλή ήδη στις δημοτικές εκλογές θα υπάρχει μια απάντηση, δηλαδή θα έχουμε ένα κριτήριο για να κρίνουμε αν πράγματι πρόκειται γι' αυτό ή για κείνο ή καταρχήν πρόκειται γι' αυτό ή για κείνο.

Για τη δική μου την αντίληψη, αυτή που εμπεριέχεται στο κείμενο της τρίτης άποψης, πράγματι θα ήταν λάθος να αντιμετωπίσουμε το ΚΚΕ σαν ένα κόμμα που βρίσκεται στην άκρη της αριστεράς και μεις να προσπαθήσουμε να καλύψουμε έναν ενδιάμεσο χώρο ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ κλπ. Γιατί αυτό δεν βάζει ουσιαστικά το πρόβλημα σε σχέση με το ΚΚΕ, το γεγονός δηλαδή -αυτή η τοποθέτηση είναι σύμφωνη και με τη γενικότερη κριτική που κάνουμε στα κομμουνιστικά κόμματα- ότι το ΚΚΕ τείνει να λειτουργεί όλο και περισσότερο σα μια συντηρητική πολιτική και κοινωνική δύναμη μέσα στην ελληνική κοινωνία, χωρίς να σημαίνει πως στις κοινωνικές δυνάμεις που εκφράζονται ή μάχονται μέσα στο ΚΚΕ δεν υπάρχουν ριζοσπαστικές δυνάμεις τέτοιες, που πολλές φορές και σε συγκεκριμένες μάχες να έχουν επιδείξει ένα ριζοσπαστισμό κλπ, αλλά η όλη του πολιτικοϊδεολογική συγκρότηση το κάνει όλο και περισσότερο και νομίζω ότι καθώς θα περνούν τα χρόνια θα φαίνεται όλο και περισσότερο ότι αποτελεί ένα γενικά συντηρητικό κόμμα.

Έτσι η θέση μας σε σχέση με το ΚΚΕ και η στάση μας θα πρέπει να είναι -δεδομένου ότι τείνει να αποτελεί μια συντηρητική πολιτική δύναμη- εμείς ουσιαστικά προ-

σπαθούμε να εκφράσουμε την αριστερά στην Ελλάδα, όχι απλώς μια πλευρά της αριστεράς, με όλο τον πλούτο των ρευμάτων, των ιδεών και των τάσεων που υπάρχουν αυτή τη στιγμή και πρόκειται να υπάρξουν στο μέλλον.

Από αυτή την άποψη δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα στη δική μας την αντίληψη, σε κάθε περίπτωση για επανένωση, δηλαδή για υπέρβαση του σχίσματος, του δικού μας πλέον σχίσματος,της διασπασης,με μια συνένωση των δύο πλευρών ή με μια σταθερή συμμαχία των δύο πτερύγων, δηλαδή να αποτελέσουμε την ευρύτερη αριστερά για το ΚΚΕ, η οποία θα του επιτρέπει να κάνει συμμαχίες κλπ, κάτι βέβαια που το επιδιώκει επίμονα και φαίνεται από τις τελευταίες στάσεις του.

Δεν νομίζω ότι, και με τη λογική που τείνει να γίνει η υπέρβαση του ΚΚΕ εσωτ. σήμερα, -γιατί έχουμε ένα καταρχήν βήμα στο συνέδριο, που θα ολοκληρωθεί στο επόμενο- αυτός ο κίνδυνος είναι τουλάχιστον άμεσος και υπαρκτός, δηλαδή όλη αυτή η ιστορία να αποτελέσει μια ιστορία που θα τείνει απλώς στο να συνενωθούν οι δυο πτέρυγες της αριστεράς που διασπάστηκαν από το '68 και μετά. Θεωρώ ότι στη βάση του κόμματος δηλαδή σ'αυτό που εκφράζει σήμερα το ΚΚΕ εσωτ. άσχετα με οποιεσδήποτε απόψεις και αν έχουν ψηφίσει -και την πρώτη, τη δεύτερη, την τρίτη και την τέταρτη- ένα τέτοιο ενδεχόμενο σχεδόν αποκλείεται. Δηλαδή θεωρώ ότι κατά κάποιο τρόπο έχουν παγιωθεί κάποιες αντιλήψεις μέσα στο σώμα του ΚΚΕ εσωτ. πέρα από κάποια κλιμάκια της ηγεσίας στο συνολικό πολιτικό οργανισμό που αυτό το θέμα θεωρείται σχεδόν λυμένο.

Οπότε βλέπεις ότι στις δημοτικές εκλογές θα υπάρξει τελικά επιμονή σ' αυτό το θέμα της αυτόνομης καθόδου;

— Νομίζω ναι, ότι θα υπάρξει. Δηλαδή μέχρι αυτή τη στιγμή αυτή είναι η κατεύθυνση και ίσως οι δημοτικές εκλογές πράγματι θα είναι ένα σημείο που καταρχήν θα κρίνουμε μερικά πράγματα. Δηλαδή αν πράγματι η κατεύθυνση αυτή σημαίνει ή τούτο ή το άλλο ή κάτι άλλο.

Η υπέρβαση της Αριστεράς

Ένα άλλο σημείο που είναι γενικό, δηλαδή σε σχέση με όλη την ιστορία και τα χαρακτηριστικά του ΚΚΕ εσωτ., είναι ότι ενώ σε πολλά πράγματα σε ένα επίπεδο ανάλυσης θα μπορούσαμε να συμφωνήσουμε,ένα πράγμα που νομίζω ότι είναι το κύριο συστατικό της αντίθεσης ανάμεσα στο ΚΚΕ εσωτ. και ένα χώρο από την λεγόμενη εξωκοινοβουλευτική αριστερά, είναι το πρόβλημα της στάσης του απέναντι σ'αυτό που λέμε κοινωνικό ανταγωνισμό και των επιλογών τελικά μιας επαναστατικής πορείας, δηλαδή πού έχει τις κύριες αιχμές της. Νομίζω ότι εκεί υπάρχει ένα πρόβλημα, δηλαδή ότι κάποιες απόψεις που έκφρασε το ΚΚΕ εσωτ. στην Ελλάδα έτειναν να δίνουν μια δεξιά εκδοχή θα λέγαμε του ευρωκομμουνισμού ή της μεταβολής και αυτό εκ των πραγμάτων δημιουργούσε και μια κοινωνική αντιστοιχία, δηλαδή η απεύθυνση σε αντίστοιχα κοινωνικά στρώματα ή κατηγορίες που έτεινε να περιθωριοποιεί σε ένα βαθμό το ΚΚΕ εσωτ. από στρώματα πιο αγωνιστικά, συγκρουσιακά κλπ.

— Αυτή την παρατήρηση που κάνεις την έχουμε καταγράψει ήδη στο κείμενο της πρότασης, δηλαδή εκεί αναφέρεται ότι μια σειρά από κρίσιμες επιλογές, ειδικά από το '74 και μετά, το κατέγραψαν σαν μια δεξιά εκδοχή της κομμουνιστικής αριστεράς, με όλα τα αποτελέσματα που αυτό είχε. Έτσι δεν είναι μόνο το πρόβλημα της μικρής του δύναμης αλλά και το ποιάς δύναμης έχει, δηλαδή το γεγονός ότι έχασε τη δυνατότητα σ'αυτή την κρίσιμη περίοδο να έρθει σε επαφή και να εμπλουτίσει τις δυνάμεις του με κοινωνικές δυνάμεις που βρίσκονται στη πρώτη μάχη των αγώνων, ενώ αντίθετα το ΚΚΕ για διάφορους λόγους, και συγκυριακούς και μέσα στη διαδικασία σύγκρουσης με το Εσωτερικό, απ'αυτή την ανάγκη πολλές φορές, κατάφερε να πάρει σημαντικό μέρος απ'αυτό τον κόσμο, το οποίο είναι ένα αξιόμαχο δυναμικό και γι'αυτό δεν αποκλείουμε καθόλου από την οπτική μας αυτού του είδους τον κόσμο, μας ενδιαφέρει πάρα πολύ. Πράγματι πάλι συμφωνώ ότι αναδεικνύει ένα πρόβλημα ανάμεσα στις αναλύσεις που κάνουμε και στην πρακτική εφαρμογή μιας πολιτικής. Ήδη από το 3ο συνέδριο του '82 έγινε μια πρώτη σημαντική απόπειρα να αποτιμηθεί αυτό το παρελθόν και προς μια κατεύθυνση που γενικά είναι θετική, αφήνει δηλαδή περιθώρια να δούμε με διαφορετικό τρόπο την παρέμβασή μας την πολιτική και την παρέμβασή μας στις κοινωνικές συγκρούσεις.

Θα ήθελα να πω το εξής: για μένα εμφανίζεται ένα παράδοξο σ'ένα βαθμό στοιχείο' στο συνέδριο υπάρχουνε τρεις απόψεις, που σε σχέση με την απάλειψη του κομμουνιστικού χαρακτήρα και τη μετεξέλιξη συμφωνεί η πρώτη με την τρίτη, και από την άποψη του περιεχομένου, σ'ένα βαθμό της κριτικής στην πορεία του ΚΚΕ εσωτ., η τρίτη συμφωνεί με τη δεύτερη. Το πρόβλημα που υπάρχει και που μας ενδιαφέρει από τη σκοπιά μας είναι το εξής: ότι όσο πιστεύαμε ότι δεν υπήρχε μια πολιτική ωριμότητα για την εμφάνιση ενός νέου πράγματος στην Ελλάδα, θεωρούσαμε την ύπαρξη του ΚΚΕ εσωτ. κάτι θετικό, με την έννοια ότι δεν επέτρεπε τη μονοπώληση από το ΚΚΕ και μ'αυτή την έννοια έδινε κάποιες δυνατότητες πλουραλισμού στην κοινωνική πραγματικότητα. Επομένως, ενώ είναι προφανές ότι και εμείς βλέπουμε κάποια υπέρβαση της αριστεράς -εμείς πάμε και πιο πέρα, δεν λέμε καν υπέρβαση της παραδοσιακής αριστεράς, λέμε υπέρβαση της αριστεράς πια σαν ιστορικό κίνημα- όμως από την άλλη το πρόβλημά μας είναι ακριβώς εκεί, δηλαδή σε ποιό βαθμό μια τέτοια πορεία δεν θα ευνοούσε σε τελική ανάλυση ένα εγχείρημα εξαφάνισης ενός άλλου πόλου, έστω και με τα αρνητικά που είχε το υπαρκτό ΚΚΕ εσωτ. Εκεί είναι το πρόβλημα' στο πώς συν-

δυάζεται η τακτική συμμαχία με την πρώτη άποψη και η στρατηγική, αν θα μπορούσαμε να την πούμε έτσι, ή η ανάλυση της πολιτικής του ΚΚΕ εσωτ., με τη δεύτερη.

— Νομίζω ότι καταρχήν στο συνέδριο εμφανίστηκαν τα πράγματα όπως περίπου τα είπες. Θεωρώ όμως ότι οι καταστάσεις αυτές δεν μπορούν να μείνουν παγωμένες όπως ήταν στο συνέδριο. Η γνώμη μου είναι ότι και στη διαδικασία συγκρότησης του νέου κόμματος, αλλά και στην πορεία αυτού του νέου κόμματος, στη διαδικασία απαντήσεων σε συγκεκριμένα προβλήματα που γενικά είμαστε ανεπαρκείς και μάλιστα σε μερικά κρίσιμα προβλήματα. Εκεί θα εμφανιστούν νέου είδους συνθέσεις και συμπαρατάξεις, δηλαδή δεν θεωρώ ότι αυτά που εμφανίστηκαν στο συνέδριο αποτελούν τα καταρχήν ρεύματα ή αποτελούν τα ρεύματα στο ΚΚΕ εσωτ, και αυτά θα συνεχίσουν την πορεία τους το καθένα με τη δική του φυσιογνωμία, γιατί οι συμπαρατάξεις αυτές έγιναν σε σχέση με ένα πρόβλημα και το κυριότερο μέσα σε μια συγκυρία που για διάφορους λόγους -προβλήματα ηγεσίας που είχε το ΚΚΕ εσωτ.- νόθευσαν κατά τη γνώμη μου τις ουσιαστικές συμπαρατάξεις. Έτσι σε άλλου είδους προβλήματα μπορούν να εμφανιστούν οι συσχετισμοί δυνάμεων και οι συμπαρατάξεις αυτές με τελείως διαφορετικό τρόπο, που να ανακατέψουν τελείως αυτές τις 3 απόψεις όπως εμφανίστηκαν στο συνέδριο και να αποτελέσουν τις αρχές για πραγματικά ρεύματα ή τάσεις μέσα στην αριστερά. Αυτό επειδή καταρχήν θα εμπλουτιστεί και με νέο κόσμο, ο οποίος φέρνει διάφορες απόψεις και αντιλήψεις αλλά και επειδή η ίδια η πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα θα οδηγήσει προς αυτή την κατεύθυνση.

Ένα σημείο που είναι επιμέρους αλλά που νομίζω ότι παίζει ρόλο στη διαμόρφωση ενός κόμματος είναι το πώς εμφανίζεται προς τα έξω κάποια άποψη γιατί στην κεντρική επιτροπή εσείς υποστηρίξατε τον Κύρκο και δεν προβάλατε μιαν αυτόνομη πρόταση;

— Υπήρξε ένα πρόβλημα ουσιαστικής εναλλακτικής πρότασης, δηλαδή στην πραγματικότητα σ'αυτή την ψηφοφορία δεν υπήρχε εναλλακτική πρόταση και δεν παρουσιάστηκε από κανένα, δηλαδή όχι μόνο από κάποιους της τρίτης άποψης αλλά ούτε από κανέναν της δεύτερης, ως προς την υποψηφιότητα άλλου προσώπου δηλαδή, δεν υπήρχε παντελώς καμμία άλλη πρόταση.

Ενώ υπάρχει μια αντίληψη για το Εσωτερικό, σαν κόμμα του Κύρκου' ο Κύρκος από τη μια μεριά είναι ο αρχηγός για τους μετεξελισσόμενους και από την άλλη μεριά για τους αναβαθμιστές και πιστεύω και για την τρίτη άποψη, δεν είναι πια ο αρχηγός. Είναι το κόκκινο πανί, ας πούμε, που έχει μια τάση αυτονόμησης και τόχει δείξει πρακτικά σε λόγους του, σε τοποθετήσεις του στην Ευρωβουλή, στο κοινοβούλιο' σε μια διαδικασία που πάει να μετεξελιχτεί το κόμμα, η όλη ιστορία να ταυτίζεται πιο πολύ, με τη μετεξέλιξη και τον Κύρκο; Πιστεύω σε μια τελείως διαφορετική άποψη απ'αυτή που ανάπτυξες και που είχε η τρίτη άποψη. Γι'αυτό λέω ότι κάπου δεν κολλάει αυτό το πράγμα.

— Το μόνο που μπορώ να πω τώρα είναι μόνο δική μου άποψη, ό,τι λέω δηλαδή το χρεώνομαι προσωπικά. Επιμένω ότι ένα κρίσιμο σημείο είναι πως δεν υπήρχε εναλλακτική πρόταση.

Θεωρώ ότι η πράξη θα δείξει, αν δηλαδή ο Κύρκος θα λειτουργήσει σα μια αυτονομημένη ηγετική προσωπικότητα ή το βάρος και τον βαρύνοντα λόγο θα τον έχουν τα συλλογικά όργανα του κόμματος τα οποία εξασφαλίζουν όλο το φάσμα των απόψεων, των ρευμάτων, των αντιλήψεων, που υπάρχουν στο ΚΚΕ εσωτ.. Δηλαδή θεωρώ πολύ σημαντικότερο τον τρόπο που συγκροτήθηκαν τα όργανα παρά το θέμα της επιλογής του Γραμματέα σε μια στιγμή που δεν υπήρχε καμμιά άλλη εναλλακτική πρόταση.

Φαίνεται να είναι χρεωμένος με μεγαλύτερες ευθύνες κυρίως επειδή αποτέλεσε τη φωνή του κόμματος, αποτέλεσε αυτόν που τα έλεγε αυτά τα πράγματα ίσως εκεί και με μία προσωπική του χροιά, αλλά οι επεξεργασίες ήταν κοινές. Δεν λέω ότι αυτός ήταν απ'έξω, ίσα-ίσα ήταν μέσα σ'αυτές τις ιστορίες.

Για να καταλάβεις όμως πως δεν είναι θέμα προσώπων θα σου πω πώς ήτανε οι συμπαρατάξεις στο 2ο συνέδριο, που ίσως ήταν ένα πολύ κρίσιμο συνέδριο γιατί κάπως έγκαιρα προσπαθούσε να βάλει το πρόβλημα, το '78. Στο '78 υπήρχε η άποψη της πλειοψηφίας και υπήρχαν και 2 μειοψηφούσες απόψεις., συντριπτική πλειοψηφία και εκεί ήταν: ο Δρακόπουλος, ο Κύρκος, ο Φιλίνης, ο Μπανιάς και οι νεότεροι πριν τον Μπανιά που είναι τώρα στην αναβάθμιση. Στη μια μειοψηφούσα ήταν ο Σταύρος Καρράς, ο Λ. Ελευθερίου, στη δεύτερη ήταν ο Θεοδωρίδης,ο Μπριλλάκης κλπ, που είχα υποστηρίξει και εγώ τότε. Λοιπόν βλέπεις μέσα σε μια διαδρομή πώς ανακατεύτηκαν; Πώς μπερδεύτηκαν τα κουκιά;...

Ένα άλλο στοιχείο που θεωρώ σημαντικό και βάρυνε πολύ είναι το γεγονός ότι ο Κύρκος αποτελεί μια φυσιογνωμία που έχει καταξιωθεί στην ελληνική κοινωνία.

Πιστεύω πραγματικά ότι ο Κύρκος τροφοδοτήθηκε και στήθηκε στη συνέχεια: βουλευτής, ευρωβουλευτής και πραγματικά δεν πιστεύω ότι είναι πιο ικανός, αυτό το πράγμα είναι κάτι που τροφοδότησε -και έχει την ευθύνη της όλη η "ιστορική" ηγεσία . Δηλαδή μιλάς από τη μια μεριά για ανανέωση και απ'την άλλη ο Κύρκος βρίσκεται πάντα ο εκπροσωπος του κόμματος.

— Αυτό υπονοεί περίπου ότι κατά κάποιο τρόπο το κόμμα κατασκεύασε την προσωπικότητα του Κύρκου, την πρόβαλλε ιδιαίτερα. Δηλαδή θέλω να πω ότι υπάρχουν και στοιχεία αντίθετα δηλαδή ότι ο Κύρκος για διάφορους λόγους μέσα από αυτή τη διαδικασία αυτών των χρόνων αναδείχτηκε μόνος του, πολλές φορές και με την αντιπαλότητα σημαντικής μερίδας του κόμματος. Σου λέω μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία' δηλαδή το γεγονός ότι υπάρχουν οργανώσεις που πλειοψηφούσαν οι αντίθετοι με τον Κύρκο, αν θα γινόταν όμως μια συγκέντρωση αυτές οι οργανώσεις θα φώναζαν τον Κύρκο να μιλήσει.

Μα αυτό αντανακλάει μια πραγματικότητα μιας ολόκληρης γραμμής του ΚΚΕ εσωτ. Δηλαδή ο Κύρκος εκφράζει με κάποιο τρόπο όλη αυτή τη κοινωνική και πολιτική σύνθεση, τη ιδιόμορφη σύνθεση σοσιαλδημοκρατικών και ριζοσπαστικότερων στοιχείων.

— Ένα στοιχείο μπορεί να είναι αυτό, ένα άλλο στοιχείο όμως είναι το γεγονός ότι είναι αποτελεσματικότερος στο να παρουσιάζει το ΚΚΕ εσωτ.; μπορεί και με τα μειονεκτήματα που λες εσύ, αλλά καθαρά και σε ένα τομέα αποτελεσματικότητας. Δηλαδή δεν φωνάζουνε ένα άλλο στέλεχος, που έχει την ίδια άποψη με τον Κύρκο -γιατί δεν είναι μόνο ότι δεν φωνάζουνε έναν που να έχει διαφορετική, αλλά ούτε έναν που έχει την ίδια άποψη.

Μόνο και μόνο γι'αυτό το λόγο, ότι είναι σήμερα και ο βουλευτής και ο γραμματέας του κόμματος, νομίζω ότι η εικόνα που εμφανίζεται είναι πως η πρώτη άποψη και η πρώτη εκδοχή της μετεξέλιξης έχει κυριαρχήσει, με αριστερή ρόδα ενός οχήματος που βαδίζει προς τα δεξιά τη δικιά σας.

— Θεωρώ ότι μια άποψη που θέλει να φέρει μερικά διαφορετικά πράγματα, να αλλάξει κλπ δεν μπορεί αυτό να το διεκδικήσει μόνο μέσα από κάποιους συσχετισμούς και μια συγκυρία, αλλά κυρίως θα κριθεί αν έχει τη δυνατότητα να κάνει τις απόψεις αυτές ηγεμονικές μέσα στο κόμμα. Εγώ δεν είμαι υπέρ αυτής της γκρίνιας, ότι τέλος πάντων μας φάγανε, μας κάνανε...' αν οι απόψεις σου καταφέρεις να γίνουν πραγματικά ηγεμονικές και αυτό έχει σχέση με τις δικές σου επεξεργασίες, το πώς τις προβάλλεις, το πόσο ολοκληρωμένες είναι, το ποιά είναι η δουλειά σου, τότε αυτό το πράγμα μπορεί να ανατρέψει συσχετισμούς. O

24 ΟΚΤΩΒΡΗ

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕΤΡΑΝΕ

Μετρείστε την δουλειά των γυναικών

Ένα γυναικείο αίτημα που στην Ελλάδα είναι γνωστό μόνο σε μια μειοψηφία γυναικών. Το θέμα αυτό σπάνια έχει θιχτεί δημόσια. Απ'όσο ξέρω υπάρχει αναφορά στην εφημερίδα "για την απελευθέρωση των γυναικών" Φλεβάρης '78,Νο 1. Εμφανίζεται πάλι στις 24 Οκτώβρη του '85 από την Ομάδα Νέων Γυναικών η οποία βγάζει αφίσσα και αναφέρεται στο μισθό της νοικοκυράς. Η Ε.Παμπούκη βάζει το ζήτημα στο γυναικείο ημερολόγιο του '86 ενώ η Α.Μαραγκοπούλου δημοσιεύει στο περιοδικό τις απαντήσεις των φοιτητών απ'το ερωτηματολόγιο που τους έδωσε στο οποίο ρωτούσε τη γνώμη τους για το μισθό της γυναικείας εργασίας στο σπίτι. Τέλος έχουμε την ανοιχτή επιστολή των γυναικών της Αδέσμευτης Κίνησης προς τον Ανδρέα Παπανδρέου ζητώντας την αποτίμηση της γυναικείας εργασίας στην Ελλάδα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο συνέδριο γυναικών στο Ναϊρόμπι το '85 η κυβέρνηση της Ελλάδας υπέγραψε συμφωνία που αναφερόταν στην υποχρέωσή της να αποτιμήσει την γυναικεία εργασία μέσα κι έξω απ'το σπίτι. Εδώ θα πρέπει να προσθέσουμε και μια σχετική αναφορά που έκανε το ΒΗΜΑ 18 Δεκέμβρη 1986 μ'αφορμή την αλλαγή του οικογενειακού δικαίου. Τότε τα ελληνικά δικαστήρια είχαν αποτιμήσει την εργασία της γυναίκας στο σπίτι στο ποσό των 25.000 δραχμών. Όσο δηλαδή έπαιρνε τότε μια ανειδίκευτη εργάτρια.

Αυτές είναι οι μόνες αναφορές που έχουν γίνει από γυναικεία έντυπα ή ομάδες. Η αιτία αυτού του γεγονότος ίσως να βρίσκεται στη διαφωνία που υπάρχει πάνω σ'αυτό το θέμα. Δηλαδή το μισθό της νοικοκυράς. Κυριαρχούν δύο απόψεις. Η μία που αρνείται το μισθό με κύριο επιχείρημα το "κλείσιμο" της γυναίκας στο σπίτι και διαιώνιση του διαχωρισμού των ρόλων. Η δεύτερη απαιτεί μισθό της νοικοκυράς με κύριο επιχείρημα τη διπλή εργασία και άρα εκμετάλλευση της γυναικείας εργασίας στο σπίτι. Πιο συγκεκριμένα η Μαριαρόζα ντάλα Κόστα (μια από τις πρώτες και πιο μαχητικές υποστηρίχτριες του μισθού) λέει: "Το σημείο εκκίνησης πρέπει νά'ναι ακριβώς η θέληση κατάργησης του ρόλου της νοικοκυράς..." Και συνεχίζει..Πρέπει να αρνηθούμε το νοικοκυριό σα γυναικεία δουλειά. Το ν'αρνηθούμε όλα αυτά σημαίνει για τις νοικοκυρές ότι "αναγνωρίζονται" δηλαδή αναγνωρίζουν τον εαυτό τους σαν ένα τμήμα της εργατικής τάξης, το πιο εξευτελισμένο τμήμα του, γιατί δεν παίρνουν μισθό".

Ας προχωρήσουμε όμως καλύτερα στο πώς δημιουργήθηκε η 24 Οκτώβρη μια και σκοπός αυτού του άρθρου είναι η παρουσίαση και δημοσιοποίηση αυτής, και όχι μια εκτεταμένη ανάλυση των δύο παραπάνω απόψεων.

Ας πάμε 11 χρόνια πίσω -δηλαδή 24 Οκτώβρη 1975- στην Ισλανδία, όπου πραγματοποιήθηκε μια γενική γυναικεία απεργία. Στην πρωτεύουσά της, το Ρέυκιαβικ, το 90% των γυναικών έκαναν αργία ενώ το 99% στις μικρότερες πόλεις και τα χωριά. Τα πάντα νεκρώθηκαν. Τίποτε δεν λειτούργησε εκείνη την ημέρα. Σχολεία και καταστήματα έκλεισαν λόγω του γεγονότος ότι οι γυναίκες πλειοψηφούν. Τηλέφωνα μέσω κέντρου δεν έγιναν. Τα ωράρια των αεροπορικών γραμμών ανατράπηκαν. Εφημερίδες δεν τυπώθηκαν γιατί οι περισσότεροι στοιχειοθέτες ήταν γυναίκες. Τα θέατρα έκλεισαν. Οι τράπεζες και οι επιχειρήσεις παρέλυσαν , όχι μόνο γιατί απεργούσαν οι γυναίκες αλλά και γιατί οι άντρες αναγκάστηκαν να φυλάνε τα παιδιά. Για πρώτη φορά στην Ισλανδία βγήκαν οι γυναίκες έξω από την κουζίνα τους και απέργησαν. "Μόνο όταν σταματάνε οι γυναίκες, όλα σταματάνε αληθινά". Η κινητοποίηση για τη γενική απεργία ήταν πολύ μεγάλη. 50.000 προκηρύξεις για γυναικείο πληθυσμό 60.000, 25.000 αυτοκόλλητα και 5.000 αφίσσες. ανακοινώσεις στο ράδιο, τις εφημερίδες και την τηλεόραση. Έτσι λοιπόν οι γυναίκες της Ισλανδίας δημιούργησαν τη δικιά μας Πρωτομαγιά.

Από τότε καθιερώθηκε να γιορτάζεται η 24 Οκτώβρη όχι μόνο με τραγούδια και χορούς αλλά βάζοντας επιτακτικά το αίτημα της αποτίμησης. Στην Αγγλία έχουν ξεκινήσει μια διεθνή καμπάνια που απλώθηκε σ'όλη την Ευρώπη και την Αμερική. Ας μην ξεχνάμε ότι στην Αμερική στις αρχές της δεκαετίας του '70 οι ανύπαντρες μητέρες διεκδίκησαν και κέρδισαν μισθό ακριβώς γιατί δεν μπορούσαν να δουλεύουν στην παραγωγή παρά μόνο να μένουν στο σπίτι φροντίζοντας τα παιδιά και το νοικοκυριό. Στην Αγγλία κάθε χρόνο στις 24 Οκτώβρη οργανώνουν γιορτές μέσα στο χώρο της εργασίας απέχοντας έτσι απ'αυτήν την συγκεκριμένη μέρα. Γίνονται επίσης συζητήσεις και χάπενινγκ. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Αγγλία έχουν ξεκινήσει μια διεθνή καμπάνια για την αποτίμηση της γυναικείας εργασίας. Νομίζω ότι αξίζει τον κόπο να αναφέρω την προκήρυξη που στέλνουν σ'όλον τον κόσμο.

Αυτή η κίνηση βγάζει επίσης μπροσούρες, εφημερίδα με τίτλο **"Women Count - Count Women's Work"**, περιοδικό **"Power of Women"** καθώς και το βιβλίο **"All work and no pay"** που αναφέρεται στη γυναικεία εργασία και το μισθό της νοικοκυράς.

Μ.Γ.

24 ΟΚΤΩΒΡΗ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ οι γυναίκες κάνουν τα 2/3 της παγκόσμιας εργασίας, πληρώνονται μόνο με το 5% του εισοδήματος ενώ κατέχουν το 1% της ιδιοκτησίας.

Η πλειοψηφία των εργασιών που εκτελούν οι γυναίκες είναι απλήρωτες μιας και θεωρούνται «γυναικεία καθήκοντα» ένα από αυτά είναι οι δουλειές στο σπίτι – το «νοικοκυριό».

Πρέπει να διεκδικήσουμε όπως ήδη γίνεται σ' άλλες χώρες

ΜΙΣΘΟ ΣΤΙΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΕΣ

ομάδα νέων γυναικών

Ένα αίτημα για όλες τις γυναίκες προς όλες τις κυβερνήσεις

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕΤΡΑΝΕ-ΜΕΤΡΕΙΣΤΕ ΤΗΝ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΕΠΕΙΔΗ οι γυναίκες κάνουν τα 2/3 της δουλειάς ανά τον κόσμο, εισπράττουν μόνο 5% απο τα εισοδήματα και κατεχουν λιγωτερους απο 1% τιτλους περιουσίας.
ΕΠΕΙΔΗ οι γυναίκες είναι το φτωχότερο φύλο, οι Μαύρες και οι γυναίκες του Τρίτου Κόσμου είναι οι πιο φτωχές απ' όλους, και όσο πιο φτωχές είναι τόσο πιο περισσότερο εξαναγκάζονται να δουλεύουν'
ΕΠΕΙΔΗ οι γυναίκες παράγουν όλους τους εργάτες του κόσμου, εν τούτοις αυτό δεν θεωρείται δουλειά και εμείς δεν θεωρούμαστε εργάτες.
ΕΠΕΙΔΗ οι γυναίκες με την βοήθεια των παιδιών παράγουν τη μισή τροφή στον κόσμο χωρίς όμως να έχουμε το δικαίωμα να διαλέξουμε την δική μας τεχνολογία.
ΕΠΕΙΔΗ αν και οι γυναίκες φροντίζουν τα παιδιά, εν τούτοις συχνά απειλούμαστε με τη στέρηση της κηδεμονίας των παιδιών.
ΕΠΕΙΔΗ η πιο πολλή δουλειά των γυναικών είναι αόρατη και άμισθη και οποιαδήποτε κοινωνική πρόνοια, συντάξεις, επιδόματα ή υπηρεσίες που μας προσφέρονται, δεν θεωρούνται ούτε δικαίωμα,ούτε χρηματική αμοιβή αλλά ελεημοσύνη.
ΕΠΕΙΔΗ παρά την τεράστια οικονομική συμβολή και παρά την επιφανειακή αναγνώριση της ισότητας των γυναικών, παντού αρνούνται στις γυναίκες ίση αμοιβή, επαγγελματική ασφάλεια, υγεία, στέγη, μόρφωση, πληροφόρηση, νηπιακούς σταθμούς, συνθήκες τοκετού και αντισύλληψης της δικής μας επιλογής, με άλλα λόγια, επειδή μας αρνούνται τα βασικά μας δικαιώματα.
ΕΠΕΙΔΗ δεν υπάρχει ειρήνη εφ' όσον οι άνθρωποι παντού, αρχίζοντας απο τις γυναίκες και τα παιδιά αγωνίζονται να επιβιώσουν το ολοκαύτωμα της ακατάπαυστης δουλειάς, την οικολογική ερήμωση και την πείνα.
ΕΠΕΙΔΗ κατα την γνώμη των κυβερνήσεων το μεγάλωμα ενός παιδιού δεν μετριέται σα δουλειά αλλά το να υπηρετεί στο στρατό και να σκοτώνει είναι δουλειά.
ΕΠΕΙΔΗ κάτω από την πίεση των γυναικών όλου του κόσμου τα Ηνωμένα Έθνη αξίωσαν από όλες τις κυβερνήσεις να μετρήσουν "τη συμβολή της άνευ αμοιβής εργασίας που οι γυναίκες προσφέρουν στα χωράφια, στο σπίτι και σε άλλους τομείς" (Δεκαετια του Ο.Η.Ε. για τις γυκαικες. Σχεδιο δρασης, 1980).

ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΣΤΑ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Προσπαθήσαμε και παλιότερα να περιγράψουμε τον χώρο των ξενοδοχοϋπαλλήλων, την σύνθεση και τα προβλήματά του.

Χοντρικά γύρω στις 200.000 εργαζόμενοι που το καλοκαίρι (η σαιζόν είναι ανάλογα με την περιοχή 4 ως 7 μήνες) δουλεύουν σε μεγάλα ή μικρά ξενοδοχεία και τον χειμώνα στριμώχνονται στο ταμείο ανεργίας και στη μαύρη δουλειά. Μόνο 20.000 με 30.000 απ'αυτούς δουλεύουν όλο το χρόνο στα ξενοδοχεία των μεγαλύτερων πόλεων και κύρια της Αθήνας αλλά και αυτοί πετιώνται στην ανεργία με όλο και μεγαλύτερους ρυθμούς ιδιαίτερα τον τελευταίο χρόνο. Η κρίση των ξενοδοχείων της Αθήνας (μεγάλες και πολυτελείς μονάδες) ήταν τόσο μεγάλη που το κράτος τους μοίρασε εκατομμύρια φέτος το καλοκαίρι για να μη βάλουν λουκέτο.

Στο προηγούμενο σημείωμα δώσαμε μια εικόνα για τις συνθήκες εργασίας μέσα από την περιοχή του Πόρτο Χέλι. Αυτή την φορά μ'αφορμή μια νέα εσωτερική εγκύκλιο του ΟΑΕΔ θα θίξουμε το θέμα της επιδότησης ανεργίας. Μπρος λοιπόν στην κρίση και την ανεργία η εγκύκλιος αυτή που δεν δημοσιεύτηκε πουθενά λέει ότι για να πάρεις 3 μήνες επίδομα ανεργίας πρέπει νά'χεις 150 ημερομίσθια και για να πάρεις 5 μήνες πάνω από 180 τους τελευταίους 12 μήνες πριν την απόλυση. Και στις περιοχές Ρόδου, Κρήτης, Κέρκυρας οι εργαζόμενοι με σκληρές απεργίες και γερά τοπικά σωματεία κατόρθωσαν να κατοχυρώσουν στην συλλογική συμβάση ότι η σαιζόν αρχίζει από Μάιο και τελειώνει Σεπτέμβριο. Έτσι κι αλλιώς για διάφορους λόγους τα ξενοδοχεία εκεί ανοίγουν από Μάρτιο και κλείνουν τέλη Οκτώβρη. Στην υπόλοιπη χώρα όμως (Νησιά, Εύβοια, Χαλκιδική, Πόρτο Χέλι, Στερεά) ανοίγουν το πολύ στις 10 Απριλίου και κλείνουν το αργότερο 15 Οκτώβρη. Εικοσι πέντε μεροκάματα το μήνα με 6 μήνες μας κάνουν 150 ημερομίσθια πράγμα που απλά σημαίνει πως κ α ν ε ί ς δεν δικαιούται πια το 5μηνο.

Με τον περιορισμό της ανεργίας σε τρίμηνο (της μεγαλύτερης κατηγορίας εποχιακά εργαζόμενων) ανοίγει κι ο δρόμος για το σπάσιμο του νομοθετικά κατοχυρωμένου πενθήμερου που υποτίθεται χτύπαγε την ανεργία και διευκόλυνε νέες προσλήψεις, και παράλληλα τρομοκρατείται όποιος δουλεύει στα ελάχιστα πια ξενοδοχεία που λειτουργούν 7 και 8 μήνες και υποχρεώνεται έμμεσα απ'το κράτος σε υπακοή και υποταγή. Μόνο η οργάνωση των εργαζόμενων κατά περιοχή και το πέρασμα των ξενοδοχείων στα χέρια των δήμων και κοινοτήτων θα σπάσει αυτόν τον κατήφορο της εξαθλίωσης. Ο πλούτος πρέπει να ξαναμοιραστεί τώρα. Δεν πρέπει να δεχτούμε να ξεπεράσουν τ'αφεντικά την κρίση τους στις πλάτες μας.

Μάκης

Η δουλειά στα θερμοκήπια

Όσο διαρκεί το καλοκαίρι μεγάλα κομμάτια του εργατικού δυναμικού -κύρια από τη νεολαία- αναζητούν εργασία στις διάφορες εποχιακές δουλειές. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό απασχολείται στις αγροτικές εργασίες με συνθήκες δουλειάς και αμοιβής που κυμαίνονται σε μέτρια επίπεδα.

Το Τσερνομπίλ διαμέσου της λαϊκής αντίδρασης απέναντι στην εισβολή της ραδιενέργειας στην καθημερινή ζωή, ανέδειξε και δόξασε εκτός από τα εβαπορέ και τα θερμοκήπια. Είναι γεγονός ότι τις πρώτες ραδιενεργές μέρες της έκρηξης του Τσερνομπίλ, σ'όλες τις αγορές η ένδειξη πάνω στις πινακίδες "προϊόντα θερμοκηπίου" έδινε μια αίσθηση σιγουριάς στον καταναλωτή που συνήθως ήταν καθοριστική στις επιλογές του.

Ήταν φυσικό λοιπόν τα θερμοκήπια, με ανεβασμένες τις μετοχές τους (τουλάχιστον για ένα μήνα) να προσπαθήσουν ν'αυξήσουν την παραγωγικότητά τους για να ανταποκριθούν στην αυξημένη ζήτηση. Η στασιμότητα όμως του μεροκάματου καθώς και οι καλύτερες συνθήκες δουλειάς των γεωργικών εργασιών που γίνονται σ'ανοικτούς χώρους επέδρασε κι αυτή τη φορά αρνητικά στις επιλογές πολλών εργαζομένων σε σχέση με τα θερμοκήπια.

Η λύση για τους εργοδότες ήταν απλή και δοκιμασμένη σε αρκετή έκταση τα τελευταία χρόνια. Τα θερμοκήπια στελεχώθηκαν με έγχρωμους καθώς και ανειδίκευτους ντόπιους νεολαίους.

Με σταθερή θερμοκρασία πάνω από 40 βαθμούς Κελσίου, το θερμοκήπιο προσφέρει για πλήρη οκτάωρη απασχόληση μέχρι 2.000 δρχ. Αυτό το μεροκάματο αφορά μόνο τους λευκούς. Οι μαύροι εργάτες αμείβονται πολύ πιο κάτω από το ήμισυ των αποδοχών των λευκών, ενώ πολλές φορές ανταλλάσσουν κάποιες ώρες εργασίας με είδη πρώτης ανάγκης. Οι περισσότεροι μένουν κοντά στο θερμοκήπιο που δουλεύουν, εκτελώντας έτσι και χρέη φύλακα χωρίς βέβαια να έχουν πρόσθετες αποδοχές.

Ο μέσος όρος δουλειάς στους μαύρους εργάτες κυμαίνεται καθημερινά από 12 έως 15 ώρες και αμοιβή από 900 ως 1200 δρχ.

Η "κατοικία" τους δεν είναι παρά ένα μικρό δωμάτιο (πρώην βοηθητικός χώρος, αποθήκη) όπου στοιβάζονται 3-4 άτομα χωρίς οποιαδήποτε στοιχειώδη άνεση και σε απόσταση λίγων μέτρων από τις αντλίες του νερού που θόρυβοι εκκωφαντικά για 15 ώρες κάθε μέρα. Αυτοί αναλαμβάνουν τις πιο βαριές και ανθυγιεινές δουλειές, ραντίζοντας χωρίς στολή και κανένος είδους προφύλαξη με δηλητήρια όπως το βρωμοΰχο μεθύλιο και εισπνέοντας κάθε είδους φυτοφάρμακα και λιπάσματα. Η στάση τους απέναντι στ'αφεντικά είναι καθαρά παθητική καθώς δεν εκδηλώνεται το παραμικρό ίχνος συμπαράστασης από τους λευκούς εργάτες, που τους φορτώνουν τις "βρώμικες δουλειές" γιατί "οι αράπηδες έτσι έχουν μάθει να δουλεύουν και δεν τους πειράζει", ενώ μερικοί από τους ντόπιους ειδικευμένους εργάτες γίνονται, εξαιτίας της μεγαλύτερης αμοιβής και του καλύτερου ωραρίου, το άγρυπνο "μάτι" των αφεντικών.

Όσον αφορά τέλος τις όποιες διεκδικήσεις εμφανίζονται κατά καιρούς από κάποια κομμάτια των εργαζομένων αντιμετωπίζονται εύκολα από τους εργοδότες, οι οποίοι ποντάρουν στην ανανέωση του εργατικού δυναμικού, λευκού και έγχρωμου, στις σύντομες περιόδους ανάπαυλας πριν την συγκομιδή ή την σπορά. Αυτή η διαρκής εναλλαγή προσώπων με τις συνεχείς απολύσεις αποτρέπει τη δημιουργία οποιουδήποτε ενιαίου διεκδικητικού φορέα των εργαζόμενων και καθηλώνει στα ίδια επίπεδα μισθούς και συνθήκες δουλειάς.

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Έκλεισε ένας χρόνος από τότε που η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ πήρε τα πιο σκληρά οικονομικά μέτρα κι ο Α. Παπανδρέου από τη Θεσσαλονίκη ένα χρόνο μετά δηλώνει ότι η νεοφιλελεύθερη οικονομική του πολιτική θα συνεχιστεί.

Την ίδια σχεδόν ώρα λίγα μόλις μέτρα πιο πέρα οι εργάτες της ΕΔΟΚ-ΕΤΕΡ μ΄ έναν πρωτότυπο τρόπο καταλαμβάνουν το Λευκό Πύργο διαμαρτυρόμενοι για τις συνέπειες της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ που ο Α. Παπανδρέου με θράσος δήλωνε ότι θα συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια.

Λίγες μέρες αργότερα ο εργάτης της ΕΔΟΚ-ΕΤΕΡ Α. Μαυροειδής θα ξεψυχίσει στο ΚΑΤ μετά από χτύπημα της Αστυνομίας – που έχει αναλάβει την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ όπου υπάρχει αντίσταση.

Από το χτύπημα και το θάνατο του Λ. Μαυροειδή ως τη βίαιη έξωση των εργαζομένων της ΕΔΟΚ-ΕΤΕΡ από τη Μητρόπολη, τις προληπτικές καταλήψεις εργοστασίων από τα ΜΑΤ όπως στην Πειραϊκή - Πατραϊκή και την Περφίλ και την αλησμόνητη εγκατάσταση της κλίκας του Ραυτόπουλου στη ΓΣΕΕ, η Αστυνομία και τα ΜΑΤ γίνονται καθημερινοί στυλοβάτες της Αλλαγής.

Ο χρόνος που πέρασε ήταν για το εργατικό κίνημα ο πιο δύσκολος χρόνος της μεταπολιτευτικής περιόδου.

Μετά τις περσινές μαζικές απεργίες και τη διάσπαση της ΠΑΣΚΕ (δημιουργία της ΣΕΕΚ) κα το μέτωπο των 26, φάνηκε ότι η οικονομική πολιτική θα μπορούσε να ανατραπεί.

Αντίθετα, έχουμε μια τελείως διαφορετική εξέλιξη, ενώ από τη μεριά του κεφαλαίου (ιδιωτικού-κρατικού) η επίθεση ενάντια στην εργατική τάξη εντείνεται με τις απολύσεις και το οριστικό ξεκαθάρισμα των προβληματικών, τον περιορισμό των κοινωνικών δαπανών, τις απολύσεις των εκτάκτων στο δημόσιο και τους Δήμους, την απελευθέρωση του ωραρίου (ωρομίσθιο και τέταρτη βάρδια) τα πραξικοπήματα στη ΓΣΕΕ και άλλες συνδικαλιστικές οργανώσεις και τέλος την ιδεολογικοπολιτική επίθεση ενάντια στους «τεμπέληδες, αργόσχολους» συνδικαλιστές προσπαθώντας να περάσουν στο ίδιο το κίνημα τη λογική της παραγωγικότητας και της εντατικοποίησης την αποδοχή σε τελική ανάλυση της οικονομικής πολιτικής. Σ΄ αυτή την επίθεση το κεφάλαιο αμφισβητεί την ίδια την τάξη σαν κοινωνική δύναμη και θέλει να επαναπροσδιορίσει τις σχέσεις κεφαλαίου - εργασίας συνολικά.

Το εργατικό κίνημα δυστυχώς δεν μπόρεσε μέχρι τώρα να ανακόψει αυτή την επίθεση και να αντιπροτείνει μια άλλη πολιτική που θα ξεπερνούσε την κρίση με όρους ευνοϊκούς για το κίνημα.

Οι μεμονωμένοι εργατικοί αγώνες (κύρια των προβληματικών όπως Λάρκο, Ναυπηγεία Χαλκίδας, Πειραϊκή Πατραϊκή κτλ.) δεν είναι αυτοί που θα δώσουν την απάντηση στο κεφάλαιο.

Οι 26, το μπλοκ των ρεφορμιστών, εγκατέλειψαν τον οποιοδήποτε συντονισμό των απεργιών αμέσως μετά τις απεργίες του Οκτώβρη κι ως ένα βαθμό εγκαταλήφθηκαν από τη βάση του κινήματος. Στα προχωρημένα κομματια του κινήματος όπως ο ΗΛΠΑΠ, η ΕΑΣ έχουμε την ήττα των ρεφορμιστών (κύρια της ΕΣΑΚ). Κι έχουμε την εμφάνιση της Δεξιάς με δύο έδρες στο ΔΣ της ΕΑΣ και τη σταθεροποίηση των κυβερνητικών σε πολλά σωματεία.

Έτσι η ΑΔΕΔΥ και το ΕΚΑ αναβάλλουν τις απεργίες πούχαν εξαγγείλει στα μέσα του Σεπτέμβρη επικαλούμενοι τους σεισμούς στην Καλαμάτα ενώ στην ουσία φοβούνται μετά την αποτυχία της τετράωρης στάσης της ΓΣΕΕ που κι αυτοί υποστήριξαν.

Αν σ΄ όλο αυτό το κλίμα προστεθεί η θεαματική άνοδος της δεξιάς στις δημοτικές εκλογές και η κατάκτηση των τριών μεγάλων δήμων, τα πράγματα για την περαπέρα πορεία του εργατικού κινήματος γίνονται ακόμα πιο δύσκολα. Αν η αποδοκιμασία της οικονομικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ μαζί με τη στασιμότητα της συμπαράταξης οδηγεί τις λαϊκές δυνάμεις προς τα δεξιά αυτό είναι ένα νέο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη για τη νέα περίοδο.

Η λογική ότι η κρίση οδηγεί τις μάζες αριστερά, προς την επανάσταση μετά από κάθε επίθεση του κεφάλαιου, στην περίπτωσή μας φαίνεται να ισχύει από την ανάποδη.

Με κόπο ξαναμπαίνουμε στη λογική του «τι να κάνουμε». Θα πρέπει καταρχήν να στηριχτούν οι όποιοι εργατικοί αγώνες (κύρια αυτοί των προβληματικών που είναι και οι πιο πιθανοί). Είναι από τα συνηθισμένα που λέμε και κάνουμε όσο μπορούμε χρόνια τώρα.

Αυτό από μόνο του δεν οδηγεί το κίνημα στην αντεπίθεση αλλά το εγκλωβίζει σε αμυντικούς αγώνες χωρίς προοπτική και το οδηγεί στην ήττα, την απογοήτευση και το κυριότερο στην απομόνωση του εργοστάσιου ή της επιχείρησης. Όσοι έζησαν ή παρακολούθησαν τέτοιους εργατικούς αγώνες τόχουν διαπιστώσει.

Χρειάζεται νέος προσανατολισμός του κινήματος τόσο των αιτημάτων όσο και των αγώνων. Τα αιτήματα και άρα και οι παρεμβάσεις στη νέα περίοδο θα πρέπει να ξεπερνούν το εργοστάσιο ή την επιχείρηση. Αιτήματα που θα ενώνουν την ίδια την τάξη αλλά κι άλλα φτωχά στρώματα όπως άνεργοι - νέοι - γυναίκες - συνταξιούχοι. Αιτήματα όπως το «όχι στις απολύσεις», το επίδομα ανεργίας, η μείωση των ωρών δουλειάς, τα επιδόματα ενοικίου, πάλη ενάντια στην ακρίβεια, προβλήματα συνθηκών εργασίας και περιβάλλοντος, συγκοινωνιών, κτλ., θα πρέπει να επεξεργαστούν στα σοβαρά και να μπουν στη βάση του κινήματος και στην κοινωνία ώστε να δημιουργηθεί ένα εναλλακτικό αντικαπιταλιστικό ρεύμα.

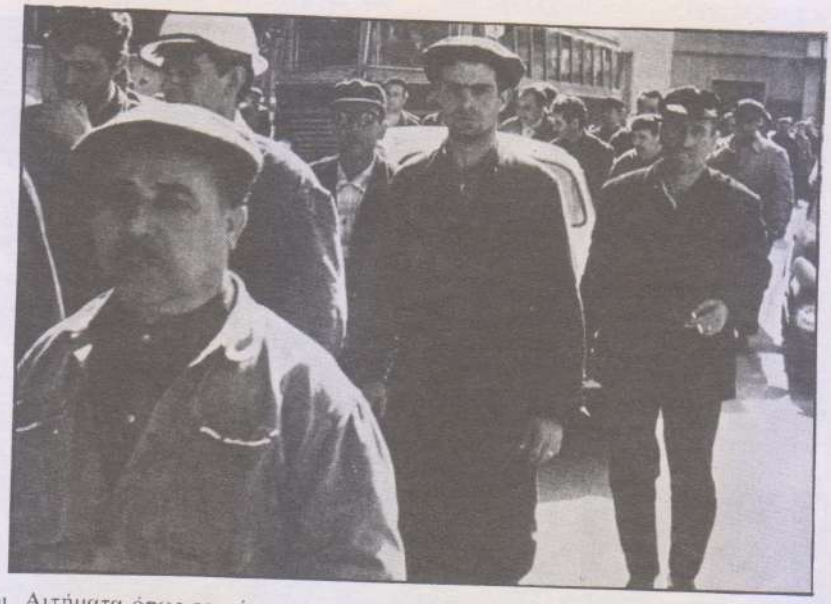

Ας μην τρέφουμε άλλες αυταπάτες, χωρίς ένα παρόμοιο πρόγραμμα, μεταβατικό αν θέλετε, χωρίς τη δημιουργία ενός ρεύματος, μειοψηφικού έστω, μέσα στην κοινωνία και τις μαζικές οργανώσεις δεν πρόκειται να σπάσουμε το γκέτο. Με το να τρέχουμε με τα κόκκινα λάβαρα πίσω από τις απεργίες και τις συγκεντρώσεις παριστάνοντας τα UFO ούτε οι εργάτες θα μας ακολουθήσουν ούτε το κόμμα θα χτίσουμε στρατολογώντας το Νίκο και το Σπύρο.

Ζούμε μια εποχή που τα πάντα είναι μαζικά, από την τηλεόραση, το ποδόσφαιρο, τα φαστ-φουντ, τα περιοδικά. Η μύηση και η στρατολόγηση κατά άτομο οδηγεί μόνο σε μικροσέχτες. Αυτό ας μη συνεχιστεί με αταξικές νεωτερίστικες οικολογικές απόψεις όπου η πάλη των τάξεων έχει αντικατασταθεί με την πάλη για τα μικρά ζώα ή τον άνθρωπο γενικά.

Πιστεύω ότι οι εργατικοί αγώνες όσο υποβαθμισμένοι κι αν είναι αποτελούν για τη νέα περίοδο το μόνο σημείο αναφοράς και αντίστασης στην επίθεση του κεφάλαιου.

Η εργατική αντίσταση ή μικροαντίσταση αν θέλετε, σε μια κοινωνία ξετρελαμένη από το βίντεο και την κατανάλωση όπου ακόμα και τα νυχτερινά όνειρα είναι μικρομεσαία, θάναι η μόνη που θα σπάσει τη νάρκη του ατομισμού και του κοινωνικού εφησυχασμού, προβάλλοντας έστω μια αμυντική ρεφορμιστική συλλογικότητα.

Ξεπερνώντας την τριτοδιεθνιστική αλλά και τη σοσιαλδημοκρατική εκδοχή θα πρέπει να ξαναζωντανέψουμε το όνειρο της εργατικής εξουσίας (η πολωνική αλληλεγγύη το έκανε κιόλας) κοινωνικοποιώντας τα αιτήματα και τους αγώνες της εργατικής τάξης.

Το μέλλον μας σαν κίνημα και σαν τάξη θα εξαρτηθεί από τη δική μας κοινωνικότητα από τις νέες συλλογικότητες από την πρότασή μας, τόσο για μας όσο και για την κοινωνία.

Η εργατική ηγεμονία αποβάλλοντας τους ολοκληρωτισμούς ας ξαναγίνει στις χώρες του ύστερου καπιταλισμού η εναλλακτική πρόταση.

Κώστας Καλεσάκης

Είναι πόλη, μια πόλη χωρίς κτίρια;

Μπαίνοντας κανείς στη πόλη της Καλαμάτας αντικρύζει ένα θέαμα θάλεγα τραγικό .. Μια τέλειωτη σειρά από σκηνές γεμάτες κόσμο δίπλα σε ψηλά κτίρια. Άλλα τελείως κατεσταμένα , και άλλα γεμένα και ετοιμόρροπα. Όλα έρημα και σκοτεινά. Οι άνθρωποι είδαν με έκπληξη και οδύνη να καταστρέφονται μέσα σε μια στιγμή όλα τα τεχνολογικά τους επιτεύγματα. Συνειδητοποίησαν με τρόμο (ή διαισθάνθηκαν έστω) οτι ούτε η σύγχρονη τεχνολογία είναι ικανή να τους προστατέψει απο τη βίαιη εκδήλωση των φυσικών δυνάμεων. Ίσα ίσα που μέσα στην αλαζονεία της δημιουργεί μεγαλύτερες καταστροφές. Η καταστοφή είναι τόσο εκτεταμένη που θα μπορούσαμε

να πούμε ότι η πόλη σε ότι αφορά τα κτίρια δεν υπάρχει πια. Η ιστορική διαδρομή της πόλης, απο τη δημιουργία της σαν τέτοια , μέχρι σήμερα, κινδυνεύει να αφανιστεί και μαζί και η μνήμη των ανθρώπων που την κατοικούν ή θα την κατοικήσουν.

Η Καλαμάτα ήδη απο τα μέσα του προηγούμενου αιώνα είναι απο τα σημαντικότερα, ίσως το σημαντικότερο

λιμάνι στην Πελοπόννησο. Απο κεί γίνεται η μεταφορά του μεγαλύτερου μέρους της αγροτικής παραγωγής όλης της περιοχής. Εκτός απο το λιμάνι αλλά κυρίως εξ΄αιτίας της ανάπτυξης κάποιων αρκέτα σημαντικών για την εποχή βιομηχανιών και βιοτεχνιών , επεξεργασίας κυρίως αγροτικών προϊόντων. Της σταφίδας, των σύκων, σαπουνόβιοτεχνίες, (παράγωγο του λαδιού), καπνοβιοτεχνίες, τσαγκαράδικα κλπ. Έτσι πολύ νωρίς σχηματίζεται ένας αστικός πληθυσμός στη Καλαμάτα αποτελούμενος τόσο απο λαικές και συνήθως εξαθλιωμένες μάζες (εργάτες του λιμανιού και προλετάριους της βιοτεχνίας), όσο και απο αστούς εμπόρους, καπιταλιστές και κάποιους τσιφλικάδες απο την άλλη.

Η κοινωνική αυτή διαστρωμάτωση έχει την αντανάκλαση της στο τρόπο δημιουργίας της πόλης. Οι λαικές τάξεις χτίζουν τα σπίτια τους αρχικά γύρω απο το λόφο του Κάστρου. Χτίζουν σπίτια πέτρινα ή πλίθινα δημιουργώντας έτσι μια λαβυρινθώδη

πόλη χωρίς σχέδιο και χωρίς ακάλυπτους χώρους. Αυτό συμβαίνει ίσως γιατί η μορφολογία του εδάφους λειτουργεί απαγορευτικά στην προς την πεδιάδα επέκταση της πόλης, λόγω του ότι η περιοχή συχνά πλημμυρίζει από το χείμαρο Νέδω-

να που την διατρέχει. Από την άλλη μεριά οι αστοί χτίζουν σπίτια πιο κάτω στη πεδιάδα, αριστερά του ποταμιού, όπου το έδαφος προσφέρεται. Είναι σπίτια διόροφα νεοκλασικά μέσα στα περιβόλια και σε κάποια απόσταση μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ο φημισμένος αρχιτέκτονας Τσίμμερ δουλεύει για μια περίοδο προς το τέλος του περασμένου αιώνα στη Καλαμάτα χτίζοντας μερικά σπίτια, κάποια απο τα οποία σώζονται ακόμα και σή

μερα. Αυτή είναι η πρώτη φάση ανάπτυξης της πόλης,που παραμένει σχεδόν αναλλοίωτη μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 60.

Μπαίνοντας στη δεκαετία του 70 η Καλαμάτα ακολουθεί και αυτή την καπιταλιστική ανάπτυξη των μεγάλων αστικών κέντρων της χώρας.

Έχει ήδη καταργηθεί η γραμμή του τραμ που υπήρχε μέχρι τότε για να συνδέει το λιμάνι με το κέντρο της πόλης μήκους περίπου 2,5 χιλιομέτρων, και αντικαθίσταται με λεωφορεία. Στην ίδια περίοδο και μέχρι το 1975 δημιουργούνται κάποιες βιομηχανικές μονάδες αρκετά σημαντικές, που σε συνδυασμό με τις ήδη υπάρχουσες δημιουργούν μια σημαντική αγορά εργασίας στην πόλη. Υπάρχει ήδη η καπνοβιομηχανία του Καρέλια, δυναμικότητας 2.000 εργατών.Χτίζεται το εργοστάσιο της πολυεθνικής **Levi's** με 700 εργάτες η κλωστουφαντουργία του Λέκκα με 350 εργάτες, η μονάδα της ΔΕΗ στη Μεγαλούπολη (60 χλμ. μακριά) με 4.000 εργάτες που στη συντριπτική τους πλειοψηφία μένουν στην Καλαμάτα. Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία παρατηρείται ένα δημογραφικό άλμα στην πόλη. Στα 1965 ο πληθυσμός της είναι περίπου 30.000 ενώ την ώρα της καταστροφής της αριθμεί 60.000 κατοίκους.

Όπως είναι φυσικό απο το 70 και μετά παρουσιάζεται έντονο πρόβλημα στέγης. Τότε αρχίζει το χάος. Η πρώτη πολυκατοικία χτίζεται το 1971 στο κέντρο της πόλης απο τον τότε χουντικό δήμαρχο. Τα επόμενα πέντε χρόνια, ολόκληρες περιοχές που πριν ήταν περιβόλια με ελάχιστα σπίτια, μετατρέπονται σε συγκροτήματα πολυκατοικιών. Ένα σημαντικό στοιχείο είναι ότι οι Καλαματιανοί στην πλειοψηφία τους δεν είναι πρόθυμοι να δώσουν αντιπαροχή τα σπίτια τους. Έτσι ένα μεγάλο κομμάτι της παλιάς πόλης μένει άθικτο ενώ οι εργολάβοι αγοράζουν οικόπεδα πιο κάτω στη νοτιοδυτική πλευρά της πόλης δεξιά και αριστερά από το χείμαρο Νέδοντα.

Όμως είναι σίγουρο ότι για πολλά χρόνια πριν τσιμενταριστεί η κοίτη του, το ποτάμι ξεχείλιζε και πλημμύριζε ολόκληρη την περιοχή δημιουργώντας ένα καθαρά προσχωσιγενές έδαφος. Είναι χαρακτηριστικό ότι η περιοχή που έγιναν οι πολλές καταστροφές βρίσκεται ακριβώς δίπλα στο ποτάμι από τη δεξιά του μεριά που γίνεται νησάκι. Αυτό γιατί όταν η περιοχή πλημμύριζε ένα κομμάτι της έμενε ακάλυπτο από τα νερά. Στο Νησάκι όπως είναι γνωστό βρισκόταν και η πολυκατοικία που κατέρευσε ακαριαία, καταπλακώνοντας τους ενοίκους της προκαλώντας τα πιο πολλά θύματα.

Βεβαίως όλοι ζήσαμε τα τελευταία χρόνια τις συνέπειες της καπιταλιστικής ανάπτυξης και της εμπορευματοποίησης των πιο στοιχειωδών αναγκών μας. Όμως ειδικά στην Καλαμάτα λόγω του σεισμού έφθασαν στην ακραία τους εκδοχή. Τους στοίβαξαν τον ένα πάνω στον άλλον σε κακόγουστα, απάνθρωπα διαμερίσματα κλουβιά, τους γέμισαν βίντεο, πορνό, σκυλάδικα, μοναξιά, παθητικότητα και ευδαιμονισμό. Όλα αυτά ανατράπηκαν βίαια μέσα σε μια στιγμή εκείνο το ήσυχο Σαββατόβραδο. Οι άνθρωποι βρέθηκαν δίπλα-δίπλα στις σκηνές, με τα ίδια ρούχα για πολλές μέρες, πανικόβλητοι και νηστικοί.

Μετά το πρώτο σοκ άρχισαν να αυτοοργανώνονται, να δημιουργούν επιτροπές σίτισης, επιτροπές καθαριότητας, περίθαλψης των αρρώστων, αλληλοπληροφόρησης (έστησαν μέσα σε λίγες ώρες ραδιοφωνικό σταθμό). Η χαμένη κοινωνικότητα και αυτενέργεια των ανθρώπων αναδείχτηκε θάλεγα εντυπωσιακά. Έτσι που κανένα κίνημα δεν θα μπορούσε ίσως να φανταστεί. Παρ' όλα αυτά οι κάτοικοι της Καλαμάτας ζουν ένα δράμα και αυτό γιατί όλη αυτή η πρακτική αναδύθηκε από το λαϊκό υποσυνείδητο των ανθρώπων βασισμένη στο ένστικτο της επιβίωσης. Πολύ λίγο έχει να κάνει με ένα συνειδητό και επιδιωκόμενο τρόπο λειτουργίας. Απλά ήρθε να καταδείξει κάποιες δυνατότητες.

Το κράτος από την πρώτη στιγμή έδειξε τον γραφειοκρατικό και αναποτελεσματικό χαρακτήρα. Ο πρωθυπουργός και οι διάφοροι υπουργοί πέρασαν, είδαν από ελικόπτερα την καταστροφή,"θρήνησαν", υποσχέθηκαν κι έφυγαν,εκφράζοντας την εμπιστοσύνη τους στους ειδικούς για το ξαναφτιάξιμο της πόλης. Οι ειδικοί δηλώνουν:θα φτιάξουμε την πόλη πιο σίγουρη, πιο όμορφη και πιο μοντέρνα. Όμως ψεύδονται γιατί αυτοί οι ειδικοί είναι οι ίδιοι που έφτιαξαν την πόλη που πριν από ένα μήνα σωριάστηκε κατεστραμένη. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο που οι επιτροπές των ειδικών περνούν και ξαναπερνούν βρίσκοντας όλο και πιο πολλές πολυκατοικίες κατάλληλες για να κατοικηθούν. Χαρακτηριστικό είναι αυτό που μας είπε ένας κάτοικος δύο βδομάδες μετά τον σεισμό, όταν τον ρωτήσαμε σχετικά:"επισκευάζουν τα ερείπια". Είναι γενικά διάχυτη η εντύπωση στους κατοίκους ότι το κράτος περιμένει να ξεχαστεί το πρώτο σοκ για να μπαλώσει κάπως τα τραυματισμένα κτίρια και να πείσει τους ανθρώπους να μπουν μέσα, ευελπιστώντας απλώς ότι ο επόμενος σεισμός θα αργήσει να έρθει. Η έσχατη δηλαδή εμπορευματοποίηση όχι πια των αναγκών, αλλά των ίδιων των ανθρώπων, της ίδιας της ζωής. Ένας τέτοιος ειδικός και μπίζνεσμαν όταν του έθεσα το πρόβλημα μου απάντησε τελείως φυσικά : "μα βέβαια.Το κόστος για μια σωστή επιδιόρθωση και ανοικοδόμηση είναι τεράστιο και σίγουρα είναι πολύ μικρότερο από το κόστος των 80 ή έστω 100 ανθρώπων που θα σκοτωθούν στον επόμενο σεισμό!".

Η μόνη ελπίδα για τη διάσωση της πόλης βρίσκεται στην αυτενέργεια των ίδιων των πολιτών. Από αυτούς εξαρτάται η διατήρηση των πολιτιστικών και όποιων άλλων στοιχείων χαρακτήριζαν πριν την πόλη τους. Η πόλη καταστράφηκε, υπάρχουν όμως οι πολίτες.

Όταν οι αρχαίοι Αθηναίοι γύρισαν από τη Σαλαμίνα ,βρήκαν την πόλη τους και τα μνημεία της καμένα από τους Πέρσες. Οι Αθηναίοι πολίτες συγκεντρώθηκαν, συζήτησαν και αποφάσισαν να την ξαναφτιάξουν. Και έφτιαξαν τον Παρθενώνα.

Η πρόκληση είναι σαφής για τους Καλαματιανούς αλλά και για όλους μας.

Γ.Α.

ΜΙΚΡΟ

Μάλλον θα πρέπει ν'αρχίσουμε να διαβάζουμε τις εφημερίδες διαφορετικά. Γιατί έτσι μας ξεφεύγουν εκατοντάδες συμβάντα, και περιστάτικα που δεν θάπρεπε.

Πώς όμως μας ήρθε αυτό, ίσως θα αναρωτηθείτε. Διαβάζοντας προχτές την "Ελευθεροτυπία" κάπου στην προτελευταία σελίδα, υπήρχε ένα μικρό κομμάτι: "Στις χωματερές το ένα τρίτο της παραγωγής ροδακίνων". Το άχρωμο κείμενο που ακολουθούσε μας πληροφορούσε ότι οι παραγωγοί πέτυχαν ένα ικανοποιητικό εισόδημα μιας και οι τιμές που έδωσε η ΕΟΚ ήταν ψηλές. Συγχρόνως βέβαια εξαιτίας της απόσυρσης και των υψηλών τιμών μειώθηκε η εσωτερική κατανάλωση.

ΚΑΙ ΜΑΛΛΟΝ ΟΡΓΙΣΜΕΝΟ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Κι αυτό βέβαια δεν γίνεται μόνο με τα ροδάκινα αλλά σχεδόν με το σύνολο της παραγωγής των φρούτων, και των εσπεριδοειδών. Και κανείς δεν γίνεται έξαλλος μπροστά σ'αυτήν την τερατώδικη σπατάλη. Κανείς δεν διαμαρτύρεται. Από κανέναν "αρμόδιο" εγκέφαλο δεν περνά η ιδέα ότι αυτοί οι 158.806 τόνοι ροδακίνων π ο υ π ε τ ά χ τ η κ α ν κ α ι θ ά φ τ η κ α ν, θα μπορούσαν π.χ. να γίνουν χυμοί, όπως κάποια στιγμή γινόταν στο παρελθόν, και να μοιραστούν δωρεάν στα σχολεία, στον στρατό κλπ. Ή βέβαια, ακόμη καλύτερα θα ήταν αν άρχιζε μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού της αγροτικής παραγωγής και εμπορίας, έτσι ώστε να μη βγαίνουν πάντα χαμένοι ο παραγωγός και ο καταναλωτής.

Θα πείτε ότι έχουμε μια πολύ απλοϊκή λογική και ότι τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Γιατί υπάρχουν οι εταιρείες, οι Βιομηχανίες, οι μεσάζοντες, τα συμφέροντα, το ΚΕΡΔΟΣ, οι νόμοι της αγοράς και της ζήτησης, και χιλιάδες άλλα τέτοια τερτίπια.

Πλην όμως βαρεθήκαμε αυτή τους τη λογική (που συν τοις άλλοις δεν πιστεύουμε ότι είναι λογική αλλά ένα παράλογο, απάνθρωπο και εξοντωτικό μαγγανοπήγαδο). Έχουμε έναν άλλο τρόπο να βλέπουμε τον κόσμο, τον άνθρωπο, τη φύση.

Βαρεθήκαμε να μας πιπιλίζουν τ'αυτιά προσπαθώντας να μας πείσουν ότι τα μετά το Τσερνομπίλ τρόφιμα που καταναλώνουμε είναι ακίνδυνα και ασφαλή. Γι'αυτό άλλωστε κι ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής τους το ξεφορτώνονται στον τρίτο κόσμο. Ευτυχώς κάποια τα προλαβαίνουν πριν δοθούν στην κατανάλωση (όπως το παράδειγμα της Μαλαισίας που έστειλε πίσω ολλανδικό βούτυρο όπου μετρήθηκαν περισσότερα του κανονικού μπεκερέλ). Και βέβαια, ένδειξη ότι όλοι έχουν λερωμένη τη φωλιά τους, καμμιά χώρα δε ζήτησε αποζημίωση από τη Σοβιετική Ένωση για τις καταστροφές που προξένησε ο αντιδραστήρας της! Όλα είναι σαν να μην συνέβη τίποτα το εξαιρετικό. Και σε λίγο θα ξαναλειτουργήσει αυτός ο καταραμένος αντιδραστήρας...

Δεν αντέχουμε πια να ζούμε σε μια πόλη σαν την Αθήνα. Η κατάστασή της, μετά από μια πρόσκαιρη "βελτίωση", έχει γίνει πάλι αφόρητη. Η μόλυνση πάντα σε σταθερά υψηλότατα επίπεδα, το κυκλοφοριακό ένα χάος, οι κάτοικοι αλλόφρονες. Και βέβαια η ίδια κατάσταση, ίσως σε μικρότερη έκταση και ένταση, και στις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις της χώρας. Η πρωτεύουσα είναι το πρότυπο το πανελλήνιο σε όλα.

... Ευτυχώς που θα ξαναχτιστεί η Καλαμάτα. Κανείς όμως δεν πρόκειται να κατηρήσει για ανθρωποκτονία εκ προμελέτης τους εργολάβους, τους μηχανικούς και τα υπεύθυνα υ π ο υ ρ γ ε ί α και α ρ μ ο δ ί ο υ ς για το θάνατο τόσων ανθρώπων σ' αυτή την πόλη. Η εντύπωση που μένει είναι ότι τι να κάνουμε οι θεομηνίες προκαλούν και ανθρώπινα θύματα. Και οι δολοφόνοι τόσων ανθρώπων κυκλοφορούν ελεύθεροι κι ανάμεσά μας και θα ξαναχτίσουν την Καλαμάτα, αυτή τη φορά με ... καλύτερες προδιαγραφές.

Και οι υποψήφιοι δήμαρχοι βγάζουν λόγους και λογίδρια και ανακοινώνουν σχέδια επί σχεδίων για το πώς θα βελτιώσουν την Αθήνα, την Πάτρα, τη Θεσσαλονίκη, το Ηράκλειο. Και κανείς δεν τους πιστεύει.

Εμείς πιστεύουμε όμως ότι λύση υπάρχει. Μόνο που είναι απαραίτητες πολλές αλλαγές να γίνουν. Και πρώτα απ'όλα στην ίδια μας την προσωπική-καθημερινή ζωή.

Να συνειδητοποιήσουμε ότι υποβοηθούμε και εμείς τη διαιώνιση των προβλημάτων όταν πετάμε το χαρτί της τυρόπιττας που τρώμε στο δρόμο, όταν κυκλοφορούμε άσκοπα με τ'αυτοκίνητό μας, όταν επιμένουμε να καταναλώνουμε υπερβολική ποσότητα κρέατος, όταν δεν διαμαρτυρόμαστε για κάτι που μας ενοχλεί, όταν ..., όταν... χιλιάδες μικρά καθημερινά όταν, που πιστεύουμε ότι αξίζει τον κόπο να παλέψουμε γι'αυτά. Θα αφήσουμε να αυτο-εξολοθρευτούμε και να μας εξολοθρεύσουν;...

Μ.Μ.

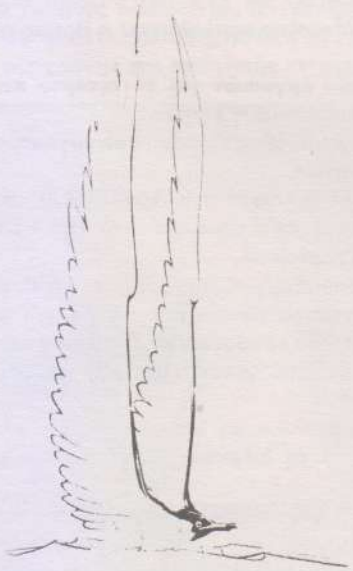

εν οίκω

ΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ = ΣΕ 7,7 % ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Έχετε, αλήθεια ποτέ σκεφτεί ότι ένας από τους παραγωγικότερους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας είναι αυτός που αφορά την παραγωγή σκουπιδιών; Οι σύγχρονες καταναλωτικές κοινωνίες παράγουν καθημερινά τόννους αστικών αποβλήτων, αυτά που κοινώς ονομάζονται σκουπίδια.

Όμως πόση είναι αυτή η καθημερινή παραγωγή και κυρίως ποιά είναι η σύνθεσή της; Έχει πράγματι ενδιαφέρον να δούμε αυτά τα στοιχεία που αποκαλύπτουν ότι ένα μεγάλο ποσοστό των αποβλήτων θα μπορούσε να ανακυκλωθεί, ενώ ένα ποσοστό γύρω στο 7% είναι πλαστικές ύλες και αλουμίνιο που δεν είναι βιοαποδομήσιμα υλικά και κατά συνέπεια παραμένουν αναλλοίωτα εκεί που θα πεταχτούν ή θα θαφτούν.

Τα στοιχεία που δημοσιεύουμε σήμερα προέρχονται από ιταλικές μελέτες και αναφέρονται, φυσικά, στην Ιταλία. Κι αυτό γιατί, παρά την λειτουργία των δημάρχων ως προϊσταμένων των σκουπιδιάρηδων, δεν γνωρίζουμε την ύπαρξη τέτοιων «οχλουσών» στατιστικών εν Ελλάδι.

Η καθημερινή, λοιπόν, κατά κεφαλήν παραγωγή σκουπιδιών ανέρχεται στα 0,7 κιλά, δηλαδή για την γείτονα, μια εθνική παραγωγή που φτάνει τα **14 εκατομμύρια τόννους** σε όλη τη χώρα. Τι όμως περιέχεται μέσα σ΄ αυτά τα εκατομμύρια τόννους και σε τι αναλογία; Οι αριθμοί είναι κατά προσέγγιση (δεν πήγαν να χώσουν τη μύτη τους μέσα στις σακκούλες των σκουπιδιών οι άνθρωποι) και μιλούν για την Ρώμη, μια μεσογειακή πρωτεύουσα με τρία εκατομμύρια κατοίκους που έχει πολλές διαφορές αλλά και ομοιότητες με την Αθήνα «μας».

Οι σκουπιδοντενεκέδες της Ρώμης λοιπόν περιέχουν κατά μέσον όρο: **18,8%** χαρτί (ανακυκλώσιμο), **38,5%** οργανικές ουσίες (βιοαποδομήσιμες), **3,5%** μέταλλα (από τα οποία σημαντικότερο το αλουμίνιο) **10,6%** γυαλί, κεραμικά και πέτρες, (επίσης ανακυκλώσιμα), **3,6%** πλαστικό, **1,7%** ελαστικά και **5,9%** ξύλο και υφάσματα.

Βλέπουμε λοιπόν πως ένα μεγάλο ποσοστό από τα απορρίματα των μεγαλουπόλεων θα μπορούσε, τόσο με μια σωστότερη διαχείριση από τη μεριά του καθένα όσο και με μια άλλη πολιτική συγκομιδής από τους δήμους (πράγμα που σε μερικές πόλεις της Ευρώπης γίνεται για το γυαλί μόνο, μερικά και αποσπασματικά) να ξαναχρησιμοποιηθεί και έτσι να μην επιβαρύνει ούτε τον καταναλωτή ούτε και τις θανάσιμα νοσούσες πόλεις μας.

Τέτοιες προσπάθειες γίνονται πειραματικά και στην Αθήνα, με μερικά σημεία διαχωρισμένης συλλογής απορριμάτων και στο Ηράκλειο Κρήτης όπου υπάρχει και δημοτική επιχείρηση ανακύκλωσης των σκουπιδιών.

Για το ζήτημα όμως αυτό, των αστικών αποβλήτων, θα επανέλθουμε πιο εκτεταμένα στο επόμενο τεύχος της ΡΗΞΗΣ.

(Τα στοιχεία πάρθηκαν από την ιταλική εφημερίδα IL MANIFESTO, 25/9/86).

...Και μιλάμε φυσικά για την καταστροφή στο Τσερνομπίλ. Μπορεί να προέκυψε κάτι καλό από την παρ΄ολίγον (ή αν θέλετε μετ΄ολίγον) πυρηνική καταστροφή της Ευρώπης; Σίγουρα ναι. Είναι η ευαισθητοποίηση του κόσμου και κατ΄επέκταση των μέσων μαζικής ενημέρωσης για την "ειρηνική" χρήση της πυρηνικής ενέργειας. Πράγμα που σημαίνει μεγαλύτερη δημοσιότητα και κατά κάποιον τρόπο έλεγχο από τη μεριά της κοινής γνώμης. Ο κατάλογος που δημοσιεύουμε σήμερα δεν είναι τίποτε άλλο παρά η αποδελτίωση των ελληνικών, μόνο, εφημερίδων που περιλαμβάνει όσα ατυχήματα συνέβησαν σε πυρηνικούς σταθμούς από την ημέρα της καταστροφής στο Τσέρνομπιλ ως τη μέρα που τέθηκε ξανά σε λειτουργία ο ένας από τους τέσσερις αντιδραστήρες. Και είναι αρκετά μακρύς....

Ουδέν κακόν αμιγές καλού

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

26...Έκρηξη σημειώθηκε στον πυρηνικό αντιδραστήρα στο Τσερνομπίλ.Ραδιενεργό νέφος ταξιδεύει σε όλη την Ευρώπη.

ΜΑΙΟΣ

4...Έκρηξη σημειώθηκε σε πυρηνικό σταθμό νότια του Λονδίνου στις 13 Μαρτίου,αποκαλύπτει ο βρετανικός "Ομπσέρβερ".

10...Τη διακοπή των εργασιών για το τέταρτο πυρηνικό εργοστάσιο της ανακοίνωσε η Ταϊβάν.

10...Σταμάτησε λόγω βλάβης το πυρηνικό εργοστάσιο στο Σόμερσετ της Βρετανίας.

12...Χίλια άτομα διαδήλωσαν στη Λουμπλιάνα της Γιουγκοσλαβίας ζητώντας αποζημιώσεις απο την ΕΣΣΔ για τις ζημιές απο το Τσερνομπίλ.

15...Οκτώ τόννοι ραδιενεργού διοξειδίου του άνθρακα διέφυγαν στην ατμόσφαιρα ύστερα απο βλάβη στο ψυκτικό σύστημα του πυρηνικού εργοστασίου Χίνκλεν στην Βρετανία το Νοέμβριο του 1985,αποκάλυψαν βρετανοί αξιωματούχοι.

16..."Ατύχημα" προκάλεσε τη διαρροή ραδιενέργειας σε υπόγειες στοές κατά τη διάρκεια πυρηνικής δοκιμής στη Νεβάδα των ΗΠΑ.

21...Είκοσι λίτρα "ελαφρά" ραδιενεργού νερού διέφυγαν απο τον σταθμό Ίντιαν Πόιντ 2 στην πολιτεία της Ν. Υόρκης,όταν απο χαλασμένη βαλβίδα πλημμύρισε το πάτωμα του εργοστασίου.

22...Ένα ατύχημα "που θα μπορούσε να είναι σοβαρό" συνέβη τον Απρίλη του 1984 στο γαλλικό πυρηνικό σταθμό Μπιζέ και αποκαλύφθηκε τώρα απο γαλλική εφημερίδα.

22...Πέντε εργάτες μολύνθηκαν απο ραδιενέργεια σε εργοστάσιο επεξεργασίας πυρηνικών αποβλήτων στην πόλη Αγκ της β.δ Γαλλίας.

22...Υπόγεια πυρηνική δοκιμή πραγματοποίησαν οι ΗΠΑ στην έρημο της Νεβάδα.

23...Η ΕΣΣΔ συμφώνησε για την κατασκευή πυρηνικού εργοστασίου στη Συρία.

24...25 τόννοι ραδιενεργών αποβλήτων ρίχτηκαν σε φρεάτιο δίπλα σε ποτάμι χωρίς καμμιά προφύλαξη τον Ιούνιο

του 1985 στην επαρχία Τανγκχσιάν,αποκάλυψε ο κινέζικος τύπος.
29...Πυρηνική δοκιμή στην ατάλη του Μουρουρόα πραγματοποίησε η Γαλλία.

ΙΟΥΝΙΟΣ

2...Διαρροή "ελαφρά ραδιενεργού ύδατος" σημειώθηκε στον αντιδραστήρα ν.1 του πυρηνικού σταθμού του Θρη Μάιλ Άιλαντ που ξαναλειτουργεί απο τον Οκτώβριο του 1985.
2...Διαρροή ραδιενέργειας στην ατμόσφαιρα προκάλεσε βλάβη στον πυρηνικό σταθμό του Χαμ στη βόρεια Ρηνανία που έγινε στις 7 Μαΐου και κρατήθηκε μυστική.
3...2000 Πολωνοί πραγματοποίησαν αντιπυρηνική διαδήλωση στην Κρακοβία.
5...Την ύπαρξη 140 τόννων ραδιενεργών υλικών,την αύξηση των καρκίνων κατά 700% στις συνοικίες γύρω απο το εργοστάσιο και την μερική τήξη της καρδιάς του αντιδραστήρα το 1979 που είχε αποκρυβεί απο την εταιρεία Μπέχτελ καταγγέλει η αμερικάνικη έκδοση "Βίλατζ Βόις" για την περιοχή του Θρη Μάιλ Άιλαντ.
6...Και η Ινδία μολύνθηκε απο τη διαρροή ραδιενέργειας απο το Τσερνομπίλ,πράγμα που αποκαλύφθηκε ενάμισυ μήνα μετά απο την εφημερίδα "Ίντιαν Τάιμς".
7...Η Βουλγαρία θα συνεχίσει το πυρηνικό της πρόγραμμα μετέδωσε το βουλγάρικο πρακτορείο ΒΤΑ.Ένας πυρηνικός σταθμός υπάρχει στα βόρεια της χώρας και παράγει το ένα τρίτο της ηλεκτρικής της ενέργειας.
9...40 χιλιάδες διαδηλωτές συγκεντρώθηκαν στο Μπρονκεντροφ και 100 χιλιάδες σε όλη τη Γερμανία διαδήλωσαν κατα της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας.

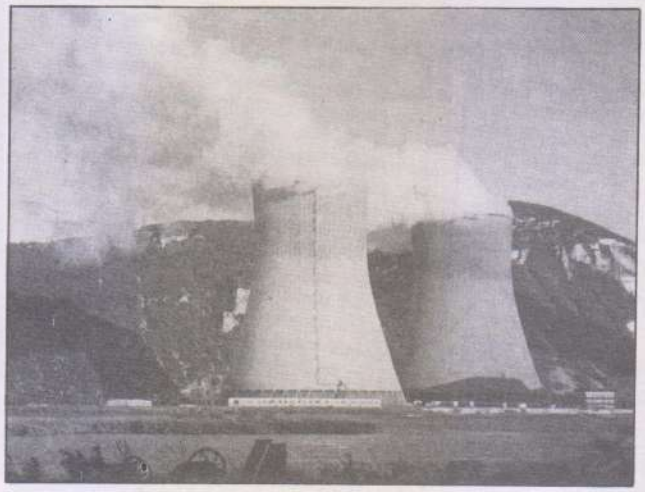

9...Η σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση της Έσσης αρχίζει διαπραγματεύσεις για το κλείσιμο των πυρηνικών εργοστασίων.
11...Αυξημένα κρούσματα λευχαιμίας σημειώθηκαν απο το 1979 ως το 1983 σε μια ακτίνα 12 χλμ. γύρω απο το πυρηνικό εργοστάσιο του Ντόουνρυ στη Σκωτία.
12...Οι άνεμοι μετέφεραν τη ραδιενεργό σκόνη στην Ουκρανία,Λευκορωσία.Μολδαβία και σε περιοχές της δυτικής Σοβιετικής Ένωσης,δήλωσε σοβιετικός επίσημος.
15...Το 7,1% συγκέντρωσαν στις τοπικές εκλογές της Κάτω Σαξωνίας οι γερμανοί Πράσινοι αντί του 6,5% που είχαν.
28...Κατάσταση συναγερμού κηρύχτηκε σε πυρηνικό εργοστάσιο στο Μαντρας της Ινδίας όταν παρατηρήθηκαν υψηλές πιέσεις στο σύστημα ψύξης του αντιδραστήρα.
28...Μόλυνση του εδάφους απο πλουτώνιο επισημάνθηκε στην πολιτεία της Ουάσινγκτων και προέρχεται απο το "ειρηνικό" και στρατιωτικό πυρηνικό εργοστάσιο Χανφορντ.
30...Η ΕΣΣΔ ανακοίνωσε την εφαρμογή ενός προγράμματος για την επιτάχυνση της "ειρηνικής" χρήσης της πυρηνικής ενέργειας ως το 2000.

ΙΟΥΛΙΟΣ

5...Σημαντική διαρροή ραδιενεργού νερού σημειώθηκε πριν λίγες μέρες στον αντιδραστήρα ν.4 του Τσερνομπίλ, γράφει σοβιετική εφημερίδα.
10...Ο Καρλ Χάιντς Μπέκουρτς ,πυρηνικός επιστήμονας, στέλεχος της "Ζήμενς" τινάχτηκε στον αέρα απο βόμβα που τοποθέτησε η ΡΑΦ,σε προάστιο του Μονάχου.
11...30.000 άτομα εγκατέλειψαν τα σπίτια τους μετά την έκρηξη που σημειώθηκε σε βαγόνι τραίνου που μετέφερε χημικές ύλες ,και τη δημιουργία τοξικού νέφους,στο Μαϊάμισμπουργκ (ΗΠΑ).

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

7...Οι υγειονομικές αρχές της Δ. Γερμανίας προειδοποίησαν τους καταναλωτές που χρησιμοποιούν γάλα σε σκόνη φοβούμενοι τις συνέπειες της ραδιενέργειας,ότι ίσως έχουν μολυνθεί απο σαλμονέλες.
7...Ναυάγησαν οι τουρκο-καναδικές συνομιλίες για την ανέγερση πυρηνικού εργοστασίου στην Τουρκία.
8...Πέθανε το 31ο θύμα της έκρηξης στο Τσερνομπίλ.
13...Το 20% της παραγόμενης ενέργειας στα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ προέρχεται απο πυρηνικά εργοστάσια,ενώ το 1984 το ποσοστό αυτό ήταν 18% (αύξηση 19,2%).
19...Το πυρηνικό εργοστάσιο στο Σέλαφηλντ της Βρετανίας έκλεισε για μια βδομάδα όταν διαπιστώθηκε υψηλή περιεκτικότητα ραδιενεργού ακτινοβολίας στα κατάλοιπα του εργοστασίου.
21...Η ιαπωνική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι θα αρχίσει το εξαετές πρόγραμμα για το κλείσιμο του πρώτου αντιδραστήρα της (23 χρόνων) που θα στοιχίσει 65 δισ. δολλάρια.
22...Ραδιενεργός σκόνη εξακολουθείνα διαφεύγει απο το Τσερνομπίλ,δήλωσαν σοβιετικοί επίσημοι.
22...Διαρροή δηλητηριώδους αερίου (πιθανόν φωσγενίου) απο το εργοστάσιο της Μάνεσμαν Ντύμαγκ στο Ντούισμπουργκ στην Κολωνία προκάλεσε δηλητηρίαση σε 42 εργαζόμενους.
25...Βλάβη σε σωλήνα του ψυκτικού συστήματος προκαλεί διαρροή νερού στα υπόγεια των αντιδραστήρων στον πυρηνικό σταθμό του Κατενόμ στη Γαλλία.Το εργοστάσιο επρόκειτο να εγκαινιαστεί σε ένα μήνα.
26...Χιλιάδες αντιπυρηνικοί Αυστριακοί διαδηλωτές πέρασαν στη Βαυαρία με σκοπό να εξαπολύσουν μεγάλη εκστρατεία κατά του σταθμού επεξεργασίας πυρηνικών αποβλήτων που κατασκευάζεται στο Βάκεσντορφ.
26...Ο ισπανικός αντιδραστήρας ΑΣΚΟ-2 θα παραμείνει κλειστός ώσπου να καθοριστούν τα αίτια της κακής λειτουργίας της παραγωγής ατμού.
26...40.000 άτομα θα πεθάνουν απο την κατανάλωση τροφίμων μολυσμένων απο ραδιενέργεια,αναφέρεται στη σοβιετική έκθεση προς τον Διεθνή Οργανισμό Ατομικής Ε-

νέργειας.

27...Την απομάκρυνση των αμερικάνικων πυραύλων και την ακύρωση του πυρηνικού προγράμματος της Δ. Γερμανίας ζήτησε ο ηγέτης του Γ. Ράου στο συνέδριο του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος.

29...Φάρμακα κατά των συνεπειών της ραδιενέργειας μοιράζονται στους κατοίκους της Ουκρανίας και Λευκορωσίας ενώ η "Πράβδα" ισχυρίζεται ότι το κάπνισμα είναι πιο βλαβερό απο τη.....ραδιενέργεια.

30...Θερμοπυρηνική βόμβα είχε ριχτεί απο "λάθος" στην πολιτεία του Ν. Μεξικού το 1957 αναφέρουν αμερικανικά έγγραφα που δόθηκαν στη δημοσιότητα.

30..."Μικρές συνέπειες" στην υγεία των κατοίκων της Ευρώπης θα έχει η πυρηνική καταστροφή του Τσερνομπίλ δήλωσε αξιωματούχος της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας.

31...Αυξημένα ποσοστά ραδιενέργειας καταμετρήθηκαν και σε πυρηνικό σταθμό στη Λιθουανία απο ελαφριά βλάβη όπως υποστηρίζουν Σουηδοί τεχνικοί.

31..."Ειλικρινής αυτοκριτική" των Σοβιετικών για το Τσερνομπίλ στη σύνοδο της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας. "Αλυσίδα ανθρώπινων λαθών" καταγγέλεται ως υπεύθυνη για το ατύχημα ενώ ζητείται η "πείρα και η ειδίκευση" των δυτικών για την αποφυγή παρόμοιων ατυχημάτων.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

2...Η Τουρκία είναι διατεθειμένη να δεχτεί στο έδαφός της αμερικανικούς πυρηνικούς πυραύλους "Κρουζ"

3...Διαρροή νερού στο υδραυλικό σύστημα του ιαπωνικού πυρηνικού εργοστασίου Τσουροϋγκα, οδήγησε στη διακοπή της λειτουργίας του.

5...Η Βρετανία έφτασε στο χείλος της καταστροφής απο ατύχημα που σημειώθηκε στον πυρηνικό σταθμό Χίνκλεν Πόιντ πριν δύο χρόνια και κρατήθηκε μυστικό,καταγγέλθηκε στο ετήσιο συνέδριο των συνδικάτων.

5...Ανασφαλές κρίθηκε απο επιτροπή, το γηραιότερο πυρηνικό εργοστάσιο της Λατινικής Αμερικής Ατούχα 1 στη Αργεντινή.

12...Την ένατη για φέτος υπόγεια πυρηνική δοκιμή πραγματοποίησαν οι ΗΠΑ στη Νεβάδα.

27...Σύμφωνα με αμερικανική κυβερνητική έκθεση πολλά στρατιωτικά πυρηνικά εργοστάσια μολύνουν τα υπόγεια ύδατα με ραδιενέργεια που υπερβαίνει τα επιτρεπτά όρια.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

1...Ανατροπή αμερικάνικου φορτηγού που μετέφερε τρεις πυραύλους (πιθανόν πυρηνικούς) στο Βίρτζμπουργκ της Δ. Γερμανίας.

2...Τέθηκε σε λειτουργία ο ένας απο τους αντιδραστήρες (τέσσερις στο σύνολο) του πυρηνικού σταθμού του Τσερνομπίλ.

ΑΝΤΙΚΥΝΗΓΙ...

"Πριν απ'όλα είμαστε κυνηγοί". Έτσι αρχίζει το βιβλίο ενός αγγλοσάξωνα ανθρωπολόγου. Ίσως. Ίσως να ήμασταν πριν απ'όλα κυνηγοί. Όταν ο άνθρωπος στα πρώτα βήματα της ιστορίας του δεν είχε αποκοπεί τελείως από τη φύση και το περιβάλλον, όταν δεν ήταν Άλλος, δηλαδή αλλοτριωμένος και έπαιρνε μέρος στη φυσική επιλογή των ειδών σχεδόν επί ίσοις όροις. Τότε -πριν την σύσταση των αγροτικών κοινωνιών- το κυνήγι των ζώων αποτελούσε όρο για την επιβίωση του είδους "άνθρωπος", ο άνθρωπος έτρωγε τα ζώα όπως τα άλλα ζώα έτρωγαν μικρότερά τους.

Πολύ νερό έχει όμως κυλίσει από τότε κάτω από την γέφυρα. Και ο άνθρωπος πέρασε στην οργάνωση άλλου τύπου κοινωνιών, αγροτικών αρχικά και βιομηχανικών στη συνέχεια. Το κυνήγι όμως παρέμεινε μια ενασχόληση του ανθρώπου όχι σαν αγώνας για επιβίωση αλλά σαν σπορ, διασκέδαση που στη βαρβαρότητά της ξυπνά ίσως πρωτόγονες μνήμες θαμένες στο συλλογικό ασυνείδητο της ανθρωπότητας. Μόνο που πια το παιχνίδι δεν παίζεται με ίσους όρους. Η τεχνολογική ανάπτυξη έχει οπλίσει το χέρι του ανθρώπου-κυνηγού με θανατηφόρα αποτελεσματικά μηχανήματα. Και το κυνήγι έτσι έχει μετατραπεί από αγώνας για την επιβίωση σε μέρος του ακήρυχτου (;) πολέμου του ανθρώπου-παραγωγού ενάντια στη φύση. Είδη πουλιών και θηλαστικών εξαφανίστηκαν ή κινδυνεύουν με εξαφάνιση, κοπάδια μεταναστευτικών πουλιών όπως τα τρυγόνια στη χώρα μας εκτελούνται μαζικά την εποχή της διέλευσής τους κλπ.

Μπροστά σ'αυτή τη μαζική σφαγή που απειλεί άμεσα την ισορροπία των ειδών, δεν είναι λίγοι αυτοί που σ'όλο τον κόσμο κινητοποιούνται για να πάρει τέλος αυτή η μορφή του άνισου αλλά και επικίνδυνου για όλους μας -κυνηγούς, αντικυνηγούς και τα άλλα ζώα- πολέμου .

Έτσι την άνοιξη ξεκίνησε στην Ιταλία μια καμπάνια για την συλλογή υπογραφών που ζητούσαν να γίνει δημοψήφισμα ενάντια στο κυνήγι. Σύμφωνα με την ιταλική νομοθεσία για να γίνει ένα δημοψήφισμα γ για την κατάργηση ή όχι ενός νόμου, πρέπει να μαζευτούν μέσα σε διάστημα τριών μηνών 500.000 υπογραφές οι οποίες επικυρώνονται κατόπιν από τις αρχές. Η καμπάνια ενάντια στο κυνήγι παγματοποιήθηκε από τις Πράσινες λίστες, τις διάφορες οικολογικές και περιβαλλοντολογικές οργανώσεις (WWF, ITALIA NOSTRA, LAV, LIPU, AMICI DELLA TERRA, LEGA PER L' AMBIENTE κλπ) και το Ριζοσπαστικό κόμμα. Στην πραγματικότητα πρόκειται για δύο δημοψηφίσματα ένα που ζητά την κατάργηση διάφορων άρθρων του νόμου 968 /77 που ρυθμίζει τα του κυνηγιού και την κατάργηση ενός άρθρου του αστικού κώδικα που επιτρέπει στους κυνηγούς ακόμα και την είσοδο σε ιδιωτικά εδάφη.

Τα αποτελέσματα ήταν εκπληκτικά ακόμη και για τους διοργανωτές της καμπάνιας. Μέσα σε τρεις μήνες μαζεύτηκαν 900.000 επικυρωμένες υπογραφές σ'όλη την Ιταλία. Οι Πράσινοι της Ιταλίας έδωσαν την πρώτη τους μάχη σε εθνικό επίπεδο, ένα χρόνο μετά την εμφάνιση των Πράσινων λιστών στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές και κέρδισαν, ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα των δύο αυτών δημοψηφισμάτων που θα γίνουν ένα χρόνο μετά, την άνοιξη του 1987.

Αυτού του είδους ο προβληματισμός φαίνεται πως κερδίζει έδαφος και στην Ελλάδα, παρά την σχετικά μικρή έως τώρα ανάπτυξη του οικολογικού κινήματος και των περιβαλλοντολογικών ευαισθησιών στη χώρα μας.

Έτσι, πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 28 Σεπτεμβρίου στην Πάρνηθα μεγάλη συγκέντρωση διαμαρτυρίας με αφορμή την απόφαση του υπουργείου Γεωργίας να επιτρέψει το κυνήγι στις παρυφές του εθνικού δρυμού. Δυστυχώς τα ζώα είναι πολύ πιο απροστάτευτα απ'ότι οι άνθρωποι γιατί ως συνήθως δεν ... ψηφίζουν. Ενώ αντίθετα οι κυνηγοί και πολυπληθείς είναι στη χώρα μας και ψήφο διαθέτουν. Έτσι λοιπόν η σωτηρία των ελάχιστων δασών (πανίδα και χλωρίδα) που μας έχουν αφήσει οι οικοπεδοφάγοι, από το κράτος και τους άλλους "ατομικούς καταστροφείς" αφήνεται στα χέρια του οικολογικού κινήματος και κάθε πολίτη καλής θέλησης.

Στη συγκέντρωση στην Πάρνηθα, που διοργάνωσαν ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Αχαρνών, ο Σύλλογος για μια Φυσική Ζωή και η Αντι-κυνηγετική Πρωτοβουλία, πήραν μέρος 3000 άτομα και μετά έγινε πορεία ως τη Χασιά. Η συγκέντρωση διαμαρτυρίας συνδυάστηκε με τον 4ο γύρο της Πάρνηθας και σκακιστικούς αγώνες, που μαζί με την πεζοπορική διάσχιση του δρυμού και τη γνωριμία με τα ζώα και τα φυτά της περιοχής, προτείνονται από τους οργανωτές σαν εναλλακτική λύση στο κυνήγι.

Είναι πράγματι ενθαρρυντικό να βλέπει κανείς τέτοιες πρωτοβουλίες που όχι μόνον παλεύουν για τη σωτηρία του πανταχόθεν απειλούμενου περιβάλλοντος αλλά και προτείνουν έμπρακτα εναλλακτικές λύσεις, να αυξάνονται και να αγγίζουν ένα πλατύ φάσμα ανθρώπων.

Εμείς, οι άνθρωποι και τα άλλα ζώα τις έχουμε ανάγκη...

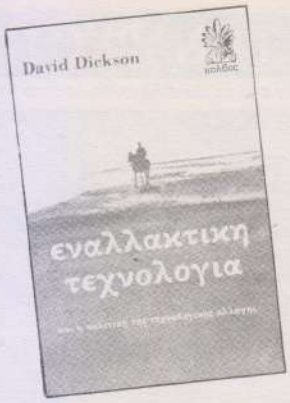

Το βιβλίο του **David Dickson** :"Εναλλακτική Τεχνολογία, και η πολιτική της τεχνολογικής αλλαγής" (Εκδόσεις "Κάλβος", 1985) έρχεται να διευκρινήσει αρκετά από τα ερωτήματα και προβλήματα αλλαγής της σύγχρονης τεχνολογίας. Παράλληλα δείχνει ορισμένες από τις ήδη υπάρχουσες προοπτικές αλλαγών προς αυτό που μπορεί να αποτελέσει την "τεχνολογία" της απελευθέρωσης,την "εναλλακτική τεχνολογία"

Αρχίζει με μια κριτική στην ήδη υπάρχουσα σύγχρονη τεχνολογία, με μια "δίκη της σύγχρονης τεχνολογίας". Περιγράφει με αρκετά παραδείγματα, όπως η εξόρυξη αλουμινίου, ότι πέρα από την περιβαλοντολογική καταστροφή, είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη λεγόμενη "ενεργειακή κρίση". "Η νέα τεχνολογία είναι μια οικονομική επιτυχία, αλλά μόνο επειδή είναι μια οικολογική αποτυχία" αναφέρει χαρακτηριστικά. Από την άλλη είναι καθοριστικός ο ρόλος της γρήγορης οικονομικής επέκτασης για τη χρησιμοποίηση της προηγμένης τεχνολογίας. Έτσι μια κοινωνία που πρωταρχικό στόχο έχει την παραγωγή όλο και περισσότερο νέων προϊόντων κατανάλωσης αγνοώντας συχνά τις πραγματικές ανάγκες, είναι επόμενο να απαιτεί και τις αντίστοιχες μορφές τεχνολογίας. Από ένα σημείο και μετά μάλιστα είναι αδύνατο να διαχωρίσουμε τη τεχνολογική αλλαγή από την οικονομική επέκταση. Ταυτόχρονα είναι γνωστή η μεγάλη εξάρτησή της από τις τεράστιες στρατιωτικές δαπάνες, και τις έρευνες που γίνονται στο στρατιωτικό τομέα και ανάλογα με την περίπτωση εφαρμόζονται και στον βιομηχανικό.

Μεγάλα προβλήματα -τις περισσότερες φορές άλυτα- δημιουργεί η εισαγωγή προηγμένης τεχνολογίας σε χώρες του τρίτου κόσμου. Τα πιο οφθαλμοφανή μπορούμε να πούμε είναι η εξαγωγή συναλλάγματος και το άνοιγμα της ντόπιας αγοράς για μαζικές επενδύσεις ξένων κεφαλαίων, η τεχνολογική εξάρτηση από τις προηγμένες χώρες που είναι το πρώτο στάδιο για την οικονομική και κατόπιν πολιτική εξάρτηση, και τέλος η τεράστια ανεργία που δημιουργείται από την ξαφνική εισροή μηχανών και η "απελευθέρωση" των αγροτικών χεριών. Αλλά και στις προηγμένες κοινωνίες βλέπουμε ήδη τα αποτελέσματα της βιομηχανικής ανάπτυξης. Και πρώτα το φαινόμενο της αλλοτρίωσης (από τη δουλειά, από το προϊόν του, από τους άλλους ανθρώπους και από την κοινωνία) κατόπιν η όλο και μεγαλύτερη αποειδίκευση της εργασίας με την δημιουργία ενός μικρού αριθμού "χειριστών" από τη μια, και αντικειμενοποιώντας και αποειδικεύοντας την εργασία της πλειοψηφίας. Τέλος η δημιουργία και ο όλο και καθοριστικότερος ρόλος του διευθυντικού στρώματος μια και η τεχνολογική έκρηξη επιτρέπει την συγκεντρωποίηση της λήψης των αποφάσεων.

Η ιστορική ανασκόπηση και η κριτική επανεξέταση της ιδεολογίας της εκβιομηχάνισης στη συνέχεια. Παρόλο που δέχεται ότι η εκβιομηχάνιση πέτυχε ορισμένα θετικά επιτεύγματα όπως π.χ. ανέβασε το επίπεδο διαβίωσης και υγείας, της καταλογίζει όμως την ιεραρχική οργάνωση του εργοστασίου, την τερατώδη ανάπτυξη των πόλεων, τη μυθοποίηση των μηχανών, την απάνθρωπη αλυσίδα παραγωγής κλπ. Εδώ ο Ντίκσον δεν αφήνει αμέτοχους και τους ίδιους τους μαρξιστές με κύριο εκπρόσωπο το Λένιν που στο " Κράτος και επανάσταση","..εξισώνει τον εκσυγχρονισμό με τις βιομηχανικές τεχνικές που ήδη χρησιμοποιούσαν οι καπιταλιστικές χώρες" (σελ.64). Η θεοποίηση στη Ρωσία της εκβιομηχάνισης εκφράζεται ολοκληρωμένα με την τάση των ρώσων κονστρουκτιβιστών που δήλωναν:"Αυτός είναι ο αιώνας μας, μηχανή-τεχνολογία-σοσιαλισμός". Είναι γνωστή εξάλλου η εισαγωγή του συστήματος του Ταίηλορ στα εργοστάσια από το Λένιν . Όλ΄αυτά έχουν συντείνει ώστε η ιδεολογία της εκβιομηχάνισης να εμφανίζει σήμερα την πολιτική ουδετερότητα της επιστήμης σαν ανεξάρτητης και αμέτοχης των ευθυνών της στην εμφάνιση των εξουσιαστικών μορφών κοινωνικού ελέγχου.

Η πολιτική που συνέδεσε την ανάπτυξη των παραγωγικών σχέσεων με την τεχνολογική αλλαγή αφορά την κυριαρχία της θεωρητικής επιστήμης που έχουμε σήμερα σε αντιδιαστολή με τις παραδοσιακές πρωτόγονες κουλτούρες που μπορούμε να προσδιορίσουμε με τον όρο "επιστήμη του χειροπιαστού". Έτσι τα μέσα παραγωγής από την Βιομηχανική Επανάσταση και μετά, εχουν γίνει σε μεγάλο βαθμό η αντανάκλαση των παραγωγικών σχέσεων που ήδη υπάρχουν. Οι μηχανές όπως έλεγε ο Μαρξ έχουν καπιταλιστική θέληση και συνείδηση Η εμφάνιση του ρολογιού θεωρείται η εφεύρεση-κλειδί της σύγχρονης βιομηχανικής κοινωνίας . Αλλά και η εισαγωγή του ταιηλορισμού αποδείχτηκε εντελώς αντιεπιστημονική από μεταγενέστερους ερευνητές, αφού στηρίζονταν σε χρησιμοποίηση εργατών μεγάλων διαστάσεων, φοβερής δύναμης και μεγάλης ηλιθιότητας, πράγματα που έκαναν εντελώς ακατάλληλο το μοντέλο δουλειάς που προσπαθούσε να καθιερώσει ο Ταίηλορ.

Η εργατική αντίσταση απ΄την άλλη, ξεκινώντας από τους Λουδίτες και τους σαμποτέρ των μηχανών, αργότερα με την ανάπτυξη της μεγάλης βιομηχανίας, στο εργοστασιακό κίνημα ενάντια στην αλυσίδα παραγωγής. Ο σύγχρονος προβληματισμός για μια διαφορετική τεχνολογία και μια εναλλακτική λύση ξεκινά από την απαίτηση αλλαγής των εργαλείων και των μηχανών,που σίγουρα δεν έχει σαν κριτήριο το οικονομικό κέρδος, παρά τις ανθρώπινες ανάγκες και κύρια σε κλίμακα που μπορεί και να ελέγχεται και να αυτοδιευθύνεται από τους άμεσους παραγωγούς. Οπως γράφει και ο ίδιος ο Ντίκσον:".. η κοινωνική παραγωγή μπορεί να οργανωθεί σε τρία επίπεδα:εργαστήρια γειτονιάς, όπου η τεχνική δουλειά θα μπορούσε να εξελιχτεί ξανά σε διάφορα επίπεδα τεχνολογίας -μικρά εργοστάσια πολλαπλών χρήσεων, που μπορούν να δημιουργήσουν μια ποικιλία προϊόντων με ευέλικτα εργαλεία και μεσαίου μεγέθους, κατά πολύ αυτοματοποιημένα εργοστάσια σε επαρχιακό επίπεδο, που θα παράγουν έτοιμα προϊόντα, τυποποιημένα υλικά και εξαρτήματα για κοινοτικά εργοστάσια και εργαστήρια" (σελ.127)

Στη συνέχεια το βιβλίο αναφέρεται στις δυνατότητες της ανάπτυξης εναλλακτικής τεχνολογίας με αφετηρία τις πηγές ενέργειας. Είναι γνωστό ότι οι κύριες πηγές ενέργειας είναι το κάρβουνο, το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο που μαζί αποτελούν το 95%, ενώ 2% είναι πυρηνική και 3% η υδατοενέργεια (τα στοιχεία αφορούν την Αμερική για το 1971). Πέρα όμως από τις επιπτώσεις που έχουν στην διατάραξη της ισορροπίας του οικοσυστήματος, αντιμετωπίζουν και το πρόβλημα της σπάνης, μια και δεν είναι ανανεώσιμες πηγές (εκτός της υδατοενέργειας). Έτσι πηγές ενέργειας την ηλιακή, την αιολική, την υδάτινη καθώς και το μεθάνιο, αν και κρίνονται μέχρι τώρα οικονομικά ασύμφορες, αποτελούν λύσεις χωρίς προβλήματα σπανιότητας, αλλά και βρίσκονται σε αρμονία με το οικολογικό περιβάλλον. Παράλληλα εξετάζεται η εφαρμογή εναλλακτικών λύσεων στη παραγωγή προϊόντων και στην κοινωνική οργάνωση. Έτσι προτείνει την ποικιλία καλλιεργειών σε αντίθεση με τη μονοκαλλιέργεια που αυξάνει μεν την γεωργική παραγωγή, οδηγεί όμως σε υποβάθμιση τμημάτων του οικολογικού κύκλου. Εξετάζει τις δυνατότητες επιστροφής σε παραδοσιακές τεχνικές και υλικά για την οικοδόμηση κατοικιών καθώς και την αντικατάσταση των αυτοκινήτων και των λεωφορείων με παραδοσιακές μεθόδους μεταφοράς (π.χ.ποδήλατα, τραμ). Στην ιατρική,αρκετές θεραπείες με βότανα και θεραπευτικές τεχνικές που αναπτύχθηκαν από παραδοσιακές κοινωνίες φαίνεται να έχουν αποτελεσματικές ιατρικές ιδιότητες και έτσι μπορεί να αποφευχθεί η μεγάλη εξάρτηση από τα σύνθετα φάρμακα. Τέλος σε κοινωνικό επίπεδο μπορεί να υπάρξει συνδυασμός υψηλής τεχνολογίας και μικρών κοινοβιακών κοινοτήτων με αυτάρκεια και αποκέντρωση ελέγχου και συντονισμό από ένα σύνθετο δίκτυο υπολογιστών. Εδώ ο υπολογιστής (κομπιούτερ) μπορεί να παίξει το ρόλο της εναλλακτικής ταχνολογίας, συνήθως όμως είναι παράγοντας υπερσυγκεντροποίησης.

Το βιβλίο κλείνει με μιαν επανεξέταση του ρόλου των μηχανών στην ανάπτυξη της προηγμένης τεχνολογίας καθώς και στη στάση της "επιστήμης" στο πρόβλημα της τεχνολογίας. Έτσι όπως αναφέρει και ο Μαρξ:"Η εξέλιξη των μέσων της εργασίας σε μηχανικό εξοπλισμό δεν αποτελεί τυχαίο συμβάν για το κεφάλαιο, αλλά είναι ο ιστορικός μετασχηματισμός των παραδοσιακών μέσων εργασίας σε μέσα κατάλληλα για τον καπιταλισμό"(**Grundrisse**) είναι δηλαδή η μηχανή μια "αντικειμενοποίηση" κάποιας εργασίας ή μορφής κοινωνικής δράσης με σκοπό την καπιταλιστική ιδιοποίηση ενώ, από την άλλη, ο "...επιστημονισμός νομιμοποιεί μια διαδικασία με την οποία ο καταμερισμός της εργασίας, που έχει προκύψει αρχικά ως οικονομική και κοινωνική αναγκαιότητα, να θεσμοποιηθεί τελικά μέσα στον ίδιο τον σχεδιασμό της παραγωγικής τεχνολογίας..."(σελ.223).Και ο **Dickson** τελειώνει:"Το σημαντικό δεν είναι τόσο μια "επιστήμη γ ι α το λαό", όσο μια "επιστήμη α π ό το λαό"...με όλες τις συνέπειες που έχει για την κατανομή της εξουσίας".

Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

ΜΗΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΝΑΡΚΩΜΕΝΗ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ;

Μια ακόμα τολμηρή θεσμική παρέμβαση του ΠΑΣΟΚ ήρθε στο φως της δημοσιότητας, ύστερα από πέντε χρόνια μελετών και την αγαστή συνεργασία πέντε υπουργείων. Των υπουργείων Υγείας, Παιδείας, Δικαιοσύνης, Δ.Τάξης και του υφυπουργείου Νέας Γενιάς. Το κάθένα από αυτά είχε διαφορετικές επιδιώξεις και έκφραζε διαφορετικές ομάδες πίεσεις. Το τελικό αποτέλεσμα υπήρξε ένα προϊόν συμβιβασμού ανάμεσά τους.

Στο θεσμικό επίπεδο το νομοσχέδιο προτείνει τη συγκρότηση α) του κεντρικού συμβουλίου για την καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, ένα συντονιστικό όργανο αποτελούμενο από τους αστέρες των υπουργείων · β) του γνωμοδοτικού συμβουλίου που με μυστηριώδη τρόπο θα κατοχυρώνει την κοινωνική συμμετοχή · γ) των κέντρων αποτοξίνωσης, κάτι που έχει σημασία· δ) της Επιτροπής Ναρκωτικών του υπουργείου Υγείας.

Στον τομέα της καταστολής: καταρχήν διαχωρίζει τους χρήστες από τους εμπόρους . Η διάκριση είναι ασαφής μια και δεν ορίζονται ποσότητες· είναι στην κρίση του δικαστηρίου. Η χρήση αυτή καθεαυτή είναι αδίκημα. Γίνεται διάκριση μεταξύ εθισμένου και μη, χρήστη. Ο εθισμένος πάει υποχρεωτικά για θεραπεία ο δε μη εθισμένος μπορεί να αφεθεί ελεύθερος και να παρακολουθεί ένα συμβουλευτικό πρόγραμμα. Και τα δύο συνεπάγονται αποποινικοποίηση. Η διάκριση σε εθισμένους και μη γίνεται ύστερα από γνωμάτευση ειδικής επιτροπής.

Σε σχέση με τους εμπόρους οι ποινές είναι σοβαρές, το ελάχιστο 10 χρόνια και για διακεκριμένες περιπτώσεις 15. Ακόμα σημαντικά χρηματικά πρόστιμα, δήμευση της περιουσίας! Με ειδική διάταξη δίνει κίνητρα για κάρφωμα κλπ. Φτάνει μέχρι τη δήμευση των περιουσιών των συγγενών του εμπόρου.

Δίνει πολλές ευχέρειες στην αστυνομία για αυθαιρεσίες, για παράδειγμα, σε συλλαμβάνουν γιατί π.χ. υποτίθεται οδηγείς υπό την επήρεια ναρκωτικών.

Το πρόβλημα

Υπάρχει όμως στην Ελλάδα πρόβλημα ναρκωτικών, που να δικαιολογεί τέτοια "φασαρία"; Είναι γνωστό ότι η ευρύτερη διάδοση χασίς - και σταδιακά ηρωίνης άρχισε στα μέσα της δεκαετίας του 70. Για να δούμε τί γίνεται σήμερα είναι απαραίτητοι κάποιοι αριθμοί. Από το 1982 η Ψυχιατρική κλινική του πανεπιστημίου της Αθήνας υπό τον καθηγητή Κ. Στεφανή έκανε μια γενική έρευνα για την κατανάλωση ναρκωτικών από τον πληθυσμό γενικά. Προέκυψαν τα εξής : κάνουν γενικά κάποια χρήση α) στις ηλικίες 12-17 το 2,7% των αγοριών και το 2,8% των κοριτσιών. Στις ηλικίες 18-24 το 15,7% των αντρών και το 4,1% των γυναικών. Και στην ηλικιακή ομάδα 25-64 το 9,1% των αντρών και το 2% των γυναικών. Η κάνναβη είναι η πιο διαδεδομένη ουσία ασφαλώς.

Το ποσοστά αυτά που δείχνουν γενικά ένα επίπεδο αποδοχής της κατανάλωσης ναρκωτικών είναι σημαντικά αλλά σαφώς χαμηλότερα από τα αντίστοιχα επίπεδα της δυτικής Ευρώπης και της Β. Αμερικής (εδώ η περιστασιακή χρήση κάποιας ουσίας φτάνει και ξεπερνάει το 50% για τις ηλικίες 18-24 χρόνων).

Η ουσία που έχει τη μεγαλύτερη κατανάλωση είναι βέβαια το χασίς αλλά κι η ηρωίνη τα τελευταία χρόνια κάνει θραύση. Φυσικά για να αρχίσει κανείς υπάρχουν τα ταβοράκια της μαμάς, και τα αντίστοιχα "νόμιμα" μέσα φτιαξίματος των νοικοκυραίων.

Η χρήση κάνναβης στο δυτικό κόσμο ήταν περιθωριακή μέχρι τη δεκαετία του 60. Η έκρηξη του νεολαιίστικου κινήματος στην Αμερική και την Ευρώπη έφερε την χρήση σαν μέρος μιας ολόκληρης κουλτούρας. Απέναντι στη λογική της παραγωγικότητας, της κοινωνικής ανόδου, της καριέρας, της προτεσταντικής ηθικής, η άρνηση. Εδώ και τώρα να την βρούμε, δεν θα περιμένουμε μέχρι τα 60, σεξουαλική απελευθέρωση, όλα ελεύθερα. Όλα αυτά ενταγμένα σε μια κοινωνικότητα που στηρίζεται στη διαφορά από την υπόλοιπη παγωμένη κοινωνία. Και η ιδεολογική επένδυση του πρωτογονισμού, της διερεύνησης του εαυτού σου με την βοήθεια των παραισθησιογόνων, οι ανατολικέε φιλοσοφίες κλπ.

Όταν υποχώρησε το κίνημα δεν υποχώρησε βέβαια και η χρήση.Ο καπιταλισμός προσφέρει πολλές αιτίες για να θέλει να ξεφύγει κανείς από την πραγματικότητα. Δίπλα στα νόμιμα ναρκωτικά τσιγάρο,αλκοόλ, καφέ, τσάι (όλα έχουν αποδεδειγμένη τοξικότητα και εξάρτηση) ήρθαν να διεκδικήσουν πελατεία το χασίς, η ηρωίνη, η κοκαΐνη. Με ένα επιπλέον πλεονέκτημα για το κράτος, την περιθωριοποίηση των χρηστών, που είναι στην πλειοψηφία τους νέοι. Έτσι η νεολαίστικη κουλτούρα ταυτισμένη με τα ναρκωτικά γλυστράει εύκολα στο μυστικισμό της "παρανομίας", στη λατρεία του περιθωριακού, στο θάνατο του γκέττο.

Υπάρχει λοιπόν ένας κοινός παρανομαστής που σπρώχνει κάποιον να θέλει να "φύγει", να την "ακούσει". Μια κοινή ρίζα που ξεπερνάει κάθε επιστημονική, ιατρική τοποθέτηση μιας που αναδεικνύει το κοινωνικό πρόβλημα των ναρκωτικών. Αυτό της αλεργίας απέναντι στο τεχνητό, απέναντι στον καταναλωτισμό της εμπειρίας, της συγκίνησης, απέναντι στην υποκατάσταση των ανθρώπινων λειτουργιών και ανα γκών.

Μεθοδολογικά προβλήματα

Μι ασυνηθισμένη αντίληψη στο χώρο της αμφισβήτησης είναι αυτή του "ελεύθερα όλα, ο καθένας παίρνει ότι γουστάρει!". Δεν έχει καμμιά σημασία αν πεθαίνουν δεκάδες από την ηρωίνη ή χαζεύουν. Διάφορες φυλές χρησιμοποιούσαν τη μαριχουάνα ή την κοκαΐνη χωρίς πρόβλημα! Όμως στον καπιταλισμό έχουμε καταπίεση, άγχος, τρέλλα, εμπορευματικοποίηση της ίδιας της επιθυμίας. Και το πρόβλημα δεν είναι αυτό της τελετουργικής χρήσης αλλά της καραστροφής του πιο ζωντανού κοινωνικού κομματιού,

της νεολαίας. Ενός κομματιού δυνητικά εξεγερμένου.

Με συνέπεια, την αντίληψη που περιγράφουμε : είναι κρατιστής όποιος δεν αφήνει τους άλλους να διαλέξουν οι ίδιοι τί θα πάρουν. Το κατά πόσο το συμφέρον του κράτους είναι ενάντια στη διάδοση των ναρκωτικών αυτό είναι μάλλον λυμένο ζήτημα. Παραπέρα νομίζουμε ότι και η πιο πλουραλιστική κοινωνία επιβάλλει κάποιες απαγορεύσεις για την αυτοπροστασία της. Αλλιώς να οπλοφορούν όλοι, να βγάλουμε τα όρια ταχύτητας από τους δρόμους και όποιος επιζήσει. Είναι φανερό ότι κάθε κοινωνία αυτοθεμίζει απαγορεύσεις. Και δεν είναι επίσης επιχείρημα ότι η απονομή δικαιοσύνης ή αυτοδικία είναι αποκλειστικά δικαιοδοσία του κινήματος. Γιατί αυτή η δυνατότητα δεν υπάρχει πάντα.

Δεν θέλουμε να φανεί απ'όλα αυτά ότι έχουμε μια υστερική στάση, ναρκωτικά ίσον λευκός θάνατος, ενώ αλκοόλ παραδοσιακή συνήθεια της φυλής μας. Εννοούμε ότι δεν φτάνει κανείς να επισημαίνει την χαμηλή τοξικότητα του χασίς και την ελάχιστη εξάρτηση που προκαλεί σε σχέση με τον καπνό για παράδειγμα, μιας και υπάρχει μια κοινή αιτία που σπρώχνει έναν άνθρωπο να δοκιμάσει χασίς, να την ψάξει με την ηρωίνη.

Πρόκειται για τον καναλωτισμό της συγκίνησης. Για την εισβολή του εμπορεύματος βαθιά μέσα στο ψυχισμό, την επιθυμία. Και έτσι εξηγείται γιατί η υψηλότερη κατανάλωση είναι στη νεολαία, γιατί τα ναρκωτικά"ταιριάζουν" τόσο στη νεολαιίστικη κουλτούρα. Κεντρικό στοιχείο της κουλτούρας αυτής είναι η λατρεία της αμεσότητας. Αμεσότητα στην πολιτική - να βλέπουμε άμεσα τα αποτελέσματα της δράσης μας - αμεσότητα στις σχέσεις μας - οι επιθυμίες να πραγματώνονται εδώ και τώρα. Και προφανώς η αμεσότητα αυτή ήταν αντίδοτο στη γεροντική ανία του κομμουνιστικού κινήματος. Και μιας και μιλάμε με φαρμακολογικούς όρους κάθε αντίδοτο στην κατάλληλη δόση είναι και αυτό τοξικό.

Έτσι η λατρεία της αμεσότητας υπονομεύει τη δημιουργικότητα σπρώχνει στα υποκατάστατα. Αν κανείς εθιστεί στη χημική συγκίνηση τότε η ζωή φαίνεται άτονη, άχρωμη, οι ρυθμοί απελπιστικά αργοί, για να αλλάξεις κάτι απαιτούνται τεράστιες προσπάθειες. Έτσι η σχέση μας με τους άλλους ανάγεται στην συν-κατανάλωση, κάνουμε ένα μαύρο για την παρέα, λίγο αλκοόλ για να φτιαχτούμε, κόκα για ένταση και σεξ, τσιγάρο για να μην τρέμουν τα χέρια και πάει λέγοντας.

Υπάρχει λοιπόν ένα ζήτημα ηθικής θα λέγαμε τάξης. Που δεν μπαίνει μόνο για τα παράνομα ναρκωτικά αλλά και για τα αντίστοιχα νόμιμα. Και πραγματικά δεν είναι η κάνναβη πιο επιζήμια απ'το αλκοόλ ή το τσιγάρο, μάλλον συμβαίνει το αντίθετο. Και δεδομένου του ότι η χρήση έχει εξαπλωθεί σε ποσοστά γύρω στο 10% (Β. Αμερική) είναι προφανές ότι είναι παράλογη η απαγόρευση. Και πραγματικά η χρήση έχει αποποινικοποιηθεί σε ένα σύνολο από χώρες με αυτά τα χαρακτηριστικά. Η αποποινικοποίηση έγινε με το επιπλέον επιχείρημα της διάκρισης μεταξύ κάνναβης και ηρωίνης, έτσι ώστε ο πιτσιρικάς που δοκίμασε χασίς, και δεν έπαθε τίποτε το τρομερό, να μην περάσει στην ηρωίνη. Τα στοιχεία εδώ εδώ είναι διφορούμενα. Όντως ο αριθμός των χρηστών ηρωίνης δεν αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια στις ΗΠΑ, αλλά υπάρχει τρομακτική διάδοση του άλλου ακίνδυνου ναρκωτικού της κοκαΐνης, που τώρα μάλιστα παράγεται σε πιο κάθαρή μορφή, τη κρυσταλική κοκαΐνη.Βλέπουμε λοιπόν το ατελέσφορο κάποιων στενά νομικών ρυθμίσεων και της λογικής αυτού του τύπου. Έχοντας δεδομένη την εφευρετικότητα της χημείας μπορούμε να ετοιμαστούμε για την αυριανή αφασία.

Σε σχέση τώρα με το νομοσχέδιο. Χρειάζεται λοιπόν μια θεσμική τόλμη. Τυποποίηση των ουσιών, σαφής διαχωρισμός χρήστη-εμπόρου, αποποινικοποίηση της χρήσης κάνναβης. Πλήρης ανεξαρτησία των οργανισμών παροχής βοήθειας και περίθαλψης στους εθισμένους απο το υπουργείο καταστολής. Οι ΜΕΑτζήδες του Δροσογιάννη δεν μπορούν να εμπνεύσουν σε κανένα τη δίψα για ζωή, το μόνο που μπορούν να προσφέρουν είναι ο τρόμος της μπότας και του ρόπαλου, ο τρόμος του θανάτου.

Σε σχέση με το κτύπημα των εμπόρων, είναι φανερό, δεν έχουμε κανένα πρόβλημα. Αλλά μέχρι τώρα δεν έλειπε ο σκληρότερος νόμος, αλλά το ότι η αστυνομία ενώ γνωρίζει δεν πράττει. Άρα η διακίνηση την συμφέρει και άμμεσα οικονομικά αλλά και πολιτικά (περιθωριοποίηση των ενοχλητικών).

Απέναντι στα υποκατάστατα δεν υπάρχει ουσιαστική απάντηση αν δεν υπάρχει ένας αντίπαλος πόλος έλξης, ένας πόλος ζωής. Και αυτός δεν μπορεί βέβαια να είναι το κράτος, γιατί είναι ταυτισμένο με το εμπόρευμα, αποπνέει τον θάνατο. Οι άνθρωποι χρειάζονται αλλαγή στη ζωή τους' άλλες σχέσεις, δημιουργικότητα, ηθικές αξίες, χρειαζονται δηλαδή κινήματα για άλλη κοινωνία.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Πρόβλημα ναρκωτικών αντιμετωπίζει και η Σοβιετική Ένωση. Και κάνει την ανάλογη εκστρατείαα διαφώτισης (και καταστολής, φυσικά). Και τι μ'αυτό; Πέρα από τα γενικότερα συμπεράσματα που θα μπορούσε να βγάλει κανείς για το ότι από μια τέτοια κοινωνία ο καθένας θα ήθελε να φύγει (ή να "φύγει") με κάθε τρόπο, έχει και μια ιδιαίτερη σημασία γαι την Ελλάδα: Την ακόμα μεγαλύτερη κινητοποίηση του ΚΚΕ ενάντια στα ναρκωτικά γενικώς, από ούλτρα σκοταδιστικές θέσεις, ζητώντας από την κυβέρνηση, εκτός από τη διαπαιδαγώγηση των νέων στα "ιδανικά της ειρήνης και του αφοπλισμού", ακόμα μεγαλύτερη -τι άλλο- ποινικοποίηση και καταστολή.

Το έργο αυτής τηε επίθεσης "νοικοκυρέματος" και "ευπρεπισμού" της νεολαίας έχει αναλάβει μια από τις γνωστές ΚΚΕδικες επιτροπές που για την περίσταση ονομάζεται Πανελλήνια Συντονιστική Επιτροπή κατά των Ναρκωτικών (ΠΑΣΕΝ) που με φυλλάδια, ομιλίες και συγκεντρώσεις συμμετέχει στην εκστρατεία τρομολαγνείας που έχει εξαπολύσει η κυβέρνηση και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Αν ασχολούμαστε με τα πονήματα των καλοντυμένων αυτών κυρίων δεν είναι γιατί υπάρχει σ'αυτά ένας λόγος σημαντικός ή διαφορετικός αλλά ακριβώς γιατί εκφράζουν πλήρως την κατασκευασμένη μυθολογία γύρω από τα ναρκωτικά, όλους τους κοινούς τόπους του μέσου νεοέλληνα, ισοπεδώνοντας τα πάντα, στην προσπάθειά τους να τρομοκρατήσουν το κοινό τους (που στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι γονείς-κομματικά μέλη και τίποτα ξέμπαρκοι ΚΝίτες).

Ας δούμε λοιπόν τι μαθαίνουμε από ένα φυλλάδιο με τον "κατηχητικό" τίτλο "Πόσο αθώο είναι το χασίς;"

Αφού καταφέρεται εναντίον όσων πιστεύουν στη διάκριση ανάμεσα σε μαλακά και σκληρά ναρκωτικά προσπαθεί να καταρρίψει "επιστημονικά" τις απόψεις τους.

"Επιστημονικά" λοιπόν μαθαίνουμε ότι:

α) Το χασίς προκαλεί "διαταραχή του μηχανισμού αντίληψης των ερεθισμάτων ... παροδική που με τον καιρό γίνεται μόνιμη"

β) "Αποθηκεύεται για βδομάδες ολόκληρες (στον εγκέφαλο) συνεχίζοντας τη βλαπτική του δράση"

γ) "Οι παραισθήσεις ή ψευδαισθήσεις που δημιουργούνται... με τον καιρό επιτείνονται... μέχρι να φτάσουν στις χασισικές ψυχώσεις, που είναι μορφές σχιζοφρένειας... ανεπανόρθωτες βλάβες της ψυχικής λειτουργίας"

δ) "Προκαλεί ελάττωση της ανοσιοποιητικής ικανότητας"

ε) "ισχυρή ψυχική εξάρτηση"

στ) "Από τις στατιστικές αποδεικνύεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των ηρωινομανών ξεκίνησε κάνοντας χρήση χασίς... γιατί οι αρχικές δόσεις δεν φέρνουν πια το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα"

Επειδή είναι ίδιον της επιστήμης να μάχεται τις μυθολογίες και τις ιδεολογίες θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε αυτές τις "απόψεις" υπό το πρίσμα των επιστημονικών ερευνών που έχουν γίνει πάνω στο θέμα, όσο φυσικά μας το επιτρέπει ο χώρος του περιοδικού και η -σε αντίθεση με τους προαναφερθέντες κυρίους- μη ειδίκευσή μας.

Α) Η εντύπωση ότι η κάναβη προκαλεί βλάβη στον εγκέφαλο γεννήθηκε σαν προκατάληψη τη δεκαετία του τριάντα και συστηματοποιήθηκε το 1971 μετά από πειράματα σε γάτους και την ανακοίνωση του Α.Μ.Γκ. Κάμπελ ότι τα εγκεφαλογραφήματα 10 τακτικών χρηστών μαριχουάνας έδειξαν την ύπαρξη εγκεφαλίκής ατροφίας. Τα συμπεράσματα αυτά επικρίθηκαν αμέσως τόσο για την επιλογή των ατόμων (είχαν νοσηλευτεί όλοι σε ψυχιατρείο) αλλά και για το ότι όλοι είχαν κάνει χρήση Ελ Ες Ντι, 8 χρήση αμφεταμινών, 4 υπέφεραν απο σοβαρά τραύματα στο κεφάλι και επίσης όλοι έκαναν χρήση αλκοόλ που έχει αποδειχτεί ότι προκαλεί βλάβες στον εγκέφαλο. Στο μεταξύ η υπόθεση της εγκεφαλικής ατροφίας απορρίφθηκε από τις Εκθέσεις τόσο της Αμερικάνικης όσο και της Καναδικής Επιτροπής αλλά και από την Έκθεση της ΝΥΑΣ (ΝεοΥορκέζικη Ακαδημία Επιστη-

μών) μετά από μελέτες σε τακτικούς χρήστες στην Τζαμάικα και την Κόστα Ρίκα. (Τζ. Αρνάο Το απαγορευμένο χόρτο, εκδ. Νέα Σύνορα, Αθήνα 1983)

Β) Η άποψη ότι η κάναβη προκαλεί μια ιδιαίτερη ψύχωση ("χασισική ψύχωση") απορρίφθηκε και αυτή από τις Εκθέσεις της Καναδικής και της Αμερικάνικης Επιτροπής καθώς και από την έκθεση ΝΥΑΣ μετά από μελέτες στην Τζαμάικα, Κόστα Ρίκα και Ελλάδα. Αναφέρει μάλιστα την περίπτωση του Έλληνα γιατρού Στριγγάρη που μπόρεσε να συλλέξει στο Δημόσιο Ψυχιατρείο και το Δρομοκαείτιο μόνο δύο περιπτώσεις που παρουσιάζουν σχιζοφρενικόμορφα συμπτώματα. Γράφει ο ίδιος: "Παρακολουθούντες την ανάπτυξιν και την εξέλιξιν των χασισικών ψυχώσεων διερωτώμεθα επανειλημμένως: Μήπως πρόκειται άραγε εις τας υπό εξέτασιν περιπτώσεις περί πραγματικών σχιζοφρενών" και "... πρέπει να δεχθώμεν μίαν ενδιάθετον ετοιμότητα και εκ του γεγονότος ότι ακριβώς αι περιπτώσεις αυταί των χασισοποτών αποβαίνουν ψυχωτικαί εν αντιθέσει προς το μέγα πλήθος των χασισοποτών οι οποίοι παρά την μακροχρόνιον έντονον κατάχρησιν ουδέποτε εμφανίζουν ψυχωτικά φαινόμενα" και "... ότι η προηγηθείσα χασισοποσία απετέλεσε ίσως την αφορμή της εκδηλώσεως μιας λανθανούσης σχιζοφρένικής ψυχωτικής επεξεργασίας." (Τζ. Αρνάο ό.π. και Γ. Οικονομόπουλου "Ψυχεδελικά ή ψυχοδηλωτικά" εκδ. Κοινότητα, Αθήνα 1980).

Γ) Καμμιά έρευνα δεν απέδειξε ως τώρα με βεβαιότητα ότι η χρήση κάναβης μειώνει την ανοσολογική αντίδραση ενώ η μόνη έρευνα που πλησίασε τις πραγματικές συνθήκες (εκείνη του Πανεπιστημίου του Λος Άντζελες με ομάδα που έκανε μέτρια χρήση,3-4 φορές την εβδομάδα) απέδειξε ότι η χρήση κάναβης δεν μειώνει την ανοσολογική ικανότητα. Κατά συνέπεια παραμένει το ερώτημα κατά πόσον η "έντονη" χρήση έχει τέτοια αποτελέσματα αν και η πολύ καλή κατάσταση της υγείας των ατόμων που εξετάστηκαν στην Τζαμάικα, Κόστα Ρίκα και Ελλάδα (Έκθεση ΝΥΑΣ) μας κάνει να υποθέτουμε πως και στην περίπτωση που η υπόθεση ήταν σωστή θα αφορούσε ένα πολύ μικρό ποσοστό χρόνιων καταναλωτών (Τζ. Αρνάο, ό.π.)

Δ) Το χασίς δεν προκαλεί ανοχή, δηλαδή δεν δημιουργεί στον καταναλωτή την οργανική ανάγκη να αυξάνει την ποσότητα που καταναλώνει. Πειράματα έδειξαν πως μικρή ανοχή δημιουργείται με τη χορήγηση-εργαστηριακά τεραστίων δόσεων (συνεχής χρήση με τετράωρη μόνο διακοπή για ύπνο) που και αυτή εξαφανίζεται μετά την πάροδο 48 ωρών και ο χρήστης επανέρχεται στην κανονική του κατάσταση (Τζ. Αρνάο ό.π.)

Ε) Τέλος ερχόμαστε στην περίφημη υπόθεση της ΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ, σύμφωνα με την οποία η χρήση κάναβης αποτελεί ένα "σκαλοπάτι" για το πέρασμα σε σκληρότερα ναρκωτικά και κυρίως την ηρωίνη. Αυτή η υπόθεση βασίζεται κυρίως σε στατιστικές που δείχνουν πως ένα μεγάλο μέρος των χρηστών ηρωίνης (50% για την Αμερική το 1976) είχε στο παρελθόν εμπειρίες με μαριχουάνα.

Μόνο που το "περίεργο" και αντιεπιστημονικό σφάλμα σ'αυτές τις στατιστικές είναι πως χρησιμοποιούν ένα δείγμα χρηστών ηρωίνης ενώ αντίθετα θα έπρεπε να μελετήσουν δείγματα χρηστών κάναβης και εκεί να αναζητήσουν το ποσοστό των χρηστών της Εθνικής Επιτροπής των ΗΠΑ που δίνουν ένα ποσοστό 4% χρηστών μαριχουάνας που έχουν δοκιμάσει ηρωίνη είναι απογοητευτικά για τους οπαδούς της θεωρίας του "περάσματος". Το ίδιο και της Καναδικής Επιτροπής που δίνει ένα ποσοστό 1%.

Πέρα από αυτά το πέρασμα από το χασίς στην ηρωίνη στο βαθμό που γίνεται είναι πολλές φορές μια διαδικασία που οργανώνεται και πατρονάρεται από τους εμπόρους ναρκωτικών για λόγους οικονομικούς (η ηρωίνη είναι πολύ πιο κερδοφόρα από το χασίς) και μάλιστα αυτός είναι ένας ακόμη λόγος που συνηγορεί στην αποποινικοποίηση της κάναβης.

Είναι γνωστό ότι οι έμποροι ναρκωτικών πού διακινούν χασίς σε διάφορες γειτονιές κάποια στιγμή σταματούν την παροχή του και μετά από κάποιο διάστημα πλημμυρίζουν την αγορά με ηρωίνη. (Η πρώτη δόση μάλιστα αποτελεί "κέρασμα") Έτσι οι οπληροφόρητοι χρήστες κάναβης που από την προπαγάνδα των "νοικοκυραίων" -πιθανόν και γονέων τους έχουν μείνει με την εντύπωση του χασίς=ηρωίνη, γιατί όλα τα ναρκωτικά είναι ίδια και γνωρίζοντας από την άλλη πως κάνοντας χρήση χασίς διακινδυνεύει κάποια χρόνια φυλακής ενώ με την ηρωίνη ρισκάρει πιθανόν τον εγκλεισμό του σε κέντρο αποτοξίνωσης χωρίς όμως ποινικές ευθύνες,περνά εύκολα το σκαλοπάτι,προς μεγάλην τέρψιν των εμπόρων που είναι οι μόνοι κερδισμένοι, μαζί με το κράτος,φυσικά.Μόνο που θα μας επιτρέψουν εκπρόσωποι της "ηθικής πλειοψηφίας" να πιστεύουμε ότι αυτό το σκαλοπάτι που περνά ο καταναλωτής κάναβης είναι στη πραγματικότητα άβυσσος,άβυσσος που χωρίζει μια οργανικά τουλάχιστον,ακίνδυνη ουσία και ένα μηχανισμό του κεφαλαίου,μηχανισμό καταστολής και καταστροφής,που δίκαια έχει πάρει (για τον εαυτό του όμως αποκλειστικά) το όνομα του λευκού θανάτου

Αυτός ο μηχανισμός "περάσματος" που κραδαίνουν αλλόφρονες οι τρομολάγνοι του κράτους και των μέσων μαζικής ενημέρωσης,είναι που κατά την άποψή μου συνηγορεί υπέρ της αποποινικοποίησης της χρήσης της κάναβης μιας και όπως είδαμε με την -σωστή κατά βάση - αντίληψη της μεταχείρησης του χρήστη ηρωίνης ως αρρώστου,και την διατήρηση απο την νομοθεσία της ποινικοποίησης της χρήσης της κάναβης στην ουσία το ίδιο το κράτος,νομικά πλέον ΠΡΟΩΘΕΙ και ΠΑΤΡΟΝΑΡΕΙ την χρήση της ηρωίνης.

Δεν γνωρίζουμε πόσο ειλικρινή είναι τα κίνητρα των κυρίων της ΠΑΣΕΝ.Το πιθανότερο είναι πως εντάσσεται μέσα στην γενικώτερη λογική και γραμμή του ΚΚΕ για τους νέους:"Πρώτοι στα μαθήματα,πρώτοι στον αγώνα και μακριά απο χασίσια και τέτοια πράγματα".Για κείνο που είμαστε σίγουροι είναι πως ένα μέρος της εύθύνης για τα "πρεζόνια" που ανακαλύπτονται κάθε τόσο νεκρά στις τουαλέτες,τους ανήκει.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΈΣ ΚΑΝΝΑΒΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΜΥΘΩΝ

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΚΟΥΡΙΩΤΗΣ

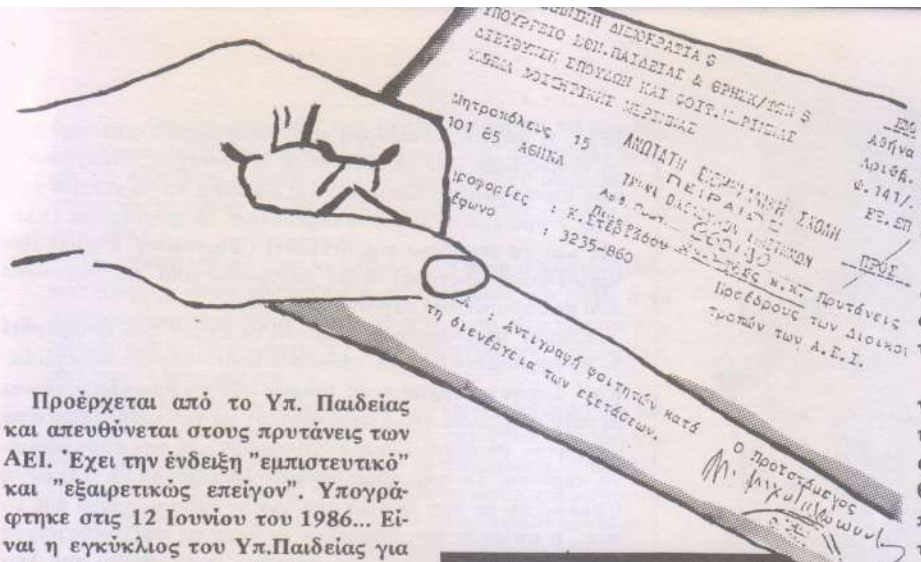

ΤΑ ΖΟΜΠΙ ΒΓΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΑΦΟΥΣ ΤΟΥΣ

Προέρχεται από το Υπ. Παιδείας και απευθύνεται στους πρυτάνεις των ΑΕΙ. Έχει την ένδειξη "εμπιστευτικό" και "εξαιρετικώς επείγον". Υπογράφτηκε στις 12 Ιουνίου του 1986... Είναι η εγκύκλιος του Υπ.Παιδείας για τις αντιγραφές στις εξετάσεις των ΑΕΙ και τα πειθαρχικά όργανα.

Αφορμή για την αναβίωση των πειθαρχικών ήταν οι αντιγραφές, κατά τη διάρκεια των εξετάσεων, στα παν/μια της Θεσσαλονίκης και της Θράκης. Επειδή οι αντιγραφές πλήθαιναν και χάλαγαν το σχέδιο της "αναβάθμισης των σπουδών"που εχει καταστρώσει το Κράτος σε συνεργασία με τις φοιτητικές παρατάξεις και τους πρυτάνεις, ζητούν την επαναλειτουργία των πειθαρχικών, όχι μόνο για τις αντιγραφές αλλά και για κάθε άλλη μορφή αντίστασης που αμφισβητεί την εξουσία του καθηγητή και παρεμποδίζει την ομαλή λειτουργία του παν/μίου.

Επειδή το προεδρικό διάταγμα του 1930, που ζητά το Υπ.Παιδείας με την εγκύκλιό του να εφαρμοστεί, δεν αναφέρεται στις αντιγραφές, τις εντάσσει στη γενική ρήτρα του Π.Δ. Η γενική ρήτρα θεωρεί ότι "πειθαρχικό αδίκημα αποτελεί για τον φοιτητή, εκτός άλλων, και η παράβαση του (εσωτερικού) κανονισμού, η συμπεριφορά που προσβάλλει την αξιοπρέπεια του ιδρύματος, διαταράσσει την ευταξία αυτού και είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του φοιτητή και κάθε πράξη του που υποδηλώνει την έλλειψη σεβασμού προς τους διδάσκοντες". Είναι προφανής η ουσία της εγκυκλίου: όποιος δεν κάθεται ήσυχος, δεν αποδέχεται τη γνώση που του προσφέρει το παν/μιο, δεν υποκλίνεται στην αυθεντία του καθηγητή, είναι απείθαρχος στο μάθημα και στις εξετάσεις θα τιμωρείται.

Για τις αντιγραφές, αφού κάνει μια βαθυστόχαστη ανάλυση (εξαπάτηση του καθηγητή και του ιδρύματος) θεωρεί ότι " η τέλεση της πράξης αυτής στοιχειοθετεί βαρύτατο πειθαρχικό αδίκημα για το δράστη φοιτητή και θα πρέπει να διώκεται και να κολάζεται ως τέτοιο" (sic). Η ορολογία είναι πρωτοφανής: "δράστης", "διώκεται", "κολάζεται" και θυμίζει ποινική νομοθεσία παρά εγκύκλιο Υπ. Παιδείας.

Οι πειθαρχικές ποινές ξεκινούν από απλή επίπληξη και φτάνουν μέχρι τη οριστική αποβολή του φοιτητή απο το παν/μιο.

Ο σκοπός αυτής της εγκυκλίου είναι να ποινικοποιήσει τις αντιδράσεις και τις αντιστάσεις των φοιτητών, ν' απομονώσει και να διώξει τους απείθαρχους. Αφετηρία οι αντιγραφές, όπου συναντά και τη μερική συναίνεση των παρατάξεων (συμφωνούν ότι δεν είναι σωστό να γίνονται αντιγραφές διαφωνούν όμως στην πειθαρχική δίωξη), στη συνέχεια όμως θα επεκταθούν και σ'άλλα θέματα που βρίσκονται στο πνεύμα του νόμου: η αφισσοκόλληση, το τσιγάρο στην αίθουσα, η αντίσταση στην αυθαιρεσία των επιτηρητών είναι "έλλειψη σεβασμού στους διδάσκοντες και στο ίδρυμα". Δεν πρέπει να λειτουργήσουν σε καμία περίπτωση για οποιοδήποτε θέμα τα πειθαρχικά.

Ο αυταρχισμός και η αυθαιρεσία του Υπουργείου το τελευταίο εξάμηνο έχουν ξεπεράσει τα όρια και δυστυχώς δεν έχουν συναντήσει καμία αντίδραση. Μειώθηκαν οι εισακτέοι στα ΑΕΙ, καταργήθηκαν οι μεταγραφές, η παρουσία μπάτσων και ΜΑΤ έξω απ'το υπουργείο είναι καθημερινή, οι διαδηλωτές (μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές) βρίσκουν κλειστή την πόρτα του υπουργείου, ο Τρίτσης δέχεται μόνο την ΕΦΕΕ και την ΕΣΕΕ κι όχι συλλόγους ή ομάδες φοιτητών, επαναλειτουργούν τα πειθαρχικά.

Πρέπει να κόψουμε τον τσαμπουκά του Υπουργείου και των πρυτάνεων γιατί έχει γίνει ήδη πολύ επικίνδυνος. Στη Θεσ/νίκη έχει ξεκινήσει η λειτουργία των πειθαρχικών, στους μηχανολόγους του ΕΜΠ ένας φοιτητής αποβλήθηκε για 3 χρόνια από το Πολυτεχνείο ενώ όλο και πιο συχνή είναι η απειλή των καθηγητών: "πρόσεξε γιατί θα σε στείλω στο πειθαρχικό". Η λύση σ'αυτές τις περιπτώσεις είναι μία: όποιο πειθαρχικό όργανο συνεδριάζει το διαλύουμε αμέσως. Να αποδείξουμε σ'αυτούς που νοστάλγησαν τα πειθαρχικά της χούντας ότι αν αυτοί έχουν τη δύναμη των νόμων και του Κράτους εμείς έχουμε τη δύναμη του κινήματος.

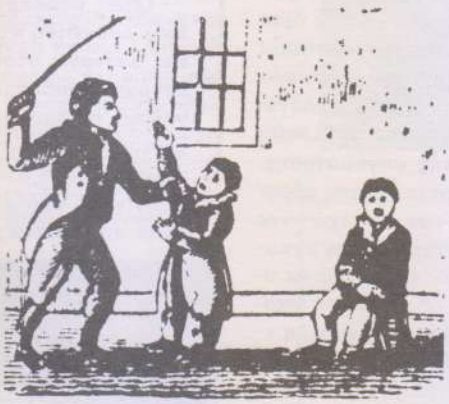

ΚΑΙ ΜΑΣ ΑΠΕΙΛΟΥΝ

ΠΑΤΡΑ

Φοιτητικές Συσπειρώσεις

Η φετεινή χρονιά ξεκινά για τις Συσπειρώσεις με αρκετά ευνοϊκές προϋποθέσεις πολιτικής παρέμβασης που οφείλονται τόσο στους κλυδωνισμούς και· τις αμφισβητήσεις που η ίδια η συγκυρία γεννά, όσο και στην πολιτική φερεγγυότητα που σε ένα βαθμό κατέκτησαν με την πρακτική τους πέρυσι.

Αν στην Αθήνα και στις άλλες μεγάλες πόλεις οι εσωτερικές διαδικασίες και διαφωνίες στο εσωτερικό των κομμάτων της αριστεράς σαν αποτέλεσμα της ανάγκης αναπροσαρμογής της πολιτικής τους με βάση τη νέα περίοδο που άνοιξαν τα οικονομικά μέτρα του περσινού Οκτώβρη, εμφανίστηκαν με υπόγειες διαδρομές που σπάνια πήραν μαζική πολιτική έκφραση, στην Πάτρα το φαινόμενο ήταν πολύ πιο έντονο. Οι περσινές διαγραφές στο ΚΚΕ και η ακόλουθη ίδρυση του ΕΑΜ (Ενωτικό Αντιμπεριαλιστικό Μέτωπο), με συνδικαλιστικά τμήματα το ΣΕΑΜ και το ΦΕΑΜ στο φοιτητικό, αποτελεί γεγονός που έπαιξε σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις τουλάχιστον της Πάτρας.Τα όρια αυτής της προσπάθειας διαγράφονται απο την αδυναμία της να καθορίσει μια διαφορετική πολιτική φυσιογνωμία απ' αυτή του ΚΚΕ, τη συνεχή αμυντική της στάση απέναντι στην προβοκατορολογία του ΚΚΕ και την ακόλουθη αδυναμία μιας πανελλαδικής οργανωτικής συγκρότησης. Τα όρια αυτά ήδη έχουν αρχίσει να φαίνονται με την αδρανοποίηση του ΦΕΑΜ και την επιστροφή των στελεχών και συνδικαλιστών στο εργατικό και το φοιτητικό στην αγκαλιά του ΚΚΕ (τα όρια αυτά καθόλου δεν πρόκειται να υπερβούν απο μια ενδεχόμενη εκλογική επιτυχία του υποψήφιου δημάρχου τους Άνινου). Ωστόσο η εμφάνιση ενός πόλου στα αριστερά της ΠΣΚ απο ΦΕΑΜ και Συσπειρώσεις παρά τις τεράστιες διαφορές αντιλήψεων μεταξύ τους ήταν το καινούργιο χαρακτηριστικό της περσινής χρονιάς, που συνιστά μια ιδιαιτερότητα της Πάτρας πανελλαδικά.

Όσο αφορά τις ίδιες τις συσπειρώσεις, γενική εκτίμηση όλων μας είναι ότι η περσινή χρονιά ήταν πολύ θετική για μας, που απο τη μια μας εξασφαλίζει αυξημένες δυνατότητες πολιτικής παρέμβασης και απο την άλλη μας βάζει σε καινούργια καθήκοντα φέτος.

Οι παρεμβάσεις για το στεγαστικό με τη συγκρότηση επιτροπής που πήρε μεγάλη δημοσιότητα, η εκδήλωση για το Πολυτεχνείο με μέλη της εργατικής συνέλευσης του 1973, η μαζική κατάληψη του παραρτήματος με αφορμή τη δολοφονία του Μ. Καλτέζα, οι συνεχείς παρεμβάσεις στις πανεργατικές απεργίες και πορείες, το νοίκιασμα στεκιού - γραφείων των Συσπειρώσεων, οι φοιτητικές εκλογές και το συνέδριο της ΦΕΠΑΠ (Φοιτητική Ένωση Πανεπιστημίου Πάτρας) ήταν επιγραμματικά τα γεγονότα που καθόρισαν την περσινή πορεία.

Επειδή τα περισσότερα απ' αυτά έχουν ήδη αναφερθεί σε προηγούμενο άρθρο, στέκομαι λίγο στα τρία τελευταία. Κατ' αρχήν η εύρεση ενός χώρου που να βρισκόμαστε και μεταξύ μας αλλά πολύ περισσότερο με τον κόσμο έξω απο μας, ήταν το κέντρο των συζητήσεων μας την προηγούμενη περίοδο. Το νοίκιασμα στεκιού (Μαιζώνος 5), η έκδοση φυλλαδίου με την άποψη μας για το πανεπιστήμιο και το φ.κ., η συνεχής μας παρουσία σε όλες τις πολιτικές μάχες που δόθηκαν, συνιστά μια ποιοτική αναβάθμιση της λειτουργίας μας.

Η πορεία αυτή επισφραγίστηκε στις φοιτητικές εκλογές με 200 ψήφους (άλλους τόσους πήρε το ΦΕΑΜ), τρεις έδρες στα Δ.Σ., τέσσερις αντιπροσώπους στο συνέδριο της ΕΦΕΕ και μία έδρα στο Κ.Σ. της ΦΕΠΑΠ απο κοινού με το ΦΕΑΜ. Στο συνέδριο της ΦΕΠΑΠ που έγινε μετά το συνέδριο της ΕΦΕΕ, η πολιτική κόντρα Συσπειρώσεων - ΦΕΑΜ με την ΠΣΚ για την αντιμετώπιση της πολιτικής του Πασοκ καθόρισε τις εργασίες του συνεδρίου. Τα συνδικαλιστικά λάθη της ΠΣΚ (επίθεση και τραυματισμός μέλους των Συσπειρώσεων και πρόταση μομφής για καταγγελία της, που η συζήτηση της κράτησε μια μέρα, οι προσωπικές επιθέσεις σε μέλη των Συσπειρώσεων και η πιο χυδαία προβοκάτσια και λασπολογία απέναντι στο ΦΕΑΜ) καθώς και η προσπάθεια να τραβήξει τη "γραμμή" όσο γίνεται πιο "αριστερά" (με όσα εισαγωγικά θέλετε), με προσφυγή στο ξεχασμένο οπλοστάσιο του μαρξισμού-λενινισμού - σταλινισμού ήταν σημάδια της αδυναμίας της και της αμηχανίας της να απαντήσει πολιτικά. Αυτά όσον αφορά ένα σύντομο ιστορικό της περσινής χρονιάς.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η αρκετά ικανοποιητική απάντηση στο πρόβλημα της πολιτικής φερεγγυότητας απέναντι στους φοιτητές, μας έβαλε μπροστά σε καινούργια προβλήματα που στην αρχή δεν φαίνονταν ή περνούσαν σε δεύτερη μοίρα. Το κυριότερο απ' αυτά είναι η κεντρική λειτουργία μιας Συσπείρωσης για όλο το πανεπιστήμιο και η ανυπαρξία ζωντανών ομάδων και συσπειρώσεων κατά σχολές με φωτεινή εξαίρεση το Βιολογικό. Αν αυτό συνδυαστεί με την τοποθέτηση του παν/μιου στο Ρίο,

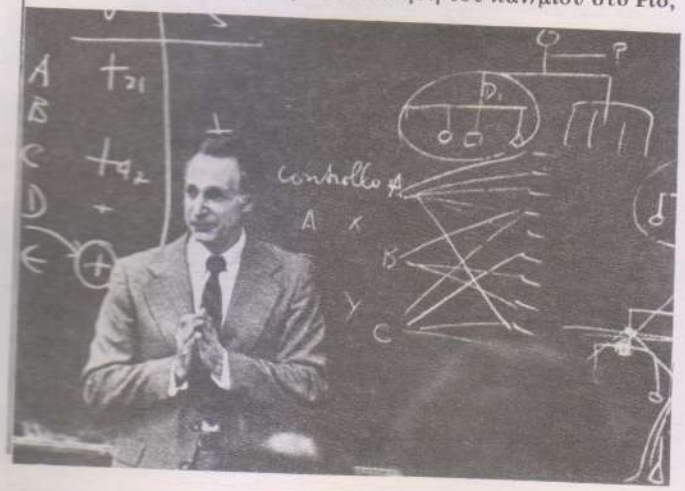

δηλαδή 10 χλμ. έξω απο την πόλη,περιπλέκει το πρόβλημα. Είναι πολύ δύσκολο να εξασφαλίσεις μια αποκέντρωση με λειτουργία κατά σχολές, πράγμα που σημαίνει ζωντανή καθημερινή παρουσία των ομάδων στις σχολές τους στο Ρίο.

Το πανεπιστήμιο έτσι κι αλλιώς δεν είναι ο καθημερινός μας χώρος, όπως μπορεί να είναι η Νομική, το ΕΜΠ ή το πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης που είναι στο κέντρο της πόλης και κατά συνέπεια κέντρο συζητήσεων, ζυμώσεων, πολιτικών διεργασιών.

Πρέπει λοιπόν να πάμε αρκετά κόντρα στις ανάγκες και τις επιθυμίες μας που καμμιά σχέση δεν έχουν με την καθημερινή εικόνα που παρουσιάζει το πανεπιστήμιο της Πάτρας, με τους φοιτητές να ανεβαίνουν μονο και μόνο για να παρακολουθήσουν μάθημα ή για να γράψουν εξετάσεις.

Ένα άλλο πρόβλημα σε συνάρτηση με το προηγούμενο είναι η ανυπαρξία πολιτικών ομάδων της άκρας αριστεράς στην Πάτρα. Αυτό μας αναγκάζει σε κεντρικές πολιτικές αντιπαραθέσεις (όπως το τελευταίο Πολυτεχνείο, οι πανεργατικές απεργίες, το Τσερνομπίλ), να προσπαθούμε να παίξουμε το ρόλο της άκρας αριστεράς χωρίς να έχουμε τις δυνατότητες για κάτι τέτοιο. Δεν μπορείς να είσαι και φοιτητική παράταξη και ομάδα με ολοκληρωμένη άποψη για γενικότερα πολιτικά ζητήματα όπως το εργατικό, ή την πυρηνική ενέργεια. Επιπλέον είναι εύκολο να πέσεις σε μια σύγχυση στόχων και χώρων που παρεμβαίνεις γιατί ανοίγεις πολλά μέτωπα χωρίς να έχεις τις υποκειμενικές προυποθέσεις για μια τέτοια πολλαπλή λειτουργία.

Αυτή η διπλή, αντιφατική φύση της Συσπείρωσης που προσπαθούσε να παίξει το ρόλο οργάνωσης χωρίς να έχει ούτε κάν ιδεολογική ομοιογένεια των μελών της (ούτε άλλωστε θα μπορούσε να έχει) μας δημιούργησε πολλά προβλήματα και ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την κεντρική μας λειτουργία. Απο την απάντηση που θα δώσουν οι Συσπειρώσεις στα παραπάνω προβλήματα εξαρτάται η φετεινή τους πορεία, τουλάχιστον όσον αφορά τη δημιουργία των υποκειμενικών όρων. Η δουλειά των συντρόφων στις σχολές, η σύνδεση με τις υπαρκτές διαθέσεις και ανάγκες των φοιτητών που περισσότερο τις αντιλαμβανόμαστε με βάση μια πολιτική λογική παρά με την καθημερινή επαφή μαζί τους, πρέπει να είναι η φετεινή κατεύθυνση. Οι Συσπειρώσεις είναι η μόνη παράταξη που μπορεί να απαντήσει στο πρόβλημα της αυξανόμενης απολιτικοποίησης των φοιτητών, που φυσικά καρπώνεται η ΔΑΠ (στην Πάτρα αναδείχτηκε πρώτη δύναμη, με μεγάλη άνοδο).

Και αυτό γιατί μόνο αυτές αρνούνται την Πολιτική (με κεφαλαίο Π) και προσπαθούν να εμπνεύσουν στους φοιτητές νέα εμπιστοσύνη στην πολιτικοποίηση, μια πολιτικοποίηση βασισμένη στη φοιτητική και νεολαιίστικη υποκειμενικότητα, τις ανάγκες και τα καθημερινά τους προβλήματα που χρειάζονται λιγότερο μεγαλόστομες διακηρύξεις και περισσότερο καθημερινή πολιτική δράση, νέους αγώνες. Το ρίζωμα ενός αυτόνομου, αντικαπιταλιστικού πόλου στις σχολές σε σύνδεση (αν όχι πραγματική αρχικά, τουλάχιστον σε επίπεδο αντίληψης) με τις κοινωνικές αντιστάσεις στο επίπεδο της πόλης που η ίδια η κρίση παράγει, είναι το ζητούμενο της νέας χρονιάς. Η νεολαία έξω απο το πανεπιστήμιο, όπως έχει αποδειχθεί απο διάφορες κεντρικές πολιτικές μας πρωτοβουλίες είναι το πιο ευαίσθητο ακροατήριο για να αρχίσουμε τη σύνδεση αυτή.

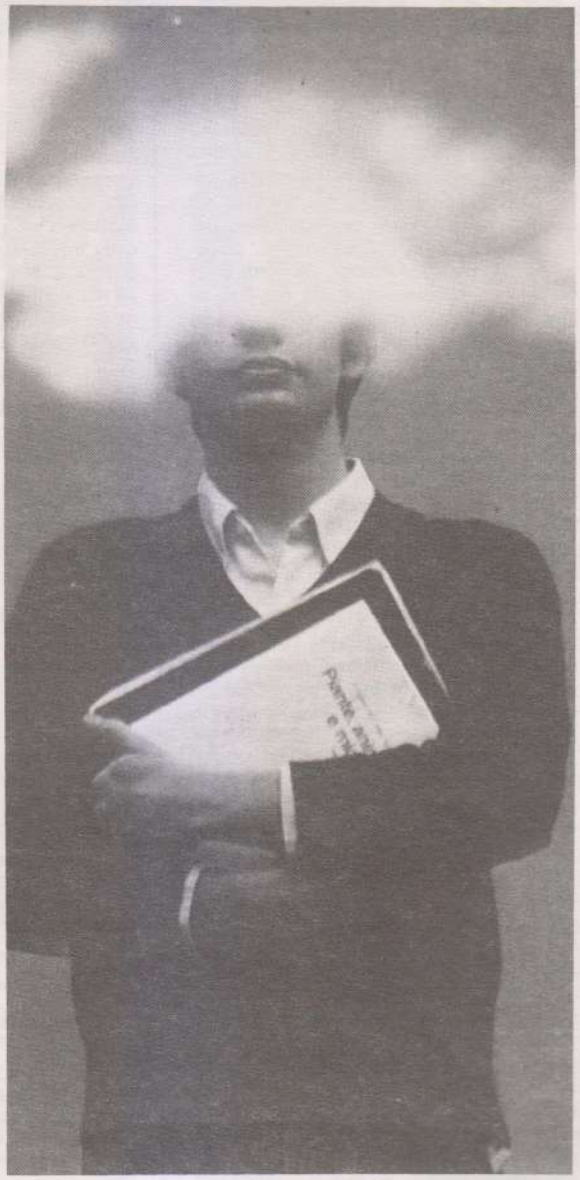

Πώς έγινα αυτόνομος

Εξεταστική περίοδος εξαμήνου· χειμώνας, δηλαδή κρύο της αρκούδας, ψιλόβροχο κι εγώ να διαβάζω. Δε ξέρω αν τη βρίσκω με το διάβασμα, πάντως διαβάζω, κυρίως στις εξετάσεις, αλλά και πιο πριν και μετά. Γεμίζω το ψυγείο με προμήθειες, βάζω μουσική Τζάζ, φτιάχνω αρκετούς καφέδες, τις νύχτες πίνω κονιάκ, όλ'αυτά είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για ένα όσο το δυνατόν πιο ευχάριστο και απερίσπαστο διάβασμα. Διαβάζω έτσι, για να είμαι πιο ενήμερος και άρα πιο σίγουρος για το θέμα μου· πιο σίγουρος γιατί και για ποιόν δε ξέρω. Έτσι, μ'αρέσει να ξέρω πως κάποια πράγματα τα κατέχω, κι είναι αυτός ο τρόπος που αντιλαμβάνομαι τη γνώση ή την επιστήμη ή όπως αλλιώς θέλετε.

Κάπως έτσι μπήκα στη Φιλοσοφική. Λίγο γιατί μου άρεσαν τ'αρχαία ελληνικά, λίγο γιατί δε μπορούσα να μείνω "απ'έξω", λίγο γιατί έβλεπα πως τελικά δεν είχα τίποτα να χάσω. Κάθησα, στρώθηκα στο διάβασμα και πέρασα. Σ'όλο αυτό το διάστημα που είχα αφοσιωθεί στα μαθήματα και τις εισαγωγικές εξετάσεις είχε καλλιεργηθεί έντονα στο μυαλό μου η ιδέα του σπουδαίου αρχαιογνώστη επιστήμονα που βάζει τα γυαλιά στους υπόλοιπους κ.α. τέτοια.

Κι η παρέα διάβαζε πολύ, με διαφορετικό σκεπτικό ο καθένας, όλοι όμως έβρισκαν κάτι καλό σ'αυτό που διάβαζαν, άλλος αγαπούσε τα μαθηματικά όπως εγώ τα αρχαία, άλλος τη Χημεία, άλλη τη φυσική, γενικά είχε ο καθένας τη βίδα του. Και δε διαβάζαμε έτσι στείρα, μόνο την ύλη του σχολείου ή του φροντιστηρίου, αλλά ξεμπερδεύαμε βιαστικά με τις ασκήσεις του σχολείου για να πιάσουμε τα δικά μας, τα "δύσκολα" και συναρπαστικά. Εγώ διάβαζα αρχαίους συγγραφείς, οι άλλοι έλυναν ασκήσεις από ξένη βιβλιογραφία και συζητούσαν τη μια ή την άλλη θεωρία της φυσικοχημείας. Κάπου υπήρχε μια γοητεία σ'όλα αυτά, κάπου υπεισερχόταν ένας επιστημονισμός ανταγωνιστικός για μια καλή θέση στους επιτυχόντες.

Οι σχέσεις μας με το άμεσο περιβάλλον, δηλαδή το σχολείο δεν ήταν και τόσο αγαθές - είμασταν βέβαια καλοί μαθητές αλλά επειδή είμασταν απείθαρχοι αυτό αποτελούσε μεγάλο πονοκέφαλο για τους καθηγητές. Διαβάζαμε όλη τη μέρα, πηγαίναμε στο φροντιστήριο και μετά πάλι πίσω για διάβασμα ως τις 2.30 - 3.00 το πρωί, αλλά όταν πηγαίναμε αργότερα σχολείο θέλαμε βαβούρα. Και πού να τολμήσει καθηγητής να πει κουβέντα; Σε πρώτη ευκαιρία κάποιος θα σηκωνόταν να τον κολλήσει στον τοίχο. Πολλές φορές είχαν γίνει καθηγητές ρεζίλι απο μας που παραφυλάγαμε πού θα σκοντάψουν. Ήξεραν ότι όσα μας έλεγαν μέσα στο μάθημα εμείς τα είχαμε ήδη διαβάσει κι αυτό έκανε τη θέση τους ακόμα πιο δύσκολη. Σε πολλά τμήματα, όπως το δικό μου, που οι καλοί αλλά βαβουρατζήδες μαθητές ήταν η πλειοψηφία, ίδρωναν οι καθηγητές για να διατηρήσουν το κύρος τους. Έτσι, το σκέφτονταν να κάνουν κάτι σπουδαίο μέσα στην αίθουσα γιατί τους είχαμε χτυπήσει εκεί που στήριζαν την εξουσία και την επιβολή τους: στη γνώση. Προτιμούσαν να μας στείλουν έξω χωρίς απουσία παρά να μας έχουν στην αίθουσα να κάνουμε φασαρία. Και η φασαρία και τα πειράγματα τα κάναμε έτσι, χωρίς λόγο, αλλά και μόνο για την ίδια τη φασαρία. Ειδικά στο τέλος της χρονιάς το κακό είχε παραγίνει: πηγαίναμε στους καθηγητές που μας δίδασκαν τις τελευταίες ώρες και τους λέγαμε να μας πουν τι θα μας έβαζαν για το σπίτι για να σηκωθούμε να φύγουμε. Αυτοί βλέποντάς μας όλους με τις τσάντες στους ώμους έτοιμους να την κοπανήσουμε, προσπαθούσαν να περισώσουν ό,τι μπορούσαν απ'το κύρος του μαθήματος:"σταθείτε, μόνο λίγα λεπτα να παραδώσω και μετά φεύγετε"(!!!).

Ο συνδικαλισμός ήταν άγνωστος τότε στο σχολείο. Πρώτη φορά που είχαν εφαρμοστεί οι νέοι κανονισμοί με τα δεκαπενταμελή συμβούλια κανείς δεν είχε όρεξη ούτε για εκλογές ούτε για συμβούλια. Ήταν όμως αφορμή να χάσουμε μάθημα κι έτσι κάναμε εκλογές: βγήκαν τότε καμμιά δεκαριά ροκάδες και ποδοσφαιράκηδες, κάνα δυό Κνίτες και δυο-τρεις δεξιοί που δεν τους επαιρνε υπόψη του κανένας.

Στην πραγματικότητα, αναγκαιότητα για συνδικαλισμό δεν υπήρχε: δεν είχαμε αιτήματα. Το μόνο που μας ενδιέφερε ήταν να χάσουμε μάθημα και να μη μας πολυζορίζουν οι καθηγητές. Έτσι ό,τι γινόταν κινιόταν πάνω σ'αυτά τα πλαίσια συλλογικά με πρόχειρη συνεννόηση όσων το έβλεπαν. Καταργήσαμε την αναγκαστική προσέλευση και πειθαρχία στην πρωινή προσευχή, μπορούσαμε να καπνίζουμε στο προαύλιο, είχαμε ξεφτιλίσει το όριο απουσιών καθώς κανείς δε δεχόταν να γίνει απουσιολόγος (όποιος το θυμόταν το έπαιρνε και μόνο αν το ζητούσε ο καθηγητής). Μάλιστα στο τέλος της χρονιάς μας περνούσαν όλους άσχετα με το τι απουσίες είχαμε κάνει. Συχνά ζητούσαμε όλοι μαζί να μη γράψουμε πρόχειρο διαγώνισμα, κι αν δε μπορούσαμε να το αποφύγουμε ή ν'αντιγράψουμε κάναμε ομαδική κοπάνα. Φυσικά αυτό δεν ισχυε για τα μαθήματα δέσμης που τα παίρναμε πατριωτικά και θέλαμε να γράψουμε για είκοσι. Τέλος απ'όσο θυμάμαι, στα θρησκευτικά, οι τελευταίοι θεολόγοι που είχαμε είχαν ανάγει το μάθημα σε ελεύθερη συζήτηση και μας έβαζαν όλους είκοσι στο τέλος κι ας μην είχαμε κάνει ούτε μια φορά κανονικό μάθημα.

Γινόντουσαν και αποχές απ'όλο το σχολείο αλλά κι αυτές ήταν αυθόρμητες, ξεκινούσαν από την αντίδρασή μας απέναντι στο μάθημα με αφορμές κάθε φορά διαφορετικές: άλλοτε γιατί ήταν χειμώνας και τα καλοριφέρ ήταν κλειστά, άλλοτε γιατί θέλαμε να πάμε-τάχα-εκδρομή και δε μας πήγαιναν.

Η πολιτική ήταν και γενικότερα άγνωστο φρούτο: η μόνη διαφοροποίηση που υπήρχε ανάμεσα στις ιδέες και τις συμπεριφορές των παιδιών ήταν αυτή των ροκάδων και των καρεκλάδων. Απ'τη μια όσοι άκουγαν ροκ μουσική και τα παρεμφερή (πανκ,νιού γουέηβ, χέβυ-μέταλ) και ντύνονταν ανάλογα κι απ'την άλλη οι κυριλέδες και οι ξενέρωτοι δηλαδή οι αδιάφοροι. Οι μεν τό'παιζαν αναρχικοί και ήταν οι πιο αμφισβητίες, οι δε καθώς πρέπει. Υπήρχαν και χούλιγκανς που μπορεί να ήταν χεβυ-μεταλλάδες αλλά και κυριλέδες.

Έτσι η δική μου παρέα είχε συγκρότημα, αρκετά καλό για σχολικό, παίζανε στην αρχή ροκ αλλά μετά το γύρισαν στη Τζάζ. Εγώ τότε ήμουν φρικιό αλλά άκουγα κυρίως πανκ και μάθαινα ηλεκτρική κιθάρα.

Η σχέση μου με την πολιτική ήταν ασήμαντη: κάπου συμπαθούσα το "εσωτερικό", κάπου ταυτιζόμουν με τους αναρχικούς. Η ιδεολογική μου κατάρτιση ήταν σε νηπιακό στάδιο: κακός ο καπιταλισμός, ο ιμπεριαλισμός, η κομματική πειθαρχία, η εξουσία, το σύστημα, καλοί όσοι πάλευαν ενάντιά τους. Πώς, γιατί, με ποιούς και με ποιό στόχο ελάχιστα με προβλημάτιζαν. Ήμουν απλά ένας δεκαεφτάχρονος ροκάς που γούσταρε να περάσει στη φιλοσοφική.

Όταν βγήκαν τ'αποτελέσματα κι έμαθα ότι πέρασα, άρχισα να έχω και τις πρώτες αμφιβολίες για τις εξετάσεις σα μέσο για τη διαφύλαξη της αξιοκρατίας. Είχα γνωρίσει πολύ κόσμο που δεν πέρασε γιατί δεν είχε τη δυνατότητα να πηγαίνει σε φροντιστήρια ή να διαβάζει πολλές ώρες. Αυτό γκρέμισε μια ολόκληρη αντίληψη μέσα μου

A generation without name

ότι στις εξετάσεις αυτές δείχνει ο καθένας την αξία του. Άρχισα να νιώθω ευνοημένος από την τύχη αντί για επιτυχημένος χάρη στην αξία μου, και ν'αμφιβάλλω για το χαρακτήρα του πανεπιστημίου σα χώρο παροχής γνώσης έτσι αθώα.

Σαν πρωτοετής είχα αρκετή διάθεση να ασχοληθώ με τα κοινά χωρίς ξεκάθαρους στόχους βέβαια, αλλά έχοντας σα βασική αρχή ότι ο μόνος αρμόδιος ν'αποφασίζει για την τύχη μου είμαι εγώ ο ίδιος. Στη Φιλοσοφική τότε δεν υπήρχε "συσπείρωση". Πέρα απ'τις κυρίαρχες παρατάξεις, ήταν δραστήρια η Δ.Ε. που έβγαζε κατ περιοδικό και κάπως η Α.Σ.Κ. Πήγαινα στις ολομέλειες της πρώτης και συζητούσα με τους δεύτερους. Ήταν φιλικό το κλίμα και στις δυό παρατάξεις αλλά η σχέση τους με την πολιτική ήταν μάλλον υπαλληλική' ότι τώρα κάνουμε πολιτική και λειτουργούμε σαν συνδικαλιστές, αργότερα είμαστε πάλι απλοί φοιτητές.

Από τη Δ.Ε. απομακρύνθηκα γρήγορα καθώς διαπίστωσα ότι η "αυτονομία" που διακήρυσσε βρίσκεται στα πολύ στενά πλαίσια της γραμμής του Ρήγα.

Επειδή είχα μια κινητικότητα και ήμουν ανένταχτος, οι αριστεριστές με είχαν προσεγγίσει ήδη από την αρχή. Οι "Αγωνιστικές Κινήσεις" άρχισαν πολύ "φιλικά" κουβέντες μεταξύ τσιγάρου και καφέ και όντως μου άρεσε στην αρχή η μαχητικότητα που έδειχναν. Τους έφτυναν όλοι οι υπόλοιποι στις συνελεύσεις, κι αυτό τους έκανε στα μάτια κάποιου κόσμου συμπαθείς.

Εκεί που άρχισα να αμφιβάλλω για τις πολιτικές τους θέσεις ήταν όταν προσπάθησαν να με πείσουν ότι για την "επιχείρηση Αρετής" στα Εξάρχεια το '84 έφταιγαν οι σύγχρονες επιχειρήσεις-γυμνάσια των Αμερικανών στη Λήμνο!!! Κάτι τέτοια "κουφά" που πέταγαν καθώς και η μανία τους να επιστρέψουμε στην ετήσια οργάνωση σπουδών με απώθησαν αρκετά γρήγορα απ'αυτούς. Η αναμφισβήτητη γραφικότητά τους δεν ήταν αρκετό στοιχείο για να κρατήσουν κάποιο κόσμο.

Πιο κοντά βρέθηκα με την Α.Σ.Κ. και σε συνελεύσεις ψήφιζα τα σχέδια απόφασής τους γιατί έβαζαν κάποια ζητήματα που συμφωνούσα, όπως να είναι ακαδημαϊκή μονάδα το μάθημα κ.α. Κυρίως όμως με τραβούσε η παρέμβαση σε κοινωνικά ζητήματα που αφορούσαν τη νεολαία όπως ήταν η σίτιση και η πάλη ενάντια στην κρατική καταστολή. Αυτό με έφερε σε επαφή με τις "συσπειρώσεις" που λειτουργούσαν πιο πολύ κεντρικά.

Αποφασιστικό ρόλο έπαιξε το "Κάραβελ". Στην κατάληψη της βιομηχανικής για την απελευθέρωση των 130 συλληφθέντων στα γραφεία της "Ρήξης", οι αριστεριστές, δηλαδή το μ-λ, το "φυλλάδιο" και η Α.Σ.Κ. μαζί με την "Προοπτική" από τις "συσπειρώσεις" έμειναν έξω από μια ιστορία που ξανάφερε το "χώρο" στη Θεσσαλονίκη σε μαζική κινητοποίηση ύστερα από αδράνεια δύο χρόνων.

Βέβαια τότε ήμουν πιο πολύ ακτιβιστής και οι πολύωρες θεωρητικές κουβέντες με κούραζαν αλλά η διαφοροποίησή μου κυρίως στεκόταν στο ότι κατά κανόνα οι θεωρητικοί αυτοί του αριστερισμού δεν συμμετείχαν στις χειρωνακτικές δουλειές.

Στη σχολή, όπου ο κόσμος που περνούσε ερχόταν γιατί κάτι τον άγγιζε από το

γνωστικό αντικείμενο, εκτός από τους συνδικαλιστές που ήταν τελικά οι μόνοι που δε πατούσαν στα μαθήματα, οι αριστεριστές αλλά και οι αναρχικοί αρνιόντουσαν συνεχώς κάθε παρέμβαση στη γνώση, κάθε προσπάθεια να δοκιμάσουμε στην πράξη κάποια πράγματα. Τελικά βολεύονταν ατομικά ο καθένας καλυμμένος πίσω από το επιχείρημα ότι αφού στον καπιταλισμό δεν αλλάζει τίποτα αν πρώτα δεν ανατραπεί, κι εμείς δεν κάνουμε τίποτα.

Ωστόσο ο κόσμος που έμπαινε στη σχολή έδειχνε ότι δεν τον άγγιζε πια η γενικόλογη συνθηματολογία γύρω απ'το αστικό πανεπιστήμιο, τον καπιταλισμό ή το κράτος και στράφηκε στην πλειοψηφία του στην ΔΑΠ σαν πιο γνήσιο εκφραστή του εκσυγχρονισμού. Κάποια άτομα, λίγα αλλά κυρίως από τα πρώτα έτη στράφηκαν στην κατεύθυνση ν'αθρωθεί ένας αυτόνομος εναλλακτικός λόγος γύρω από την γνώση και την εκπαιδευτική διαδικασία. Κάπως έτσι χωρίς να το καλοκαταλάβω γεννήθηκαν οι Αυτόνομοι Φιλοσοφικής. Από κόσμο που έφυγε από άλλες παρατάξεις, από ανένταχτους και αντιεξουσιαστές, οι αυτόνομοι αποτελούν ένα πείραμα για μια παρέμβαση με νέα χαρακτηριστικά. Μιας παρέμβασης με ανατρεπτικές προοπτικές που όμως δίνει απαντήσεις και δημιουργεί όρους ρήξης εδώ και τώρα.

Τάσος .

ΒΙΝΤΕΟΠΛΗΞΙΑ

Ευτυχώς που εφευρέθηκε το βίντεο και ήρθε και στην Ελλάδα. Καθημερινά ξεφυτρώνουν νέα μαγαζιά ενοικίασης βίντεο ταινιών σε κάθε γωνιά της Αθήνας. Τώρα πια ο καθένας μπορεί να αποφασίζει για την βραδυνή του ψυχαγωγία ερήμην ΕΡΤ, κινηματογράφου και θεάτρου. Βλέπει ό,τι θέλει, όποτε θέλει, όπου θέλει. Επιτέλους, ο τέλειος τρόπος αποφυγής της ανθρώπινης επαφής ακόμα και μέσα στην οικογένεια.

Από μια έρευνα της Ελευθεροτυπίας (15/3/86) σε Αθηναϊκές συνοικίες μαθαίνουμε ότι οι Έλληνες δείχνουν μια σταθερή και ίση προτίμηση σε υπερπαραγωγές και πορνό ανεξάρτητα από την ταξική τους προέλευση. Εκεί όπου διαφοροποιούνται οι αστικές από τις λαϊκές συνοικίες είναι ότι οι μεν προτιμούν τα ξένα έργα -"όσο πιο πολλά Όσκαρ τόσο το καλύτερο"-, οι δε "Ψάλτη και ξερό ψωμί" καθώς και καράτε, Ράμπο και πολεμικές περιπέτειες. Χαρακτηριστικό είναι ότι τα Σαββατοκύριακα κάθε οικογένεια αγοράζει 3 ταινίες, μια παιδική για το απόγευμα, μια οικογενειακή για το βράδυ και μια πορνό για αργότερα, για τους γονείς και την παρέα τους.

Αλλά ας ρίξουμε μια ματιά στην επαρχία. Το βίντεο έχει κυριολεκτικά σώσει την επαρχία από την έλλειψη πολιτιστικής ζωής. Στα τουριστικά νησιά του Αιγαίου, τα μπαρ, καφενεία και καφετέριες που το καλοκαίρι φιλοξενούν τις τουρίστριες και τα καμάκια, μετατρέπονται σε αίθουσες βίντεο με συνεχείς (αλλά εναλλασσόμενες από μαγαζί σε μαγαζί) προβολές από τις 11 το πρωί ως και τις 3 μετά τα μεσάνυκτα. Και όχι μόνο κινηματογραφικά έργα. Μίκυ-μάους, ελληνικά και ξένα βίντεο-κλιπ, συναυλίες και άλλα, απολαμβάνονται για την ευτελή τιμή ενός ποτού ή ενός καφέ. Στα νησιά αυτά προτιμούνται οι περιπέτειες, πολεμικά, Ράμπο κι ο Ψάλτης όπως και στις λαϊκές συνοικίες (μήπως αυτές είναι μικρά χωριά μέσα στην Αθήνα;) και είναι σχεδόν άγνωστες οι υπερπαραγωγές και τα Όσκαρ. Πορνό δεν δείχνονται στα μαγαζιά αλλά μόνο στα σπίτια. Και αυτό σε νησιά όπου έχουν κάτι να επιδείξουν από ζωή και κίνηση το μισό τουλάχιστον χρόνο.

Γι'αυτό και στο νομό Έβρου αμέσως μετά την υποτίμηση αγοράστηκαν τον περασμένο Οκτώβριο 12.000 συσκευές βίντεο (ένα μεγάλο ποσοστό φαντάζομαι από αξιωματικούς των ενόπλων μας δυνάμεων)*. Στην Κέρκυρα επικρατεί τέτοιο κλίμα που κοπέλα αναγκάστηκε να πάει σε ψυχίατρο γιατί δεν ήξερε αν αυτή ήταν η άρρωστη, όταν όλες οι παρέες της καθημερινά έβλεπαν τσόντες που κατέληγαν σε όργια...

***Βίντεο έχουν εμφανιστεί και στα ΚΨΜ μερικών παραμεθόριων μονάδων. Μερικές φορές ανατίθεται σε προοδευτικούς φαντάρους να διαλέξουν την καθημερινή ταινία και έτσι υπάρχουν εβδομάδες Τζακ Νίκολσον, Χίτσκοκ κλπ.**

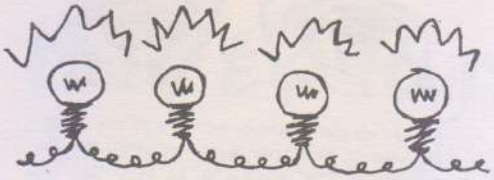

Φλίπερ έγκώμιον, ήτοι άπόπειρα παρουσιάσεως παιγνίου ψυχαγωγού, έκ φύσεως ρηξικελεύθου, προάγοντος τήν άνθρωπίνην δραστηριότητα τρόπω οὐσιαστικῷ καί τῷ συστήματι έπικινδύνῳ

ΦΛΙΠΕΡ

Αυτό το κείμενο υπήρχε μέσα στο μυαλό μου εδώ και πολύ καιρό. Αν δεν είχε κατατεθεί στο χαρτί, είναι κυρίως γιατί όταν είχα όρεξη να το γράψω μου ερχόταν και ορεξη για φλίπερ, οπότε πήγαινα κι έπαιζα. Όμως, όλα τα πράγματα έχουν την ώρα τους. Εσείς δηλαδή τι θα κάνατε αν σας ερχόταν όρεξη για φλίπερ και είχατε ξεμείνει από λεφτά; Δε θα γράφατε ένα αρθράκι γι' αυτά τα τόσο κυνηγημένα (ήδη από το μπαμπά του σημερινού πρωθυπουργού), συκοφαντημένα (από τους Κνίτες), πανέξυπνα μηχανήματα; Δεν αξίζουν λίγα λόγια τα...

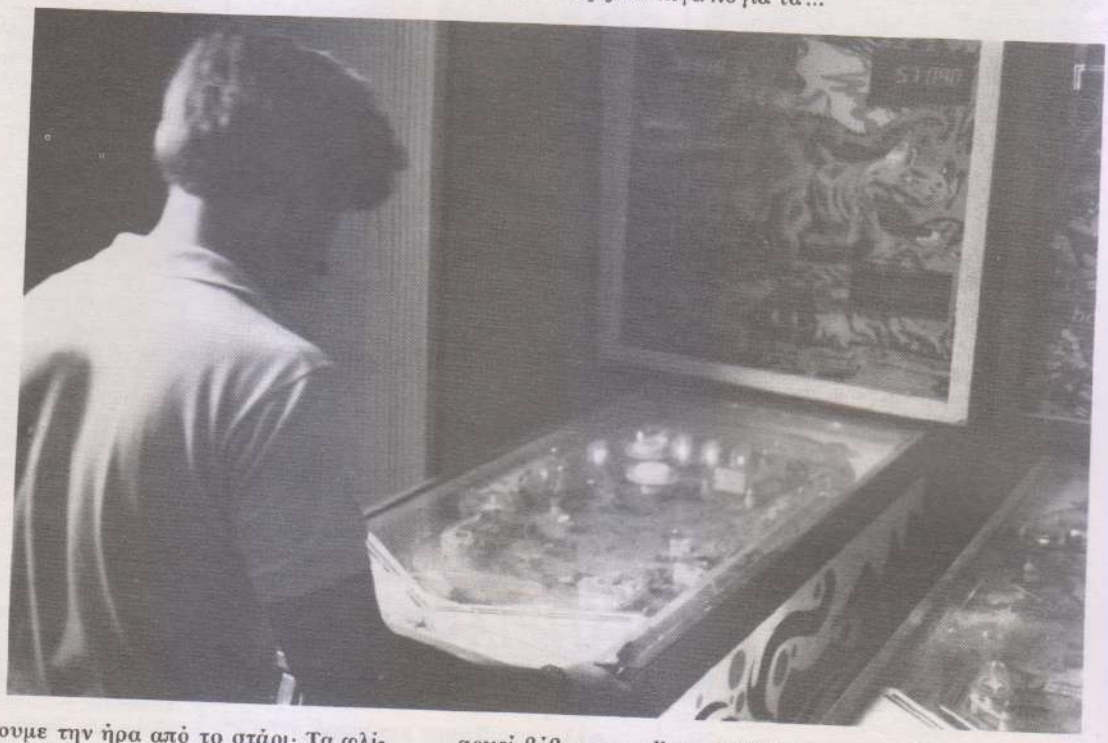

Αρχικά να ξεχωρίσουμε την ήρα από το στάρι: Τα φλίπερ δεν έχουνε καμμία σχέση με τα ηλίθια ηλεκτρονικά, εκτός από το ότι συστεγάζονται (δυστυχώς). Τα ηλεκτρονικά μετά από κάποια παιχνίδια τα μαθαίνεις· κάνεις τις ίδιες κινήσεις, παράγονται τα ίδια αποτελέσματα, εκεί το τάδε κολπάκι σου δίνει αυτό κλπ. Αν προσέξετε έμπειρους παίχτες ηλεκτρονικών θα δείτε ότι την παρτίδα τους την παίζουν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Ποικιλία μηδέν. Το παιχνίδι σταματά να είναι παιχνίδι γιατί υποχωρεί στη νομοτέλεια. Συνακόλουθα γίνεται μονότονο, ανιαρό και ξέρεις κάθε φορά μέχρι πού θα πας. Είναι οι "μοντέρνοι καιροί" στον ελεύθερο χρόνο κι αλοίμονο αν μετά τη δουλειά πας να συνεχίσεις τα ίδια στο ουφάδικο της γειτονιάς σου.

Τα φλίπερ είναι κάτι τελείως διαφορετικό. Κανένα παιχνίδι φλίπερ δεν είναι ίδιο με το επόμενο, κανένα δεν έχει σίγουρο αποτέλεσμα, κολπάκια σαν των ηλεκτρονικών εδώ δεν υπάρχουν. Εδώ υπάρχει η ικανότητα του παίχτη να κοντρολάρει τη μπίλια και το απρόοπτο.

Το φλίπερ μοιάζει με τη ζωή. Ίσως είναι που παίζεις με πραγματική μπίλια κι όλα εκεί μέσα υπάρχουν πραγματικά· ίσως είναι ότι έχει πολλά απρόοπτα. Είναι γεγονός πάντως ότι η μπίλια θα πάει εκεί που θα τη στείλει η ρακέτα, κι αν έχεις σημαδέψει σωστά θα πάει κι εκεί που θέλεις εσύ.

Κι εδώ προσεγγίζουμε το πρώτο στοιχείο που απαιτεί το φλίπερ: Τη δεξιότητα του παίχτη, έτσι ώστε να μπορεί να κρατήσει τη μπίλια στο παιχνίδι. Κι όχι μόνο αυτό, δεν αρκεί βέβαια η μπίλια να μένει στο παιχνίδι, πρέπει να είσαι σε θέση να σημαδεύεις τους κατάλληλους στόχους στο μηχάνημα, και αυτό απαιτεί κοντρόλ της μπίλιας. Να μπορείς δηλαδή να την ακινητοποιήσεις (σχ.1) σηκώνοντας τη ρακέτα και μετά να τη στείλεις εκεί που πρέπει. Να μπορείς να δίνεις πάσα από τη μια ρακέτα στην άλλη, αν ο στόχος που πρέπει να χτυπηθεί είναι στο πεδίο βολής της άλλης ρακέτας (σχ.2). Να κάνεις καραμπόλες. Αλλά δεν είναι μόνο τέτοιας λογής δεξιότητα που απαιτείται, θέλει να έχεις ετοιμότητα, ώστε μόλις πάει να φύγει η μπάλα από το πλαϊνό κανάλι να χτυπήσεις το μηχάνημα σπρώχνοντας τη μακρυά, με αβρότητα, ώστε να μην κουνήσεις το μηχάνημα περισσότερο απ' ό,τι σηκώνει και βγάλει τιλτ. Κι ακόμα να συνδυάσεις όλα τα παραπάνω για να σώσεις μια μπαλιά που πάει να χαθεί από τη μέση (σχ.3).

Ας μη νομιστεί όμως ότι το σωματικό στοιχείο είναι το μοναδικό που παίζει ρόλο, αυτό είναι ίσως αρκετό για την επιβίωση, για να κρατηθείς στο παιχνίδι, δεν είναι όμως αρκετό για την ευόδωση των προσπαθειών του παίχτη. Αν ξέρεις να σώνεις τη μπίλια και δεν ξέρεις πώς να ολοκληρώσεις τις προσπάθειές σου είναι σα να αγοράσεις την καλύτερη ανάρτηση που υπάρχει και να τη δέσεις στη σχάρα του μηχανακιού σου: δε θά' χεις ουσιαστικό αντίκρυσμα, χώρια που πιάνει και τη σχάρα. Πρέπει λοιπόν η άνεση στο κοντρόλ της μπίλιας και η ευστοχία στο σημάδι να υπηρετούν ένα σχέδιο, μια τακτική που ακολουθεί ο παίχτης. Στο φλίπερ τίποτα δεν είναι απλό. Υπάρχουν διάφοροι

τρόποι συλλογής βαθμών, κι ακόμα η δυνατότητα να πετύχεις έξτρα και σπέσιαλ μέσα από άλλες διαδικασίες του μηχανήματος κι όχι αυτές των βαθμών. Προτού προχωρήσουμε καλό θα ήταν να παρατεθεί συνοπτικά μια ορολογία ώστε να βοηθηθούν οι λιγότερο σχετικοί:

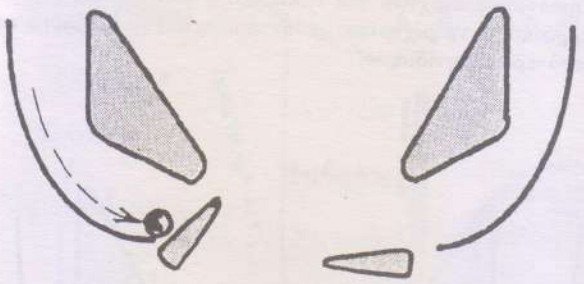

Σχήμα 1 : Ακινητοποίηση της μπίλιας

σ π έ σ ι α λ: Είναι το τζάμπα παιχνίδι που κερδίζεις άμα πληρώσεις ορισμένους όρους που θέτει το μηχάνημα. Αυτοί οι όροι είναι συνήθως περίπλοκοι, με στόχους που πρέπει να ρίξεις στη σειρά, με τρυπούλες και διάφορα τέτοια.
έ ξ τ ρ α: είναι η επιπλέον μπίλια που σου δίνει το μηχάνημα αρκεί να πληρώσεις πάλι κάποιους όρους. Γενικά η έξτρα είναι το προηγούμενο του σπέσιαλ στάδιο.
ε λ ε ύ θ ε ρ ο π α ι χ ν ί δ ι (freispiel) όρος αδόκιμος στα ελληνικά είναι το τζάμπα παιχνίδι που παίρνεις άμα περάσεις ένα όριο βαθμών το οποίο θέτει ο μαγαζάτορας και γι αυτό από μηχάνημα σε μηχάνημα ποικίλλει. Κακώς το λένε κι αυτό σπέσιαλ.
μ π ό ν ο υ ς: είναι κάποιοι βαθμοί που αποκτάς στη διάρκεια του παιχνιδιού και τους παίρνεις μετά από κάθε μπίλια που χάνεις. Με διαδικασία διάφορη απ'αυτήν που τους κερδάς μπορείς να το διπλασιάσεις, τριπλασιάσεις κλπ.
μ ο υ λ τ ι μ π ό λ δεν υπάρχει σ'όλα τα φλίπερ. Πρόκειται για την περίπτωση που παίζεις με περισσότερες από μία μπίλιες συγχρόνως. Κι εδώ πρέπει να ικανοποιήσεις τις

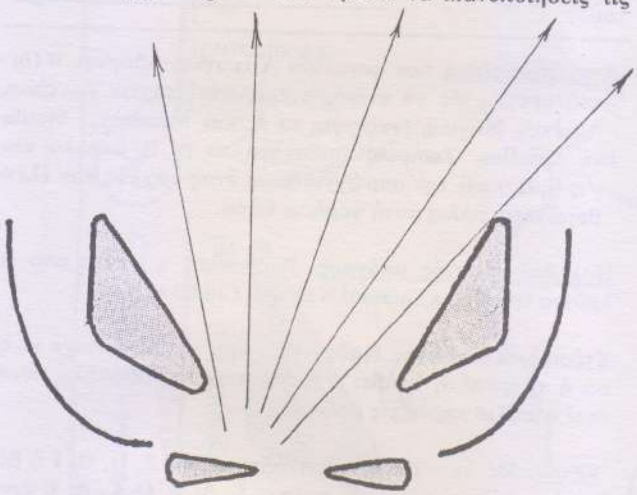

Σχήμα 2 : Πεδίο βολής

προϋποθέσεις που θέτει το μηχάνημα.

Ήδη γίνεται κατανοητό ότι η επίτευξη των σκοπών που θέτει καθένας εξαρτάται από μια αλληλουχία διαδικασιών στο παιχνίδι. Κι επειδή οι σκοποί αυτοί συνυπάρχουν, δεν μπορούν να εκπληρωθούν όλοι μαζί. Ο παίχτης επιλέγει ένα συγκεκριμένο σκοπό και μια συγκεκριμένη τακτική προσπέλασής του. Αν δηλαδή θελήσει να πάρει "ελεύθερο παιχνίδι" θα παίξει με βάση της τακτικής του τα μπόνους γιατί αυτά δίνουνε πολλούς βαθμούς. Αν αντίθετα θελήσει το σπέσιαλ θ'ακολουθήσει πορεία διαφορετική κυνηγώντας κυρίως τα εύστοχα χτυπήματα στα μέρη που πρέπει κι όχι τόσο τη συλλογή βαθμών. Εδώ βέβαια παρουσιάζονται κι άλλοι καθοριστικοί παράγοντες, δηλαδή τα πεδία δράσης των ρακετών που συνήθως περιέχουν διαφορετικής λειτουργικότητας στόχους. Κι όλα αυτά εγγυώνται σε δεύτερο στάδιο, υποκειμενικό πια, την ποικιλία του παιχνιδιού.

Το φλίπερ είναι συγχρόνως όμως και πολύ καλή άσκηση ψυχική για τον παίχτη. Τον βοηθά να αποκτήσει έλεγχο του εαυτού του, των κινήσεών του, των αντανακλαστικών του. Αυτοσυγκεντρώνεται δίνοντας όλη του την προσοχή στα τεκταινόμενα στο παιχνίδι, καθώς επεξεργάζεται την τακτική του, καθώς την αναπροσαρμόζει στα ανανεούμενα δεδομένα του παιχνιδιού.

Κι απ'όλα αυτά είναι πια φανερή μια βαθύτερη λειτουργία του φλίπερ σα σύνολο αρμονικά δεμένο, σύνολο στηριζόμενο τόσο στις κινήσεις του παίχτη όσο και στο σχέ-

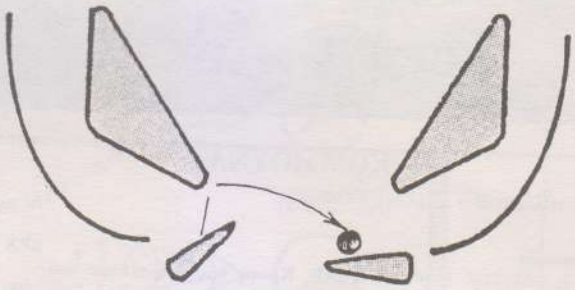

Σχήμα 3 : Πάσσα

διο που αυτός απεργάστηκε: Το φλίπερ είναι από την ίδια του τη φύση ένα επαναστατικό παιχνίδι γιατί καταργεί το διαχωρισμό ανάμεσα στη χειρωνακτική και την διανοητική εργασία. Βοηθά στο ν'αποκτήσει τέτοια συνείδηση ο παίχτης έστω κι αν δεν το μορφοποιεί μέσα στο μυαλό του, αυτό όμως είναι και το ουσιαστικό της υπόθεσης, δηλαδή πέρα από θεωρίες και αναλύσεις, ο παίχτης διαμορφώνει αυτή τη λογική, κάνει ένα παραπάνω βήμα προς τον άνθρωπο που ζητάμε, δημιουργικό, ικανό για σκέψη και για πράξη, αυτάρκη.

Αυτά όσον αφορά το φλίπερ σα λογική, σαν τρόπο λειτουργίας. Από κει και πέρα αρχίζουνε οι εταιρείες, οι ιδιοκτήτες των ουφάδικων και το πράγμα αρχίζει να χαλάει. Γιατί οι εταιρείες προσπαθώντας να πουλήσουνε βγάζουνε σε φλίπερ έκδοση ό,τι έρθει στη μόδα. Στην Αμερική βγάλανε Ράμπο και Τραβόλτα (που το Τραβόλτα είναι και πτωχό από άποψη αλληλουχιών και φαντασίας), βγάλανε Ραβεν (το θηλυκό Ράμπο), και γενικά ό,τι πρόσκαιρο κοντά στα κλασικά και πιο μόνιμα φλίπερ. Και αυτό στον παίχτη περνάει πιο εύκολα απ'ό,τι η ουσιαστική λειτουργία του μηχανήματος' δεν είναι άλλωστε η πρώτη φορά που η βιτρίνα σκιάζει την ουσία. Και κοντά σ'αυτά, οι ιδιοκτήτες θέτουν άλλους φραγμούς στην απόλαυση που δίνει το φλίπερ: Είτε βάζουνε ψηλά όρια για να κερδίσεις παιχνίδι, είτε ακριβαίνουνε τα φλίπερ, όλο και λιγότερα τώρα παίρνουν δεκάρικο, η τιμή έχει τάση να γίνει εικοσάρικο παντού. Η μεγαλύτερη πουστιά όμως είναι άλλη και την

κάνουν όλοι: Το μηχάνημα έχει τρεις υποδοχές για νομίσματα διαφορετικής αξίας όπου όσο μεγαλύτερο νόμισμα ρίξεις τόσο περισσότερα παιχνίδια βγαίνεις κερδισμένος. Π.χ. στη Γερμανία με 1 μάρκο ένα παιχνίδι, με 2 μάρκα τρία παιχνίδια και με 5 μάρκα δέκα ή οχτώ παιχνίδια. Εδώ έχουνε φράξει τις άλλες υποδοχές και μας βάζουνε να πληρώνουμε παιχνίδι και δεκάρικο ή εικοσάρικο, ενώ θα μπορούσαμε να ρίχνουμε πενηντάρικα και να παίζουμε περισσότερα παιχνίδια.

Σχήμα 4 : Σώσιμο της μπάλλας

Τι θα μπορούσαμε εμείς να κάνουμε; Σε πρώτη φάση τίποτα. Θα ήταν παράλογο να ελπίζουμε σε κάποιες μορφές οργάνωσης των παιχτών παρ'όλο που μεσοπρόθεσμα θα μπορούσε να γίνει κάτι κυρίως όσον αφορά τις τιμές των φλίπερ. Αυτό που θά'πρεπε όμως μακροπρόθεσμα να επιδιώξουμε είναι μια σύνδεση των φλίπερ με την κοινωνία δίνοντάς τους θέματα μέσα από καθημερινές καταστάσεις, και βέβαια από τους αγώνες των εργαζομένων και των λαών. Καταθέτουμε εδώ ένα τέτοιο δείγμα, ελπίζοντας πως θα συντελέσει στην κατανόηση του τι γυρεύουμε από το φλίπερ, ανυψώνοντάς το συγχρόνως στη θέση που του ταιριάζει, δίνοντάς του ένα θέμα ανάλογο με τη λογική του.

Ανενεργοποίηση των καναλιών Α (κονκισταδόρες), Β (δι-κτάτορες) : Με το κτύπημα τρίς των στόχων Τολτέκοι, Αζτέκοι, Μάγιας, Ινκας για το Α, και Mestizos, Moulatos, Criollos, Zampos, Indios για το Β. Η μπάλλα επιστρέφει γιατί την σπρώχνει πίσω ένας μοχλός που ελευθερώνεται μόλις αυτή περάσει κάτω.

Πολλαπλασιαστής μπόνους: Περνώντας η μπίλια απο τα λούκια Quechaua,Guarani,Nahuatl, Chidcha.

Στέσιαλ: Χτυπώντας διαδοχικά χώρα και αντίστοιχο κίνημα ή τούμπαλιν, ανάβει η τρύπα των 10.000.Μόλις πέσει εκεί η μπίλια κερδίζεις σπέσιαλ.

Έξτρα: Με δύο τρόπους' Ανάβοντας το Ζ, Η, Θ, Ι ή βάζοντας μπίλιες στίς τρείς τρύπες Γ, Δ, Ε. Οι Γ, Δ, Ε κρατούν τη μπίλια αφού οι στόχοι Πιθάρρο, Μπατίστα, Πινοσέτ, ΣΙΑ χτυπηθούν με αυτή τη σειρά.

Μούλτιμπολ: Έχοντας βάλει τις μπίλιες στα Γ, Δ, Ε και περνώντας τη μπίλια που είναι στο παιγνίδι απο τη σπίνα 1 ελευθερώνονται.

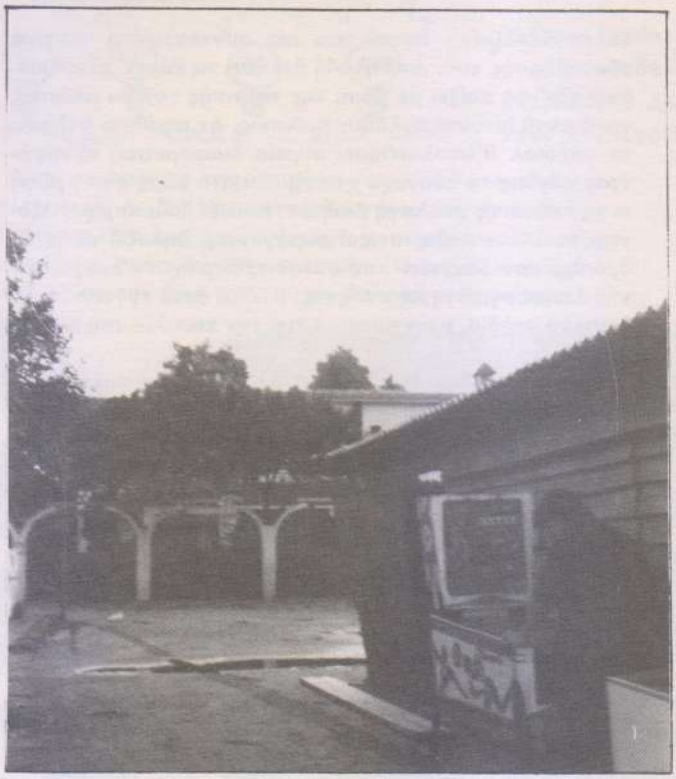

«ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Σουλίου 9 - Τηλ. 3602644

Θεωρία	ΔΡΧ
1. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Κρίση του κεφαλαίου και αυτονομία	500
2. ΠΑΝΤΣΙΕΡΙ - ΝΕΓΚΡΙ - ΤΡΟΝΤΙ: Νεοκαπιταλισμός και επαναστατικό κίνημα	400
3. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Μικρομεσαία Δημοκρατία	500
4. ΑΝΤΟΝΙΟ ΝΕΓΚΡΙ: Από τον εργάτη μάζα στον κοινωνικό εργάτη	500
5. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Πέρα από το σοσιαλισμό. Μια νέα ουτοπία	550
6. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Σύγχρονος καπιταλισμός και επαναστατικό υποκείμενο	300
7. ΜΠΕΝΖΑΜΕΝ ΚΟΡΙΑ: Ο εργάτης και το χρονόμετρο	600
8. ΑΝΤΡΕ ΓΚΟΡΖ: Οι δρόμοι του Παραδείσου	600
Α. ΝΕΓΚΡΙ - Φ. ΓΚΟΥΑΤΤΑΡΙ: Οι νέοι χώροι ελευθερίας	
9. Α. ΝΕΓΚΡΙ: Κυριαρχία και σαμποτάζ	500
Κοινωνικά κινήματα	
1. Ο Καταληψίας	350
2. Καταλήψεις σπιτιών στη Δυτική Ευρώπη	600
3. Η εξέγερση της Αγγλικής Νεολαίας (1981-1985)	300
4. SPK: Οι «ψυχασθενείς» ενάντια στο κεφάλαιο	400
5. ΚΟΝ-ΜΠΕΝΤΙΤ, ΣΑΡΤΡ, ΜΠΑΡΜΠΙ: Γερμανία, από τη RAF στους Πράσινους	400
6. ΒΙΑΛΕ ΝΤΕΛ ΚΑΡΙΑ, ΓΚΟΤΣΩ: Το '68. Η Παγκόσμια Έκρηξη	500
7. ΡΑΠΤΗΣ - ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ - ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ: Ένα εναλλακτικό, επαναστατικό κίνημα	300
Ιστορική μνήμη	
1. Δ. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ - Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Ιούλης '65. Η έκρηξη	300
2. ΧΕΛΜΟΥΤ ΓΚΡΟΥΜΠΕΡ: Επανάσταση στην Ευρώπη (1971 - 1923)	700
3. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ: Κοινωνικοί αγώνες στην Ελλάδα (1923-1927)	450
4. ΑΒΡΑΑΜ ΜΠΕΝΑΡΟΓΙΑ: Η πρώτη σταδιοδρομία του ελληνικού προλεταριάτου	700

Mestizos : από λευκό και ινδιάνο
Mulatos : από λευκό και μαύρο
Zanbos : από μαύρο και ινδιάνο
Criollos : λευκοί γεννημένοι στη Λατινική Αμερική
Indios : ιθαγενείς

Quechua : η γλώσσα των Ίνκα. Μιλιέται στο Περού, Ισημερινό, Βολιβία
Guarani : στη Βολιβία, Παραγουάη
Náhuatl : στο Μεξικό,
Chibcha : στη Νικαράγουα, Παναμά, Κολομβία

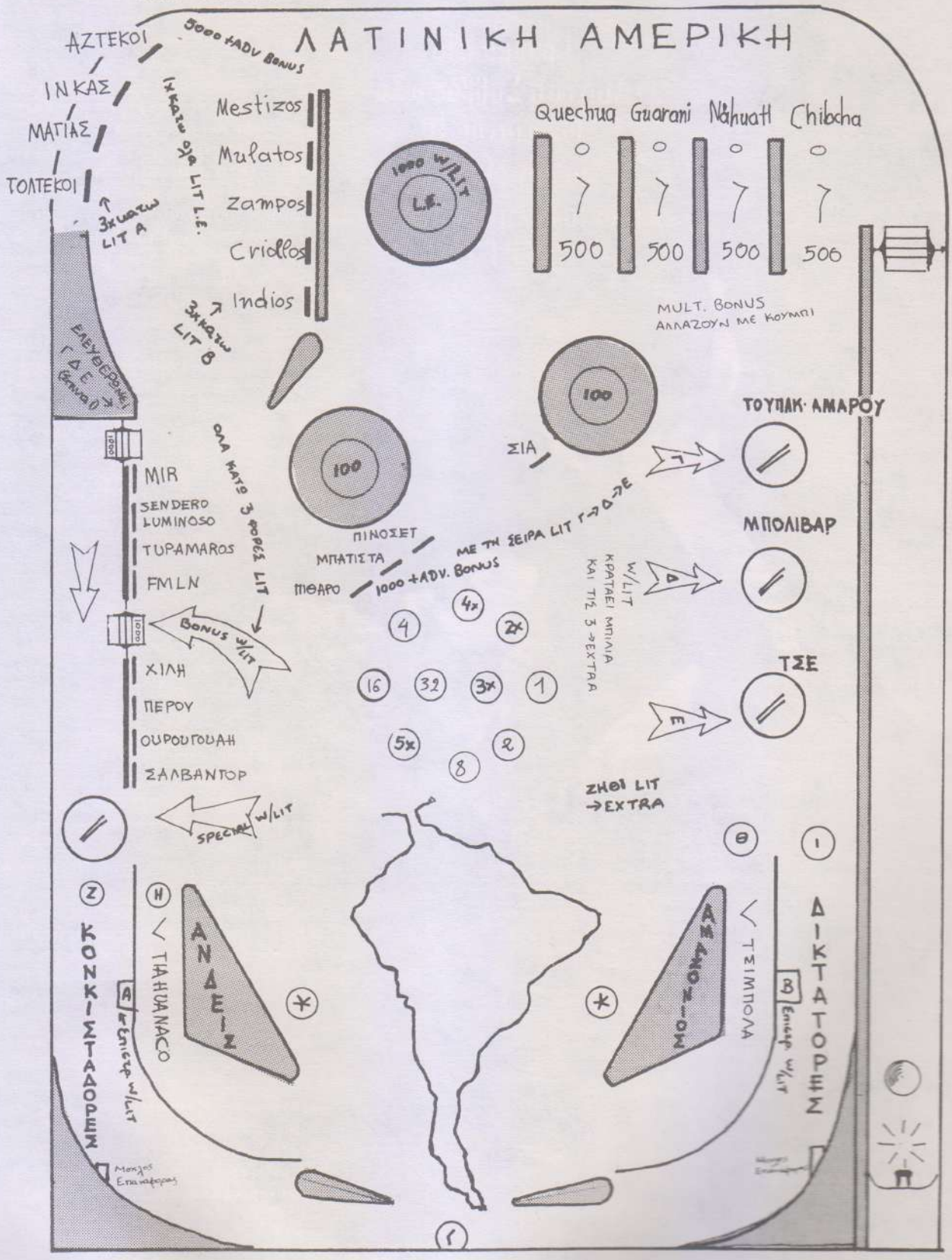

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

Γράμμα στο Διονύση Σαββόπουλο Θερειανού 10 για την εκπομπή «Ζήτω το ελληνικό τραγούδι» ΕΡΤ 1

Φαίνεται πως κάθε τρία ή τέσσερα χρόνια θα είμαστε υποχρεωμένοι να γράφουμε για τον Διονύση Σαββόπουλο. Αυτός ο άνθρωπος δεν παύει να μας απασχολεί. Και μας απασχολεί γιατί πράγματι σφραγίζει και σημαδεύει την εξέλιξη και τη φύση μιας γενιάς. Γιατί σφραγίζει την πολιτιστική ζωή του "τόπου". Πριν απο εφτά χρόνια, το 1979 στο δεύτερο τεύχος της ΡΗΞΗΣ γράφαμε το πρώτο κείμενο για την πορεία του Διονύση Σαββόπουλου. Τέσσερα χρόνια αργότερα στα 1983, αμέσως μετά τα "τραπεζάκια έξω" και μετά την ανάδυση στους αιθέρες της Καλογρέζας, εκείνο το ανεπανάληπτο καλοκαίρι της σοσιαλιστικής ευωχίας και ευδαιμονίας, γραφόταν το δεύτερο κείμενο, ένα κείμενο που επισήμαινε το γεγονός πως ο Σαββόπουλος βρισκόταν πια σε ένα αποφασιστικό σταυροδρόμι. Αυτά τα δύο κείμενα εκδόθηκαν απο τις εκδόσεις "Αιγαίον" στη Λευκωσία, το 1985. Σήμερα, μετά τρία χρόνια νοιώθουμε και πάλι την ανάγκη να γράψουμε ένα υστερόγραφο, που με λύπη μας πιστεύουμε θα είναι και το τελευταίο για το Σαββόπουλο , τουλάχιστον απο μας. Νοιώθουμε πως χρωστάμε αυτό το υστερόγραφο σε εκείνους που έχουν διαβάσει τα κείμενα και το βιβλιαράκι που προαναφέραμε. Ταυτόχρονα νοιώθουμε την ανάγκη να εκφωνήσουμε τον επιτάφιο μιας γενιάς, της γενιάς που αντιστάθηκε περισσότερο απο κάθε άλλη στην πρόσφατη ελληνική ιστορία, της γενιάς του "114", που πια "συναλλάσσεται ανοικτά με τους ανακτορικούς", για να κλείσουμε αυτό το κεφάλαιο, αυτή την ελπίδα. Η αφορμή για να γραφτεί αυτό το υστερόγραφο υπήρξε η πρώτη εκπομπή του Διονύση Σαββόπουλου με τον τίτλο "Ζήτω το ελληνικό τραγούδι" στην ΕΡΤ 1 το Σάββατο 11 Οκτώβρη.

Μια εκπομπή που ομολογούμε μας εξέπληξε, όχι τόσο απο το περιεχόμενο της, και τον προσανατολισμό της, που ήδη υποπτευόμαστε, αλλά απο το ...επίπεδο της. Ήταν μια αναπενάληπτη εκπομπή τόσο κιτσ, άθλια και νομμόφων που μας άφησε κυριολεκτικά άναυδους. Τρεις κύριοι και μια δεσποινίς μαζί με ένα παλιό τζουκ μποξ, τον "Ντένι", ένα τζουκ μποξ που μίλαγε με μια ηλίθια γλυκανάλατη φωνή, με ένα ...περιστέρι (ναι ένα περιστέρι) στα χέρια του Διονύση περιφέρονταν μέσα απο τις άχρηστες χειρονομίες ενός Σαββόπουλου, κάτω απο το επίπεδο μέτριου κονφερανσιέ, και παρουσίαζαν το "ελληνικό τραγούδι" εξασκώντας βέβαια και την κατάλληλη λογοκρισία. Είδαμε τους ξενέρωτους Φατμέδες και τον ανώδυνο Γιοκαρίνη, την Λίτσα Διαμάντη, την Πίτσα Παπαδοπούλου. Έναν απερίγραπτο Μπιθικώτση, αλλά κανένα απο τα πάνκικα συγκροτήματα,ενώ ο Πανούσης κόπηκε. Τον έκοψε ο Σαββόπουλος διότι το βίντεο που έστειλε για να συνοδεψει το τραγούδι του έδειχνε μια δασκάλα να σκοτώνεται απο το μαθητή της, και ο Σαββόπουλος σαν πατέρας και ευυπόληπτος πολίτης δεν μπορούσε να ανεχτεί να περνάει η κρατική μας τηλεόραση ένα "τέτοιο μήνυμα στα παιδιά μας". Η δικαιολογία που πρόβαλε για την λογοκρισία που επέβαλε στον Πανούση ξεπερνάει και το γεγονός αυτής καθαυτής της λογοκρισίας! Μας είπε λοιπόν σαν κρατικός λογοκριτής : ο μεν Πανούσης μπορεί να μας στέλνει βίντεο-κλιπ τέτοιου αντεθνικού περιεχομένου, όμως έχει "ταλέντο". "Για φανταστείτε τί θα γινόταν αν επειδή θα δείχναμε αυτό το βίντεο-κλιπ άρχιζαν όλοι οι ατάλαντοι νεαροί να μας στέλνουν τα δικά τους!" Γι' αυτό λοιπόν, για το φόβο των ατάλαντων ζηλωτών του Πανούση,exit ο ...ταλαντούχος Πανούσης!

Και τέλος καλή η τέχνη αλλά ας μην ξεχνάμε και τον ...Καίσαρα και τα οφειλόμενα σ' αυτόν. Η παρουσίαση των τραγουδιών ανοίγει με την εθνική τραγουδίστρια και υπουργό Μελίνα Μερκούρη να άδει κάτω απο τα βλέματα του Φούντα πριν απο αρκετές δεκαετίες. Αφού έγινε αυτή η οφειλόμενη "πάσα" προς την εξουσία, ο Διονύσης ανέλαβε να στηλιτεύσει τους νεαρούς που έκαναν τα τελευταία "επεισόδια" στο Λυκαβηττό, χωρίς βέβαια να αναφερθεί έστω "για τα μάτια" στη αστυνομική κτηνωδία.

Αυτό ήταν το "προφίλ" της εκπομπής για να μην αναφερθούμε στις ατέλειωτες ασημαντότητες που ξεφούρνιζαν ο Σαββόπουλος και οι συνεργάτες του.

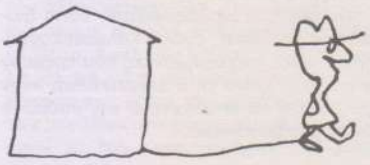

Η Επιτυχία

Το 1983 γράφαμε :"Και φτάνουμε σε ένα σημαντικό σημείο. Το 1979 ο Σαββόπουλος έγραφε: "του θεού η χάρη μας φυλάει από τα σουξέ". Το 1983 έκανε σουξέ αυτό το ίδιο τραγούδι!"

Πού βρίσκεται το ζήτημα; Όχι βέβαια στο ότι πλατειές μάζες του κόσμου δέχονται κάποια τραγούδια, μια άλλη φωνή. Εδώ είναι το θετικό. Δεν έχουμε μια κομπλεξική και μειοψηφική λογική, του τύπου ο Σαββόπουλος έγινε πλειοψηφικός - εμείς μείναμε μειοψηφικοί - άρα... Όχι τέτοιες λογικές είναι ηλίθιες. Το πρόβλημα βρίσκεται αλλού : τί ακριβώς εκφράζει αυτή η νέα πλειοψηφική πραγματικότητα, το ότι δηλαδή τα "Τραπεζάκια έξω" έγιναν σουξέ εκείνου του καλοκαιριού : νομίζουμε κάτι διπλό. Από τη μια την κρίση των γλοιωδών κατασκευασμάτων των διάφορων Μαρκόπουλων, συνολικά πολιτιστικά, την κρίση του μοντέλου του Κνίτη και του Πασόκα, παρ' όλη την πολιτική κυριαρχία τους. Και κάτι τέτοιο δεν μπορεί να δυσαρεστήσει οποιονδήποτε, παρά μόνο όσους κοιτάζουν τον αφαλό τους. Πολύ μας αρέσει που ο Σαββόπουλος ακούγεται πια από εκατοντάδες χιλιάδες κόσμο, γιατί αυτό δείχνει μια ανάπτυξη νέων ευαισθησιών και προσανατολισμών που αναπόφευκτα θα εκφραστούν σε όλα τα πεδία.

Εκεί λοιπόν δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Υπάρχει όμως μια άλλη όψη του νομίσματος. Ο Σαββόπουλος μεταβάλλεται σε μεγάλο βαθμό σε κλασσική βεντέτα και αποκτάει μια σχέση με τον κόσμο τέτοιου χαρακτήρα - δρα από τα πάνω πέρα και έξω από τον κόσμο - δρα μέσα από το πιο αστικό περιοδικό της χώρας, τον "Ταχυδρόμο", σκαρφαλώνει σε αερόστατα και κουβαλάει την Σοφία Σακοράφα, την "πρώτη αθλήτρια", να χαιρετήσει "τον πρώτο μουσικό". Κάπου εδώ λοιπόν δεν πρόκειται απλά για την διάδοση ενός νέου τραγουδιού, για το προχώρημα μιας νέας ιδεολογικής και καλλιτεχνικής ταυτότητας, αλλά για το σταρ σύστεμ. Το ζήτημα με το σταρ σύστεμ δεν είναι,επαναλαμβάνουμε, η πλατειά διάδοση αλλά το ότι,μια και τα μέσα καθορίζουν το στόχο,αποξενώνοντας τον δημιουργό-τραγουδοποιό από τον κόσμο - μεταβάλλοντάς τον σε συνθέτη "όπως κι άλλοι συνάδελφοι", φτιαχνουν μια σχέση που ουδετεροποιεί το περιεχόμενο του τραγουδιού - το μεταβάλλει σε μόδα και άρα αμβλύνει την οποιαδήποτε οξύτητα του περιεχομένου -μουσικού ή στιχουργικού. Αυτή είναι η "παγίδα" του συστήματος. Κάνει την αμφισβήτηση μόδα και έτσι την αποδυναμώνει, την μεταβάλλει σε "στυλ". Στυλ Σαββόπουλου, στυλ πανκ, κλπ.

Μα θα πει κανείς, η πλειοψηφική λογική αυτά έχει. Όχι λοιπόν. Υπάρχουν πολλές μέθοδοι να γίνει κανείς πλειοψηφία. Ο ένας που ακολούθησε μέχρι πρόσφατα ο Σαββόπουλος ήταν να προχωράει μέσα από την ίδια τη διεύρυνση του υποκειμένου στο οποίο αναφέρεται, και αυτό ισχύει παντού, ακόμη περισσότερο στην πολιτική. Στο βαθμό που το υποκείμενο στο οποίο αναφέρεται γίνεται πλειοψηφικό στην κοινωνία προχωράς μαζί του. Διαφορετικά αποκόβεσαι απ' αυτό, μεταβάλλεσαι σε "διανοούμενο" δηλαδή σε κάποιον του οποίου η οποιαδήποτε λειτουργία συντελείται σε άλλα επίπεδα από εκείνα του "υποκειμένου" με αποτέλεσμα να περνάει ο οποιοσδήποτε διανοούμενος στην "άρχουσα τάξη" άσχετα με τις απόψεις του.

Όταν λοιπόν Διονύση "οι μειοψηφίες τάγματα ξυπόλητα σκαρφαλώνουν μέσα σε σκοτάδια απόλυτα", και νομίζουμε ότι αυτό εξακολουθεί να συμβαίνει σ' αυτή τη χώρα, η απόπειρα να γίνεις πλειοψηφικός "μπαμ και κάτω" απλούστατα σε μεταβάλει σε σταρ, και τα τραγούδια σε όλο και πιο ξέχωρα απ' αυτά που θέλεις να εκφράσεις".

Αυτά λοιπόν το 1983. Όμως τα πράγματα εξελίχτηκαν. Ο Σαββόπουλος έπαψε πια να παρουσιάζει κάτι καινούργιο σαν μουσική και οι παρεμβάσεις του πια είναι κυρίως επιχειρηματικού-κοσμικού περιεχομένου. Είναι παρεμβάσεις κάποιου που κι-

νείται από τα πάνω και διεκδικεί την "επιτυχία". Η "επιτυχία" είναι το φάσμα που στοιχειώνει όλους τους μεσόκοπους πρώην ριζοσπάστες στην Αμερική ή τη Γαλλία π.χ. Και γιατί όχι και στην Ελλάδα; Είδαμε τον Τζέρρυ Ρούμπιν, τον άνθρωπο με τα φυσεκλίκια και το τουφέκι στην Αμερική του 1968, να δηλώνει σήμερα ότι η αριστερά είναι αποτυχημένη και γι' αυτό ο ίδιος διαλέγει την επιτυχημένη δεξιά και το επιτυχημένο δολλάριο. Τα ίδια θα ακούσουμε απο πρώην ηγέτες του "68" που έχουν γίνει υπουργοί, σύμβουλοι υπουργών και κομμάτων, επιχειρηματίες κλπ. Η επιτυχία είναι η απόδειξη της αλήθειας μιας θεωρίας και έτσι αυτοί επιλέγουν την επιτυχία,αντί την "μιζέρια" της αριστεράς, της αμφισβήτησης.

Έτσι και ο Σαββόπουλος βάζοντας σαν προμετωπίδα την αναζήτηση επιτυχίας,"βάζει ωράριο εργασίας", όπως έλεγε στα τελευταία του τραγούδια και διακηρύττει στις συνεντεύξεις του (γιατί ως επιτυχημένος Έλληνας συνθέτης δίνει περισσότερες συνεντεύξεις πλέον και γράφει όλο και λιγότερα τραγούδια) πως δεν έχει σημασία τι δουλειά κάνεις, σημασία έχει να δουλεύεις! Βέβαια ο Σαββόπουλος όταν τα έλεγε αυτά ήταν διευθυντής εταιρείας δίσκων και βέβαια "δούλευε" και αυτός, όπως ο τελευταίος Πακιστανός εργάτης των ναυπηγείων. Σημασία έχει να δουλεύεις! Παράδοξα δεν του περνούσε από το μυαλό ότι πίσω απ' αυτή τη θεωρία της "δημιουργικότητας",κρύβεται μια κοινωνία όπου η έλλειψη δημιουργικότητας των πολλών, και η αδυναμία δημιουργικότητας στη δουλειά τους, επιτρέπει τα προνόμια που συνοδεύουν τη δημιουργικότητα των "επιτυχημένων"!

Δεν ισχυριζόμαστε πως όσο συνεχίζουμε να ζούμε σε κοινωνίες ανισότητας θα πρέπει να αρνούμαστε κάθε δημιουργικότητα στη ζωή μας και το έργο μας, ακριβώς γιατί η πλειοψηφία των εργαζομένων ζει σε τόσο αλλοτριωτικές συνθήκες, ώστε να μην έχει την "πολυτέλεια" της δημιουργικότητας.

Αντίθετα πιστεύουμε ότι εκείνοι οι άνθρωποι που έχουν αυτή την δημιουργική δυνατότητα, θα πρέπει να την εξασκούν εδώ και σήμερα, να παλεύουν για να γίνει γνωστό το έργο τους, μόνο που ταυτόχρονα και μέσα από τη δημιουργικότητά τους και το έργο τους όχι μόνο πρέπει να αναγνωρίζουν τον χωρισμό και τη διαίρεση των ανθρώπων, αλλά να δημιουργούν τις συνθήκες ώστε η πλειοψηφία των ανθρώ-

... Σ' ευχαριστώ ω εταιρία εν αφθονία μου παρέχεις στέγη τροφή και προστασία...

πων να αποκτήσει τις δυνατότητες της δημιουργικότητας. Διαφορετικά μοιάζουν με τους επιτυχημένους αστούς, τους "αυτοδημιούργητους" που διεκδικούν πως με τη δουλειά τους έφτασαν εκεί που έφτασαν" και οι υπόλοιποι δεν έχουν παρά να δουλέψουν για να "φτάσουν" και αυτοί!

Δεν έχουμε λοιπόν την άποψη πως θα πρέπει να ταυτιζόμαστε στην προσωπική μας ζωή με τους "losers" , πως θα πρέπει να διεκδικούμε τη μιζέρια μας και να παραμένουμε συνειδητά έξω από κάθε δημιουργική απόπειρα, γιατί έτσι δήθεν ταυτιζόμαστε με τους υπόλοιπους προλετάριους. Ξέρουμε πια, και αρκετοί το έχουμε δοκιμάσει στο πετσί μας, πως μια τέτοια λογική είναι λάθος και σε κοινωνίες όπου η άμεση προοπτική μιας πολιτικής ανατροπής δεν ναι ορατή, αυτοπεριορίζει τους ανθρώπους της αριστεράς, τους επαναστάτες, τους αγωνιστές σε μια απλή αρνητική θέση που δεν επιτρέπει καμμιά αυτοπραγμάτωση και δημιουργικότητα. Αυτή η λογική μας οδηγεί στον ακρωτηριασμό κάθε δημιουργικότητας. Για παράδειγμα φτάσαμε να λέμε:"οι καταπιεσμένοι δεν έχουν λόγο σ' αυτή την κοινωνία εκτός από την άμεση εξέγερση τους, από την ανατροπή. Επομένως ακόμη και αυτοί που έχουν λόγο πρέπει να τον αυτοπεριορίζουν, να τον εξαλείφουν,μιας και η "μάζα" δεν έχει". Αυτή σε μεγάλο βαθμό ήταν και είναι η λογική και ακόμη περισσότερο η πρακτική πολλών ριζοσπαστών και ομάδων της αριστεράς. Ξέρουμε πως οδηγεί είτε στην απομάκρυνση των πιο δημιουργικών ανθρώπων από το χώρο της αμφισβήτησης, που από μια ηλικία και μετά "παίρνουν δρόμο" και ακολουθούν κατευθύνσεις προσωπικής εξέλιξης, είτε στην καταστροφή τους και τη μεταβολή τους σε ανθρώπους χωρίς λόγο και έκφραση.

Πάνω σ' αυτή την πραγματικότητα, πάνω στη δυσκολία να έχει κανείς λόγο και δυνατότητα δημιουργικότητας "όταν βρίσκεται από κάτω" στηρίζεται και το εγχείρημα και η δικαιολόγηση όλων εκεινων που περνάνε στους "από πάνω". Τί θέλετε λοιπόν να μείνουμε με τη μιζέρια σας, όσο "καθαρή " κι αν είναι δεν παύει να είναι μιζέρια. Μια και η κοινωνία μας είναι τέτοια που είναι, μια κοινωνία που συνδέει την επιτυχία με το χρήμα και τις θέσεις διεύθυνσης, θα ακολουθήσουμε αυτό το δρόμο κι ας αφήσουμε την γκρίνια και τους κλαυθμούς σας!".

Πόσες χιλιάδες γύρω μας -κυριολεκτικά χιλιάδες - δεν πήραν αυτό το δρόμο αφήνοντας μας "πτωχούς μεν αλλά τίμιους".

Τολμούμε όμως να αντιπαραθέσουμε σ' αυτούς τους επιτυχημένους ένα διαφορετικό μοντέλο, όχι των φτωχομπινέδων και των μίζερων που έχουν συνηθίσει. Εμείς, όσο λίγοι και να είμαστε, περιφρονούμε την επιτυχία τους, την "φτύνουμε", και είμαστε διατεθειμένοι να την τινάξουμε στον αέρα όχι από τη θέση του "αποτυχημένου", του φουκαρά, του περιθώριου, αλλά από μια θέση "προλεταριακής περηφάνιας" θα λέγαμε παλιά, και προσωπικής περηφάνιας. Τονίζουμε λοιπόν σ' αυτούς τους "επιτυχημένους", ιδιαίτερα της ελληνικής κοινωνίας. Την επιτυχία σας την γράφουμε εκεί που ξέρετε. Γιατί είναι επιτυχία φτωχομπινέδικη και μικρονοϊκή, γιατί το κότερο του επιτυχημένου Θεοδωράκη και όλων των άλλων έχει χτιστεί με την αναφορά τους στους "από κάτω", έχει γίνει όταν δεν ήταν επιτυχημένοι με την τυπική αστική έννοια. Ο Σαββόπουλος έγραφε τα τραγούδια που τον έκαναν "επιτυχημένο" όταν έτρωγε στα φοιτητικά εστιατόρια στο Παρίσι στο διπλανό κάθισμα από μας, όταν ζούσε δίπλα στα παιδια με τα μαλλιά και με τα μαύρα ρούχα, οι επιτυχημένοι τους οποίους παρουσίασε στην εκπομπή του, οι Μπιθικώτσηδες και λοιπές Λίτσες Διαμάντη έχουν τις Ρολς Ρόυς τους τραγουδώντας τους καϋμούς των "κορόιδων", των "αποτυχημένων", των "χαμένων" της αγάπης και της ζωής. Αυτό για το οποίο ενάγουμε τον Σαββόπουλο και τους άλλους "επιτυχημένους" όλου του ελληνικού "hit", είναι πως η επιτυχία τους είναι φτωχομπινέδικη και αισχροκερδής. Είναι αισχροκερδής γιατί σήμερα κεφαλαιοποιούν, μεταβάλλουν σε εμπόρευμα δυο πράγματα που ... δεν τους ανήκουν. Ο Σαββόπουλος κεφαλαιοποιεί από τη μια την παλιά του αμφισβήτηση, κεφαλαιοποιεί ένα κίνημα το οποίο έκφρασε σε ένα βαθμό, και από την άλλη κεφαλαιοποιεί τα νιάτα του; Γιατί σαν την συντριπτική πλειοψηφία των ελλήνων διανοούμενων, από μια ηλικία και μετά ζει δρέποντας τους καρπούς των νεανικών του επιτευγμάτων και κατακτήσεων. Δέστε τους έλληνες προοδευτικούς διανοούμενους. Στα νιάτα τους γράφουν κάποια κείμενα και βιβλία για την εργατική τάξη, το λαό, την κοινωνία, από "προοδευτική" σκοπιά. Παίρνουν κάποια ντοκτορά και μετά έρχονται στην Ελλάδα για να δρέψουν τους καρπούς των κόπων τους. Διορίζονται σε αναρίθμητες θέσεις ταυτόχρονα, σύμβουλοι, διευθυντές, καθηγητές, δημοσιογράφοι και ζουν την υπόλοιπη ζωή τους από τους "τόκους" των νεανικών τους "κόπων" και αμφισβήτησης. Εξαργυρώνουν τη νιότη τους οι άνθρωποι στο χρηματιστήριο αξιών της σοσιαλ-καπιταλιστικής μας μεταπολίτευσης. Και αποδείχτηκε ότι η νεανική φιλολαϊκή αμφισβήτηση υπήρξε μια από τις καλύτερες επενδύσεις στη μεταπολιτευτική περίοδο. Νιόνιο, ντροπής πράγματα, να εκμεταλλεύεται κανείς τα ίδια του τα νιάτα, να τρώει τις ίδιες του τις σάρκες!

Η αμφισημία που διαπιστώναμε στο Σαββόπουλο μερικά χρόνια πριν λύθηκε. Το αληθινό πρόβλημα της πραγματοποίησης θετικού και δημιουργικού έργου το έλυσε με την ένταξη στον κόσμο τους. Εμείς ακολουθήσαμε και σκοπεύουμε να συνεχίσουμε το δρόμο μας από την αντίστροφη πλευρά. Από την πλευρά της έμπρακτης αμφισβήτησης και οικοδόμησης εναλλακτικών προτύπων ζωής και κοινωνικότητας.

Αυτή η παρέκβαση πάνω στην επιτυχία και την αντιπαράθεση δυο οπτικών γι' αυτή είναι νομίζουμε ουσιαστική γιατί αναφέρεται - περιγράφει όλη την μεταπολιτευτική πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα όπου ότι αμφισβητούσε το παλιό καθεστώς μεταβλήθηκε εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις σε καθεστώς, σε ακαδημαϊκή ουθεντία, σε άρχουσα τάξη. Όχι βέβαια η εργατική τάξη και οι προλετάριοι, αλλά οι "εκπρόσωποί" τους, της πολιτικής και της διανόησης. Ο Σαββόπουλος ήταν η ακραία μορφή αυτού του κόσμου, ακριβώς γιατί για πολλά χρόνια κριτίκαρε αυτή την ίδια την ένταξη και το μεταπολιτευτικό κιτς. Και όμως και αυτός "ο εχθρός του βασιλείου" συμβιβάστηκε. Αθάνατη μεταπολίτευση, αθάνατη μικρομεσαία Ελλάδα, δεν άφησες τίποτε στο διάβα σου, ισοπέδωσες τα πάντα! Σήμερα μοιάζει σαν να ξαναρχίζουμε απο την αρχή, η μεταπολίτευση και η διανόησή της τέλειωσε, έγιναν καλοστεκούμενοι μεσόκοποι επιχειρηματίες, που τρέχουν να χειροκροτήσουν τη Βουγιουκλάκη στην Επίδαυρο και να υποδεχτούν την υπουργό σε διάφορες δεξιώσεις.

Η «Ελληνικότητα»

Το δεύτερο σημείο της ιδεολογικής αναφοράς του Σαββόπουλου είναι η ελληνικότητα. Ο Σαββόπουλος έγινε ελληνολάτρης και ελληνοπρεπής. Διατήρηση της γλώσσας, του πολυτονικού και των καταλήξεων -ν στο τέλος των αιτιατικών, επιστροφή στην ορθοδοξία και όλα αυτά - και άλλα πολλά- για να επισημανθεί και να επιβιώσει η ελληνική ιδιαιτερότητα. Γι' αυτό λοιπόν "ζήτω το ελληνικό τραγούδι", μια εκπομπή όπου το κέντρο βάρους δεν βρισκόταν στο "τραγούδι", αλλά στο "ελληνικό". Ζήτω λοιπόν όχι γιατί είναι τραγούδι που αξίζει τον κόπο να ζητωκραγαύζεις γι' αυτό, αλλά γιατί είναι ελληνικό. Πράγματι τα τραγούδια, τα ελληνικά τραγούδια που σήμερα κυριαρχούν δεν είναι κάτι που αξίζει κανείς να χειροκροτεί. Ακόμα περισσότερο τα τραγούδια που παρουσίασε στην εκπομπή του ο Σαββόπουλος. Όμως μιας και είναι ελληνικά !....Πίσω από την ελληνικότητα μπορεί να περάσει οτιδήποτε, από πολιτιστικά υποπροϊόντα μέχρι την αντιδραστική εκδοχή της ορθοδοξίας του Ράμφου.

Εγγίζουμε πάλι ένα πραγματικό πρόβλημα. Σ' έναν κόσμο με δυό μεγάλα πληθυσμικά και πολιτιστικά κέντρα, την κυρίαρχη Δύση και την βαθειά και ανεξάντλητη Ανατολή η Ελλάδα στέκει μετέωρη, φοβερά ενδιάμεση, ένα σύνορο. Ένα σύνορο, που στην ιστορική πορεία του ταλαντεύτηκε πότε προς την μια και πότε προς την άλλη κατεύθυνση. Μόνο σε μια εποχή, στην αρχαία Ελλάδα, είχε εκείνο το πληθυσμιακό, οικονόμικό και πολιτιστικό βάρος ώστε το "σύνορο" να μεταβληθεί σ' έναν αυτόνομο - τρίτο κόσμο - τον ελληνικό κόσμο, μέσα από την επέκτασή του τόσο προς τα δυτικά όσο και προς τα ανατολικά. Γι' αυτό εκείνη την εποχή ο ελληνικός κόσμος δεν είναι σύνορο αλλά αυτόνομη οντότητα. Στο εξής κύλησε πολύ νερό στ' αυλάκι, αρχίζοντας από την ανάδυση και επέκταση της Δύσης αρχικά. Με τη ρωμαϊκή επέκταση και κατάκτηση ο ελληνικός κόσμος συρρικνώνεται. Η αραβική και ισλαμική επανάσταση έρχεται να απαντήσει από την Ανατολή μερικούς αιώνες αργότερα. Ο ελληνικός κόσμος συρρικνώνεται και από τις δύο πλευρές αδιάκοπα, μέχρι να φτάσει σήμερα στα ιστορικά όρια της αρχαίας του κοιτίδας, της ελληνικής χερσονήσου. Είμαστε έτσι ένα ιστορικό υπόλειμμα ενός κάποτε μεγάλου πολιτισμού, μια "μνήμη του παρελθόντος", και ταυτόχρονα ζωντανοί άνθρωποι που ζούμε και αναπνέουμε σήμερα, "εδώ και τώρα".

... οι παλιοί μας φίλοι
μην το πεις
για πάντα φύγαν...

Πια τα όρια και τα μεγέθη μας είναι αμετακλητα δοσμένα. Είμαστε τελεσίδικα ένα λεπτό σύνορο ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση, που βέβαια δεν μπορεί να συγκρατήσει τα κύματα που ρέουν από τη μια και την άλλη κατεύθυνση. Παράλληλα είμαστε ένα ακόμη σύνορο, ανάμεσα στο Βορρά και το Νότο. Αυτή μας η θέση μας έχει μεταβάλει όλους τους τελευταίους αιώνες σε ένα άθυρμα στα χέρια των μεγάλων δυνάμεων, των μεγάλων ιστορικών ρευμάτων και κινήσεων, σε ένα κλωτσοσκούφι της ιστορίας. Αυτή η μοίρα της ψωροκώσταινας, αυτή η μοίρα του αιώνιου "παίγνιου" των "μεγάλων" είναι βαθειά ριζωμένη στο υποσυνείδητο του νεο-έλληνα. Αυτή η θέση της εξάρτησης είναι που δημιουργούσε στην Ελλάδα πάντα δύο κυρίαρχα και μεγάλα κόμματα, το Ανατολικό και το Δυτικό κόμμα. Όλη η σύγχρονη ιστορία και παράδοσή μας είναι μια ταλάντευση ανάμεσα στις δύο αυτές κατευθύνσεις. Απέναντι στην κυριαρχία της Δύσης, όλες τις τελευταίες δεκαετίες, η τάση της ταύτισης με την Ανατολή εμφανιζόταν σαν μια αντίσταση πολιτική, πολιτιστική, εθνική. Ανατολή σήμαινε άλλοτε η "πολιτική" Ανατολή, η Ρωσία και η Σοβιετική Ένωση, ή πολιτιστικά η ανατολική παράδοση, ή ακόμα και η ανατολική χριστιανική παράδοση.

Σήμερα όμως βρισκόμαστε σε μια νέα και ιδιοτυπη στιγμή. Απο την μια πλευρά η Ελλάδα έχει ενσωματωθεί σε ένα βαθμό πολιτικά και οικονομικά με τη Δύση και από την άλλη αντιμετωπίζει την απειλή μιας σύγκρουσης με μια "Ανατολή" που διαπερνιέται και πάλι από ισχυρά ρεύματα επεκτατισμού, θρησκευτικού παροξυσμού κλπ. Η ισλαμική Ανατολή "ξυπνάει" και αυτό το ξύπνημα είναι επικίνδυνο για την Ελλάδα, που βρίσκεται στα σύνορα. Μπροστά σ'αυτή την πραγματικότητα υπάρχουν τρεις τάσεις, πολιτικο-πολιτιστικές. που διαπερνούν τις τάξεις και τα στρώματα. Η μία που εκφράζει η Δεξιά αλλά και κάποια Αριστερά, πχ το Εσωτερικό, είναι μια τάση άκριτης και πλήρους ταύτισης με την Δύση, η αντιμετώπιση της Ελλάδας σαν Δύση, χωρίς κανένα πολιτικό και πολιτιστικό ρόλο. Η δεύτερη ήταν και είναι,μια τάση αντίστροφης άκριτης αναφοράς στην Ανατολή, ιδιαίτερα στο πολιτιστικό επίπεδο, αλλά βέβαια και στο πολιτικό με τον θαυμασμό για τον ανατολικό -δήθεν προλεταριακό- ολοκληρωτισμό. Εκείνη η παράδοση που ο Μοσκώφ τείνει να συνδέσει με την ορθοδοξία, την εξαφάνιση του ατόμου μέσα στο "συλλογικό", την άρνηση της δυτικής ατομικότητας, δηλαδή την πολιτιστική αποδοχή του ανατολικού ολοκληρωτισμού. Έκφραση της ίδιας αντιμετώπισης ήταν η πρόσφατη εξύψωση της ανατολικής μουσικής σε αντιπαράθεση με το "δυτικό" ροκ, όπως και η άρνηση της τουρκικής επιθετικότητας από ένα κομμάτι της άκρας αριστεράς,πάνω στη βάση "οι λαοί είναι αδέλφια" κλπ.

Τέλος, υπήρχε και υπάρχει η αναφορά στην ελληνικότητα, σαν ιδιαιτερότητα, στο ανάδελφο έθνος που έλεγε και ο πρόεδρος. Πρόκειται για ένα ρεύμα που αναπτύχθηκε ακόμα και σε πολιτικό επίπεδο μετά την μεταπολίτευση και έτεινε να γίνει κυρίαρχο μέσα απο το Πασοκ της πρώτης περιόδου που στήριζε ακριβώς την πολυδιάστατη πολιτική του στην διαπίστωση της ελληνικής ιδιαιτερότητας. Ένα ρεύμα που εγκαινιάζεται πολιτιστικά - στο τραγούδι με τον Χατζιδάκη και τον Θεοδωράκη που επιχειρούν μια ιδιότυπη ελληνική σύνθεση ανάμεσα σε δυτική και ανατολική παράδοση, με κέντρο τα ελληνικά λαϊκά στοιχεία. Στη συνέχεια ο Σαββόπουλος αλλά και πολιτιστικά υποπροϊόντα τύπου Μαρκόπουλου αποτέλεσαν τις κυρίαρχες μορφές αυτού του ρεύματος. Επρόκειτο για μια πολιτιστική αναγέννηση που ερχόταν να σπάσει τη διαίρεση ανάμεσα σε δύο παραδόσεις σχεδόν ριζικά αποκομμένες η μία από την την "λόγια", δυτικότροπη παράδοση του ελαφρού ελληνικού τραγουδιού, που ήταν καθαρή μεταφορά απο τη Δύση και τα Επτάνησα και απο την άλλη την παράδοση του δημοτικού και του ρεμπέτικου που έκφραζαν τα λαικά στρώματα της πόλης και του χωριού. Το συγ-κριτικό εγχείρημα των μουσικών που προαναφέραμε, που αποδίδεται πολιτικά με τον αντιστοιχο συγκριτισμό του Πασόκ,αποτελεί μια απόπειρα "εθνικής ολοκλήρωσης" και θεμελίωσης μιας άποψης για την ελληνική ιδιαιτερότητα. Όμως μέσα στο χώρο αυτού του τρίτου ρεύματος, που πρόσφερε τις πιο αξιόλογες πολιτικές και πολιτιστικές κατακτήσεις των τελευταίων χρόνων υπάρχουν δύο κατευθύνσεις έντονα ανταγωνιστικές. Υπάρχει μια οπτική μια σκοπιά, του Χατζιδάκη, κάποτε του Θεοδωράκη ή και του Σαββόπουλου που δεν έβλεπαν ανταγωνιστικά την ξένη και ιδιαίτερα τη δυτική μουσική, με την ελληνική. Κατανοούσαν και κατανοούν πως οι μουσικές εκφράζουν και τρόπο ζωής, κοινωνικά οράματα. Έτσι το ροκ πχ. εκφράζει μια διάθεση και μια στάση ζωής που τείνει να παγκοσμιοποιηθεί και έτσι είναι αδύνατο να εξοβελισθεί. Το ίδιο και στο πολιτικό πεδίο, η διεκδίκηση της ελληνικής ιδαιτερότητας δεν μπορεί να οδηγήσει στην άρνηση της ευρωπαϊκής, βαλκανικής και μεσογειακής μας ταυτότητας. Η ιδαιτερότητα και η διεκδίκησή της δεν σημαίνει σωβινισμός και πατριδολαγνεία.

Σημαίνει ενεργητική συμβολή στη διαμόρφωση μιας νέας παγκοσμιότητας. Η πιο αντιδραστική και μικροαστικά καθυστερημένη εκδοχή της ελληνικότητας,της ελληνικής ιδιαιτερότητας, βλέπει την ιδιαιτερότητα σαν επαρχιωτισμό, σαν διατήρηση των ορίων της ψωροκώσταινας που θα τους επιτρέπει να περνάνε τα κάθε λογής επαρχιώτικα υποπροϊόντα τους. Οι διάφοροι Μαρκόπουλοι και άλλοι ατάλαντοι κλαυθμηρίζουν αδιάκοπα για την εισαγωγή της ξένης μουσικής που τους εκτοπίζει, ιδιαίτερα στις νέες γενιές. Οι "νέοι θεολόγοι" και γλωσσαμύντορες προσπανογλωσσία με την επιστροφή στις "ρίζες", με την ορθοδοξία σαν εθνική ταυτότητα, με τις κοινότητες της παλιάς Ελλάδας και όχι με την διαμόρφωση μιας σύγχρονης και παγκόσμιας κουλτούρας, όπου συμβάλλει και συμμετέχει, η ελληνική, σαν μια ιστορική φωνή και ιδιαιτερότητα. Δηλαδή δεν κυτάζουν μπροστά, στις νέες "κοινότητες", που λέγονται κοινόβια αλλά πίσω στις παλιές κοινότητες της τουρκοκρατίας. Δεν κοιτάζουν μπροστά, στη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας απο ένα λαό υποχρεωτικά πολύγλωσσο, αλλά σε πυροτεχνήματα και τερτίπια, του τύπου πολυτονικό και άλλα παρόμοια. Και ο Σαββόπουλος περνάει σταδιακά σε μια τέτοια αντιμετώπιση.

Απο ένα τραγουδοποιό που προσπαθούσε να συνδυάσει την ελληνική, την βαλκανική, την ανατολική, την Δυτική μουσική σε μια νέα σύνθεση από ένα καλλιτέχνη που είχε μια στάση αποδοχής και της δυτικής κουλτούρας, περνάμε σε μια στάση συντήρησης της ελληνικότητας,αποδοχής των υποροϊόντων, στη μουσική σαν έκφραση της ελληνικότητας, άσχετα με την ποιότητά τους.

Ένα τέτοιο εγχείρημα είναι όχι μόνο άχρηστο αλλά αντιδραστικό. Η διεκδίκηση της ελληνικότητας δεν πρέπει να είναι διεκδίκηση μέσα απο χαρακτηριστικά ψωροκώσταινας, αλλά μέσα απο την σύγκριση και αντοχή σ' αυτή τη σύγκριση με το παγκόσμιο , μέσα απο την μεταβολή της ελληνικότητας σε στοιχείο της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κουλτούρας, και όταν λέμε ελληνικό δεν εννοούμε βέβαια το αρχαιοελληνικό , μιλάμε , για σήμερα. Αυτό δεν γίνεται με τον προστατευτισμό, με το κλείσιμο των συνόρων, με την απαγόρευση του ξένου τραγουδιού και την ανακήρυξη της κάθε ελληνοπρεπούς ηλιθιότητας σε προστατευόμενο και επιχορηγούμενο είδος, όπως γίνεται σήμερα απο τους διάφορους σφουγγοκωλάριους του Πασόκ, δήθεν ελληνοπρεπείς μουσικούς,Μπακαλάκους, Ανδριόπουλους, Μαρκόπουλους.

Αυτό ήταν που έκανε κάποτε ο Θεοδωράκης, ο Χατζιδάκις ή πιο πρόσφατα ο Σαββόπουλος,δημιουργούσαν μια μουσική που όχι μόνο μπορούσε άνετα να συγκριθεί με την ξένη, αλλά μπορούσε να αποτελέσει και ένα στοιχείο συμβολής της Ελλάδας στην παγκόσμια κουλτούρα. Όμως φαίνεται ότι για ένα Σαββόπουλο που όλο και λιγότερο έχει διαθέσεις ανατροπής και δημιουργίας αλλά όλο και περισσότερο συντήρησης και διατήρησης του υπάρχοντος οι όροι του παιχνιδιού αλλάζουν. Η ελληνικότητα μεταβάλλεται σε μια συντηρητική και αντιδραστική εκδοχή.

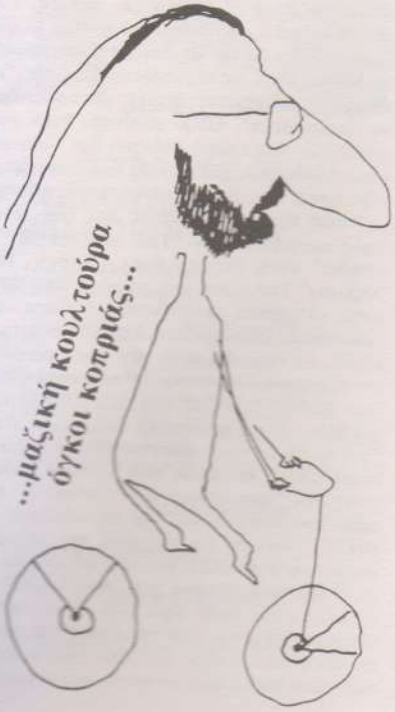

Η Συντήρηση

Ο Σαββόπουλος διεκδικεί πια την συντηρητική του ιδιότητα. Όπως δηλώνει στις αρχές Οκτώβρη του '86, στην τελευταία του συνέντευξη στο "ΕΝΑ" ,ψηφίζει πάντα με βάση τα βαθύτερα συμφέροντα του έθνους! Πια για το Σαββόπουλο υπαρχουν μόνο τα βαθύτερα συμφέροντα του έθνους, που αυτός διερμηνεύει και πράττει αντιστοίχως! Θυμίζει, επί το ηπιότερον,το "Χρέος" του Θεοδωράκη. Η μεγαλομανία είναι φαίνεται ενδημική και μεταδοτική ασθένεια. Γιατί, προσέχτε, ο Σαββόπουλος δεν λέει "βάσει αυτών που νομίζω σαν τα βαθύτερα συμφέροντα του έθνους" αλλά νέτα-σκέτα "Σύμφωνα με τα συμφέροντα του έθνους"! Έμπαινε Νιόνιο.Βέβαια η κεντρική κατηγορία στην οποία αναφέρεται δεν είναι ούτε ο λαός ,ούτε οι φτωχοί, ούτε οι εργάτες, ούτε οι νέοι, ούτε οι ...αστοί, ούτε η ...ανθρωπότητα, είναι το έθνος. Εύγε. Ο εθνικός βάρδος ομίλησε! Η επιλογή δεν είναι τυχαία ούτε μονοδιάστατη. Η συντήρηση γίνεται πλέον κεντρικό χαρακτηριστικό της σκέψης και της τοποθέτησης του Σαββόπουλου. Σήμερα, εκ των υστέρων, κρίνει την γενιά του και αυτό που έφερε, την γενιά του 60, την γενιά του 68 σαν ανώριμη και παλιμπαιδίζουσα, ενώ όπως λέει προτιμάει τους σημερινούς σοβαρούς, λιγομίλητους και συντηρητικούς νέους!

Επειδή ό Σαββόπουλος είναι έξυπνος άνθρωπος λέει ταυτόχρονα και αλήθειες. Είναι γεγονός πως η γενιά του 68 ήταν μια γενιά σχετικά "ανώριμη", όσο ανώριμες είναι πάντα οι γενιές που είναι φορείς μιας επανάστασης,μιας ιστορικής εποχής που ανατέλει, όπως ήταν πάντα οι φορείς των πολιτιστικών επαναστάσεων. Όμως αυτή η ιστορική ανωριμότητα του καινούργιου, η αδυναμία του να ολοκληρωθεί, δεν μπορεί να οδηγήσει στην εξύμνηση του παλιού, του συντηρητικού και μιας νέας γενιάς χωρίς οράματα και νιότη. Οι επαναστάτες,αγαπητέ Νιόνιο,είναι τις περισσότερες φορές "ανώριμοι", ελάχιστες φορές κατορθώνουν να "ωριμάσουν". Είναι- ιδιαίτερα όταν γεννιέται μια νέα εποχή ανέστιοι και πένητες, περιπλανώμενοι, πέτρα που δεν πιάνει χορτάρι πάνω της, τέτοια ήταν και η γενιά μας, γι' αυτό είχε σαν σύμβολό της δύο μεγάλους ανώριμους τον "Τσε" και τον "παλιμπαιδα" Μάο. Σήμερα είναι η εποχή του "ώριμου" Τενγκ και μιας γενιάς χωρίς οράματα, ελπίζουμε πρόσκαιρα. Ο Νιόνιος λοιπόν, επειδή αυτός, λέει, δέχτηκε να μεγαλώσει, μεταφράζει αυτή του την ωρίμανση σε συντηρητισμό, αποδοχή των συντηρητικών αξιών. Ξεκινάει από ένα πραγματικό γεγονός, ένα πραγματικό δεδομένο. Λέει "δεν αντέχω τους σαραντάρηδες που παλιμπαιδίζουν", και όμως τρία τέσσερα χρόνια πριν, στα "τραπεζάκια έξω" μιλάει γι' αυτούς που συνεχίζουν "να σπουδάζουν τη νύχτα", μιλούσε για τη γενιά του, σαν μια γενιά που συνεχίζει, που δεν μπορεί να είναι "σαν τους γέρους της, που κουβαλάει τους μικρούς στον ώμο". Τί έγινε λοιπόν Νιόνιο; Τώρα πια δεν τους αντέχεις, γιατί σε κριτικάρουν! Και λες "δεν τους αντέχω ενώ είναι βολεμένοι να κριτικάρουν για βολεμένο εμένα, που στο κάτω κάτω είμαι φτωχότερος απ' αυτούς". Μα Νιόνιο οι άνθρωποι ακόμα κι αν οι ίδιοι δεν νοιώθουν καλά στο πετσί τους έχουν ανάγκη από σημεία αναφοράς, από "εκείνους που δεν βολεύτηκαν",από εκείνους που τους θυμίζουν την "αστραφτερή αλκή της νιότης τους". Γιατί ενοχλείσαι λοιπόν που ζητούν από σένα ότι οι ίδιοι δεν κατάφεραν; Μα όποιος δεν βολεύτηκε από την ένδοξη γενιά του 60 αποτελεί για τους παλιούς,τους βολεμένους, ίσως μια κάποια ελπίδα, μια αναλαμπή, μια πιθανότητα, ότι ίσως και οι ίδιοι .... κάποτε ... Γιατί λοιπόν τόση μικροψυχία; Οι άνθρωποι έχουν ανάγκη από σύμβολα, από "αδιάφθορους" για να μπορούν ίσως να αντέχουν τη φθορά τους! Έτσι λοιπόν όταν λες: τί καλύτερο από μένα έχουν αυτοί οι παλίμπαιδες σαραντάρηδες, νομίζεις ότι αυτή είναι απάντηση για σένα; Ο συγγραφέας αυτού του άρθρου είναι και αυτός πια σαραντάρης, αλλά τουλάχιστον ακόμα το μέτρο της σύγκρισης του δεν είναι οι γύρω του σαραντάρηδες, αλλά ...τα νιάτα του, "τα οράματα του 60". Έτσι και αυτός δεν αντέχει τους παλίμπαιδες. Τους ανθρώπους που δεν κατόρθωσαν να μετασχηματίσουν την νεανική εξέγερση σε καθημερινή πράξη ζωής και σύνεκτικό επαναστατικό όραμα, αλλά συνεχίζουν να τρέχουν πίσω από το παρελθόν, προσπαθώντας να το αναστήσουν όχι σαν ουσία, αλλά σαν ντεκόρ, σαν συγκίνηση, σε κείνο εκεί το μπαρ που ξενυχτάει. Αυτόν τον κόσμο που δεν προσαρμόζεται στις απαιτήσεις της πράξης σήμερα αλλά παραμένει στις ονειροπολήσεις του παρελθόντος ενώ όλο και περισσότερο συμβιβάζεται στην καθημερινότητά του ούτε και εμείς τον αντέχουμε! Όμως είναι προφανές ότι το μέτρο σύγκρισης δεν είναι οι επιτυχημένοι αστοί, ούτε οι συντηρητικοί νέοι της γαλάζιας γενιάς της ΟΝΝΕΔ, που φαίνεται να έλκουν τον σημερινό Σαββόπουλο.,Απέναντι σ' αυτούς προτιμούμε χίλιες φορές τους ανώριμους "παλίμπαιδες". Το πρόβλημα μας είναι να μην συμβιβαστούμε εμείς και όχι αν συμβιβάστηκαν οι άλλοι περισσότερο από μας! Η γενιά του 60 σ' όλους τους τομείς, την μουσική, την τέχνη, την πράξη, παραμένει η γενιά της επανάστασης, η γενιά του "μεγάλου" Σαββόπουλου. Τί να γίνει, δεν σβήνει όσο κι αν η συντήρηση είναι το κυριάρχο χαρακτηριστικό της εποχής μας, όσο κι αν ο Νιόνιος αποζητάει πια τις πηγές της εμπνευσής του στην παλιά ορθοδοξία, στις παλιές καλές αστικές και νοικοκυρίστικες αξίες και όχι στη "μουσική του μέλλοντος". Εξάλλου για ποιά ...έμπνευση μιλάμε;

Οι αποστάτες της γενιάς τους δεν μπορούν πια να παράγουν έργο,το ίδιο ή και περισσότερο από τους "παλίμπαιδες" που κατηγορείς! Έργο λοιπόν Νιόνιο, για να δούμε τι μπορεί να παράγει η "συντηρητική επανάσταση" του 80!

Το Κιτς

Και τέλος το Πάρθειον βέλος. Κιτς. Πολύ κιτς Διονύση, η εκπομπή σου. Εκείνο το περιστέρι που κρατούσες στο χέρι, ο Ντένις το τζουκ μποξ που έβγαζε αυτή την ηλίθια φωνή, τα τραγουδάκια που έφτιαχνε. Μωραίνει άραγε ο Κύριος όν βούλεται ... Ή ίσως δεν αρνείσαι στιμωρητί το παρελθόν σου. Σήμερα το κιτς επεκτείνεται. Θεωρείται τελικά πολύ "in" σε ορισμένους κύκλους της αριστεράς και ιδιαίτερα σε παλιούς και απογοητευμένους losers ή δήθεν τέτοιους.Είναι μια σαδομαζοχιστική ένδειξη "λαϊκότητας",μια ένδειξη περιφρόνησης στις συμβάσεις, μια ένδειξη "υπέρβασης του κιτς μέσω του κιτς" ή απλούστερα μια αποδοχή του, γιατί πια δεν δίνεται καμμιά μάχη, δεν γίνεται καμμιά προσπάθεια να ξεπεραστεί η χυδαιότητα και η ασχήμια που μας περιβάλλει, πρόκειται για το βύθισμα στην κρυφή γοητεία της ασχήμιας του κόσμου μας, και άρα στην γοητεία των πιο ασχημων και χυδαίων χαρακτηριστικών, του κιτς. Μια γοητευτική ύπαρξη αλά Ζυλιέτ Γκρεκό που ακούει σκυλάδικα τραγούδια μαζί με έναν παρφουμαρισμένο με παρισινά αρώματα νεαρό, είναι μορφές του κιτς, του ηθελημένου, της κρυφής γοητείας του που υποκαθιστούν την παλιά πρόκληση στην κατεστημένη αισθητική με την υπερβολή του κιτς. Αν όμως το πανκ ντύσιμο και χτένισμα ήταν μια πρόκληση μέσα από την άρνηση κάθε νόρμας, το κιτς είναι μια δήθεν πρόκληση μέσα από την αποδοχή της κατεστημένης χυδαιότητας, και είναι δήθεν πρόκληση γιατί τελικά το μόνο που επιτυγχάνει είναι μια αποδοχή και εισβολή της ασχή μιας παντού. Το κιτς καραδοκεί! Δέστε τα εξώφυλλα του "Αντί" που έκανε και ειδική έκδοση για το κιτς, πόσο κιτς είναι!...

Δεν ξέρουμε αν ο Διονύσης Σαββόπουλος μας έδωσε ηθελημένα αυτή την εικόνα στην εκπομπή του. Ο καλός πατέρας με το περιστεράκι, τα τραγουδάκια, ο Ντένις, η Λίτσα Διαμάντη κλπ. Αλλά πια δεν υπήρχε καμμιά αίσθηση πρόκλησης, ή μάλλον η πρόκληση είχε την αντίθετη κατεύθυνση και στόχο. Πρόκληση απέναντι σε κείνους που πίστευαν πως μια εκπομπή του Σαββόπουλου δεν μπορούσε να είναι κιτς. Ε, λοιπόν ανέλαβε να μας δείξει πως το ...κιτς είναι μέσα στις δυνατότητές του!

Όταν αποχαιρετάς ένα παλιό φίλο που σε συντρόφεψε για χρόνια με τα τραγούδια του, που ακόμα ακούς στο γραμμόφωνο, που εξακολουθεί επομένως να ζει καλλιτεχνικά έστω και με το παλιό έργο του, δεν νοιώθεις ευχαριστημένος. Γιατί πράγματι είναι ένας λιγότερος και μάλιστα από τους σημαντικότερους.Και δεν έμειναν πολλοί . Μήπως άραγε υπερβάλλουμε, μήπως μέσα στην οργή μας παίρνουμε μια πρόσκαιρη τάση σαν μόνιμη και τελικά τον αδικούμε; Μακάρι νάταν έτσι! Όμως, δυστυχώς δεν το πιστεύουμε, για πολλά χρόνια συγχωρούμε, υπομένουμε, αποδεχόμαστε ατελείωτες αποκλίσεις από τους παλιούς μας φίλους, τους συγχωρούμε το ένα, το άλλο την ολίγη ματαιοδοξία, την τεμπελιά τους τη συντηρητικοποίησή τους, την συναλλαγή τους με τους "ανακτορικούς", αυτά συσσωρεύονται και κάποιο πρωί ανακαλύπτουμε ότι ο καλός μας φίλος δεν υπάρχει πια. Αυτό μας λυπεί αλλά είναι έτσι, δεν υπάρχει επιστροφή. Μακάρι, πάντα, αύριο με μια νέα του κίνηση να ανατρέψει αυτή μας την πεποίθηση, πολύ θα χαρούμε, όμως δυστυχώς δεν το πιστεύουμε πια. Όμως πάντα είθε, γιατί ο άνθρωπος πάντα μπορεί να ανατρέψει την κατεστημένη μοίρα του.

Γιώργος Καραμπελιάς

Πεσκάρα 19,20,21 Σεπτέμβρη

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ

Στις 19,20 και 21 του περασμένου Σεπτέμβρη, οργανώθηκε στην Πεσκάρα της Ιταλίας ένα διεθνές συνέδριο των πράσινων. Την πρωτοβουλία γι' αυτό πήραν οι Πράσινες Λίστες της Ιταλίας, δηλαδή το εκλογικό σχήμα με το οποίο συμμετείχαν στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές του 1985 μια σειρά από οικολογικά και εναλλακτικά κινήματα.

Το συνέδριο αυτό ήταν ουσιαστικά η πρώτη διεθνής συνάντηση των πράσινων και εναλλακτικών κινημάτων και στόχο του είχε την ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων, την αναζήτηση κάποιας ταυτότητας και έναν απολογισμό της δραστηριότητας και της πολιτικής παρουσίας του πράσινου-εναλλακτικού κινήματος μέχρι σήμερα.

Το συνέδριο σημείωσε μεγάλη επιτυχία τόσο από την άποψη της προσέλευσης κόσμου όσο και από την άποψη του περιεχομένου των συζητήσεων καθώς και τη συμμετοχή των ανθρώπων σ' αυτές.

Convegno internazionale dei Verdi
International meeting of the Greens
Internationales Treffen der Grünen
Rencont re Internationale des Verts
Jornadas Internacionales de los Verdes

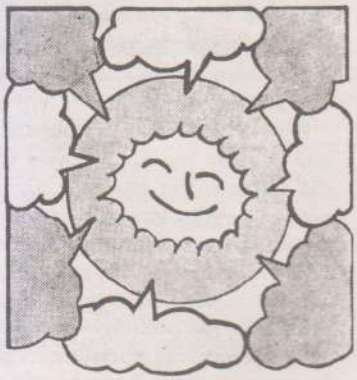

LA TERRA CI È DATA IN PRESTITO DAI NOSTRI FIGLI

Pescara · Sala De Cecco
19-20-21 Settembre 1986

Promosso dal Coordinamento Italiano delle Liste Verdi

Patrocinio e contributo della Regione Abruzzo
Patrocinio e contributo della Provincia di Pescara
Contributo di ECOLEGA - ECOADRIATICA
Col sostegno dell'Assessorato all'Ecologia e Promozione Culturale - Regione Abruzzo
Con la collaborazione attiva del Comune di Pescara

PROGRAMMA

Venerdì 19 settembre

ore 10.30:
TIRARE IL FRENO D'EMERGENZA
Saluto autorità
Apertura del convegno
EDWIGE RICCI della Lista Verde di Pescara

Σήμερα πια το φαινόμενο του πράσινου κινήματος και η ανοδική του πορεία αποτελεί το κύριο θέμα συζήτησης (αλλά και ανησυχίας) σ'όλους τους πολιτικούς κύκλους. Μετά τη Δυτ. Γερμανία και, σε κάπως μικρότερο βαθμό, τις υπόλοιπες χώρες της βόρειας Ευρώπης, το κίνημα αυτό αρχίζει να κατακτάει και τη νότια Ευρώπη. Οι παραδοσιακές πολιτικές δυνάμεις, τόσο οι δεξιές όσο και οι αριστερές, παρακολουθούν με δέος την εμφάνιση αυτού του νέου πολιτικού συνομιλητή που ανατρέπει τους όρους του πολιτικού παιχνιδιού παίζοντας όμως ταυτόχρονα στο δικό τους γήπεδο, που σχηματίζει μια νέα πολιτική δύναμη προσπαθώντας συνάμα να είναι ένας αντι-μηχανισμός, ένα αντι-κόμμα. Ποιοί είναι επιτέλους αυτοί οι πράσινοι; "Σε τί πιστεύουν, τέλος πάντων, αυτοί οι άνθρωποι;"

Το καλύτερο βέβαια είναι να αφήσουμε τους ίδιους να μας το πουν, κι αυτό κάνουμε με τη δημοσίευση μιας συνέντευξης που πήραμε από δύο μέλη της Πράσινης Λίστας της Πεσκάρα και ενός άρθρου του Μάρκο Μποάτο που έχει δημοσιευτεί στο περιοδικό Azione Nonviolenta.

Όσο για μας, μετά τη σύντομη γνωριμία μας μαζί τους, θα θέλαμε να εντοπίσουμε κάποια σημεία που μας φαίνονται από τα πιο σημαντικά, χωρίς φυσικά να είναι τα μόνα:

α) Η αντίληψη ότι ο άνθρωπος αποτελεί συστατικό στοιχείο της φύσης και όχι κάτι έξω και πάνω από αυτήν. Οποιαδήποτε κοινωνική και οικονομική οργάνωση που δεν στηρίζεται σ' αυτήν την αντίληψη (πράγμα που συμβαίνει με όλα τα βιομηχανικά καθεστώτα, τόσο τα δυτικά όσο και τα ανατολικά) οδηγεί τελικά σε εκτρωματική ανάπτυξη που θέτει σε άμεσο κίνδυνο την επιβίωση των ειδών (και μαζί και του ανθρώπου) πάνω στον πλανήτη.

β) Η άρνηση της ιδεολογίας που υπερκαθορίζει και συχνά συσκοτίζει τη σκέψη και την κρίση των ανθρώπων. Κι αυτό με την έννοια ότι δεν αρκεί πια το άλλοθι της αριστερής ιδεολογίας για να καλύψει μια εξουσιαστική συμπεριφορά. Τόσο απέναντι στη φύση όσο και απέναντι στον κόσμο. Οι Πράσινοι της Γερμανίας λένε χαρακτηριστικά ότι: "δεν είμαστε ούτε αριστερά, ούτε δεξιά, βρισκόμαστε μπροστά". Και δεν πρόκειται για κανένα δημαγωγικό πυροτέχνημα αλλά για μια βαθειά αλήθεια. Τόσο η δεξιά όσο και η αριστερά, με διαφορετικό ιδεολογικό επικάλυμμα η κάθε μιά (που τους επιτρέπει να χειραγωγούν και να κατευθύνουν τους ανθρώπους), έχουν οδηγήσει σήμερα τον κόσμο στα ίδια ανελεύθερα καθεστώτα, στα ίδια οικονομικά αδιέξοδα, στην ίδια θανάσιμη απειλή πυρηνικού ολέθρου.

γ) Η άρνηση της πολιτικής σαν διαχωρισμένη διαδικασία και η προσπάθεια έκφρασης και άσκησής της μέσα από την κοινωνική δραστηριότητα. Έτσι η προσπάθεια των πράσινων τόσο στην Γερμανία όσο και στην Ιταλία είναι να μην αποτελέσουν ένα κόμμα δίπλα

στα υπόλοιπα αλλά να δρουν σαν μη κόμμα, σαν αντι-κόμμα. Γι' αυτό το λόγο, το πολιτικό σχήμα (το κόμμα των Πράσινων στη Γερμανία ή οι Πράσινες Λίστες στην Ιταλία) υπάρχει μεν για την παρέμβαση στους θεσμούς, όπως είναι η συμμετοχή στις εκλογές, αλλά καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια να μην υποκαθιστά τις κοινωνικές δραστηριότητες των ομάδων από τις οποίες αποτελείται.Γι' αυτό και δεν υπάρχουν πια επαγγελματίες πολιτικοί ανάμεσά τους, γι' αυτό και εναλλάσσονται στα όργανα όπου εκλέγονται.

"Πρέπει να γίνουμε σαν τα φυτά-σκαπανείς, που πρώτα αυτά φυτρώνουν στο ερημωμένο έδαφος, και έπειτα εξαφανίζονται αφήνοντας τον χώρο σε πιο σταθερή βλάστηση όταν πια αλλάξουν οι δυσμενείς συνθήκες στις οποίες αυτά καταφέρνουν να επιζήσουν", έλεγε χαρακτηριστικά η Άννα Ντονάτι, μέλος των πράσινων, στην Εθνική Συνέλευση που έγινε στην Φλωρεντία στις 24 Φεβρουαρίου 1985.

δ) τέλος, αλλά όχι και τελευταίο, σημαντικό στοιχείο της πράσινης αντίληψης είναι ότι περνάει από τη φάση της καταγγελίας και της κριτικής στη φάση της συγκεκριμένης εναλλακτικής πρότασης. Κι αυτό είναι ένα στοιχείο ωριμότητας του κινήματος,μια και παύει να είναι απλά ένα κίνημα αμφισβήτησης και αποκτάει μια αξιοπιστία στο βαθμό που η κριτική του συνοδεύεται κι από ένα συγκεκριμένο όραμα. Αλλά υπάρχει κι ένα άλλο, πιο σημαντικό ίσως, στοιχείο σ' αυτήν την επιμονή των πράσινων στη συγκεκριμένη πρόταση : μέχρι τώρα , δηλαδή τα κινήματα με το να περιορίζονται στην καταγγελία, τη διαμαρτυρία, εγκατέλειπαν στους ειδικούς, στους επαγγελματίες της πολιτικής τη διαμόρφωση των προγραμμάτων και του κοινωνικού οράματος. Σήμερα λοιπόν η κίνηση αντιστρέφεται : η διαμόρφωση του οράματος θα γίνει από τους άμεσους πρωταγωνιστές της ιστορίας διαφορετικά δεν θα είναι παρά μια ακόμα νοητική κατασκευή που, μπαίνοντας σε εφαρμογή, θα οδηγήσει και πάλι στα γνωστά κρατίστικα εκτρώματα.

Αυτά είναι κάποια από τα χαρακτηριστικά της λεγόμενης πράσινης αντίληψης που κρίναμε σημαντικά παίρνοντας υπόψη και τον προβληματισμό του κινήματος στην Ελλάδα. Φυσικά ο κατάλογος δεν εξαντλείται εδώ, ούτε πάλι είναι όλα τόσο ρόδινα όπως θα μπορούσε να αφήσει να εννοηθεί το κείμενο. Πράγματι, υπάρχουν ζητήματα ιδιαίτερα σημαντικά που συχνά λείπουν ή περιέχονται πολύ επιφανειακά στον προβληματισμό του κινήματος, όπως για παράδειγμα το ζήτημα της εργασίας, το ζήτημα των μεταναστών εργατών, τα ζητήματα ανάπτυξης στις χώρες του τρίτου κόσμου κλπ.

Και λίγα λόγια για το κίνημα των πράσινων στην Ιταλία, μια και αυτό γνωρίσαμε σότερο στην Πεσκάρα.

Βγαίνοντας από την τρομερά τραυματική εμπειρία των "μολυβένιων χρόνων", δηλαδή των χρόνων της δράσης των τρομοκρατικών οργανώσεων από την μια και της τρομακτικής καταστολής από την πλευρά του κράτους από την άλλη , το ιταλικό κίνημα μόλις σήμερα αρχίζει να αναδύεται σιγά σιγά και να προσπαθεί να εκφράσει έναν πολιτικό λόγο αντιπαράθεσης στην επίσημη πολιτική των κομμάτων. Για χρόνια ολόκληρα, όσοι αγωνιστές γλίτωσαν από τη φυλακή, αποσύρθηκαν από την άμεση πολιτική δράση και περιορίστηκαν σε μια μακρόχρονη δουλειά βάσης και μελέτης του χώρου στον οπίο ζούσαν. Τόστηκαν σε μια μακρόχρονη δουλειά βάσης και μελέτης του χώρου στον οποίο ζούσαν.Τόσο η κριτική της προηγούμενης ένταξής τους όσο και το περιεχόμενο της νέας δραστηριότητας του, τους έκανε να πάρουν ένα προσανατολισμό οικολογικού εναλλακτικού χαρακτήρα.

Το 1980 εμφανίζονται σε τρεις τέσσερις πόλεις οι πρώτες Πράσινες Λίστες που κατεβαίνουν στις διοικητικές εκλογές.Παίρνουν από 1,5 εως 10% των ψήφων και εκλέγονται οι πρώτοι δημοτικοί και περιφεριακοί πράσινοι σύμβουλοι. Το 1983 νέα επιτυχία της Εναλλακτικής Λίστας στο νότιο Τυρόλο με 4,5%, της Πράσινης Λίστας στο Τρεντίνο με 3% στο Μπολτζάνο με 8% και στο Τρέντο με 5,5%.

Τέλος το 1985, μετά από τρεις Εθνικές Συνελεύσεις στην Φλωρεντία, γίνεται η πρώτη μαζική κάθοδος σ' όλη την Ιταλία, με αποτέλεσμα την εκλογή πάνω από 150 συμβούλων. Οι Πράσινες Λίστες είναι μια πραγματικότητα.

Από αυτήν την άποψη είναι πολύ διαφωτιστική η συνέντευξη που πήραμε από την ομάδα Mala Erba της Πεσκάρα που έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο σχηματισμό της Πράσινης Λίστας της περιοχής. Στη συνέντευξη πήραν μέρος ο Τζιάννι Νταμιάνι (που έχει εκλεγεί και δημοτικός σύμβουλος) και η Εντβίτζε Ρίτσι, δύο από τα πιο δραστήρια μέλη της ομάδας που εξηγούν όλη την πορεία τους μέσα στο κίνημα, από τη δράση τους σαν μέλη της Lotta Continua στις αρχές της δεκαετίας του 70 μέχρι σήμερα. Είναι ενδεικτικό και το όνομα που έχει η ομάδα τους :Mala Erba σημαίνει Κακό Χόρτο, ένα άγριο χορτάρι που φυτρώνει μόνο του και που δεν ξεριζώνεται εύκολα από τη γη.

Την συνέντευξη πήραν οι Σπύρος Κακουριώτης, Χριστίνα Σταματοπούλου και Θανάσης Τζιούμπας..

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΛΙΣΤΕΣ;

Ερώτηση: Μπορείτε νά μας δώσετε ἑνα συνοπτικό ιστορικό για τις Πράσινες Λίστες στην Ιταλία; (Οι πράσινες λίστες είναι το εκλογικό σχήμα των Πράσινων)

Απάντηση: Οι πρώτες Πράσινες Λίστες στην Ιταλία εμφανίστηκαν στο Μπολτσάνο και το Τρέντο. Περισσότερο σαν Εναλλακτικές Λίστες. Το φαινόμενο αυτό, από εκλογική άποψη, είναι πολύ πρόσφατο, και ανάγεται στις τελευταίες εκλογές. Εκλογές διοικητικές, για τις κοινότητες και τους δήμους, τις επαρχίες και τις περιοχές. Η απόφαση να συμμετάσχουμε τις εκλογές πάρθηκε μετά από τρεις πανεθνικές συναντήσεις (στη Φλωρεντία), στις οποίες συζητήθηκε ποιο θα μπορούσε να είναι το πρόγραμμά μας, καθώς και η αναγκαιότητα να μεταφέρουμε αυτή την πάλη και στο εκλογικό πεδίο.

Η διαδικασία υπήρξε αρκετά βασανιστική γιατί η θέληση του κινήματος ήταν να σχηματιστούν λίστες αποκλειστικά εκεί όπου υπήρχαν σταθερές πραγματικότητες, με μια πολιτική δουλειά που τους είχε επιτρέψει να ριζώσουν μέσα στον πληθυσμό. Ωστόσο, στις εκλογές διαπιστώσαμε ότι είχαν γεννηθεί και αυτοσχέδιες λίστες, εκεί όπου δεν υπήρχε καμιά προηγούμενη δουλειά, και πολλές άλλες λίστες, που υποστηρίζονταν κυρίως από το Ριζοσπαστικό Κόμμα.

Σε γενικές γραμμές, τα εκλογικά αποτελέσματα επιβράβευσαν κυρίως τις καταστάσεις όπου υπήρχε από πριν μια σταθερή πολιτική δουλειά, ενώ απέτυχαν κατά κανόνα οι αυτοσχέδιες λύσεις, εκτός από μερικές εξαιρέσεις. Τελικά εκλέχτηκαν 11 περιφερειακοί σύμβουλοι (σε ένα σύνολο είκοσι περιφερειών στην Ιταλία) και 160 δημοτικοί σύμβουλοι.

Αυτές οι λίστες έθεσαν στον εαυτό τους δυο σημαντικούς όρους: τον όρο να έχουν μια αντιπροσώπευση αποφεύγοντας ταυτόχρονα κάτι που θα έμοιαζε με κόμμα. Έτσι, αρνούμενοι σαφώς τους καθοδηγητές, τις γραμματείες, τους γραφειοκρατικοποιημένους οργανισμούς, κατόρθωσαν να συγκροτήσουν μια Ομοσπονδία με καταστατικό. Η ομοσπονδία έχει σημασία κυρίως για να αποφύγουμε προβλήματα που προέκυψαν στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας. Για παράδειγμα, όποιος ήθελε μπορούσε να σχηματίσει μια Πράσινη Λίστα ακόμα και ψεύτικη, ακόμα και φασιστική, και κάτι τέτοιο έγινε σε μια δυο περιπτώσεις, δίχως να υπάρχει η νομική ή πρακτική δυνατότητα να του το απαγορεύσει κανείς. Έπειτα υπάρχει και το πρόβλημα της τηλεόρασης και των μέσων επικοινωνίας (ράδιο, εφημερίδα), που στην διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας καλούν αντιπροσώπους να μιλήσουν, και κάποιος πρέπει να πάει. Ο τρίτος λόγος είναι τα χρήματα που δίνει το κράτος στα κόμματα που συμμετέχουν στις εκλογές. Για όλους αυτούς του λόγους, φτάσαμε στην Ομοσπονδία.

Η Ομοσπονδία είναι κάτι που έγινε για να αποφύγουμε τη μορφή του κόμματος και να διατηρήσουμε όσο γίνεται περισσότερο την οριζόντια σχέση ανάμεσα στις λίστες αποφεύγοντας τα καθοδηγητικά σχήματα.

ΡΗΞΗ: Δηλαδή την ομοσπονδία τη βλέπετε μόνο για λόγους πρακτικούς, τεχνικούς, θα λέγαμε, ή υπάρχει κάποια οργανική, πολιτική αναγκαιότητα για το πράσινο κίνημα.

G. DAMIANI: Πιστεύω πως η κυρίαρχη άποψη είναι εκείνη που βλέπει στην ομοσπονδία αποκλειστικά πρακτικούς λόγους, λόγους οργάνωσης αλλά όχι πολιτικούς με τη γενικότερη έννοια. Οι γενικότεροι πολιτικοί στόχοι παραμένουν σήμερα πολύ δεμένοι με τη δουλειά που γίνεται στο συγκεκριμένο χώρο.

Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες τάσεις που βλέπουν στην ομοσπονδία κάτι περισσότερο. Και οπωσδήποτε η ομοσπονδία έχει κάποια εξουσία. Για παράδειγμα, αν εμείς συμμετάσχουμε στις επόμενες πολιτικές εκλογές, είναι φανερό πως η επίσημη αντιπροσώπευση του κινήματος των πράσινων θα εκφράζεται πολιτικά, μπροστά σε όλο τον κόσμο, από αυτούς που θα έχουν εκλεγεί, αυτοί θα αντιπροσωπεύουν την ομοσπονδία. Επομένως δεν υπάρχει κάποιος σαφής διαχωρισμός. Ας πούμε ότι υπάρχει η θέληση να διατηρηθεί η ομοσπονδία σαν καθαρά τεχνικός οργανισμός, σαν μια δομή που θα εξυπηρετεί συγκεκριμένες δουλειές.

la erba

Fogli autogestiti per mettere un po' di zizzania sull'ambiente nocività, salute e... A periodicità incontrollata

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗ

Και η πολιτική συζήτηση να γίνεται σε άλλα επίπεδα. Και θα πρέπει να διευκρινήσουμε το εξής: οι Πράσινες Λίστες δεν βλέπουν τον εαυτό τους σαν πόλο συγκρότησης, σαν τον πόλο που θα αναπτυχθεί και γύρω από τον οποίο θα χτιστεί η «οργάνωση» των πράσινων. Αλλά αποτελούν **έναν** από τους πόλους που υπάρχουν στην Ιταλία. Ένας άλλος πόλος είναι η Lega per L' Ambiente, ένας τρίτος οι ενώσεις προστασίας του περιβάλλοντος, όπως για παράδειγμα η W.W.F. ή ακόμα από την οργάνωση Italia Nostra,που είναι μια οργάνωση με σημαντικό ιστορικό ρόλο μα που σήμερα βρίσκεται σε υποχώρηση, επειδή κατά τη γνώμη μου περιορίστηκε σε μια αντίληψη αποκλειστικά φυσιολατρική.

Συμπερασματικά, υπάρχουν πολλές όψεις. Παρ' όλο που οι πράσινοι, συνειδητά, δεν θεωρούν τον εαυτό τους πόλο συσπείρωσης, ούτε θέλουν να προσθέσουν τους Πράσινους δίπλα στην Italia Nostra και τη Lega per e' Ambiente, αλλά βλέπουν την ανάγκη μιας οριζόντιας δομής (για παράδειγμα, πολλά άτομα που ανήκουν στην Lega per l' Ambiente δουλεύουν σαν πράσινοι, έχουν εκλεγεί σαν πράσινοι), και θέλουν να διατηρήσουν αυτό το ανοιχτό, οριζόντιο σχήμα με κάθε τρόπο. Θα είναι μεγάλο λάθος να υψώσουμε γύρω μας τοίχους, να δημιουργήσουμε μια μικρή ινδιάνικη ρεζέρβα ή πάλι να ξαναπάρουμε τους ίδιους παράλογους δρόμους που διένυσε η Ιταλία στη δεκαετία του 70 σ' ότι αφορά την οργάνωση, όπου ο καθένας οργάνωνε **το** κόμμα στο οποίο θα έρχονταν όλοι οι υπόλοιποι.

Εμείς είμαστε περήφανοι γι' αυτή την οριζόντια δομή και αυτή η πολλαπλότητα λειτουργιών, πολιτικής παρέμβασης, κ.λπ. είναι ένα θετικό στοιχείο από την άποψη ότι πλουτίζει τη συζήτηση, τις απόψεις και προσφέρει μια ενότητα σε βάθος.

Για παράδειγμα, η παρουσία των ομάδων προστασίας του περιβάλλοντος δεν είναι ένα στοιχείο αδυναμίας, αλλά μια επιπλέον εξειδίκευση, μια επιπλέον επεξεργασία, ένας πλούτος για το κίνημα στο σύνολό του. Το ίδιο ισχύει και για όλους τους άλλους τομείς.

E. RICCI: Σε σχέση με την ιστορία των πράσινων, θα πρέπει ίσως να γυρίσουμε λίγο πίσω στο παρελθόν. Κι αυτό για να καταλάβουμε ότι η κληρονομιά των πράσινων είναι καρπός χρόνων προβληματισμού από την πλευρά των ομάδων προστασίας του περιβάλλοντος, των φυσιολατρών και γενικά μιας σειράς ενώσεων που προώθησαν μια νέου τύπου κουλτούρα σ' ότι αφορά τον χώρο που ζούμε. Ωστόσο, το καινούργιο στοιχείο που έκανε δυνατή τη συγκρότηση σε πράσινες λίστες, που γέννησε την ανάγκη για μια παρέμβαση στο επίπεδο των θεσμών, έχει να κάνει με το γεγονός ότι στην Ιταλία, μετά τη φάση της κρίσης, (τρομοκρατία, αδιέξοδο της εμπειρίας των προηγούμενων πολιτικών ομάδων, κλπ) πάρα πολλά άτομα που μέχρι τότε είχαν αγωνιστεί, είχαν προωθήσει μια σειρά από σημαντικούς πολιτικούς αγώνες στην Ιταλία, και που είχαν ζήσει με ιδιαίτερη ένταση την κρίση που ακολούθησε, βρέθηκαν χωρίς καμιά ιδεολογία, προσπαθώντας να παρέμβουν στο συγκεκριμένο χώρο που ζούσαν. Οδηγήθηκαν στη δυσπιστία απέναντι στις γενικές ιδεολογίες αλλά δεν έπαψαν να προσπαθούν (σαν άνθρωποι συνηθισμένοι να δρουν στην κοινωνία) να δουν τι μπορούσαν να κάνουν στον χώρο που ζούσαν.

Κατά τη γνώμη μου λοιπόν, αυτά τα νέα πολιτικά υποκείμενα, που δεν είναι πια οι παλιού τύπου περιβαλλοντολόγοι (είναι αντίθετα άτομα που στην πλειοψηφία τους έβαλαν σε αμφισβήτηση τον εαυτό τους, και προσπάθησαν να δουν, σε σχέση με το παρελθόν, τι ήταν αυτό που δεν προχωρούσε, τι ήταν αυτό που έκανε να αποτύχουν μια σειρά από εμπειρίες). Από τη στιγμή που άρχισαν πάλι να κοιτάζουν με πιο συγκεκριμένο τρόπο τον χώρο τους, την πόλη, την περιοχή τους, θα λέγαμε ότι συναντήθηκαν μ' αυτή τη νέα οικολογική κουλτούρα, που αναδυόταν.

Έτσι εμφανίστηκε στην Ιταλία μια ιδιαίτερη κατάσταση. Μέσα από πολλές συναντήσεις, επεξεργασίες,διαφορετικές γλώσσες, γιατί η ιστορία του καθένα είναι διαφορετική, οι εμπειρίες διαφορετικές... Ωστόσο αυτό ο πλούτος των εμπειριών είχε σαν αποτέλεσμα όλη αυτή η προβληματική γύρω από το περιβάλλον να αποκτήσει μια πολύ γενικότερη διάσταση, και να γεννηθούν σταδιακά οι πράσινες λίστες που, στην αντίληψη των περιβαλλοντολόγων, πιθανά δεν θα ωρίμαζαν ποτέ, αν δεν είχε υπάρξει αυτή η αμφισβήτηση της πολιτικής και ιδεολογικής κουλτούρας που υπήρχε στην Ιταλία μετά το '68 και που είχε εκφράσει τότε το μαζικό κίνημα. Πίσω λοιπόν από όλη αυτή την ιστορία, που ίσως σήμερα δεν φαίνεται αλλά που, για μένα, έχει σημασία γιατί, αν όχι όλοι, πολλοί από εκείνους που αγωνίζονταν πριν από δεκαπέντε χρόνια, ξαναβρίσκονται σήμερα, με τη θέληση να αμφισβητήσουν και να κατανοήσουν τα πάντα, αλλά πάντως ξαναβρίσκονται να αγωνίζονται και πάλι για ν' αλλάξουν την κοινωνία μέσα στον συγκεκριμένο χώρο που ζουν, στην πόλη τους και στην συνέχεια να αποκτήσουν μια πλανητική διάσταση του προβλήματος. Για μένα λοιπόν, οι πράσινες λίστες γεννήθηκαν και από αυτό το είδος της περασμένης εμπειρίας. Αν και είναι δύσκολο να πει κανείς ποιος συνέβαλε περισσότερο, **το σίγουρα είναι ότι αυτή η ένωση ανάμεσα σ' αυτές τις δυο κουλτούρες, από τη μια των περιβαλλοντιστών και από την άλλη της παλιάς πολιτικής γενιάς, είχε σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση των πράσινων.**

Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

ΡΗΞΗ: Ποιά είναι η επίδραση του κινήματος των πράσινων σήμερα στην Ιταλία και ποιές είναι οι πιο σημαντικές του δραστηριότητες;

E. RICCI: Πιστεύω πως αυτό που λέχτηκε σήμερα στο συνέδριο είναι σε μεγάλο βαθμό σωστό. Πράγματι, τα τελευταία χρόνια σ' ότι αφορά την απήχησή μας στον κόσμο κάναμε τεράστια βήματα. Εδώ και μερικά χρόνια γίνονται αρκετά περιορισμένοι αγώνες. Ο κόσμος μας θεωρούσε σαν τα καλά παιδιά που έλεγαν σωστά πράγματα, κάτι σαν καλούς προσκόπους. Αλλά μέσα σε λίγα χρόνια, και —πιστεύω— όχι μόνο εξαιτίας των δικών μας υποκειμενικών προσπαθειών, αλλά εξαιτίας της κατάστασης του περιβάλλοντος που πραγματικά γίνεται εξαιρετικά ανησυχητική, στο βαθμό που οι οικολόγοι ήταν οι μόνοι που μπόρεσαν να προβλέψουν αυτή την κατάσταση, είχαν ήδη διεξάγει κάποιους αγώνες πάνω σ' αυτά τα θέματα, και στο βαθμό που αυτή η κριτική δενόταν πια με τα κοινωνικά προβλήματα, γίναμε πια σοβαροί συνομιλητές.

Σήμερα λοιπόν υπάρχει μια αρκετά μεγάλη επιρροή στην Ιταλία, αν και αυτό δεν εκφράζεται τόσο σε ψήφους. Άλλωστε δεν είναι αυτό το ζήτημα. Η επιρροή μας φαίνεται για παράδειγμα από το γεγονός ότι ο υπουργός Περιβάλλοντος υποχρεώθηκε σήμερα να έρθει εδώ στο συνέδριο και να πει: «Εγώ θα ερχόμουν ακόμα και αν δεν με είχατε καλέσει». Η επιρροή μας φαίνεται ακόμα στο γεγονός ότι σήμερα όλα τα κόμματα, όλοι όσοι ασχολούνται με την πολιτική, σε όλα τα επίπεδα, θέλοντας και μη, υπολογίζουν το οικολογικό κίνημα.

G. DAMIANI: Εγώ ήθελα να προσθέσω το εξής: Ένα μεγάλο μέρος της επιρροής και της αξιοπιστίας μας, το κερδίσαμε εκεί όπου έγινε μια συγκεκριμένη δουλειά, σοβαρή, μέσα από την οποία διατυπώνουμε σχεδόν πάντα κάποιες προτάσεις. Σε αντίθεση με τα υπόλοιπα κινήματα που έλεγαν πάντα «όχι σ' αυτό, όχι σ' εκείνο» και που πρότειναν κάποιο μέλλον αόριστο, μια πιο ευτυχισμένη κοινωνία, εμείς σαν πράσινο κίνημα, και πιο συγκεκριμένα σαν περιβαλλοντική ένωση, όπως ξεκινήσαμε αρχικά, κάναμε πάντα προτάσεις. Λέγαμε δηλαδή: «Όχι σ' αυτό, πρέπει να κάνουμε έτσι». Ασχολούμαστε με πολύ συγκεκριμένα προβλήματα, δηλαδή τα προβλήματα που ο κόσμος ζούσε καθημερινά. Αυτό, χωρίς να το καταλαβαίνουμε εμείς, είχε τεράστια σημασία. Γιατί τελικά, αν το καλοσκεφτείς, αυτός είναι ο μηχανισμός μέσω του οποίου τα παραδοσιακά κόμματα με τις πελατειακές σχέσεις και τις υποσχέσεις, παίρνουν τους ψήφους. Τα κόμματα παίρνουν τους ψήφους με το να υπόσχονται στον κόσμο αναρίθμητα μικροπράγματα, ασφαλτοστρωμένους δρόμους, φωτισμό κλπ. Εμείς λοιπόν δουλεύαμε πάνω σε πολύ συγκεκριμένες προτάσεις και, δίχως να το αντιλαμβανόμαστε, χτυπούσαμε ακριβώς το ίδιο το πεδίο της πελατειακής σχέσης, εκεί δηλαδή όπου αναπτύσσονται τα παραδοσιακά κόμματα.

Αυτό το ζήτημα της συγκεκριμένης πρότασης, κατά τη γνώμη μου είναι από τη μια πλευρά ένδειξη ωριμότητας του κινήματος, ένδειξη ότι έχει μια δική του «κυβερνητική δύναμη», μια ικανότητα να κυβερνά τον χώρο. Είναι εκπληκτικό πόσο εμείς είμαστε σε θέση να κάνουμε συγκεκριμένες προτάσεις για πάρα πολλά πράγματα, πράγματα για τα οποία όλοι φοβούνται γιατί είναι προτάσεις διακυβέρνησης, πολύ πιο σοβαρές από εκείνες που προτείνουν τα άτομα που βρίσκονται όντως στην κυβέρνηση. Γι' αυτό και προσπαθούν να εμποδίσουν τις προτάσεις μας ν' ακουστούν, να γίνουν γνωστές.

Από την άλλη πλευρά, η εκλογική επιτυχία των πράσινων αύξησε σε απίστευτο βαθμό την αξιοπιστία μας. Η χώρα μας, είναι ιδιαίτερα ιδεολογικοποιημένη και υπάρχει απόλυτη κυριαρχία των κομμάτων. Δεν υπάρχει δημόσιος διαγωνισμός ή πρόσληψη στο δημόσιο που να μην έχει να κάνει με τα κόμματα, δεν υπάρχει θέση εργασίας που να μην εξαρτάται από τα κόμματα. Η Ιταλία είναι πολιτικοποιημένη από τον διευθυντή της τράπεζας μέχρι τον κλητήρα, μέχρι την καθαρίστρια. Όλοι προσλαμβάνονται στη δουλειά με συστάσεις των κομμάτων: της αριστεράς, του κέντρου ή της δεξιάς. Έτσι λοιπόν, σ' αυτή τη χώρα, τόσο ιδεολογικοποιημένη και τόσο κομματιασμένη ανάμεσα στα κόμματα, η Πολιτική, με κεφαλαίο Π, γίνεται αντιληπτή κύρια στο επίπεδο της εκλογικής αντιπροσώπευσης, νοείται σαν εκλογική επιτυχία. Όταν λοιπόν εμείς σημειώσαμε αυτή την εκλογική επιτυχία στην Πεσκάρα, όπως και οι υπόλοιποι στις άλλες πόλεις, ξαφνικά «αναβαθμιστήκαμε», μας είδαν σαν ενήλικες. Στα μάτια του πληθυσμού, αλλά και των πολιτικών μας αντιπά-

λων, γίναμε ξαφνικά αποδεκτοί στον χώρο της πολιτικής. Το γεγονός ότι εμείς για χρόνια ολόκληρα μοιράζαμε προκηρύξεις δεν θεωρούνταν πολιτική πράξη. Η αφίσα, η καθημερινή δουλειά η έκθεση φωτογραφίας, ο αγώνας, όλα αυτά δεν θεωρούνταν πολιτική έκφραση. Αντίθετα το γεγονός της εκλογής μας σαν δημοτικοί ή περιφερειακοί σύμβουλοι, έκανε τον κόσμο να μας αντιμετωπίζει με περισσότερο σεβασμό. Μ' αυτό τον τρόπο, οι Πράσινες Λίστες κατάφεραν πολύ περισσότερο να κάνουν κεντρικό το ζήτημα του περιβάλλοντος, ακριβώς γιατί προσέλκυσαν πολύ περισσότερο την προσοχή του κόσμου στο φαινόμενο των πράσινων.

Σε σχέση με το δεύτερο μέρος της ερώτησης, τις κυριότερες δραστηριότητες των πράσινων, τόσο στην Ιταλία γενικά όσο και στην Πεσκάρα ιδιαίτερα.

Οι πράσινοι, εξαιτίας της θέλησής τους να αρνηθούν τις συγκεντρωτικές, γραφειοκρατικοποιημένες, κομματικές οργανώσεις συνάντησαν μεγάλες δυσκολίες στο να διεξάγουν γενικού τύπου καμπάνιες, σε πανεθνική κλίμακα. Μόνο πρόσφατα προτείναμε τα δυο δημοψηφίσματα, σε πανεθνικό επίπεδο, ένα για την κατάργηση του κυνηγιού και το άλλο για την κατάργηση των πυρηνικών εργοστασίων. Το σύνταγμά μας προβλέπει τη δυνατότητα διεξαγωγής δημοψηφισμάτων για να καταργηθεί κάποιος νόμος. Μέσα από ένα αρκετά πολύπλοκο μηχανισμό, πρέπει να μαζευτούν υπογραφές από όλη την Ιταλία, μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, τρεις μήνες περίπου, και που πρέπει να επικυρωθούν από συμβολαιογράφο, δικαστικό γραμματέα ή γραμματέα του δήμου. Πρέπει να συγκεντρωθούν πάνω από 500.000 επικυρωμένες υπογραφές, όπως και έγινε με τα συγκεκριμένα θέματα. Η οργάνωση αυτών των δημοψηφισμάτων μπόρεσε να γίνει στη βάση του δικτύου συντονισμού που είχε δημιουργηθεί για τις πράσινες λίστες. Πριν απ' αυτό δεν είχε υπάρξει κάτι ανάλογο σε πανεθνική κλίμακα. Θυμάμαι μόνο μια εμπειρία, ίσως όχι πολύ μεγάλη αλλά πάντως ενδεικτική, συντονισμού σε σχέση με τα προβλήματα της Αδριατικής που έχει αρχίσει να πεθαίνει εξαιτίας του φαινομένου του ευτροφισμού (Σ.Σ.: φαινόμενο που προκαλεί τον πολλαπλασιασμό των φυκιών στη θάλασσα που, εξαιτίας της μόλυνσης, περιέχουν πολλές θρεπτικές γι' αυτά ουσίες, με αποτέλεσμα τα φύκια να καταναλώνουν το οξυγόνο της θάλασσας και τα ψάρια να πεθαίνουν). Για χρόνια προωθήσαμε μια καμπάνια, με το «Πράσινο Αρχιπέλαγος», που συντόνιζε ένα μικρό ακόμα αριθμό ομάδων, που θα πρέπει να πω ότι δεν είχε και σημαντικά αποτελέσματα. Ωστόσο αυτή η εμπειρία είχε και θετικά αποτελέσματα γιατί μας βοήθησε να γνωριστούμε, να συντονιζόμαστε στοιχειωδώς, ενώ από την άλλη λειτούργησε σαν εμβρυακή μορφή εκείνου που επρόκειτο να γεννηθεί στη συνέχεια.

Η ΤΟΠΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

E. RICCI: Εδώ στην Πεσκάρα, το «πράσινο» κίνημα περιλαμβάνει πολλές ενώσεις. Υπάρχουν οι παλιότερες ενώσεις, όπως η W.W.F.,η Italia Nostra, και πιο πρόσφατα η Lega per l' Ambiente, και τέλος η Mala Erba που δημουργήθηκε το 1977 από μια δική μας ομάδα, η οποία δεν συνδέθηκε με πανεθνικές ενώσεις, γιατί θέλαμε να δούμε τα πράγματα συγκεκριμένα στον χώρο μας, θέλαμε πρώτα να αναπτυχθούμε αυτόνομα και στη συνέχεια να έρθουμε σ' επαφή με άλλες εμπειρίες.

Μπορούμε να πούμε πως στην Πεσκάρα η πράσινη παρέμβαση άρχισε από τη Mala Erba. Γιατί οι άλλες ενώσεις έθεσαν τα ζητήματα πιο τεχνικά, σε σχέση με τα δάση, τα ζώα, τα βουνά, κλπ. Αντίθετα, μια περέμβαση εναλλακτικού τύπου σε σχέση με τα προβλήματα της πόλης μπορούμε να πούμε πως ξεκίνησε σ' ένα βαθμό από την Mala Erba. Η ίδια η ομάδα μας γεννήθηκε από αυτή τη θέληση να ξαναδούμε την πόλη, τον τρόπο της ζωής μέσα σ' αυτή. Αρχίσαμε αμέσως με μια δουλειά υπεράσπισης των φυσικών πηγών πλούτου, του δάσους, ξεκινήσαμε μεγάλες καμπάνιες ενάντια στους θορύβους, ενάντια στην κυκλοφορία μεγάλων οχημάτων... Μέσα σε λίγα χρόνια, έγινε δυνατό να συνδεθεί η καταστροφή των σημαντικότερων πηγών φυσικού πλουτου, όπως το πράσινο, η θάλασσα, τα ποτάμια, με το σύστημα εξουσίας, με συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα. Ταυτόχρονα αυτή η δουλειά συνδυαζόταν με τη δυνατότητα να δίνουμε εναλλακτικές απαντήσεις που μπορούσαν άμεσα να εφαρμοστούν. Παρεμβήκαμε λοιπόν σε όλα τα ζητήματα της πόλης: μόλυνση,

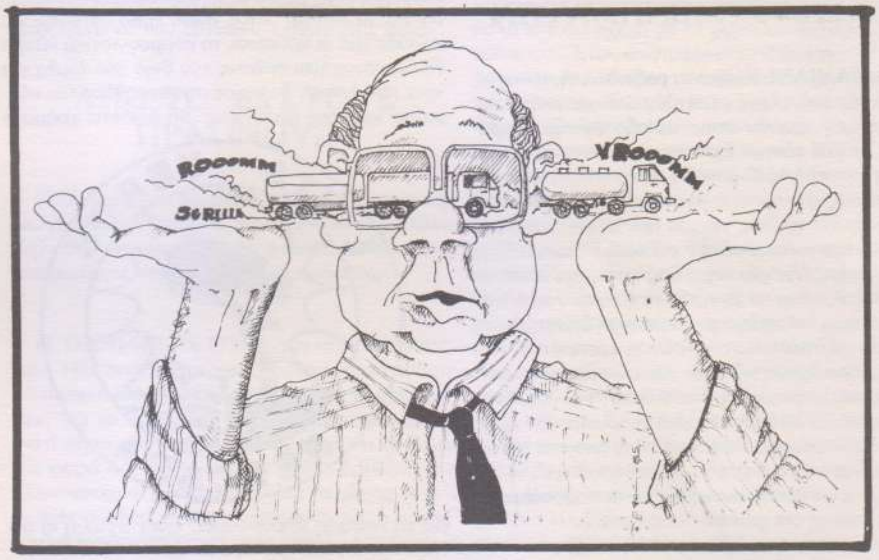

κυκλοφορία, θόρυβοι, απόβλητα, ρύπανση της θάλασσας και των ποταμών, ανακαλύψαμε ξανά τον τρόπο να διαβάζουμε τη γεωγραφία της πόλης. Το αποτέλεσμα αυτής της δράσης ήταν ότι μέσα σε λίγα χρόνια, οι Πεσκαρέζοι που είχαν μεγαλώσει με την ιδέα ότι ζούσαν σε μια πανέμορφη, μοντέρνα πόλη, άρχισαν να αναρωτιούνται και τελικά κατανόησαν ότι ζούσαν σε μια απαίσια πόλη, κατάλαβαν ότι αυτό που πριν θεωρούσαν μοντέρνο δεν έκανε τίποτε άλλο από το να προκαλεί διαταραχές της φυσικής ισορροπίας που κατέστρεφαν την ποιότητα ζωής.

Δουλέψαμε για την υπεράσπιση όλων των φυσικών πηγών πλούτου της πόλης, όχι μόνο από μια σκοπιά απλά διαφύλαξης του περιβάλλοντος. Η σκοπιά μας ήταν η υπεράσπιση του συγκεκριμένου φυσικού πλούτου, γιατί η καταστροφή του είναι δεμένη με ένα ολόκληρο σύστημα διαχείρησης του φυσικού πλούτου, που έχει να κάνει με τον τρόπο που κανείς αποφασίζει για τον τρόπο ζωής των ανθρώπων, με το σύστημα εξουσίας που έχει επιβληθεί. Για παράδειγμα, ο Τζιοβάνι ασχολήθηκε με ένα πολύ σημαντικό θέμα της περιοχής, την επένδυση με τσιμέντο των ποταμών του Αμπρούστο (σ.σ. Αμπρούτσο είναι η περιοχή στην οποία βρίσκεται η Πεσκάρα). Σ' αυτή την περίπτωση λοιπόν είδαμε καθαρά ότι δεν είναι μόνο το πρόβλημα μιας βιομηχανιστικής κουλτούρας, μιας κουλτούρας που προκαλεί την εξάντληση του φυσικού πλούτου, αλλά όλη αυτή η ιστορία ήταν δεμένη με την είσοδο στην οικονομία της περιφέρειας του Αμπρούτσο της σικελιάνικης Μαφίας

ΠΡΑΣΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

ΡΗΞΗ: Ποιές είναι οι σχέσεις ανάμεσα στο κίνημα των πράσινων και τα άλλα κοινωνικά κινήματα, και ιδιαίτερα με το κίνημα των γυναικών;

E. RICCI: Ας μιλήσουμε πρώτα για τις γυναίκες. Το γυναικείο κίνημα, τα τελευταία χρόνια περνάει μια αρκετά μεγάλη κρίση, ο φεμινισμός περνάει από μια φάση προβληματισμού και επανεξέτασης. Το κίνημα των πράσινων έχει μια σχέση έμμεση και όχι άμεση με τις γυναίκες. Με τον έννοια ότι πάρα πολλές γυναίκες συμμετέχουν στο πράσινο κίνημα. Συμμετέχουν γιατί, κατά τη γνώμη μου, είναι φυσικό οι γυναίκες να πρωταγωνιστούν σε ένα τέτοιο κίνημα. Ακριβώς γιατί πρόκειται για ένα κίμημα που βάζει σε συζήτηση, από πολιτιστική άποψη, μια ολόκληρη σειρά συμπεριφορών που γεννήθηκαν και σταθεροποιήθηκαν σε μια κοινωνία πατριαρχική, ανδ-ροκρατική. Στο βαθμό λοιπόν που οι πράσινοι, η νέα οικολογική κουλτούρα, βάζουν σε αμφισβήτηση όλες τις σχέσεις που ο άνθρωπος - άνδρας (σ.σ. στα ιταλικά η λέξη άνθρωπος σημαίνει ταυτόχρονα και άντρας, όπως και σε πολλές άλλες γλώσσες) έχει αναπτύξει με τη φύση, με τον τρόπο παραγωγής, είναι φυσικό οι γυναίκες να εκφράζονται μέσα από ένα τέτοιο κίνημα.

Δεν υπάρχει κανένας δεσμός, επίσημος, θεσμικός, και για το λόγο ότι δεν υπάρχει κανένα επίσημο γυναικείο κίνημα ούτε κανένα επίσημο πράσινο κίνημα. Όμως αυτή η θέληση να ξαναμπούν σε συζήτηση τα προβλήματα, να ανακαλύψουμε διαφορετικούς, καινούργιους δρόμους δράσης, έτσι

όπως την είχαν εκφράσει οι γυναίκες, με το δικό τους περιεχόμενο, κατά κάποιον τρόπο βρήκε το δρόμο της και στο εσωτερικό του κινήματος των πράσινων. Ωστόσο δεν νομίζω πως υπάρχει για την ώρα κάτι πιο συγκεκριμένο. Η πρώτη συνάντηση των γυναικών σε σχέση μ' αυτό το ζήτημα έγινε αυτές τις μέρες στο συνέδριο της Πεσκάρα.

Πολλές γυναίκες, μετά από χρόνια δράσης μέσα στο πράσινο κίνημα, και κυρίως μετά το Τσερνομπίλ, έβαλαν το ερώτημα: γιατί δεν βρισκόμαστε μεταξύ μας, όχι πια για να εκφράσουμε την αντίθεσή μας με τους άνδρες αλλά για να σκεφτούμε ποια είναι η δική μας ιδιαιτερότητα στο πρόβλημα της σχέσης με τη φύση, της σχέσης με τον χώρο που ζούμε, κλπ. Πρόκειται λοιπόν για έναν προβληματισμό που μόλις τώρα αρχίζει.

Σε σχέση με το κίνημα της νεολαίας. Στην Ιταλία, οι νέοι δεν έχουν εκφραστεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Το κίνημα πέρασε από μια φάση μεγάλης καταστολής και σήμερα δεν εκφράζεται κάτι αξιόλογο. Πολλοί νέοι βέβαια συμμετέχουν στο κίνημα των πράσινων αλλά δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη έκφρασή τους.

ΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

G. DAMIANI: Κινήματα μαζικά αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν, ίσως γιατί πληρώνουμε ακόμα αυτά που συνέβησαν στην περίοδο της τρομοκρατίας. Πολύς κόσμος έχει αποσυρθεί στο σπίτι του, στην πιο πλήρη ιδιώτευση, γιατί τα επίπεδα σύγκρουσης (που στη συνέχεια έγινε αυτοκτονία) ενάντια στο κράτος έφεραν σαν αποτέλεσμα την εκ των πραγμάτων κατάλυση κάθε δημοκρατικής ελευθερίας. Υπήρξε περίοδος κατά την οποία όποιος τολμούσε να βγει έξω από το σύστημα των κομμάτων, και να έχει μια αυτόνομη δράση, αυτομάτως γινόταν ύποπτος σαν τρομοκράτης. Και αρκούσε ο λόγος κάποιου «μετανιωμένου» για να πεταχτούν σύντροφοι στη φυλακή για ένα, δυο, τρία χρόνια. Υπήρξαν αρχικά άνθρωποι σαν εμάς, που δούλεψαν για να εμποδίσουν αυτό το φαινόμενο, για να αποτρέψουν τον κόσμο από το να πηγαίνει να αυτοκτονεί, να γίνεται παρανάλωμα, πιστεύοντας ότι χτυπάει το κράτος.

Και αυτό το τρομερά άσχημο κλίμα είχε σαν συνέπεια την οργανωμένη καταστολή των κινημάτων ακόμα και όταν αυτά εκφράζονταν ειρηνικά, είχε σαν συνέπεια τα γεγονότα της Μπολόνια το 77, τους πυροβολισμούς, τις αθρόες συλλήψεις... Υπήρξε μια περίοδος κατά την οποία δεν επιτρεπόταν καμιά απολύτως διαδήλωση, οποιουδήποτε τύπου και αν ήταν αυτή, ακόμα και η πιο ειρηνική.

Ευτυχώς, το τέλος της τροκρατίας, των «μολυβένιων χρόνων», οδήγησε τα κινήματα και κυρίως το κίνημα των πράσινων, που από αυτή τη άποψη έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο, στο να αποκαταστήσουν την έννοια της πολιτικής σαν λειτουργία αυτενέργειας, σαν αυτοδιαχείρηση του εαυτού μας, σαν τρόπο να σκέφτεται κανείς με το δικό του μυαλό και να δρα ανάλογα. Και αυτό το πράγμα μπόρεσε να γίνει σε μαζικό επίπεδο. Οι πράσινες λίστες μάλιστα απέδειξαν, για πρώτη φορά ότι υπάρχει ένα μικρό κομμάτι κοινωνίας που μπορεί να οργανωθεί, μπορεί να δράσει, μπορεί ακόμα και να φτάσει στο περιφερειακό κοινοβούλιο. Κι αυτό είναι σκάνδαλο γιατί δεν πρόκειται για κόμμα, αλλά για ένα κομμάτι της κοινωνίας που σκέφτεται με το δικό του μυαλό. Ωστόσο βρισκόμαστε ακόμα πολύ κοντά στα χρόνια της τρομοκρατίας, και πιθανά πολλά απ' αυτά τα κινήματα πληρώνουν ακόμα τις συνέπειες.

Υπάρχει όμως και το άλλο: τα κόμματα έχουν μια εκπληκτική ικανότητα να χωνεύουν αυτές τις θεματικές. Έτσι χώνεψαν το γυναικείο κίνημα, το φοιτητικό, κλπ. Τα κόμματα είναι σαν την μηχανή του κιμά. Παίρνουν το συγκεκριμένο ζήτημα το ψιλοκόβουν μέχρι να το κάνουν αγνώριστο, και μετά σου το προσφέρουν σαν κεφτέ, έτοιμο για φάγωμα. Αυτό έκαναν με τις θεματικές του γυναικείου κινήματος, του φοιτητικού, το ίδιο θα ήθελαν να κάνουν και προσπαθούν, με τις θεματικές των πράσινων. Σήμερα, με όποιον και αν μιλήσεις, ακόμα και με τον μεγαλύτερο καταστροφέα του περιβάλλοντος, θα σου πει ότι είναι οικολόγος. Και τα κόμματα, με τους μηχανισμούς τους, διαθέτουν τεράστιες δυνατότητες να απορροφήσουν τα διάφορα κινήματα.

Αυτό λοιπόν σε συνδυασμό με τον περιορισμό των δημοκρατικών ελευθεριών στη περίοδο των «μολυβένιων χρόνων», έδωσαν τη δυνατότητα στα κόμματα να ξαναπάρουν στα χέρια τους τα πράγματα σε πολλά πεδία, προσποιούμενοι ότι περιλαμβάνουν και αυτή τη θεματική στον προβληματισμό τους. Το κόμμα είναι κάτι που έχει μια αντίληψη ολοποιητική. Έχει ολοκληρωμένη άποψη για τα πάντα. Έτσι, αφού εμφανίστηκαν για παράδειγμα οι πράσινοι, το κομμουνιστικό κόμμα θα δημιουργήσει αμέσως τον δικό του τομέα για τους πράσινους, θα ορίσει τον υπεύθυνο του κόμματος για τους πράσινους, θα διαθέτει χρήματα

για να εκδώσει μπροσούρες, είναι δηλαδή κι αυτός ένας τομέας που πρέπει να καλύφει.

Εμείς, μέχρι σήμερα, τα έχουμε καταφέρει να μη μας χωνέψουν. Ωστόσο δεχόμαστε έναν πραγματικά έντονο βομβαρδισμό από παντού. Σήμερα, ακόμα και ο Μαρτέλλι, ο δεύτερος γραμματέας του σοσιαλιστικού κόμματος, ο δεύτερος στην ιεραρχία μετά τον Κράξι, μετά το Τσερνομπίλ, παριστάνει τον αντιπυρηνικό. Δήλωσε ότι πρέπει να κλείσουν τα πυρηνικά εργοστάσια στην Ιταλία. Κι αυτό μετά τη θέση που πήρε η γερμανική σοσιαλδημοκρατία. Το ίδιο και το κομμουνιστικό κόμμα που πήρε θέση ενάντια στα πυρηνικά.

ΕΝΟΠΛΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

ΡΗΞΗ: Μια και αναφερθήκατε στα «μολυβένια χρόνια», θα μπορούσατε να μας μιλήσετε λίγο για την κατάσταση της καταστολής στην Ιταλία, την κατάσταση των πολιτικών κρατούμενων;

G. DAMIANI: Πιστεύω πως η μεγάλη πλειοψηφία των ατόμων που ανήκαν στο κίνημα της επαναστατικής αριστεράς και που υπέστησαν την καταστολή, τελικά πλήρωσαν ένα τεράστιο τίμημα για γελοία πράγματα. Το φαινόμενο των Ερυθρών Ταξιαρχιών, το φαινόμενο των πολιτικών δολοφονιών γνώρισε πολύ περισσότερη προβολή από την πλευρά του τύπου, ενώ η συμμετοχή περιοριζόταν σε μικρές και συγκεκριμένες ομάδες, δεν υπήρξε ποτέ αυτό το ευρύ κίνημα που ήθελε να δείξει ότη ήταν. Εγώ είχα πολλούς φίλους που αντιμετώπισαν τέτοιου τύπου προβλήματα.

Ένας από αυτούς βγήκε μόλις πριν από λίγες μέρες από την φυλακή, όπου κλείστηκε πολύ νέος, για ηλίθια μικροπράγματα που έκανε σαν αυτά που κάνουν οι χούλιγκαν στα γήπεδα. Ήταν φανερό ότι δεν είχε καμιά απολύτως σχέση με τις Ερυθρές Ταξιαρχίες, δεν έκανε καμιά ενέργεια που θα μπορούσε να βάλει σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές. Ήταν όμως ταυτόχρονα αυτό που λέμε χούλιγκαν, για χίλιους δυο λόγους, προσωπικού, πολιτικού αδιέξοδου. Αυτός ο χουλιγκανισμός μεταφράστηκε στο να εκθειάζει τις Ερυθρές Ταξιαρχίες, να κάνει μικροπράγματα όπως το να κυνηγάει τους φασίστες με πιστόλι, και μάλιστα με τρόπο που να τον βλέπουν όλοι, κλπ. Αποτέλεσμα ήταν να θεωρηθεί επικίνδυνος Ταξιαρχίτης, να περάσει από εφτά, οχτώ δίκες, να καταδικαστεί πολλά χρόνια και να βγει μόλις πρόσφατα από την φυλακή.

Ένας άλλος, δούλευε σε μια αυτόνομη ομάδα σιδηροδρομικών που αγωνιζόταν για καθαρά συνδικαλιστικά θέματα. Στην ομάδα αυτή υπήρχαν ακόμα και άλλοι δύο, ερυθροταξιαρχίτες, που είχαν συμμετάσχει στην απαγωγή του στρατηγού Ντόζιερ, του ΝΑΤΟ. Πιάστηκαν λίγες μέρες αργότερα. Μόνο και μόνο λοιπόν επειδή αυτοί ανήκαν στην αυτόνομη ομάδα των σιδηροδρομικών, όλη η υπόλοιπη ομάδα, μια εκατοστή περίπου σιδηροδρομικοί, κατηγορήθηκαν ότι αποτελούσαν ομάδα στρατολόγησης των Ερυθρών Ταξιαρχιών. Ακολούθησαν έρευνες στο σπίτι του, στο σπίτι των γονιών του, στα σπίτια φίλων του, του έσκαψαν όλο τον κήπο του σπιτιού του. Δεν του βρήκαν απολύτως τίποτα, κανένας δεν βρέθηκε να τον κατηγορήσει για το παραμικρό, και όμως έμεινε στη φυλακή για τρία περίπου χρόνια. Ο τρόπος για να τον κρατάνε μέσα ήταν να καθυστερούν συνέχεια τη δίκη του προσπαθώντας στο μεταξύ να τον πείσουν να «μετανιώσει», να κάνει δήλωση. Επειδή αυτός δεν «μετάνιωνε» ούτε έκανε καμιά δήλωση, θεωρήθηκε «σκληρός», «ασυμβίβαστος». Και ενώ άλλοι που κατέδιδαν ονόματα βρέθηκαν έξω σύμφωνα με τον νόμο για την «μετάνοια», εκείνος επειδή τα αρνήθηκε όλα μια και θεωρούσε ότι δεν είχε τίποτα να κρύψει, καταδικάστηκε τελικά τριάμισι χρόνια φυλακή και βγήκε μόλις πρόσφατα.

Τελικά το φαινόμενο των Ερυθρών Ταξιαρχιών, ήταν φοβερό. Έβαλε όλα τα κινήματα μπροστά στο δίλημμα: ή θα έρθετε μαζί μας ή δεν μπορείτε να κάνετε τίποτα. Ή πυροβολείς ή δεν κάνεις τίποτα. Από την άλλη πλευρά το κράτος και η αριστερά, το κομμουνιστικό κόμμα, απάντησαν με ξεκάθαρο τρόπο: το σύνθημα του ΙΚΚ ήταν: ή με το Κράτος ή με τις Ερυθρές Ταξιαρχίες, πρέπει να διαλέξετε.

Πιστεύω ότι το φαινόμενο αυτό υπήρξε σε μεγάλο βαθμό ένα φαινόμενο μαζικής αυτοκτονίας, ένα ένστικτο του θανάτου, λίγο σαν το φαινόμενο των ναρκωτικών. Γιατί κατά τη γνώμη μου, δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα σ' εκείνον που αποφασίζει να σκοτωθεί με ηρωίνη, από λύπη, ή

απογοήτευση, και εκείνον που διαλέγει να σκοτωθεί μ' ένα αυτόματο στα χέρια πυροβολώντας τον μπάτσο υπηρεσίας. Ευτυχώς αυτό το φαινόμενο δεν στράφηκε ποτέ εναντίον του πληθυσμού, παρά μόνο εναντίον των θεσμών. Γι' αυτό άλλωστε το να ταυτίζει κανείς την τρομοκρατία της δεξιάς με την τρομοκρατία της αριστεράς δεν είναι μόνο λάθος αλλά και απαράδεκτο. Η τρομοκρατία της δεξιάς είχε πάντα σαν στόχο της τον λαό: βόμβες στους σταθμούς, στα τρένα, κλπ. Η τρομοκρατία της αριστεράς είχε πάντα σαν στόχο της τους θεσμούς, αν και ορισμένες φορές έδειξαν κι αυτοί περιφρόνηση προς τον πληθυσμό με ενέργειες που έβαζαν σε κίνδυνο τη ζωή αθώων ανθρώπων.

Σε ότι αφορά τους πολιτικούς κρατούμενους, υπάρχουν ακόμα πάρα πολλοί στην φυλακή. Αρχίζει πια να γίνεται λόγος για κάποια αμνηστία. Πολλοί διανοούμενοι, δημοσιογράφοι, κλπ, έχουν κάνει έκκληση για μια αμνηστία. Κατά τη γνώμη μου, η αμνηστία εμποδίζεται πάλι από τα υπολείμματα των αυτόνομων ομάδων που συνεχίζουν ακόμα να δουλεύουν σε σχέση με τις φυλακές και τα σχετικά προσπαθώντας και πάλι να δημιουργήσουν ένα κλίμα που να αντιτίθεται στην αμνηστία, ένα κλίμα βίαιης, μετωπικής αντιπαράθεσης. Για μένα είναι ηλίθιο να αναζητάς τη μετωπική αντιπαράθεση όταν ξέρεις ότι θα χάσεις. Γιατί σήμερα είσαι άπειρα πιο αδύναμος απ' ότι στο παρελθόν, σαν αυτόνομοι δεν είναι παρά τα υπολείμματα του παρελθόντος, και δεν υπάρχει καμιά απολύτως πιθανότητα να βγουν νικητές από μια μετωπική αντιπαράθεση.

Άλλοι πάλι έχουν καταφύγει στη Γαλλία. Αλλά και εκεί κινδυνεύουν από ενδεχόμενες πολιτικές αλλαγές να βρεθούν και πάλι στην Ιταλία και να κατηγορηθούν για πράγματα που πιθανά δεν έχουν καν πράξει. Πολλοί άλλωστε από αυτούς το έσκασαν ακριβώς γιατί ήταν αθώοι και δεν θέλησαν να πάνε φυλακή για πράγματα που δεν είχαν κάνει.

Εκείνο που πραγματικά υπήρξε τρομακτική εμπειρία ήταν το φαινόμενο των «μετανιωμένων». Εμείς, σαν γενιά πολιτικών αγωνιστών, δεν φανταζόμασταν ποτέ ότι θα μπορούσαμε να φτάσουμε σε μια τόσο απόλυτη και γενικευμένη προδοσία των συντρόφων μας, όπως έκαναν αυτοί. Ήταν απίστευτο, αυτοί που φαίνονταν τόσο δυνατοί, ένοπλοι, αποδείχτηκαν τελικά τόσο εύθραστοι, τόσο αδύναμοι, που ήταν ανίκανοι να κρατήσουν ακόμα ένα μυστικό. Ο ίδιος ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Περτίνι, που υπήρξε παρτιζάνος στην Κατοχή, έφτασε να πει το εξής: «Εμείς, στην εποχή των παρτιζάνων, δεν θα ανεχόμαστε ούτε μια προδοσία, αλλά αυτοί εδώ μιλάνε όλοι, καρφώνουν όλοι». Υπήρξαν άνθρωποι που είπαν τα πάντα, από πότε γεννήθηκαν μέχρι τα ονόματα των φίλων τους που είχαν κοιμηθεί, κλπ.,δημιουργώντας προβλήματα σε ανθρώπους που δεν είχαν την παραμικρή σχέση μαζί τους. Εδώ στην Πεσκάρα, φίλοι μας πήγαν φυλακή μόνο και μόνο επειδή, όταν οι «περαστικοί σύντροφοι» πιάστηκαν επειδή είχαν σχέση με τρομοκρατικές οργανώσεις, «μετάνιωσαν» και κατηγόρησαν τους συντρόφους ότι τους φιλοξένησαν και οι τελευταίοι βρέθηκαν μπλεγμένοι σαν συνένοχοι. Σε τέτοια κατάσταση φτάσαμε: να φοβάσαι να φιλοξενήσεις έναν άνθρωπο στο σπίτι σου. Μερικοί μάλιστα έφτασαν να επινοήσουν πράγματα, γιατί φυσικά όσο περισσότερα έλεγες τόσες περισσότερες πιθανότητες είχες να βγεις. Πολλοί επινόησαν ολόκληρες ιστορίες, στέλνοντας στη φυλακή δεκάδες ανθρώπους, και φυσικά αυτοί βγήκαν ενώ οι άλλοι έμειναν στη φυλακή δύο, τρία, τέσσερα χρόνια για ν' αποδειχτεί εκ των υστέρων η αθωότητά τους.

ΑΠΟ ΤΟ '68 ΣΤΟΥΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥΣ

ΡΗΞΗ: Θέλετε να μας μιλήσετε λίγο για την πολιτική σας ιστορία, την προσωπική; Μέσα δηλαδή από ποιά πορεία φτάσατε σήμερα να συμμετέχετε στο κίνημα των πράσινων;

G. DAMIANI: Το 1970 μπήκα στο Πανεπιστήμιο. Ήδη από το σχολείο συμμετείχα στο μαθητικό κίνημα. Το 1967-68 ξεκινήσαμε τις κινητοποιήσεις για το δικαίωμα να κάνουμε συνελεύσεις, γιατί μέχρι τότε απογορευόταν. Από κει ξεκίνησε μια σειρά από αγώνες, και το 1970 βρέθηκα στο Πανεπιστήμιο. Συνέχισα να παίρνω μέρος σε φ τητικές ομάδες, συσπειρώσεις, κλπ. μέχρι που τελικά αποφάσισαν να κάνω το μεγάλο άλμα και να μπω στην Lotta Continua. Μέχρι τότε δεν είχα καμιά άλλη εμπειρία από πολιτική οργάνωση. Οργανώθηκα λοιπόν στη Lotta Continua και έμεινα σ' αυτή μέχρι το τέλος, μέχρι τη διάλυσή της, το 1977, στο Συνέδριο του Ρίμινι.

Ασχολιόμουν με τα πάντα σχεδόν, ήμουν δηλαδή αγωνιστής πλήρους απασχόλησης, ο λεγόμενος «καθοδηγητής», στην οργάνωση της Άκουιλα και των γύρω περιοχών. Στη συνέχεια, ιδιαίτερα μετά το πραξικόπημα στη Χιλή, ασχολήθηκα πολύ με τη δουλειά στο στρατό, με την προσπάθεια δηλαδή να δημιουργηθεί μια δημοκρατική οργάνωση των φαντάρων στο στρατό. Έπειτα πήγα να κάνω τη στρατιωτική μου θητεία, που θα μου μείνει αξέχαστη τόσο για τους αγώνες που κάναμε όσο και γιατί την πέρασα στο Φρίουλι, την περίοδο του τρομερού σεισμού. Και όταν γύρισα εδώ, δεν υπήρχε πια τίποτα, εκτός από τη φιλία μας με κάποιους συντρόφους με τους οποίους ξαναβρεθήκαμε για να συζητήσουμε τα πράγματα που μας ενδιαφέρουν. Άλλοι είχαν εξαφανιστεί στο μεταξύ, ενώ άλλοι είχαν πάρει το δρόμο του ένοπλου.

Για μένα το να πλησιάσω τους πράσινους ήταν κάτι σχεδόν φυσικό. Γιατί, πριν οργανωθώ στη Lotta Continua, σπούδαζα Βιολογία, γιατί είχα μια πολύ έντονη σχέση με τη φύση και κυρίως με τη θάλασσα. Έτσι, επιστρέφοντας εδώ, ασχολήθηκα και πάλι με εκείνα τα πράγματα που μου άρεσαν περισσότερο. Έτσι άρχισα να μελετάω το δάσος. Τελικά βρεθήκαμε να οργανωθούμε γύρω από τον αγώνα για την υπεράσπιση του δάσους της Πεσκάρα. Αυτού του δάσους εδώ! Αν και ο αγώνας αυτός απέτυχε, στη συνέχεια αποφασίσαμε να ιδρύσουμε αυτή την ομάδα μια και το επίπεδο συζήτησης και ένταξης των ανθρώπων στο συγκεκριμένο ζήτημα μας οδήγησε σε γενικότερες αναζητήσεις σε σχέση με το χώρο στον οποίο ζούσαμε. Αρχικά ξεκινήσαμε σαν «κόκκινοι-πράσινοι», με την έννοια ότι κουβαλούσαμε σε μεγάλο βαθμό την παλιά ιδεολογία, οργανωθήκαμε ειλικρινά στη βάση αυτής της θεματικής αν και είμαστε αρκετά «γέροι». Στη συνέχεια, σιγά σιγά απελευθερωθήκαμε από αυτή την ιδεολογία, και από την υποταγή στη σφαίρα της αριστεράς. Μέχρι τώρα η κριτική που κάναμε στο ΙΚΚ αναφερόταν στη συμβιβαστική του φύση, στο γεγονός ότι οι κακοί ρεβιζιονιστές αποδέχονταν το παραγωγικό σύστημα του καπιταλισμού, κλπ. Τώρα όμως ανακαλύπταμε βαθύτερες αντιθέσεις.

Ανακαλύπταμε δηλαδή ότι η συμπεριφορά απέναντι στη φύση δεν είχε τίποτε να κάνει με τις τάξεις, με την έννοια ότι δεν αρκεί να καταφερόμαστε μόνο ενάντια στ' αφεντικά και στην εξουσία. Είδαμε ότι συχνά η στάση των εργατών απέναντι στη φύση μπορεί να είναι το ίδιο καταστροφική. Συχνά ο εργάτης δεν νοιάζεται αν μολύνει το περιβάλλον με το εργοστάσιο στο οποίο δουλεύει, ή αν καταστρέφει τον χώρο με κάποιο άχρηστο έργο ή ακόμα αν οι πρώτες ύλες προέρχονται από την εκμετάλλευση του τρίτου κόσμου. Αντίθετα, συχνά ακόμα και οι εργάτες της αριστεράς αρκούνται να υπερασπίζονται με συντεχνιακό τρόπο την εργασία τους μέσα στο υπάρχον παραγωγικό σύστημα.

Συνειδητοποιήσαμε έτσι ότι αυτές οι θεματικές δεν χωρούσαν μέσα στα πλαίσια του μαρξισμού, μέσα στα πλαίσια της παλιάς λογικής μας. Και βέβαια αυτή η λογική εξακολουθεί και υπάρχει, γιατί τα αφεντικά υπάρχουν ακόμα και εμείς θέλουμε την κοινωνική δικαιοσύνη. Ωστόσο δεν μπορούμε να πετύχουμε την κοινωνική δικαιοσύνη δίχως να αλλάξουμε τη σχέση μας με τη φύση,

με το φυσικό πλούτο, τις σχέσεις με την ενέργεια, με τον Νότο. Έτσι τελικά καταφέραμε ν' απελευθερωθούμε από αυτό το καταπιεστικό επικάλυμμα της ιδεολογίας. Και κατά τη γνώμη μου, η αριστερά δεν θα μπορέσει ποτέ να υιοθετήσει τις θεματικές των πράσινων, αν δεν βάλει σε αμφισβήτηση όλα αυτά τα πράγματα, αν δεν βάλει σε αμφισβήτηση τις επιλογές της. Τέλικά δηλαδή, κινδυνεύαμε, χωρίς να το ξέρουμε, να κάνουμε μια επανάσταση που δεν θα σήμαινε παρά μια επαναδιευθέτηση, προς μια πιο εξισωτική από παραγωγική άποψη κατεύθυνση, των προνομίων μας σαν λευκοί, δυτικοί, και ευρωπαίοι, σε βάρος του υπόλοιπου κόσμου και σε βάρος της φύσης, καθώς και σε βάρος των μελλοντικών γενεών στις οποίες δεν αφήνουμε τίποτε άλλο έξω από ένα κόσμο βρώμικο και χωρίς φυσικό πλούτο. Αυτό λοιπλόν κάναμε. Και αυτό δεν είναι δίκαιη επανάσταση.

E. RICCI: Για μένα εκείνο που έπαιξε σημαντικό ρόλο ήταν η επιστημονική θεμελίωση αυτής της άποψης. Ακόμα και όταν εκείνο που μας κινούσε ήταν ένας ανθρωπισμός για να αλλάξουμε τον κόσμο, ακόμα και στην περίοδο που είμαστε οργανωμένοι τη Lotta Continua,..

G. DAMIANI: Η Εντβίτζε δούλευε στις καταλήψεις σπιτιών εκείνη την εποχή;

E. RICCI: Ακόμα και τότε λοιπόν είχαμε μια επιστημονική βάση, τον μαρξισμό και πίσω από αυτόν υπήρχε ένας ολόκληρος επιστημονικός λόγος που στήριξε την ενστικτώδη μας διάθεση ν' αγωνιστούμε για τη δικαιοσύνη, κλπ.

Σ' ό,τι αφορά εμένα λοιπόν, αυτός ο επιστημονικός λόγος μπήκε σε κρίση όταν πείστηκα για το επιστημονικό υπόβαθρο της άποψης ότι ο φυσικός πλούτος έχει όρια. Όταν συνειδητοποιεί κανείς αυτά τα όρια, τότε υποχρεώνεται να τα εξετάσει και πάλι όλα. Έτσι λοιπόν, πέρα από την κρίση της οργανωτικής δομής της *Lotta Continua*, πίσω από την οποία υπήρχε μια γενική φιλοσοφική αντίληψη, υπήρξε και αυτό, το γεγονός δηλαδή ότι ένα πρωί ξύπνησα και αναρωτήθηκα: τί είδους αγώνες είναι αυτοί που προωθούμε, όταν στο κεφάλι μας υπήρχε η αντίληψη να παλέψουμε, έτσι ώστε όλος ο κόσμος να κατακτήσει όλα αυτά τα υλικά αγαθά που τον κάνουν ευτυχισμένο, αντίληψη που προσέκρουσε στο γεγονός ότι αυτός ο τύπος κοινωνίας, αυτός ο τύπος κατανάλωσης, και όχι μόνο η κατανάλωση πολυτελών ειδών αλλά και των σαφώς «αναγκαίων», δεν ήταν δυνατόν να αποκτηθεί από όλο τον κόσμο. Όταν λοιπόν πείστηκα για την επιστημονική βάση της θέσης ότι, για παράδειγμα, οι Κινέζοι, που είναι ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι, δεν θα μπορούσαν ποτέ να αποκτήσουν όλοι αυτοκίνητο, κι αυτό όχι μόνο γιατί υπάρχουν καταπιεστικές κυβερνήσεις, γιατί υπάρχει μια καπιταλιστική οικονομία που καταπιέζει τους λαούς, αλλά και επειδή υλικά ο φυσικός πλούτος αυτού του πλανήτη είναι αυτός που είναι. Οπότε, ή αρχίζεις να σκέφτεσαι διαφορετικά, προσπαθείς να οικοδομήσεις μια κοινωνία που να επιτρέπει μεν την πλήρη έκφραση όλων των δυνατοτήτων αλλά και να μην καταστρέφει τον φυσικό πλούτο, ή διαφορετικά είναι αδύνατο να γίνει οτιδήποτε.

Από τη μια λοιπόν ήταν αυτή η συνειδητοποίηση του περιορισμένου χαρακτήρα των πηγών φυσικού πλούτου, που έθεσε σε εντελώς διαφορετική βάση το μοντέλο κοινωνίας που κάποτε οραματιζόμαστε. Από την άλλη πλευρά ήταν η τρομοκρατία, δηλαδή μια συγκεκριμένη εμπειρία που οδη-

γούσε σε δρόμους που δεν μου άρεσαν, μ' έκανε να αναρωτηθώ κι εγώ πάνω στον τρόπο της πολιτικής μου στράτευσης. Έτσι, παρ' όλο που παραμένω ένας άνθρωπος που θέλει να αλλάξει τα πράγματα, προς το καλύτερο, και ενώ έχω κρατήσει από τον μαρξισμό αυτά τα πράγματα που εξακολουθώ να θεωρώ σωστά, από την άλλη πλευρά έχω αμφισβητήσει μια σειρά από αντιλήψεις που στηρίζονται στον βιομηχανισμό. Φυσικά δεν μπορώ να πω ότι έχω και τις απαντήσεις σ' όλα αυτά τα ερώτημα αλλά γι' αυτό βρίσκομαι εδώ, για να προχωρήσω προς αυτές.

Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

G. DAMIANI: Αυτά που είπε η Εντβίτζε μου φαίνονται πολύ σηματικά. Εγώ, ακόμα και από επαγγελματική διαστροφή, δεν καταφέρνω να απαλλαγώ ούτε ένα λεπτό από τη σκέψη ότι η μοναδική πηγή φυσικού πλούτου που είναι ανανεώσιμη είναι αυτή που προέρχεται από το έμβιο σύστημα. Και αυτή είναι η μοναδική βεβαιότητα που έχω, είμαι δηλαδή απόλυτα πεισμένος γι' αυτό, σε μια εποχή που υποτίθεται ότι δεν έχουμε καμιά βεβαιότητα για τίποτα, σε μια εποχή που βάζουμε ερωτηματικά σε όλα τα ζητήματα. Πιστεύω λοιπόν ότι ο μοναδικός ανανεώσιμος φυσικός πλούτος είναι αυτός που προέρχεται από τη βιόσφαιρα, από τα φυτά, από κει αρχίζουν όλοι οι οικολογικοί κύκλοι. Ο οικολογικός αγώνας λοιπόν βάζει το ζήτημα της επιβίωσης, ακριβώς γιατί στο κέντρο της αντίληψής του έχει τη βεβαιότητα ότι η γη είναι ένα είδος απομονωμένου διαστημόπλοιου, το οποίο αντλεί ενέργεια από τον ήλιο και όλα αρχίζουν από τα φυτά. Το κρέας προέρχεται από τα χόρτα που τρώνε τα ζώα, τα καύσιμα που καίμε για τ' αυτοκίνητα προέρχονται από τους φυτικούς οργανισμούς των περασμένων εποχών, κλπ. Δεν υπάρχει λοιπόν άλλη δυνατότητα. Τον μη ανανεώσιμο φυσικό πλούτο θα πρέπει να τον διαχειριστούμε με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Αλλα το θλιβερό πράγμα που διαπιστώνω είναι η ανικανότητα τώρα πια των φυσικών συστημάτων (και αναφέρομαι κυρίως στην Ιταλία που είναι μια έντονα βιομηχανοποιημένη χώρα) να ανακυκλώσουν τα απόβλητα. Κι αυτό γιατί εισάγαμε απίστευτα δηλητήρια μέσα στο περιβάλλον μας, τα οποία στη συνέχεια μπαίνουν μέσα μας με αποτέλεσμα διάφορες αρρώστιες, καρκίνους, δηλητηριάσεις, κλπ. Οδεύουμε λοιπόν προς τον πλήρη εκφυλισμό του έμβιου συστήματος. Γι' αυτό πρέπει να χτυπήσουμε το σήμα κινδύνου, όπως ήταν και η προμετωπίδα της μιας ημέρας του συνεδρίου μας. Γιατί βρισκόμαστε πραγματικά μπροστά σε μια επικίνδυνη κατάσταση, στην Ιταλία. Τα υδροφόρα στρώματα είναι μολυσμένα, εκατοντάδες πηγάδια που είχαν πόσιμο νερό κλείνουν γιατί έχουν μολυνθεί ανεπανόρθωτα, η βόρεια και κεντρική Αδριατική πεθαίνει, (τουλάχιστον κοντά στην ακτή, στα βαθιά όχι ακόμα), έχουμε φρικιαστικά φαινόμενα ρύπανσης της ατμόσφαιρας. Το μεγαλύτερο μέρος της επικράτειας της Ιταλίας έχει καταστραφεί ανεπανόρθωτα, με τους δρόμους, με το τσιμέντο, με την άσφαλτο, με τα σπίτια. Η καταστροφή δασών έχει φτάσει σε απίστευτα ύψη. Μπροστά λοιπόν σ' αυτήν την καταστροφική πραγματικότητα, το μόνο σίγουρο πράγμα είναι πως εμείς αυτή τη στιγμή καταστρέφουμε τους ρυθμούς της ζωής. Και για μένα δεν μπορεί να υπάρξει πολιτική που να μπορεί να σταθεί αν δεν παίρνει υπόψη τους ρυθμούς της ζωής. Και που δεν θα παίρνει υπόψη και ένα άλλο ζήτημα που εγώ θεωρώ εξαιρετικά σημαντικό. Καθώς δηλαδή τα συστήματα ζουν χάρη στην πολυπλοκότητά τους (για παράδειγμα, οι μύκητες τρώνε τα απορρίματα μας και δίνουν θρεπτικές ουσίες στα φυτά, τα φυτά προσφέρουν την τροφή μας κ.ο.κ.) Εμείς δεν μπορούμε να αντιληφθούμε την πολιτική για τον άνθρωπο, χωρίς αυτή να συνοδεύεται από τον υπόλοιπο έμβιο κόσμο, μέσα στον οποίο είμαστε ενταγμένοι. Γι' αυτό σήμερα, η υπεράσπιση του δέντρου πλάι στο σπίτι, για παράδειγμα, είναι θεμελιώδες ζήτημα για το μέλλον και για την δυνατότητα να συνεχίζουμε να είμαστε ζωντανοί και ανθρώπινοι. Κι αυτό γιατί ακόμα και αν καταφέρουμε να καθαρίσουμε από φυσική και χημική άποψη το περιβάλλον, αυτό δεν πρόκειται να ξαναγίνει όπως πριν αν δεν ξαναβάλουμε εμείς σ' αυτό τα φυτά, τα ζώα, κλπ. Για παράδειγμα, αν καθαρίσουμε το μολυσμένο ποτάμι μιας περιοχής, αν παράλληλα δεν ξανατοποθετηθούν (και λέω ξανατοποθετηθούν γιατί δεν έχει μείνει τίποτε) σ' αυτό τα φυτά και τα ζώα που υπήρχαν πριν, τότε το οικο - σύστημα του νερού δεν αποκαθίσταται. Ακόμα και αν καθαριστεί τέλεια, μέσα σε λίγο χρόνο θα ξαναβρωμίσει ανεπανόρθωτα. Αυτό που καθαρίζει τα απόβλητα είναι το έμβιο σύστημα, αυτό που κάνει την ανακύκλωση, αυτό που καθορίζει τον ανανεώσιμο χαρακτήρα του φυσικού πλούτου, είναι πάλι το έμβιο σύστημα. Αν σήμερα χαθεί ένα είδος, χάνεται ένας κρίκος αυτής της αλυσίδας, κι αυτό σημαίνει ένα στοιχείο λιγότερο για την επιβίωση μας.

Έχει λοιπόν τεράστια σημασία η υπεράσπιση των άλλων ειδών γιατί είναι υπεράσπιση του έμβιου συστήματος. Το έμβιο σύστημα είναι σύνθετο. Εμείς σήμερα, έχουμε καταστρέψει αυτή την πολυπλοκότητα, υπάρχουν λίγα φυτά, μεγάλη μονοτονία. Πρέπει να υπερασπίσουμε οποιοδήποτε είδος έχει επιβιώσει, ώστε να δημιουργήσουμε δεξαμενές από τις οποίες θα τα παίρνουμε για να τα

τοποθετήσουμε εκεί όπου εμείς και οι μέλλουσες γενιές, θα αποκαθιστούμε το οικο-σύστημα. Κι αυτό, για μένα, έχει τεράστια πολιτική, πολιτιστική σημασία. Δεν μπορείς να μιλάς για πολιτική αν δεν σκέφτεσαι το μέλλον που είναι αδιέξοδο μπροστά μας.

Για παράδειγμα οι περιβαλλοντιστές χωρίς να το ξέρουν κάνουν κάτι πολύ πιο σημαντικό από αυτό που οι ίδιοι πιστεύουν πως κάνουν. Γιατί ο περιβαλλοντιστής, υπερασπίζεται τα ζώα, τα φυτά, κλπ. μόνο για να τα προστατεύσει. Δεν ξέρουν λοιπόν ότι κάνοντας αυτό, διατηρούν τις γενετικές δεξαμενές από τις οποίες θα μπορούμε να πάρουμε και να ξαναβάλουμε στις κατεστραμμένες περιοχές, όταν εμείς ή οι μέλλουσες γενιές θα μπορέσουμε να κάνουμε την εξυγίανση.

Γι' αυτό πιστεύω, πως όλοι οι πράσινοι είναι σημαντικοί, ακόμα και οι περιβαλλοντιστές. Έχουν κάνει πράγματα μεγάλης στρατηγικής σημασίας, συχνά δίχως να το ξέρουν, μόνο και μόνο από αγάπη για τη φύση, από αγάπη γι' αυτό ή εκείνο το ζώο, το ψάρι, το φυτό.

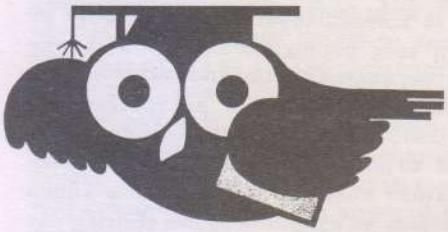

ΤΑ ΠΡΑΣΙΝΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

ΡΗΞΗ: Ακούσαμε ότι εδώ και λίγα χρόνια έχετε οργανώσει τα λεγόμενα Πράσινα Πανεπιστήμια που έχουν σημειώσει μεγάλη επιτυχία. Θα μπορούσατε να μας μιλήσετε λίγο γι' αυτήν την εμπειρία;

E. RICCI: Πρόκειται για μια πολύ σημαντική εμπειρία στην Ιταλία. Ξεκίνησε, αν θυμάμαι καλά, πριν από 4-5 χρόνια, στο Μέστρε, στο Λούγκο ντι Ρομάνια, όπου πήρε μια πιο συγκεκριμένη μορφή. Στη συνέχεια, το προχωρήσαμε σιγά - σιγά εδώ στην Πεσκάρα και γρήγορα αναπτύχθηκε σε πάρα πολλές άλλες πόλεις και περιοχές.

Τα **Πράσινα Πανεπιστήμια** υπήρξαν μια «επινόηση» θα λέγαμε των τοπικών ομίλων και ενώσεων. Οι τοπικές ομάδες υπήρξαν για μια ολόκληρη περίοδο ιδιαίτερα δραστήριες και προσπάθησαν να αναζητήσουν όλες τις δυνατές απαντήσεις σε όλα αυτά τα ερωτήματα που προέκυπταν από τη δουλειά τους.

Τα **Πράσινα Πανεπιστήμια** λοιπόν ανταποκρίνονταν σε μια ανάγκη. Την ανάγκη πολλών ανθρώπων, και όχι μόνο των ανθρώπων που δούλευαν σε οικολογικές ομάδες, να εμβαθύνουν, να γνωρίσουν πραγματικά τις βάσεις, τα θεμέλια αυτής της νέας κουλτούρας που αναδυόταν, της οικολογικής κουλτούρας.

Έτσι, για να καλυφθεί αυτή η ανάγκη γεννήθηκε αυτή η δομή, με τρόπο αρκετά αυθόρμητο στην αρχή. Υπήρχαν μια σειρά άνθρωποι, τεχνικοί, επιστήμονες, βιολόγοι, κλπ. που ήταν διατεθειμένοι να κάνουν τα μαθήματα, να μιλήσουν. Διαμορφώθηκε ένα στοιχειώδες πρόγραμμα και προτάθηκε στον κόσμο ο οποίος ανταποκρίθηκε με αρκετό ενθουσιασμό.

Πρόκειται για μια δομή αυτοδιαχειριζόμενη και αυτοχρηματοδοτούμενη. Μόνο μετά τα πρώτα χρόνια υπήρχαν κάποιες οικονομικές συνεισφορές από ιδρύματα, που ωστόσο είναι εντελώς περιθωριακές. Γενικά οι πρωτοβουλίες αυτές αυτοχρηματοδοτούνται από τους ανθρώπους που συμμετέχουν σ' αυτά. Για παράδειγμα, εδώ στην Πεσκάρα, η Mala Erba οργανώνει κάποιο πρόγραμμα, καλεί αυτούς που θα κάνουν τα μαθήματα και ζητάει ένα μίνιμουμ ποσό εγγραφής από τον κόσμο ο οποίος έρχεται μαζικά να παρακολουθήσει τις συζητήσεις. Κι αυτό είναι κάτι που μας κατέπληξε, ειδικά τον πρώτο χρόνο. Δεν πιστεύαμε στα μάτια μας βλέποντας να έρχεται τόσο κόσμος, να πληρώνει για ν' ακούσει τους εισηγητές, για να «πάει στο σχολείο». Πρέπει να πούμε ότι ειδικά τότε, πριν από τρία χρόνια δηλαδή, η απέχθεια των ανθρώπων για οτιδήποτε ήταν συγκέντρωση, πολιτική δραστηριότητα ήταν τέτοια που είχαν πάψει να συμμετέχουν σε επιτροπές, συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις, κλπ. Μπροστά λοιπόν σε μια τέτοια κατάσταση όπου ο κόσμος δεν συγκεντρωνόταν πουθενά, το να βλέπει κανείς τους ανθρώπους να προσέρχονται μαζικά, να πληρώνουν για να πάνε ν' ακούσουν, ήταν κάτι που κατέπληξε, και εδώ στην Πεσκάρα, αναστάτωσε τον τύπο.

Φυσικά κατέπληξε κι εμάς τους ίδιους γιατί μας απέδειξε ότι η θέληση να κάνει κανείς κάτι διαφορετικό σε σχέση με την πολιτική, η θέληση να δει ξανά τον κόσμο με άλλα μάτια, ήταν πολύ πιο διάχυτη απ' ό,τι πιστεύαμε.

Η πλειοψηφία των ανθρώπων που έρχονται στα Πράσινα Πανεπιστήμια είναι κυρίως καθηγητές σε σχολεία, άνθρωποι που ενδιαφέρονται συχνά και από επαγγελματικό ενδιαφέρον για διάφορα θέματα, ή ακόμα συνταξιούχοι, ηλικιωμένοι άνθρωποι, νέοι, αν και όχι σε μεγάλο ποσοστό, και γενικά μπορούμε να πούμε ότι αντιπροσωπεύονται όλα τα κοινωνικά στρώματα. Πρέπει να πούμε δε ότι υπάρχει μια τεράστια συμμετοχή γυναικών 50% περίπου, δηλαδή σχεδόν το ίδιο ποσοστό με εκείνο του γενικού πληθυσμού. Ο κόσμος που έρχεται έχει μεγάλη διάθεση ν' ακούσει.

Εδώ στην Πεσκάρα, τον πρώτο χρόνο, τα μαθήματα ήταν γενικού περιεχομένου. Το δεύτερο χρόνο, η προσέλευση ήταν κάπως μικρότερη αλλά οι άνθρωποι που ήρθαν ήταν άνθρωποι που ήθελαν να αποκτήσουν ένα υπόβαθρο για ν' αλλάξουν τον τρόπο ζωής τους. Δεν έρχονταν δηλαδή μόνο για ν' ακούσουν πράγματα αλλά για να μπορέσουν πια να εφαρμόσουν στην πράξη αυτά που άκουγαν, αυτά που μάθαιναν. Κάτι δηλαδή διαφορετικό από αυτό που γίνεται στα σχολεία, ή τα πανεπιστήμια όπου η θεωρία είναι εντελώς αποκομμένη από την πρακτική της εφαρμογή. Έτσι λοιπόν, τα Πράσινα Πανεπιστήμια δεν είναι μόνο θεωρητικά μαθήματα. Με μεγάλη ευχαρίστηση διαπιστώνουμε ότι βοήθησαν πραγματικά κάποιους ανθρώπους που αναζητούσαν να κάνουν κάτι διαφορετικό, που σ' αυτά τα μαθήματα μπόρεσαν να βρουν νέους τρόπους ζωής και σχέσης με τον χώρο τους, (δουλεύοντας για παράδειγμα σε βιολογικές καλλιέργειες, ή σε διάφορα άλλα συγκεκριμένα πράγματα).

Τελικά, σήμερα φτάσαμε σε σημείο που υποχρεωθήκαμε να ιδρύσουμε μια Ομοσπονδία των Πράσινων Πανεπιστήμιων. Υποχρεωθήκαμε με την έννοια ότι θελήσαμε να εμποδίσουμε τη δημιουργία άλλων πρωτοβουλιών που δεν είχαν καμιά επιστημονική βάση αλλά που, εκμεταλλευόμενες τη μόδα, οργάνωναν αντίστοιχα μαθήματα μόνο και μόνο για να μαζεύουν κάποια χρήματα χωρίς όμως να έχουν καμιά εγγύηση επιστημονικής, οικολογικής αντίληψης. Δημιουργήσαμε αυτή την ομοσπονδία έτσι ώστε να υπάρχει κάποιος έλεγχος αυτής της εμπειρίας, να υπάρχει κάποιος στοιχειώδης οργανισμός που μπορεί να εγγυάται ότι οι πολιτιστικοί, επιστημονικοί στόχοι που βάζουν είναι πράγματι αυτοί που συζητιούνται στα πλαίσια της οικολογίας.

Συμπερασματικά, είναι πραγματικά μια εμπειρία που έχει πετύχει και που θα επεκταθεί, γιατί κατόρθωσε πραγματικά να αναπτύξει μια πολύ καλή σχέση με τον κόσμο, όχι βέβαια στη βάση μιας καμπάνιας, ή ενός αγώνα, αλλά πολύ περισσότερο στη βάση ιδιαίτερων συγκεκριμένων στόχων. Ωστόσο αυτό είναι κάτι που επιτρέπει τη ευρεία διάχυση μιας γενικότερης κουλτούρας.

Η συνέντευξη πάρθηκε από τους Σπύρο Κακοιριώτη, Χριστίνα Σταματοπούλου και Θανάσ Τσιούμπα, που παρακολούθησαν το συνέδρι και η απομαγνητοφώνηση έγινε από τη Χρ στίνα Σταματοπούλου.

Marco Boato

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Azione nonviolenta, τ.6, Ιούνης 86. Μετάφραση Χρ. Σταματοπούλου.

Στην πολιτική και πολιτιστική σκηνή της Ευρώπης και της Ιταλίας, εδώ και μερικά χρόνια,εμφανίστηκαν νέοι πρωταγωνιστές απέναντι στους παραδοσιακούς ρήτορες. Με διάφορες μορφές, μέσα απο διαφορετικές διαδρομές, με διαφορετικές κοινωνικές και θεσμικές συνέπειες, ένα φάντασμα έρχεται όλο και πιο συχνά να ταράξει τον ύπνο (και τα όνειρα) των εδραιωμένων ιδεολογιών και τοποθετήσεων. Οι "πράσινοι" : μα ποιοί είναι αυτοί; Το πράσινο ζήτημα : μα για τί πράγμα πρόκειται; Μια νέα μορφή πολιτικής αντιπροσώπευσης; Ένα απλό φτιασίδωμα, με χρώματα της μόδας, παλιών εμπειριών που έχουν εκπνεύσει; Μια νεοθρησκευτική σέχτα, ολιστική και ολοποιητική, τώρα που οι υπόλοιποι βρίσκονται σε υποχώρηση; Όχι, δεν πρόκειται για τίποτα τέτοιο. Αν και σχηματίστηκαν και σχηματίζονται "πράσινες λίστες" (στην Ιταλία) ή "πράσινα κόμματα" (σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες) σε εκλογικό επίπεδο· αν και η "ανακύκλωση" (ίσως όχι μόνο των στερεών σκουπιδιών της πόλης, αλλά και των ιστορικά ξεπερασμένων εμπειριών...) είναι ένα τυπικά οικολογικό αίτημα· αν και κάποιος πειρασμός για μια νέα Weltanschauung και μια νέα Lebenschauung (αντίληψη του κόσμου και της ζωής, για να την εκφράσουμε μαζί με τους γερμανούς) αναδύεται πάλι· αν και ...

Το "πράσινο ζήτημα": μια μεταφορική έννοια, ένας υπαινιγμός, μια υπόθεση. Καλύτερα, και κυρίως, ένα εργαστήριο: για να καταδειχθεί η αναγκαιότητα (και οι δυσκολίες) της θεμελίωσης μιας νέας κουλτούρας και ενός νέου πολιτικού "λόγου". Ζούμε αυτή τη στιγμή μια ιστορική φάση, πλούσια και σύνθετη, αλλά συνάμα δύσκολη και δραματική. Μια εποχή μετάβασης : την "εποχή των ρήξεων", όπως την χαρακτήρισε λίγα χρόνια πριν ο γάλλος δημοσιογράφος και δοκιμιογράφος Ζαν Ντανιέλ. Μπροστά στα μάτια μας (κι αυτή είναι μια εμπειρία που πολλοί έζησαν επώδυνα), κλείνει ένας ολόκληρος μακρόχρονος κύκλος της ιστορίας του εργατικού κινήματος, τόσο του ιταλικού όσο και του διεθνούς. Πρόκειται για το "τέλος του σοσιαλδημοκρατικού αιώνα" για να χρησιμοποιήσουμε μια εικαστική έκφραση του γερμανού κοινωνιολόγου Ραλφ Ντάρεντορφ.Η αυταπάτη της αέναης "προόδου" και η οικονομίστικη και παραγωγικίστικη ιδεολογία έδειξαν πια τα όρια τους. Αλλά σε μια εξίσου βαθιά και αμετάκλητη κρίση μπήκαν ακόμα και οι "επαναστατικές" ουτοπίες των μεγάλων συλλογικών κινημάτων της δεκαετίας του 70.

Έτσι λοιπόν, τόσο στην Ιταλία όσο και στην Ευρώπη, οι ολοποιητικές ιδεολογίες κατέρευσαν. Γεννήθηκαν νέες μορφές υποκειμενικότητας, σε κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτικό επίπεδο.Α-ιδεολογικές, α-κομματικες, "επιμέρους", εξω-θεσμικές, "πορώδεις", εγκάρσιες: έτσι τις χαρακτηρίζουν εκίνοι οι κοινωνιολόγοι που παρατηρούν με μεγαλύτερη προσοχή τους μετασχηματισμούς των κοινωνικρίσης και αλλαγής της πολιτικής, που πραγματοποιήθηκε σιωπηρά στη διάρκεια των δραματικών "μολυβένιων χρόνων". Οι "πράσινοι" λοιπόν αποτελούν ένα - ίσως το πιο σημαντικό αλλά όχι και το μοναδικό - απο αυτά τα νέα κοινωνικά υποκείμενα. Κάνουν πολιτική αλλά δεν είναι κόμμα (και όπου υποχρεώθηκαν να σχηματίσουν ένα εξαιτίας των θεσμικών κανονισμών, αυτοπροσδιορίζονται σαν "αντι-κόμμα", όπως στην ΟΔΓ). Παράγουν μια κουλτούρα αλλά δεν έχουν ιδεολογία. Μπαίνουν στους θεσμούς, αλλά οι ρίζες τους και η αυθεντική νομιμοποίηση τους, βρίσκονται έξω απο αυτούς. Αποτελούν ένα κοινωνικό κίνημα αλλά όχι "ταξικό"· ή καλύτερα, θέτουν προβλήματα που διαπερνούν όλες τις κοινωνικές τάξεις. Είναι "δεξιοί ή αριστεροί;", αναρωτιούνται οι πολειτιολόγοι. Αυτοί όμως προσπαθούν να μην επανενταχτούν μηχανικά στην παραδοσιακή "γεω-πολιτική", και λένε ότι βρίσκονται "πιο μπροστά" ή, καλύτερα, αλλού. Πού;

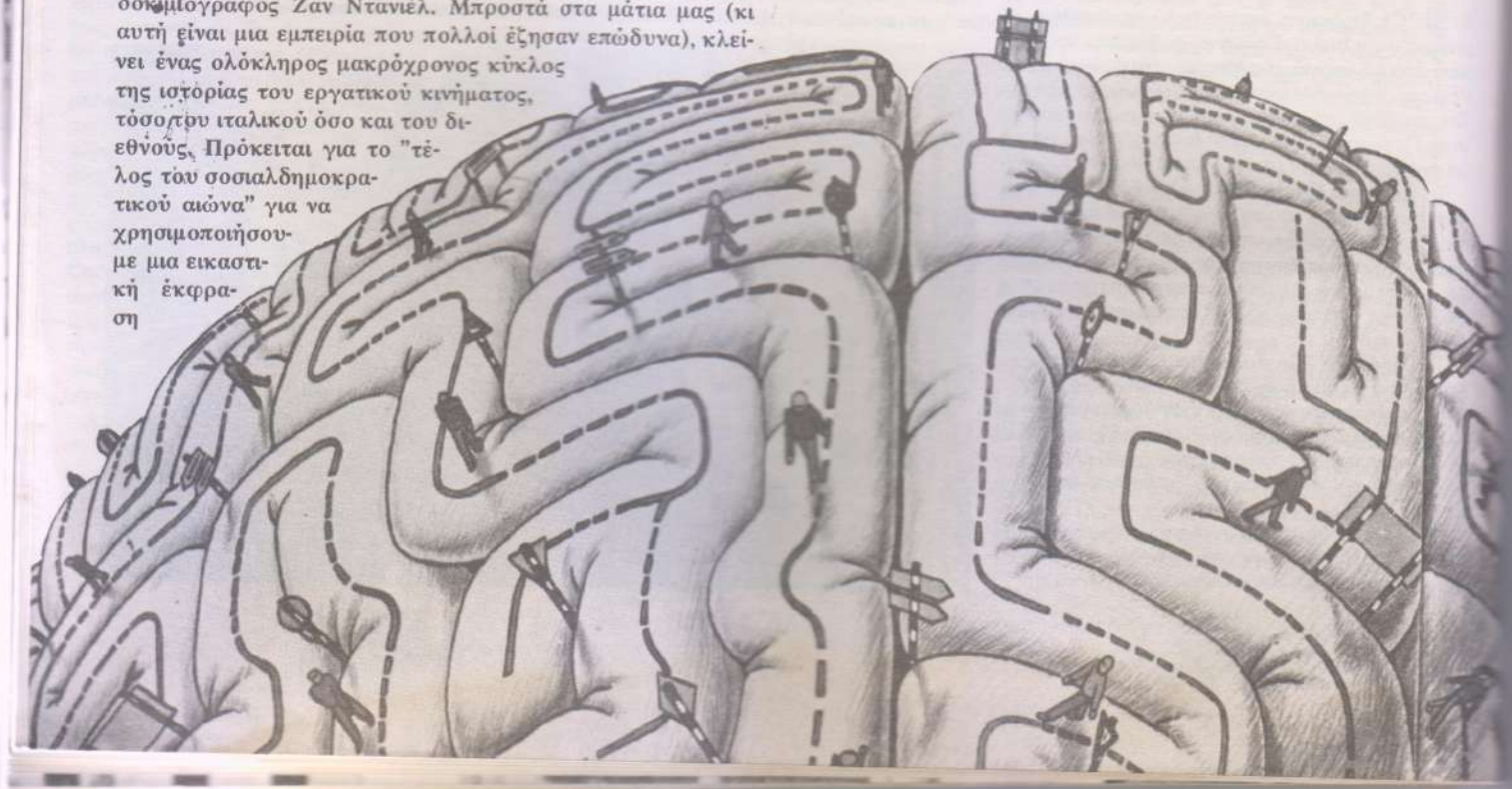

Σε σχέση με την παραδοσιακή πολιτική που ζει βυθισμένη και σχεδόν πνιγμένη μέσα στη καθημερινότητα, σε σχέση με μια οικονομία που δεν μπορεί να δώσει κάποια αξία σε οτιδήποτε ξεφεύγει απο την αγορά, σε σχέση με μια κουλτούρα που ακόμα πολύ συχνά αποκαλύπτει την ιδεολογική της μήτρα του 19ου αιώνα, η θέση των "πράσινων" αναφέρεται στο μέλλον. Όσο παράδοξο κι αν φανεί αυτό, η ιστορική τους αιτιολόγηση γεννιέται απο το παρόν, αλλά επικαλείται πρώτα απ' όλα και πάνω απ' όλα τα δικαιώματα των μελλοντικών γενεών. Αναρωτιούνται για την τύχη εκείνων που θα κληρονομήσουν τη γη. Αλλά πριν ακόμη απ' αυτό βάζουν το ερώτημα :θα υπάρχει άραγε κάποια γη για να κληρονομηθεί, στην οποία να αξίζει τον κόπο να ζει κανείς; Προτάσσοντας τη "συνείδηση του είδους" πάνω στην συνειδηση της τάξης, για πρώτη ίσως φορά στην ανθρώπινη ιστορία, θέτουν σε πρώτο πλάνο τα θεμελιακά προβλήματα της επιβίωσης : της φύσης και του ανθρώπινου γένους, απέναντι στη δυνατότητα,που σήμερα πια είναι ιστορικά συγκεκριμένη και πραγματική, μιας αυτοκαταστροφής του ανθρώπου και του περιβάλλοντος. Εξόντωση μέσα απο τον πυρηνικό πόλεμο, την καταστροφή του μη ανανεώσιμου φυσικού πλούτου, αφανισμός μέσα απο την πείνα : να το νέο "ολοκαύτωμα" που πρέπει να προλάβουμε πριν αυτό επέλθει - αν και σε πολλές περιπτώσεις έεχει ήδη αρχίσει. Ec o - pax : αυτός είναι ο νεολογισμός που συνθέτει την κουλτούρα και τις ιστορικές αιτίες των "πράσινων".

Προκαλώντας συμμετρική δυσπιστία και έλλειψη κατανόησης τόσο στα δεξιά ("θέλουν να εμποδίσουν τη βιομηχανική πρόοδο ") όσο και στα αριστερά ("θέλουν να αποσπάσουν τους εργαζόμενους απο τα άμεσα συμφέροντά τους"), το πράσινο ζήτημα άρχισε να αναδύεται έντονα στις αρχές της δεκαετίας του 70, πριν ακόμα απο το πετρελαϊκό σοκ που προκάλεσε ο "πόλεμος του Κιππούρ" (1973). Αλλά τότε ακόμα η οικολογική συνείδηση ήταν υπόθεση περιορισμένων μειοψηφιών. Ξεπερνώντας της αξιόλογη, αλλά πολύ περιοριστική, θέση του παραδοσιακού περιβαλλοντικού και φυσιολατρικού "προστατευτισμού", η δεκαετία του 70 αποτελεί την ιστορική φάση της έκρηξης - χάρη στις διορατικές αναλύσεις της Λέσχης της Ρώμης"του Αουρέλιο Πετσέι - του προβληματισμού γύρω απο τα όρια της επέκτασης" και στη συνέχεια ακόμα και τα "κοινωνικά όρια της ανάπτυξης", του Φρεντ Χιρς.Στις αρχές της δεκαετίας του 80, η "κοινωνία μηδενικού αθροίσματος" του Λέστερ Σ. Θάροου λειτουργεί σαν αντίλογος στις πολύ απλοϊκά αισιόδοξες προβολές των Megatrends του Τζον Νάισμπιτ ή, νωρίτερα ακόμη, του "τρίτου κύματος" του Άλβιν Τόφλερ. Το ζήτημα δεν είναι να φανταστούμε ένα είδος "ινδιάνικης ρεζέρβας" που θα απομονώσουμε και θα διασώσουμε απο την ασυγκράτητη ανάπτυξη του βιομηχανικού συστήματος οικονομικής επέκτασης. Αντίθετα, το οικολογικό ζήτημα, στο εξής, διαπλέκεται αξεδιάλυτα με τα προβλήματα της "τρίτης βιομηχανικής επανάστασης" : της πληροφορικής επανάστασης. Τη βαθιά κρίση του παραδοσιακού μοντέλου βιομηχανικής ανάπτυξης συνοδεύουν, από τη μια πλευρά, μεγάλες δυνατότητες μετασχηματισμού (που έχουν καταστεί δυνατές από τις τεχνολογικές καινοτομίες), αλλά και δραματικά κοινωνικά ζητήματα, και πρώτα απ' όλα η αυξανόμενη ανεργία που φαίνεται πως δεν μπορεί πια να απορροφηθεί.

Στη μεταβιομηχανική κοινωνία ή, όπως αποκαλείται πιο συχνά, στην "κοινων α της πληροφόρησης", κομματιάζεται η παραδοσιακή αλληλουχία συσσώρευση-επένδύσεις - απασχόληση. Ο Αντρέ Γκορζ, ο γάλλος οικολόγος μαρξικής , παραδόξως, κουλτούρας, λέει "αντίο στο προλεταριάτο" και περιγράφει τις τάσεις του "τέλους της κοινωνίας της εργασίας" : ο εργάσιμος χρόνος δεν θα μπορεί πια να αποτελεί μέτρο της ανταλλακτικής αξίας' η ανταλλακτική αξία δεν θα μπορεί πια να αποτελεί μέτρο της οικονομικής αξίας' ο μισθός δεν θα μπορεί πια να αποτελεί συνάρτηση της ποσότητας εργασίας' το δικαίωμα σε ένα εισόδημα δεν θα μπορεί πια να εξαρτάται απο την παροχή μιας θέσης εργασίας. Όλα αυτά μοιάζουν με μελλοντολογικές υποθέσεις, επιστημονικής και πολιτικής φαντασίας, αλλά στην πραγματικότητα προβλέπουν διαδικασίες μετασχηματισμών που έχουν ήδη ξεκινήσει. Ακριβώς : το πράσινο ζήτημα όχι σαν μια αδύνατη "επιστροφή στο παρελθόν" στη βάση μιας οπισθοδρομικής και ανίσχυρης ιδεολογίας, αλλά σαν ικανότητα να δοκιμαστεί η οικολογική κουλτούρα πάνω στα προβλήματα της εργασίας - της κρίσης και των μετασχηματισμών της - στη μετα-βιομηχανική κοινωνία.

Στα πλαίσια της "σιωπηλής επανάστασης" (Ρόναλντ Ίνγκλχάρτ) που στη δεκαετία του 70 και στις αρχές της δεκαετίας του 80 καθόρισε τη μετατόπιση των θεμελιακών αξιών και σκοπών απο τις υλικές ανάγκες στις μετα-υλικές

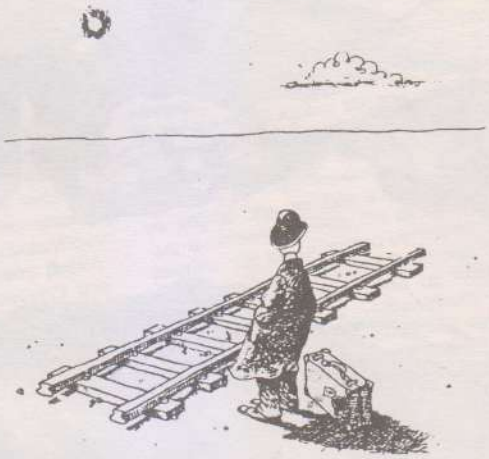

ανάγκες (αυτο-πραγμάτωση, αίσθηση της κοινότητας και ποιότητα ζωής),αλλάζει ακόμα και η υποκειμενική σχέση με την εργασία και ταυτόχρονα καταρρέει η "εργασία σαν ιδεολογία" (Άρις Ακορνέρο). Τελειώνει η κεντρικότητα του μεγάλου εργοστασίου, η αγορά εργασίας κομματιάζεται και αποσυντίθεται. Η ανάλυση μετατοπίζεται προοδευτικά απο τη "θέση εργασίας" στη "ζωή εργασίας" : αναδέονται όλο και περισσότερο μορφές "μεταβλητής ταυτότητας" κι πολλαπλής ταυτότητας" (Τζιουζέπε Ντε Ρίτα). Στη βάση μιας διαφορετικής αντίληψης για τις σχέσεις ανάμεσα σε οικονομία και οικολογία, οι "πράσινοι" προτείνουν είτε ένα αυξανόμενο βάρος της οικονομίας των αξιών χρήσης απέναντι στην κυρίαρχη οικονομία των ανταλλακτικών αξιών (επομένως αναπτύσσεται η οικονομία του "φτιάχνω μόνος"), είτε την απόδοση θεμελιακής σημασίας στην περιβαλλοντική πρόνοια.

Σ' αυτό το επίπεδο, ο οικολογισμός τίθεται σαν εναλλακτική λύση όχι μόνο πολιτική και πολιτιστική αλλά και σαν απασχόληση στους τομείς υδρο-γεωλογικής διευθέτησης, εναλλακτικών μορφών ενέργειας, φυσικών πόρων, πολιτικής προστασίας, διατήρησης της καλλιτεχνικής κληρονομιας, παλης ενάντια στη ρύπανση και στη νόθευση των τροφίμων, της βιοδυναμικής γεωργίας, της ανακύκλωσης των

σκουπιδιών.

Επομένως, τίθεται γενικότερα το πρόβλημα μιας διαφορετικής σχέσης ανάμεσα σε χρόνο εργασίας και χρόνο ζωής, και μιας προοδευτικής ανακατανομής του κοινωνικά αναγκαίου χρόνου, πέρα απο τη δημιουργία νέων και εναλλακτικών απασχολήσεων απέναντι στη βλαβερή και ρυπογόνα παραγωγή, την κρίση των παραδοσιακών βιομηχανικών τομέων, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την καταστροφή της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Το ζήτημα της μείωσης του εργάσιμου χρόνου (όχι μόνο στο διάστημα της ημέρας αλλά και στο διάστημα της ζωής) μεταβάλλεται έτσι σε έναν απο τους κεντρικούς άξονες μιας οικολογικής στρατηγικής για την αλλαγή της ποιότητας της ζωής μεσο- και μακροπρόθεσμα.

Απο αυτή την άποψη, η σημερινή κατάσταση παρουσιάζει έντονα στοιχεία αμφιθυμίας και αντιφατικότητας. Αποδείχτηκε χρεωκοπημένη κάθε στρατηγική του εργατικού κινήματος που βασιζόταν στην ανίσχυρη "αντίσταση" για

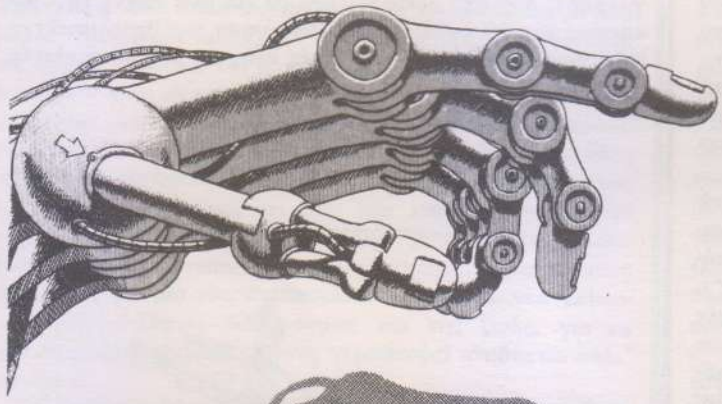

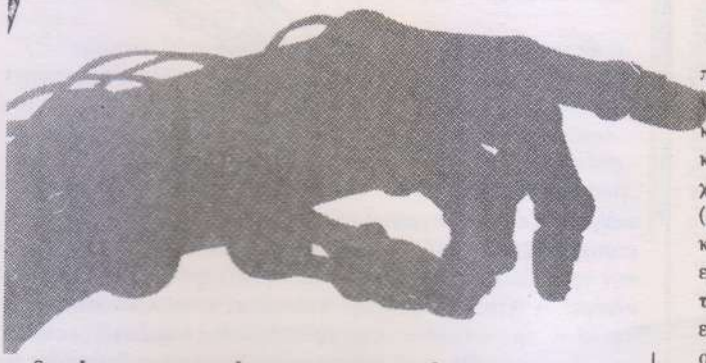

τη διατήρηση του υπάρχοντος, που υπόκειται σε ταχύτατες διαδικασίες μετασχηματισμού (ή, ακόμη λιγώτερο, εκείνη που βασίστηκε στην αυταπάτη ότι μπορούμε να επιστρέψουμε στο "πριν" : τίποτε δεν θα είναι πια "όπως πριν"). Αρκεί να σκεφτούμε τα εξαιρετικά δύσκολα χρόνια, ιστορικά πια, της ήττας στη ΦΙΑΤ το 1980 και των ανθρακωρύχων στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 1984-85. Πρόκειται για μια ιστορική φάση, απο πολλές απόψεις δραματική για ε :ατομμύρια ανθρώπους : σε μια αυξανόμενη "δομική" ανεργία, έρχονται να προστεθούν σοβαρότερα φαινόμενα "πολιτιστικού αναλφαβητισμού" απέναντι στις διαδικασίες μετασχηματισμού που έχουν ήδη ξεκινήσει. Ωστόσο , παρουσιάζεται μια ιστορική ευκαιρία τεράστιας σημασίας για να αντιμετωπιστούν και απο μια οικολογική άποψη - και απο μια διαφορετική σχέση ανάμεσα σε οικονομία και οικολογία - τα προβλήματα που θέτουν οι τεχνολογικές καινοτομίες (και το δυναμικό μετασχηματισμού που αντιπροσωπεύει η πληροφορική επανάσταση), στα πλαίσια των "ορίων της επέκτασης" και της δυνατότητας/αναγκαιότητας για μια ποιοτικά διαφορετική ανάπτυξη. Ο Τζιόρτζιο Ρούφολο την ορίζει σαν "δημιουργική οικολογία".Είναι ένα απο τα κεντρικά στοιχεία, για να περάσουμε απο την επέκταση σε μια ποιοτικά διαφορετική ανάπτυξη.

Αυτή η εναλλκτική λύση θα γίνεται όλο και πιο επίκαιρη: 1) ή ένας όλο και πιο περιορισμένος αριθμός ανθρώπων θα απασχολούνται με πλήρες ωράριο, ενώ οι υπόλοιποι θα πρέπει να "διατηρούνται" σε μια κατάσταση εντεινόμενης υποτέλειας και περιθωριοποίησης· 2) ή μια τάση στην ανακατανομή "ανάμεσα σ' όλους"της κοινωνικά αναγκαίας εργασίας Ιδού λοιπόν ένα οικολογικό "σενάριο μελλοντιστικό" (αλλά όχι αδύνατο) : α) ένα μέρος του "χρόνου ζωής" για την

παροχή εργασίας στην παραγωγή και τις υπηρεσίες που είναι απαραίτητες, περιλαμβανομένης και της "περιβαλλοντικής πρόνοιας" β) ένα μέρος του "χρόνου ζωής" για μικροκοινωνικές δραστηριότητες συνεταιριστικού και αυτόνομου χαρακτήρα, στη βάση μιας οικονομίας "του τρίτου τομέα" (όπως την ορίζουν οι γάλλοι οικολόγοι), αποκεντρωμένης και αυτοδιαχειριζόμενης· γ) ο αυξανόμενος χρόνος της "μη εργασίας",κοινωνικά ανακατανεμόμενος, απαλλαγμένος απο τη δυνητική του "καταστροφικότητα" (εγκληματικότητα, εκτροπή. περιθωριοποίηση) και αξιοποιημένος στη "δημιουργική" του διάσταση (κοινωνικά, πολιτιστικά, πολιτικά).

Απέναντι σε όλα αυτά, το πρόβλημα δεν αφορά μόνο τα "προγράμματα" αλλά και τους πρωταγωνιστές : δηλαδή εκείνους τους πολίτες που, για αυτή τη νέα ποιότητα ζωής - βασισμένη σε μια διαφορετική σχέση ανάμεσα σε οικονομία και οικολογία, ανάμεσα σε κοινωνία και φύση, ανάμεσα σε χρόνο ζωής - θέλουν να αγωνιστούν σαν ενεργά υποκείμενα μετασχηματισμού και όχι σαν καρπωτές (στην καλύτερη περίπτωση) ή, όπως είναι πιθανότερο, σαν μεμψίμοιροι διεκδικητές. Η πράσινη μέθοδος "να σκεφτόμαστε συνολικά και να δρούμε τοπικά", αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο μιας μέας πολιτικής κουλτούρας και ενός νέου πολιτικού "λόγου". Όχι μια ολοποιητική ιδεολογία,αλλά αντίθετα, ένα εργαστήριο κοινωνικού πειραματισμού.

---

* Ο Μάρκο Μποάτο παλιό στέλεχος της Lotta Continua, δραστηριοποιείται σήμερα στο χώρο των Ιταλών πράσινων.

ΒΙΕΝΝΗ: Η ΑΝΤΙΠΥΡΗΝΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ

ANTI ATOM INTERNATIONAL

Στις 24 με 28 Σεπτεμβρη πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη το πρώτο διεθνές αντιπυρηνικό συνέδριο μετά την καταστροφή του Τσερνομπίλ. Το συνέδριο οργανώθηκε από διάφορα πράσινα και εναλλακτικά κινήματα της Ευρώπης με στόχο να δοθεί μια πρώτη απάντηση στην ενεργειακή πολιτική τόσο των δυτικών όσο και των ανατολικών κυβερνήσεων που μέσα από την τυφλή αναζήτηση κέρδους και εξουσίας, δεν διστάζουν να βάζουν σε θανάσιμο κίνδυνο την ανθρωπότητα.

Αφορμή για την διοργάνωση αυτής της διεθνούς συνάντησης στάθηκε το γεγονός ότι τις ίδιες μέρες συνεδρίαζε στη Βιέννη η διεθνής επιτροπή ατομικής ενέργειας, μια συνάθροιση διεθνών τεχνοκρατών η οποία υποτίθεται ότι ελέγχει τη λειτουργία των διάφορων εργοστασίων στις διάφορες χώρες και η οποία πρωτοστάτησε στη διεθνή συνομωσία σιωπής πάνω στις συνέπειες της καταστροφής του Τσερνομπίλ.

Στο αντιπυρηνικό συνέδριο συμμετείχαν πολλές χώρες (ΗΠΑ, Βραζιλία, Δυτ. Γερμανία, Γαλλία, Αυστρία, Νορβηγία, Σουηδία, Γιουγκοσλαβία, Ρωσία, Ινδία κλπ). Οι συζητήσεις αφορούσαν τόσο καθαρά επιστημονικά θέματα, όπως ασφάλεια των πυρηνικών αντιδραστήρων, επιπτώσεις της πυρηνικής ενέργειας στη υγεία οσο και οικονομικά - πολιτικά θέματα, όπως οικονομικές δυνατότητες εξόδου απο την πυρηνική ενέργεια, πυρηνικό κράτος και τέλος πληροφόρηση για τα αντιπυρηνικά κινήματα στις διάφορες χώρες.

Την Παρασκευή 27 Σεπτέμβρη, τελευταία μέρα των συζητήσεων, αποφασίστηκε να γίνει εκδήλωση διαμαρτυρίας έξω από την έδρα της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας που μόλις είχε καταλήξει στην απόφαση ότι η πυρηνική ενέργεια είναι χρήσιμη αρκεί να παρθούν πρόσθετα μέτρα ασφάλειας ενώ το θράσος της έφτασε μέχρι του σημείου να τηρήσει ενός λεπτού σιγή για τους 31 νεκρούς του Τσερνομπίλ!

Πάνω από 200 άτομα, όλων των εθνικοτήτων(και όλων των ηλικιών), βρέθηκαν έξω απο την έδρα της επιτροπής και οργάνωσαν μια καθιστική διαμαρτυρία ζητώντας ταυτόχρονα να καταθέσουν την απόφαση του αντιπυρηνικού συνεδρίου.

Φυσικά η γνώμη της αστυνομίας ήταν διαφορετική και, μετά από μια ολιγόλεπτη προειδοποίηση έστειλε τα ειδικά σώματα που φρουρούσαν την Επιτροπή εναντίον των διαδηλωτών. Τους πήραν "σηκωτούς" και όσοι αρνούνταν να απομακρυνθούν προβάλλοντας παθητική αντίσταση βρέθηκαν στην κλούβα και στην συνέχεια στο τμήμα (ανάμεσα τους και αξιοπρεπής ελληνική αντιπροσωπεία !).

Η διεθνής αντιπυρηνική εκδήλωση έκλεισε την Κυριακή 28 Σεπτέμβρη με μια διαδήλωση στο κέντο της Βιέννης και την απόφαση να συνεχιστεί η συνεργασία ανάμεσα στις διάφορες χώρες για την διοργάνωση κι άλλων διεθνών εκδηλώσεων.

Ανάμεσα στις ομιλίες ιδαίτερο ενδιαφέρον είχε η παρέμβαση της Ρωσίδας Όλγας Μεντβέντοβα, μέλους της Ανεξάρτητης Επιτροπής Ειρήνης της Μόσχας, αντικαθεστωτικής φυσικά, την οποία θα δημοσιεύσουμε στο επόμενο τεύχος της Ρήξης μια και αναφέρεται λεπτομερειακά στις δραστηριότητες των Ρώσων ειρηνιστών που είναι άγνωστες στην Ελλάδα.

Μετά την καταστροφή του Τσερνομπίλ και παρά το κλίμα τρομοκρατίας, Ρώσοι ειρηνιστές κατάφεραν να κινητοποιηθούν εναντια στα πυρηνικά εργοστάσια. Κατέβηκαν τρεις φορές στο κέντρο της Μόσχας με πλακάτ που ζητούσαν από την κυβέρνηση να κλείσει τα πυρηνικά εργοστάσια και να δώσει περισσότερη πληροφόρηση για τις συνέπειες του ατυχήματος. Τις κινητοποιήσεις οργάνωσε η Ανεξάρτητη Επιτροπή Ειρήνης της Μόσχας που δρα εδώ και αρκετά χρόνια κύρια ενάντια στα πυρηνικά όπλα. Μετά όμως από το Τσερνομπίλ συμπεριέλαβε στο πρόγραμμα της και την "ειρηνική" χρήση της πυρηνικής ενέργειας.

Η επιτροπή είχε μέχρι τώρα αρκετά θύματα που κλείστηκαν στη φυλακή, σε στρατόπεδα εργασίας ή ακόμα και σε ψυχιατρεία για την ειρηνιστική δράση τους. Τελευταίο θύμα η Λάρισα Τσουκάγεβα της οποίας ο άντρας είναι ο επίσης κρατούμενος σοσιαλδημοκράτης Αλεξάντρ Τσουκάγιεφ . Τον Απρίλη αυτού του χρόνου της πήραν το παιδί και το έθεσαν υπό κρατική κηδεμονία. Στη συνέχεια η ίδια έχασε το δικαίωμα να ζει στη Μόσχα και κατηγορήθηκε ότι χρησιμοποιούσε πλαστογραφημένα χαρτιά για να έχει ιατρική περίθαλψη (μη φανταστεί κανείς ότι οι κατηγορίες εναντίον της είχαν τίποτα να κάνουν με την ειρηνιστική και αντιπυρηνική της δραστηριότητα!).Τελικά με αυτές τις κατασκευασμένες κατηγορίες καταδικάστηκε την 1η Ιούλη σε δύο χρόνια στρατόπεδο εργασίας.

Η Λαρίσα Τσουκάγεβα χρειάζεται την άμεση και αμέριστη συμπαράστασή μας γιατί αυτό είναι και το μόνο αποτελεσματικό όπλο όλων αυτών των ανθρώπων που αγωνίζονται σε τόσο δύσκολες συνθήκες. Πράγματι μέχρι τώρα, πολλοί Ρώσοι πολιτικοί κρατούμενοι έχουν απελευθερωθεί χάρις στη διεθνή συμπαράσταση. Αυτή άλλωστε ήταν και η έκκληση της Ρωσίδας αντιπροσώπου στο αντιπυρηνικό συνέδριο της Βιέννης:

"Δεν μπορεί να υπάρξει ειρηνιστικό κίνημα στη Δύση χωρίς το ειρηνιστικό κίνημα στην Ανατολή' και δεν μπορεί να υπάρξει ειρηνιστικό κίνημα στην Ανατολή χωρίς την συμπαράσταση από τη Δύση".

Shatravka released but repression continues

The Soviet authorities have freed Aleksandr Shatravka, a founder-member of the independent Moscow Trust Group, from prison camp. He is now in Moscow, awaiting final completion of visa formalities. He, his wife and child are expected to emigrate to the US. His mother and brother will remain in their native Ukraine.

A long-standing pacifist, Shatravka has been in constant trouble with the authorities since the early 1970s. His latest troubles began when he was arrested in Siberia in 1982 while circulating the Moscow Trust Group's founding appeal.

On completion of the three year sentence he received, he was resentenced (while still in camp) to a further three and a half years on a trumped-up narcotics charge. At one time, his conditions were so bad he attempted suicide; at other

EL SALVADOR
Η κρίσιμη καμπή

Όταν, στο τέλος της δεκαετίας του '70, οι FPL (Λαϊκές Δυνάμεις Απελευθέρωσης -η κυριότερη και μαχητικότερη συνιστώσα του FMLN) υπολόγιζαν ότι η κατάληψη της εξουσίας στο Σαλβαδόρ θα επιτυγχανόταν μέχρι το τέλος του 1980 ήτανε σίγουρα η κατάσταση πολύ διαφορετική απ' ότι είναι σήμερα. Η κυβέρνηση ακολουθούσε μια πολιτική ανοικτής καταπίεσης πάνω στις μαζικότατες "Οργανώσεις Μαζών" και στον απλό κόσμο.

Οι συνθήκες παρανομίας και στυγνής καταστολής που επικρατούσαν παρείχαν το αντικειμενικό πλαίσιο που οδήγησε στη μετεξέλιξη των πολιτικών οργανώσεων σε ένοπλες, στο ξεκίνημα του αντάρτικου και στη μαζικοποίησή του. Πράγματι το ένοπλο λογιζόταν σαν η μόνη λύση και αριθμούσε ήδη το 1981 20.000 αντάρτες, αποφασισμένους να πάρουν την εξουσία ή να πεθάνουν. Το σύνθημα του FMLN "Επανάσταση ή θάνατος" δεν ήταν κάποιο εύηχο σύνθημα σε χαρτιά ή πορείες, ήτανε συνείδηση στους εξαθλιωμένους χωρικούς και κατοίκους των πόλεων του Σαλβαδόρ. Η στρατιωτικοποίηση των οργανώσεων του FMLN ολοκληρώθηκε μετά την έναρξη εξοπλισμού του κυβερνητικού στρατού του Σαλβαδόρ από τις ΗΠΑ, όταν αυτός είχε ισχυροποιηθεί σημαντικά. Από κείνο το σημείο, τα πράγματα παραμένουν στάσιμα: Η συμμαχία FMLN-FDR (Επαναστατικό Δημοκρατικό Μέτωπο) ελέγχει ένα μέρος των επαρχιών ενώ η κυβέρνηση κατάφερε να σταθεροποιηθεί. Πρόκειται για μια σταθεροποίηση τόσο προς τα δεξιά, όπου ο χριστιανοδημοκράτης Ντουάρτε απομόνωσε τις ακροδεξιές δυνάμεις στο στρατό και στο κράτος, όσο και προς τα αριστερά, όπου η νίκη του FMLN-FDR δεν είναι πια ορατή, επειδή απλά δεν μπορούν να υπερισχύσουν της οφειλόμενης στη βοήθεια των αμερικάνων, υπεροπλίας του κυβερνητικού στρατού. Όμως εδώ μπαίνει κι άλλο ένα αρνητικό στοιχείο: Όταν αποτραβήχτηκε το αντάρτικο απ' τις πόλεις μοιραία ήρθε και η αποπολιτικοποίηση. Έτσι στις πόλεις δεν είχαμε καθόλου ένοπλο μόνιμο, μονάχα επιδρομές ανταρτών που ξανάφευγαν, κι αυτό πάντως τον τελευταίο καιρό είναι πια αδύνατο. Εν τω μεταξύ, όταν 50.000 είναι νεκροί και από τις δυό μερίες και εκατοντάδες χιλιάδες συμπαθούντες του αντάρτικου αυτοεξόριστοι, η Κυβέρνηση δεν έχει λόγους να ασκεί ανοιχτή καταπίεση στις πόλεις. Κι είναι κι αυτό ανασταλτικός παράγοντας όσο το ζητούμενο είναι η δημιουργία κινήματος με βάση το προηγούμενο πλαίσιο, της αυταρχικής πολιτικής και της ωμής κρατικής βίας. Κι ακόμα ο πληθυσμός αρχίσει να κουράζεται από τον εμφύλιο, ενώ αποθαρρύνεται στο να παρέχει βοήθεια στους αντάρτες γιατί τα αντίποινα είναι δυσανάλογα βαριά. Κι ενώ το '80 το ένοπλο ήταν η μόνη μορφή αυτοάμυνας απέναντι στην κρατική βία, τώρα όλο και λιγότεροι το βλέπουν έτσι. Κι ενώ τα πράγματα δείχνουν στάσιμα, μια νέα δυναμική εμφανίζεται στις πόλεις και κύρια στην πρωτεύουσα: Είναι η UNTS, η νέα συμμαχία των συνδικάτων που το Μάιο συγκέντρωσε 70.000 κόσμο σε μια συγκέντρωση. Παρ' όλο που πολύ απέχει από το να συγκριθεί με τις "Οργανώσεις Μαζών", αποτελεί κάτι καινούργιο και πολύ ενθαρρυντικό σ' ένα χώρο όπου για πολύ καιρό δεν κουνιόταν φύλλο. Η UNTS, συμμαχία πολλών δυνάμεων με βάση ένα μίνιμουμ πλαίσιο μαζικοποιείται συνεχώς, κι είναι το σημείο στο οποίο μπορεί το κίνημα να επενδύσει επιδιώκοντας την ανατροπή των ισορροπιών στο Σαλβαδόρ. Μερικοί βιάζονται μάλιστα να μιλήσουν για εγκατάλειψη του αντάρτικου και ρίξιμο όλου του βάρους στον πολιτικό αγώνα' πρόκειται για πλάνη που ευτυχώς δεν πρόκειται να υλοποιηθεί. Το αντάρτικο στο Σαλβαδόρ, έστω κι αν δεν μπορεί να νικήσει, δεν μπορεί να ηττηθεί. Είναι απαραίτητο σαν το μόνο αξιόπιστο αντίπαλο δέος της κυβέρνησης. Η UNTS μπορεί να δρά απρόσκοπτα στις πόλεις γιατί το FMLN-FDR υπάρχει και ελέγχει την ύπαιθρο και το αντάρτικο που έχει φτάσει στα όριά του από στρατιωτική άποψη, επιζητεί να ξαναγίνει πολιτικά υπολογίσιμη δύναμη μέσα από τα συνδικάτα και την εκ νέου ανάπτυξη αγώνα στις πόλεις. Μπορεί το μέλλον να είναι αόρατο και η τύχη κοινή, όμως αν η ενδυνάμωση του αγώνα στις πόλεις πετύχει θα μπορούμε να προδικάσουμε και την τελική έκβαση.

ΤΟ ΠΑΚΙΣΤΑΝ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΙΝΩΝ;

Όταν πριν από μερικές βδομάδες ξέσπασαν τα γεγονότα στο Πακιστάν, πολλοί ήταν αυτοί που σκέφτηκαν ότι το Πακιστάν θα μπορούσε να αποτελέσει μια επανάληψη της εμπειρίας των Φιλιππίνων, κατά τρόπο μάλιστα εξώφθαλμα παρεμφερή. Ακόμα και το γεγονός ότι οι ηγέτες της ενωμένης Αντιπολίτευσης και στις δύο χώρες ήταν γυναίκες, κόρες ή σύζυγοι των δολοφονηθέντων πρώην αρχηγών του κινήματος για την αποκατάσταση της δημοκρατίας. Χωρίς να θεωρούμε ότι η κατάσταση έχει ξεκαθαρίσει, η πακιστανική περίπτωση έχει ορισμένες διαφορές και ιδιαιτερότητες. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή.

Όλα άρχισαν όταν ο πρωθυπουργός της χώρας Μοχάμεντ Χαν Γιουνέγκο, αρχηγός της Πακιστάνικης Μουσουλμανικής Ένωσης, ενός κόμματος ακροδεξιού, που αποτελεί για το Πακιστάν την "ομαλή μετάβαση προς τη δημοκρατία" (μια λύση, θα λέγαμε, τύπου Μαρκεζίνη), αποφάσισε να απαγορεύσει οποιαδήποτε συγκέντρω-

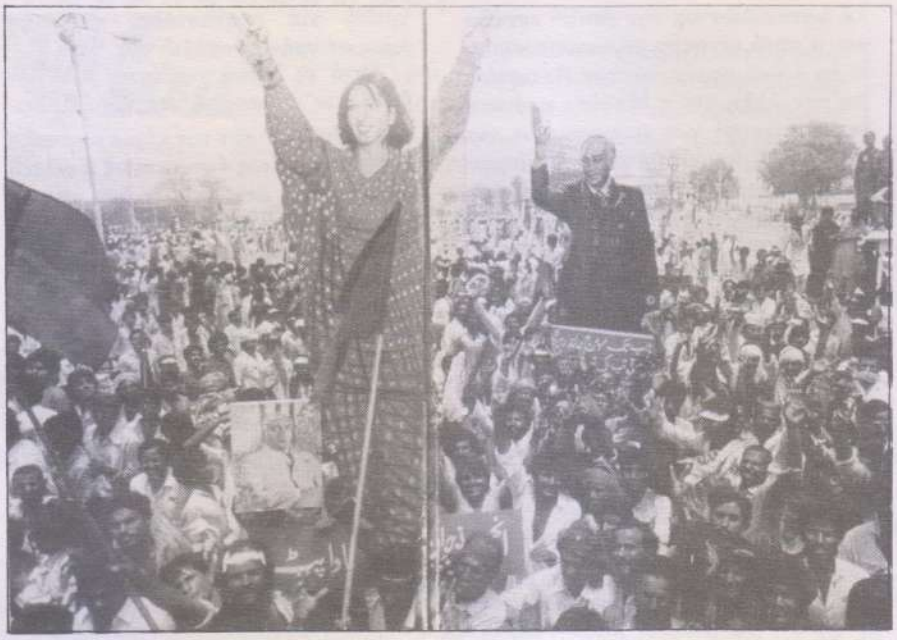

ση (ακόμα και του δικού του κόμματος) για τις 14 Αυγούστου, Ημέρα της Ανεξαρτησίας, εθνική γιορτή του Πακιστάν, με την πρόφαση βέβαια των πολιτικών βιαιοτήτων. Οπωσδήποτε σ'αυτή την απόφαση συνέβαλε και ο πρόεδρος της στρατιωτικής κυβέρνησης Ζία Ουλ Χακ, που εκείνες τις μέρες πραγματοποιούσε ταξίδι στη Μέκκα, προφανώς για να μην αναμειχθεί άμεσα στα γεγονότα. Επίκεντρο της αντιπαράθεσης ήταν η πόλη Λαχώρη όπου σχεδιαζόταν η μεγαλύτερη συγκέντρωση της Αντιπολίτευσης. Αγνοώντας την απαγόρευση η Μπεναζίρ Μπούτο, κόρη του πρώην πρωθυπουργού της χώρας, προσπάθησε να μεταβεί στη Λαχώρη, χωρίς να το καταφέρει γιατί εμποδίστηκε από την αστυνομία σε πρώτη φάση, ενώ στις 14 Αυγούστου συνελήφθη, και ταυτόχρονα κάλεσε τον πακιστανικό λαό σε συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας κατά του καθεστώτος.

Πρόθεση της Μπούτο και του συμμαχικού συνασπισμού δέκα αστικών κομμάτων που είναι γνωστός σαν "Κίνηση για την Αποκατάσταση της Δημοκρατίας" ήταν να εξαπολύσουν μια εκστρατεία ειρηνικής πολιτικής ανυπακοής, την στιγμή μάλιστα που στις ΗΠΑ συζητούνταν η πρόταση για βοήθεια ύψους 4,02 δισ. δολλαρίων. Ταυτόχρονα είχε υπ'όψη της την τεράστια υποδοχή που της έγινε όταν γύρισε από την εξορία της την περασμένη άνοιξη, και θεώρησε ότι η ανατροπή του Ζία και των στρατιωτικών θα μπορούσε εύκολα να επιτευχθεί με μια πανεθνική "πολιτική απεργία" αποφεύγοντας τις άγριες συγκρούσεις. Γι'αυτό και διάλεξε και την επέτειο της Εθνικής Ανεξαρτησίας. Παράλληλα προσπάθησε να δώσει εγγυήσεις στις ΗΠΑ ότι η μετάβαση θα γινόταν ομαλά και ότι ήταν έτοιμη να κυβερνήσει.

Όμως τα πράγματα δεν έγιναν όπως τα περίμενε η Μπούτο, αλλά ούτε άφησαν ανενόχλητη και την στρατιωτική χούντα του Πακιστάν. Γιατί οι συγκεντρώσεις που έγιναν στις μεγάλες πόλεις (Λαχώρη, Καράτσι κλπ.) απέτυχαν να έχουν τον κόσμο που η Αντιπολίτευση περίμενε ενώ αντίθετα σημειώθηκαν -χωρίς κανείς να το περιμένει- τεράστιες συγκεντρώσεις στο προάστιο του Καράτσι, Λυάρι, όπου ζουν τα φτωχότερα κομμάτια του λαού και στις περιοχές των Σιντ όπου ηγεμονεύει το καθαρά αγροτικό στοιχείο. Η αστυνομία επιτέθηκε σε όλες τις συγκεντρώσεις που έγιναν χωρίς προειδοποίηση με δακρυγόνα και πυροβολώντας τους διαδηλωτές. Και ενώ φαινόταν ότι στις μεγάλες πόλεις έλεγχε την κατάσταση, στις αγροτικές περιοχές οι διαδηλωτές έκαψαν σιδηροδρομικούς σταθμούς, κατέστρεψαν τις γραμμές, πυρπόλησαν τράπεζες και διοικητικά κτήρια. Μερικές περιοχές αποκλείστηκαν για 2-3 μέρες από την υπόλοιπη χώρα. Στην περιοχή του Λυάρι οι δρόμοι μετά τις συγκρούσεις ήταν στρωμμένοι με καμμένα αυτοκίνητα, τούβλα, οδο- →

Για τις τελευταίες εξελίξεις στη ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΒΑΣΚΩΝ

Η νέα γαλλική κυβέρνηση αποδεικνύεται αποφασιστική στην πάταξη της τρομοκρατίας και όσον αφορά τους Βάσκους φυγάδες από την Ισπανία που ζητούν καταφύγιο στο γαλλικό τμήμα της χώρας των Βάσκων. Ο **Juan Jamon Nafarrete**, ο **Jose Luis Artora Amenza**, ο **Ruiz de Gaura** και ο **Dobaran Urtiaga** είναι μερικοί μόνο από τους φυγάδες που με την κατηγορία ότι είναι μέλη της ΕΤΑ εκδόθηκαν στην Ισπανική Κυβέρνηση με ρυθμό περίπου ένας κάθε τρεις μέρες. Τον τελευταίο καιρό η συνεργασία των δύο κυβερνήσεων για την πάταξη της "τρομοκρατίας" έχει ενισχυθεί και αυτό δεν είναι καλό νέο για τον αγώνα του Βάσκικου λαού. Ήδη σε διάφορες πόλεις της χώρας των Βάσκων έγιναν επεισόδια ανάμεσα σε διαμαρτυρόμενους Βάσκους και Ισπανική αστυνομία.

Να σημειώσουμε ότι η ΕΤΑ προσπαθεί να διαπραγματευθεί με τους Ισπανούς στη βάση της γνωστής "αλτερνατίβας **KAS**", που συνοψίζεται σε 5 σημεία: Αυτονομία, βελτίωση συνθηκών ζωής της εργατικής τάξης, αποχώρηση από τη χώρα των Βάσκων των δυνάμεων κατοχής, αμνηστία για τους πολιτικούς κρατουμένους και αναγνώριση της Βασκικής γλώσσας, της **Esquerra** (Οι Βάσκοι υπήρχαν στην Ευρώπη πριν την κάθοδο των Ινδοευρωπαίων και η **Esquerra** γλωσσολογικά δεν ανήκει σε καμμιά μεγάλη οικογένεια γλωσσών). Έχουμε ήδη το

προηγούμενο της παραχώρησης αυτονομίας στην Καταλωνία και αναγνώριση της Καταλάνικης γλώσσας, συγγενούς προς την Ισπανική.

Σήμερα, 150 χρόνια από την έναρξη του αγώνα του Βάσκικου λαού, υπάρχουν 1000 πολιτικοί φυγάδες, 450 φυλακισμένοι και γύρω στις 10.000 συλλήψεις το χρόνο. Οι συλληφθέντες κι οι κρατούμενοι αντιμετωπίζονται με βάση τον αντιτρομοκρατικό νόμο και με συστηματικά βασανιστήρια, ενώ η ανάπτυξη της Βάσκικης κουλτούρας και γλώσσας εμποδίζεται σε καθημερινή βάση.

φράγματα και άδειους κάλυκες από δακρυγόνα. Τα γεγονότα αυτά κράτησαν από τις 17 έως τις 20 Αυγούστου.

Η κατάσταση που επικρατεί λοιπόν στο Πακιστάν μετά τα γεγονότα αυτά θα μπορούσε να περιγραφεί επιγραμματικά ως εξής: Απ'τη μια η κυβέρνηση και ειδικά ο πρωθυπουργός Γιουνέγκο έχασαν το παιχνίδι της "ομαλοποίησης" δείχνοντας το πραγματικό πρόσωπο του καθεστώτος. Το χειρότερο είναι ότι εκτέθηκε πάρα πολύ ματοκυλώντας την εθνική επέτειο και μ'αυτό σίγουρα ριζοσπαστικοποιεί τα λαϊκά στρώματα του Πακιστάν. Απ'την άλλη και η Μπούτο απέτυχε να εμφανιστεί σαν η εγγυήτρια για την ομαλή αποκατάσταση της δημοκρατίας χωρίς ο κόσμος να καταφύγει στα άκρα. Η Μπούτο δεν ήθελε τέτοιου είδους γεγονότα. Νόμιζε ότι θα επαναλαμβανόταν η ίδια ιστορία με τις Φιλιππίνες. Όμως η εμφάνιση στο προσκήνιο των φτωχών αγροτών και προλετάριων του Καράτσι και των αγροτικών περιοχών που παλεύουν πια με το καθεστώς για κοινωνική αναστροπή και επανάσταση, ανέτρεψε προς στιγμήν τα σχέδιά της.

Αυτά τα λαϊκά στρώματα πέτυχαν έστω και προσωρινά μια νίκη. Έδειξαν ότι αποτελούν τον κύριο αντίπαλο του καθεστώτος έστω και αν η τελική αναμέτρηση δεν είναι ακόμα ορατή. Με λίγα λόγια μπήκαν στο πολιτικό προσκήνιο και σίγουρα θα αποτελούν ισχυρό παράγοντα για τις περαιτέρω εξελίξεις στο Πακιστάν. Έδειξαν έτσι ότι σε πρώτη φάση το Πακιστάν δεν θα ακολουθήσει τον ειρηνικό δρόμο των Φιλιππίνων (αν μπορούμε να μιλάμε έτσι γι'αυτόν).

Γράμματα απ' τη Γερμανία

Τέλη Ιουλίου έγινε το καθιερωμένο πια φεστιβάλ ενάντια στη WAA στο Wackersdorf. Μόνο που φέτος ήταν ένα φεστιβάλ-μαμουθ, όπως οι ίδιοι οι διοργανωτές επιδίωξαν, μαμούθ από πολλές απόψεις. Από κόσμο, ενώ τα προηγούμενα μάζευαν γύρω στα 1500 άτομα, αυτό φιλοδοξούσε να έχει 40.000 (τόσα ήταν τα εισιτήρια που εκδόθηκαν) και μάζεψε 80.000 (αστυνομία) και 100.000 (οργανωτές). Αιτία για την τόση προσέλευση ήταν από τη μια η αυξημένη ευαισθητοποίηση για την πυρηνική ενέργεια λόγω Τσερνομπίλ, η πρόοδος των εργασιών στο χτίσιμο της WAA από την άλλη και ακόμα η εμφάνιση στη συναυλία σχεδόν όλων των δημοφιλών μουσικών, τραγουδοποιών και συγκροτημάτων της Γερμανίας, ενώ παλιότερα το πολύ να ερχόταν κανά γκρουπάκι από το Μόναχο.

Η συναυλία με τίτλο ΑΝΤΙ–WAAHNSINN (WAA το ξέρουμε*, WAHNSINN : παράνοια, βλακεία) FESTIVAL αντιμετώπισε πολλά προβλήματα, ήδη πριν αρχίσει καθώς απαγορεύτηκε από τα γερμανικά δικαστήρια για να επιτραπεί αργότερα κάτω από την πίεση των γεγονότων και την αποφασιστικότητα των οργανωτών να γίνει η συναυλία παρά την απαγόρευση. Το εμπόδιο ξεπεράστηκε τελικά, καλού-κακού όμως ο Στράους έδωσε εντολή να τοποθετηθούν όπλα για ελαστικές σφαίρες γύρω από το χώρο που χτίζεται η WAA ώστε να προλάβει τυχόν απειλητικές κινήσεις των συγκεντρωμένων στην συναυλία, είκοσι χιλιόμετρα παραπέρα. Το νέο προκάλεσε αίσθηση και οργή, καθώς σε κανένα άλλο κρατίδιο τη Γερμανίας δεν επιτρέπεται η χρήση τέτοιων όπλων, και ερμηνεύτηκε σαν έμπρακτη απόδειξη του "Ατομικό κράτος=Αστυνομικό κράτος". Μάλιστα ο G.Wallraf στην ομιλία του πρότεινε να κρεμάσουνε πανώ στα σύνορα της Βαυαρίας με τα άλλα ομόσπονδα κρατίδια που θα λένε "Αστυνομικό κρατίδιο Βαυαρίας - Προσοχή, εγκαταλείπετε το δημοκρατικό τομέα της ΟΔΓ".*

Κάτω από τέτοιες συνθήκες και με τη διακριτική αλλά μόνιμη παρουσία της αστυνομίας στο χώρο της συναυλίας, οι οργανωτές (η πρωτοβουλία πολιτών και το κέντρο νεολαίας του Burglengenfeld, χωριού που έγινε το φεστιβάλ και άλλες πρωτοβουλίες πολιτών) έκαναν τα αδύνατα δυνατά να προλάβουν επεισόδια: έλεγχος στην είσοδο για μπουκάλια και αιχμηρά αντικείμενα· απαγόρευση πώλησης αλκοόλ (μπύρα μόνο χωρίς αλκοόλ)· καμμιά νύξη για πορεία ή οποιαδήποτε άλλη διαμαρτυρία στο χώρο που χτίζεται η WAA και θάψιμο στις προσπάθειες κάποιων να το κινήσουν. Τελικά τα κατάφεραν να μην δώσουν αφορμές, κι αυτό έμμεσα το αναγνώρισε η Αστυνομία της οποίας η ανακοίνωση διμαρτυρόταν μόνο για το ότι το πρόγραμμα τέλειωσε στις 2 αντί στις 12 και το ότι μαζεύτηκαν 80.000 ενώ οι οργανωτές είχαν πει για 40.000.

Στο φεστιβάλ τώρα: Ήταν περισσότερο αντιπυρηνικό σε πλαίσια ροκ συναυλίας παρά ροκ συναυλία στα πλαίσια αντιπυρηνικής διαμαρτυρίας. Την τελευταία εκτός από τους ομιλητές θύμισαν ελάχιστα οι μουσικοί, που τραγούδησαν επιτυχίες τους εισπράττοντας μεσοπρόθεσμα οικονομικά ωφέλη από την αναμενόμενη αύξηση των πωλήσεών τους. Τα τραπεζάκια γύρω από το φεστιβάλ είχαν ουρές μόνον εφ'όσον πούλαγαν είδη προς βρώσιν, πόσιν, ένδυσιν και καλλωπισμόν (μπλουζάκια αντιπυρηνικά, σκουλαρίκια και τα συναφή) ενώ τα πολιτικά αντιμετωπίζονταν με βιαστικές ματιές από τους αντιπυρηνικούς συγκεντρωθέντες. Άξια αναφοράς και η παρουσία Τούρκου τροτσκιστή σε ένα από τα τραπεζάκια.

Οι ομιλίες της συναυλίας διατύπωσαν διαφοροποιημένες θέσεις γύρω από τα πυρηνικά και τη WAA, όλες βέβαια κατά, καμμιά όμως δεν έθιξε το ζήτημα μιας άλλης λογικής για την ανάπτυξη, ποιόν εξυπηρετεί η WAA και η κάθε WAA και κινήθηκαν μάλλον σε αφορισμούς του στυλ "είναι ασύμφορο για τη Γερμανία να χτίζει πυρηνικά εργοστάσια" παρά σε μια αριστερή αντιμετώπιση του ζητήματος, όχι βέβαια ότι αναμενόταν κάτι τέτοιο. Ίσως η καλύτερη ομιλία να ήταν του G.Wallraf που αναφέρθηκε κυρίως στην καταστολή του Στράους κι η χειρότερη ενός ιερωμένου που ξεκίνησε λέγοντας ότι "απογοητεύσατε πολλούς όντας τόσο ήσυχοι" για να πει αργότερα ότι δεν αποκαλεί "μπάτσο" τον αστυνομικό συνάνθρωπό του.

Έτσι με το τέλος του Φεστιβάλ δεν καταλάβαμε ποιός ακριβώς βγήκε ενισχυμένος απ'αυτή τη διαμαρτυρία, ενώ η κυβέρνηση του Στράους εντείνει την επιθετικότητά της κι οι πρωτοβουλίες με τους Πράσινους, ενώ το συνολικό πλαίσιο τους ευνοεί, αμύνονται. Παρά το γεγονός ότι στη Γερμανία ευνοείται αεράτα σήμερα η ανάπτυξη κινήματος πάνω στα πυρηνικά, άλλες προτεραιότητες εμποδίζουν την άνοδό του με αυτουργούς εκείνους που λογικά θα κινούσαν πρώτοι την υπόθεση. Οι Πράσινοι στη Βαυαρία μπορεί να βάζουν πρώτη και τρίτη υποψήφιο γυναίκα και να περηφανεύονται ότι κάθε "δεύτερη υποψήφιος είναι άντρας" αλλά στη μεγάλη αντιπυρηνική πορεία που ετοιμάζεται αρχές φθινόπωρου στο Μόναχο δεν συμμετέχουν γιατί αυτό δεν εξυπηρετεί τη γενικότερη πολιτική τους για τις εκλογές. Παρόλο που η πορεία θα καταφερθεί ενάντια στην πολιτική της κυβέρνησης Στράους για τα πυρηνικά και τη WAA, θέμα δηλαδή απόλυτα συγκεκριμένο, και νούμερο 1 για την αριστερά στη Γερμανία, οι Πράσινοι απαξιούν να κατέβουν. Το βάρος θα πέσει για άλλη μια φορά στην πρωτοβουλία πολιτών ενάντια στη WAA που σηκώνουν πολύ μεγάλο βάρος στον αγώνα και που συσπειρώνουν ακόμα και δεξιούς αντιπάλους της πυρηνικής πολιτικής. Στην πορεία θα κατεβούν και πολλοί Αυστριακοί, γιατί το Wackersdorf είναι κοντά στα σύνορα με την Αυστρία. Κι ακόμα η πόλη του Saltzburg ανέθεσε σε δικηγόρο να ψάξει τη δουλειά με τη WAA ώστε να κινήσει νομικό αγώνα ενάντια σ'αυτή. Είναι η πρώτη φορά που μια πόλη συμμετέχει επίσημα και ουσιαστικά στον αντιπυρηνικό αγώνα. Λογικό, γιατί οι άνθρωποι βρίσκονται πολύ κοντά στη WAA, πολύ πιο κοντά από οποιαδήποτε άλλη μεγάλη πόλη.

Τον ίδιο πάνω-κάτω καιρό, σε κάποια άλλα σύνορα, αυτά της Γερμανίας με Γαλλία και Λουξεμβούργο, έγινε άλλη μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας ενάντια σε Γαλλικό σταθμό που λειτουργεί εκεί κοντά. Συμμετείχαν Γάλλοι, Γερμανοί και πολλοί Λουξεμβούργιοι που έχουν αναπτύξει μια μεγάλη αντιπυρηνική κίνηση.

*(Wiederaufbereitungsanlage, δες και ΡΗΞΗ τεύχος 21-22)

*Παράφραση επιγραφών που συναντά κανείς σχεδόν σε κάθε τετράγωνο του Βερολίνου "Προσοχή, εγκαταλείπετε τον αμερικάνικο (ή γαλλικό ή βρετανικό) τομέα"...

AIR MAIL
PAR AVION

Αγαπητό περιοδικό "ΡΗΞΗ",

Διάβασα στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού "ΡΗΞΗ", (στο τεύχος Ιουλίου), ένα άρθρο για την "ένωση" των διάφορων κοινωνικών, επαναστατικών ομάδων ή ακόμα και από μέλη κομμάτων της Επαναστατικής Αριστεράς και ένοιωσα την ανάγκη να εκθέσω την άποψή μου και την γνώμη μου για αυτό το τόσο σοβαρό θέμα.

Ας αρχίσω πρώτα από λίγα πρόσφατα γεγονότα που αποδεικνύουν την ανάγκη μιας τέτοιας "ένωσης". Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση της Κατερίνας Ιατροπούλου όπου ναι μεν κατάρρευσε η σκευωρία που είχε δημιουργηθεί γι'αυτήν με σκοπό την συκοφάντησή της, όμως από την άλλη δεν έγιναν μεγάλες κινητοποιήσεις, μηνύσεις και γενικότερα μια υπεύθυνη στάση που θα έδειχνε σε όλους το πόσο άδικο είναι αυτό που έγινε και κατηγορίες υπεύθυνες στους πολιτικούς προϊσταμένους της Αστυνομίας.

Το ίδιο συνέβη και με την ταυτότητα, που δεν είναι τίποτα άλλο παρά κωδικοποίηση της προσωπικότητας του ανθρώπου και ηλεκτρονικό φακέλλωμα. Στην Ευρώπη ανάλογο νομοσχέδιο δημιούργησε μεγάλες κινητοποιήσεις με αποτέλεσμα να μην ψηφιστεί.

Βέβαια με το να αναφέρω και άλλες περιπτώσεις θα γίνει κουραστικό το γράμμα μου γι'αυτό ας σταματήσω εδώ.

Όμως όλες οι επαναστατικές ομάδες αναρχικών, αριστεριστών, αντιεξουσιαστών, οικολόγων, ειρηνιστών, επαναστατών και μέλη πολιτικών αριστερών κομμάτων θα μπορούσαν να δημιουργήσουν με την συμπαράταξή τους ένα αυτόνομο εναλλακτικό επαναστατικό κίνημα που είναι βέβαιο ότι θα είχε και κάποια ευρύτερη κοινωνική απήχηση αλλά ταυτόχρονα θα δημιουργούνταν ένα κίνημα που θα μπορουσε να συμμετέχει στην πολιτική ζωή της χώρας και να αντιμετωπίσει υπεύθυνα και σωστά κοινωνικά προβλήματα (ΜΑΤ, ΜΕΑ, καταστολή, πυρηνικά κλπ)

Σίγουρα στην δημιουργία αυτού του φορέα (ή όπως αλλιώς ονομαστεί) θα δημιουργηθούν και θα παρουσιαστούν προβλήματα που όμως ΠΡΕΠΕΙ να ξεπεραστούν για την δημιουργία ενός εναλλακτικού, επαναστατικού κινήματος.

Πρέπει κάποτε να σταματήσει η υπάρχουσα κατάσταση στο επαναστατικό τμήμα της κοινωνίας γιατί αλλιώς θα έχουμε νέα αδιέξοδα.

ΕΙΝΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝ ΟΛΩΝ ΜΑΣ!

Θα ήθελα να δημοσιευτεί το γράμμα μου για να δημιουργηθεί και κάποιος αντίλογος.

Ευχαριστώ
Μ.Σ.
Μαθητής Λυκείου
16 χρονών
Αθήνα

SALISB NOON 12 FEB 1986 SAUST.

Δημοσιεύουμε παρακάτω επιστολή καταγγελία για την υπόθεση της δίωξης εκπαιδευτικού στο Αιγάλεω. Για λόγους που άπτονται του νόμου περί Τύπου απαλείφουμε τα ονόματα των καταγγελομένων μιας και ο επιστολογράφος μας θέλησε να διατηρήσει την ανωνυμία του.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΟΥΕΛ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΕΦΙΑΛΤΙΚΟ ΟΝΕΙΡΟ

"Η Ελευθερία μόνο για τους οπαδούς της κυβέρνησης και για μόνα τα μέλη ενός κόμματος δεν είναι ελευθερία. Η ελευθερία νοείται πάντα για εκείνον που σκέφτεται διαφορετικά."

Ρ. Λούξεμπουργκ

Καταγγέλουμε πληθώρα στελεχών και μελών του ΠΑΣΟΚ Αιγάλεω που εδώ και καιρό έχουν εξαπολύσει μια εκστρατεία τρομοκράτησης και εξόντωσης (επαγγελματικής, κοινωνικής και ηθικής) όσων καθηγητών (και όχι μόνο...) έχουν ριζοσπαστικές παιδαγωγικές αντιλήψεις και πρακτικές.

Προεξάρχων αυτής της μεθοδικής και επίμονης δραστηριότητας είναι ο καθηγητής μαθηματικών του 4ου Λυκείου Αιγάλεω Μπ_____, Π_____ στέλεχος του ΠΑΣΟΚ Αιγάλεω και μέλος της ΠΑΣΚ καθηγητών Δυτ. Αττικής. Συγκεκριμένα, το λαμπρό αυτό αστέρι της "αλλαγής" σε μόνιμη βάση βρίζει και απειλεί εκπαιδευτικούς που υιοθετούν αντιαυταρχικές μεθόδους διδασκαλίας και συμπεριφοράς, σέβονται την προσωπικότητα των μαθητών (-τριών), ενισχύουν τις μαθητικές πρωτοβουλίες, συμβάλλουν στην ανάπτυξη του ελεύθερου διαλόγου μέσα στα σχολεία, δεν δέχονται ότι υπάρχουν ταμπού απαραβίαστα για τον ελεύθερο στοχασμό. Επίσης ο Μπ_____, επειδή αδυνατεί ν'αντιπαρατεθεί ιδεολογικά, καταφεύγει σε χειμάρρους ασύστατων συκοφαντιών και τερατώδικων ψευδολογιών. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά περιστατικά:

Σκηνή 1η: Μέσα στο γραφείο καθηγητών ο Μπ_____ λέει (σε έξαλλη κατάσταση): "Ο τάδε καθηγητής που ήταν πέρσι στο σχολείο μας, έχει θεαθεί (σε επέτειο του Πολυτεχνείου) να επιτίθεται στα στεφάνια του Πολυτεχνείου και να τα καίει επικεφαλής ομάδας αναρχικών. Αυτός μάλιστα έδινε εντολές". (Δεν είναι ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία φορά που στελέχη του ΠΑΣΟΚ υλοποιούν τη θεμελιακή αρχή του Γκαίμπελς "λέγε συνεχώς ψέμματα· κάτι θα μείνει στο τέλος" και του Χίτλερ "Η βάση της προπαγάνδας είναι η αρχή του μεγάλου ψέμματος. Είναι απόλυτα σωστό το δόγμα που λέει πως το μέγεθος της ψευτιάς είναι ένας παράγοντας για να γίνει πιστευτή" Μάϊν Καμπφ)

Σκηνή 2η (μέσα σε μαγαζί): Ο Μπ_____ λέει στον καταστηματάρχη: "Ο τάδε καθηγητής, που είναι αναρχικός, διαφθείρει τη νεολαία. Σε λίγο τα παιδιά σας θα γίνουν ναρκομανείς... Τι κάθεστε; Πρέπει να τον διώξετε απ'το Αιγάλεω. Εγώ έχω φίλο μου το νομάρχη... Μπορώ να σας βοηθήσω..."

Και βέβαια μετά από τέτοια πολύμοχθη προσπάθεια του Μπ_____ και της κλίκας του ακολουθούσαν οι ανατριχιαστικές αναφορές-καταγγελίες των "αγανακτισμένων πολιτών", των "ανησυχούντων γονέων", μελών του ΠΑΣΟΚ (με αποδέκτες το Υπουργείο Παδείας, τη Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης Δυτ. Αττικής και τη Νομαρχία)· αναφορές-καταγγελίες που διαβάζοντάς τες νομίζεις πως βρίσκεσαι στην εφιαλτική Οργουελική κοινωνία...

Οι αναφορές αυτές -μνημεία αχαλίνωτου κοινωνικού συντηρητισμού, απίστευτου ρατσισμού, χομεϊνικού πουριτανισμού, αυριανίστικου λαϊκισμού, γκαιμπελίστικης νοοτροπίας- επιπρόσθετα χαφιεδίζουν απροκάλυπτα τη συμμετοχή καθηγητών σε συγκεντρώσεις του εξωκοινοβουλευτικού χώρου. Παραθέτουμε σχετικό απόσπασμα από μία αναφορά: "Στις 26/2/85 έγινε συγκέντρωση αριστεριστών (αναρχικών) στο θέατρο "Γκλόρια" επί της Ιπποκράτους. Εκεί ήταν και ο τάδε καθηγητής...". Αυτό θα πεί πράσινος χαφιεδισμός, πράσινη παρακολούθηση, πράσινο φακέλλωμα...

Βασικός συντάκτης τέτοιων επαίσχυντων αναφορών ήταν το διαβόητο μέλος της 4ης Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Αιγάλεω Β_____ Στ_____ ο οποίος βοηθήθηκε σε μεγάλο βαθμό από εκκολαπτόμενα "καρφιά"...

Και κατόπι είχαν σειρά οι πειθαρχικές διώξεις (ενάντια στους καθηγητές που προαναφέραμε) με κατηγορίες ότι 1) εκφράζουν ανατρεπτικές ιδέες και συμμετέχουν σε αναρχικές συγκεντρώσεις, 2) ξεσηκώνουν τη νεολαία της περιοχής να εναντιώνεται έμπρακτα στο θεσμό της οικογένειας ("Η ανάκριση του αποκαλύπτει ότι δεν είναι μια αυθύπαρκτη φυσική και κοινωνική οντότητα, με επιλεγμένο τρόπο ζωής και ανθρώπινες σχέσεις, αλλά ένα ασήμαντο νούμερο, μια μονάδα πλάι σ'αναρίθμητες άλλες- κι όλες μαζί γυμνές, ανυπεράσπιστες στις αρπάγες ενός πανίσχυρου μηχανισμού, για τον οποίο δεν υπάρχουν αθώα και μη "μυστικά", ιδιωτική ζωή, δραστηριότητες ελεύθερης επιλογής ή απαραβίαστες μύχιες σκέψεις... Συνειδητοποιεί ακόμα περισσότερο το περιεχόμενο και τα όρια της "ελευθερίας" του, σε μια "ελεύθερη" κοινωνία, σ'ένα "κράτος δικαίου": Εξαντλούνται εκεί, που συμπτωματικά πέφτει πάνω του και τον σημαδεύει ο σταυρός από το στόχαστρο ενός ανελέητου χαφιέδικου μηχανισμού, που παρακολουθεί τα πάντα..." Γ.Βότση "Σε μαύρο φόντο"). Τις διώξεις άσκησε η διευθύντρια Μέσης Εκπαίδευσης Δυτικής Αττικής Σ_____ Π_____, κραδαίνοντας τον υπερ-αντιδραστικό Δημοσιοϋπαλληλικό κώδικα,που ψηφίστηκε στη διάρκεια της μετεμφυλιοπολεμικής περιόδου των στρατοδικείων και των εκτελέσεων (όπως είναι γνωστό, το δρακόντειο αυτό νομοθέτημα ισχύει και σήμερα).

Δημοσιοποιούμε και στιγματίζουμε τους Πασοκτζήδες που θεωρούν το χαφιεδισμό, την τρομοκρατία και τη λασπολογία σαν ύ-

Προς το
περιοδικό "ΡΗΞΗ"
Θεμιστοκλέους 37
106 77 ΑΘΗΝΑ

ψιστες αρετές, οι οποίες οδηγούν "σε ακόμα καλύτερες μέρες..."...' επισημαίνουμε ότι συνάδελφοί μας έχουν καταγγείλει τον Μπ_____ στην ΕΛΜΕ ('Ενωση Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης) Δυτ. Αττικής και απαιτούν τη διαγραφή του από το συνδικάτο γι'αντισυνδικαλιστική και αντιδημοκρατική συμπεριφορά.

Εκπαιδευτικοί

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ ΟΛΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ

Κυκλοφόρησε αφίσσα της οικολογικής κίνησης Θεσσαλονίκης. Ως εδώ καλά. Το πρόβλημα βρίσκεται στο σύνθημα και στην εικόνα της αφίσσας, που δείχνοντας μια γυναίκα αρκούντως σέξυ και καταλλήλως ντυμένη (μίνι φούστα-μπούτια απ'έξω) σέρνει μια γούνα αφήνοντας πίσω κηλίδες αίματος. Ταυτόχρονα μας πληροφορεί πως χρειάζεται να σκοτωθούν 40 ζώα για να ντυθεί ένα μόνο ζώο.

Ο σεξισμός και η φαλλοκρατία διαπερνούν την καπιταλιστική κοινωνία, γνωστό αυτό. Φαίνεται όμως πως διαπερνούν και τα κινήματα που παλεύουν την κοινωνία αυτή και που προσπαθούν να διαμορφώσουν συνειδήσεις. Και να πώς μές απ'το πολύ απλό παράδειγμα της αφίσσας (που σημειωτέον, είναι της **Green Peace**), διαβλέπουμε παραδοσιακές αντιλήψεις και μύθους που αναπαράγουν και διαιωνίζουν την ιδεολογία της γυναικείας κατωτερότητας, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλουν επαρκώς στον εξευτελισμό του γυναικείου σώματος και προσωπικότητας.

Και εξηγούμαστε, προσπαθώντας μια πρώτη ανάγνωση της εικόνας και της λέξης που μας προβάλλεται.

Κατ'αρχάς η ταύτιση ζώου και θηλυκού δεν κάνει τίποτα άλλο παρά να προβάλει την βιολογική καταγωγή της γυναίκας και την σαρκική και μόνο ύπαρξή της. Η εξίσωση γυναίκα=ζώο μεταφράζεται σε εξίσωση: γυναίκα= ανεγκέφαλο πλάσμα. Πράγμα που απεικονίζεται και στην αφίσσα: σώμα χωρίς κεφάλι. Η γυναίκα που νοιάζεται για το τι θα φορέσει, που δεν λυπάται τα φτωχά ζώα. Κανείς δεν σκέφτηκε από τους οικολόγους τους αντρικούς και μόνο αντρικούς κυνηγετικούς συλλόγους, τ'ότι το κυνήγι είναι κατ'αποκλειστικότητα αντρικό "σπορ", τα τρόπαια κεφαλιών ζώων που κοσμούν τα σπίτια τους και επιβεβαιώνουν την κυριαρχία του άντρα στη φύση.

Κανείς δεν σκέφτηκε τους καθ'όλα σεβαστούς αρσενικούς που κυκλοφορούν με γούνα. Φαίνεται πως για τους οικολόγους όλα οφείλονται στην απληστία και την κακία της γυναίκας. Να λοιπόν που η καταστροφή κάποιων χιλιάδων ζώων γίνεται "για τα μάτια της μόνο". Μας είπαν ότι η αφίσσα αφορά και καταγγέλλει μια μερίδα γυναικών. Εμείς αρνούμαστε αυτό το διαχωρισμό. Γιατί η μοίρα των γυναικών, αυτό δα το ξέρουμε πια καλά, είναι κοινή, η εκμετάλλευση, η καταπίεση, ο εξευτελισμός μας αφορούν όλες νοικοκυρές ή εργαζόμενες, αστές ή προλετάριες, διανοούμενες ή αναλφάβητες.

Στην ίδια την εικόνα τώρα εντελώς "τυχαία" και "συμπτωματικά" το γυναικείο σώμα εκτίθεται και προκαλεί.

Φαίνεται πως πέρα απ'την οικολογική συνείδηση υπάρχει και το σκοτεινό αντικείμενο του πόθου των οικολόγων.

Το να χρησιμοποιείται το γυναικείο σώμα σαν μάρκετινγκ είναι κάτι που οι τεχνικοί της εξουσίας εφηύραν πριν πολλά χρόνια. Είναι ένα γεγονός -ανάμεσα στα πολλάπως η αριστερά και τα κινήματα όχι απλώς δεν απάντησαν αλλά ούτε καν τόλμησαν να θίξουν. Η εμπορευματοποίηση του γυναικείου σώματος ήταν το νιοστό άπειρο θέμα στις ιεραρχήσεις. Προηγούνταν πάντα και τώρα τα "σοβαρά" και "πολιτικά" θέματα, οι θεσμοί, τα πυρηνικά, τα καύμενα τα ζώα ... ων ουκ έστιν αριθμός.

Αυτό βέβαια δεν είναι τυχαίο. Οι ιταλίδες φεμινίστριες με διπλή ένταξη, διατύπωσαν το πολύ πετυχημένο " ξύσε τον επαναστάτη από κάτω θα βρεις τον φαλλοκράτη", που επαληθεύεται -δυστυχώς- για άλλη μια φορά. 'Οχι σ'επίπεδο διακηρύξεων, αλλά σ'επίπεδο πράξης. Και κάτι τέτοιο ήταν η εικόνα της αφίσσας. Οι εναλλακτικοί οικολόγοι πρόβαλαν προς τέρψιν του φιλοθεάμονος κοινού τους, τη φωτογραφία μιας "σωστής γκόμενας", έτοιμης "για όλα".

Αλλά βέβαια μια εικόνα είναι μια πρόταση. Μια πρόταση καταφατική. Δηλώνει. Αυτή η εικόνα δηλώνει την απόσταση θεωρίας και πράξης. Διακηρύξεων και καθημερινής πρακτικής. Δηλώνει την συναίνεση όλων αυτών, που διεκδικούν μια νέα πρόταση ζωής και νέου τύπου ανθρώπινες σχέσεις, στον εξευτελισμό του σώματός μας.

Τι άλλο πρέπει να περιμένουμε. Η ιδεολογία της γυναικείας κατωτερότητας είναι πολύ επικίνδυνη και σύνθετη.

Δεν είμαστε όμως διατεθειμένες να την επιτρέψουμε, να την δικαιολογήσουμε ή να την αποσιωπήσουμε, πουθενά όπου τη βρίσκουμε και μας θίγει, στο όνομα της όποιας οικολογικής μας συνείδησης.

Ομάδα γυναικών Θεσσαλονίκης

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Σας είναι γνωστό ότι στο τελευταίο διεθνές συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για την "Δεκαετία της γυναίκας" (Ναϊρόμπι, Ιούλιος 1985) η Κυβέρνησή σας μαζί με άλλες κυβερνήσεις συνυπόγραψε το άρθρο 120 του ΟΗΕ που έχει ως εξής:

"Οι αμοιβόμενες και ιδιαίτερα οι μη αμοιβόμενες συνεισφορές των γυναικών απ'όλες τις πλευρές και τομείς ανάπτυξης θάπρεπε να αναγνωρίζονται και να γίνουν προσπάθειες να καταμετρηθούν στους εθνικούς υπολογισμούς, σε οικονομικές στατιστικές και στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ). Συγκεκριμένα βήματα θάπρεπε να γίνουν στο να μετρηθεί η ποσότητα της μη αμοιβόμενης συνεισφοράς στη γεωργία, στην αναπαραγωγή και στις οικιακές δραστηριότητες".

Αισθανόμαστε ότι είναι άμεσο θέμα για εκατομμύρια γυναίκες και για το σύνολο της κοινωνίας να αναγνωριστεί επιτέλους αυτή η εργασία και να καταστεί εμφανής με το να συμπεριληφθεί στο ΑΕΠ.

Αντιλαμβάνεστε δε ότι η αποτίμηση της αφανούς εργασίας των γυναικών οδηγεί νομοτελειακά στην αναγνώριση της κοινωνικής δύναμης της γυναίκας.

Επανειλλημένα στις οικονομικο-πολιτικές σας αναλύσεις αναφερόμενος στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην αύξηση του ΑΕΠ φέρεστε να αποβλέπετε στην ακατάπαυστη άνοδο της υλικής ευημερίας και του πολιτιστικού επιπέδου των εργαζομένων και του Λαού.

Εδώ ακριβώς θα θέλαμε να σας επισημάνουμε πως οι κοινωνικές παροχές που έμμεσα ή άμεσα απολαμβάνει ο γυναικείος πληθυσμός της χώρας μας δεν ανταποκρίνονται ούτε στο ελάχιστο στην αντίστοιχη οικονομική συνεισφορά των γυναικών που εξακολουθεί να κρύβεται.

Παρα πέρα η ζοφερή οικονομική κατάσταση που περιγράψατε τελευταία με επακόλουθο την περικοπή των κοινωνικών παροχών χτυπά ιδιαίτερα τις γυναίκες.

Επι πλέον η κάθε παροχή προς τις γυναίκες κοινωνικά προσδιορίζεται ως ελεημοσύνη μιας και η γυναίκα ταυτίζεται με όλα τα κοινωνικά αδύναμα στρώματα όπως οι ανάπηροι, οι υπερήλικες κλπ., δηλαδή για όλους εκείνους που οικονομολόγοι και νομοθέτες μιλούν αποδοκιμαστικά για το φορτίο που τοποθετεί ο "μη ενεργός" πληθυσμός στους ώμους του ενεργού...

Τα προβλήματα των γυναικών είναι συσσωρευτικά στο πέρασμα των τόσων αιώνων διάκρισης και καταπίεσης.

Η βοήθεια δε της πολιτείας γίνεται έμπρακτη όταν ενισχύεται και υλικά ο αγώνας του γυναικείου κινήματος.

Τρέχοντα κοινωνικά προβλήματα όπως της κακοποιημένης γυναίκας, της άνεργης, της μητέρας κ. άλ., για να δρομολογηθούν σε κάποιες λύσεις απαιτούν διάφορα μέτρα όπως κέντρα κακοποιημένων γυναικών, παιδικοί σταθμοί κ.α. που χρειάζονται χρήματα και τα χρήματα αυτά τα χρωστάει η πολιτεία στις γυναίκες. Παρά πέρα είναι ελλειπή τα προγράμματα για το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των γυναικών.

Με όλα αυτά δεν θα θέλαμε κατ'ουδένα τρόπο, η απαίτηση των γυναικών για αποτίμηση της αφανούς εργασίας των γυναικών στο ΑΕΠ, να νοηθεί σαν απαίτηση για μισθό της νοικοκυράς. Δεδομένου ότι η διαφωνία του γυναικείου κινήματος είναι εκφρασμένη στην θεσμοθέτηση των ρόλων και μάλιστα εκείνου της νοικοκυράς, που απλά σημαίνει το κλείσιμο της γυναίκας στο "βασίλειό της", το σπίτι της.

Τέλος, μόνο όταν η δουλειά των γυναικών συμπεριλαμβάνεται στο ΑΕΠ και στους άλλους οικονομικούς δείκτες μπορούμε να δούμε τι πραγματικά συμβαίνει στην οικονομία και να κάνουμε τις αλλαγές που χρειάζεται για να αποδοθεί δικαιοσύνη σε όλους.

Ελπίζουμε πως η Κυβέρνησή σας θα τιμήσει την υπογραφή της σχετικά με το άρθρο 120 του ΟΗΕ.

Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών

της μεταπολίτευσης, της επιδερμικής σοσιαλιστικής πολιτικοποίησης που πλημμύρισε την Ελλάδα. Σήμερα με τον ένα ή άλλο τρόπο η μεταπολίτευση και οι πολιτικές της φόρμες έχουν τελειώσει και το ζήτημα δεν είναι πια η επιστροφή στην παλιά καλή πολιτική της μεταπολίτευσης, αλλά το πέρασμα σε μια νέα αντίληψη της πολιτικής και των διαδικασιών κοινωνικοποίησης. Αυτοί οι αριστεροί και ακροαριστεροί ακόμα, που νοσταλγούν την χαμένη πολιτικοποίηση, δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν πως στην Ελλάδα πια η κοινωνία των πολιτών αναζητάει την αποδεύσμευσή της από το κράτος, τα κόμματα, την παλιά πολιτική που ήταν δεμένη μ΄ αυτή τη μόνιμη και διαρκή αναφορά στο κράτος. Οι άνθρωποι πλέον δεν περιμένουν τα πάντα από το κράτος ή την κατάληψή του, δεν έχουν μαζί του την παλιά σαδομαζοχιστική σχέση μίσους - αγάπης (ή τουλάχιστον δεν την έχουν στον ίδιο βαθμό)· υπάρχουν έξω και πέρα από το φόβο του χωροφύλακα ή την λατρεία για τον πρόεδρο.

Επομένως η μόνη πολιτική που μπορεί σήμερα να αποδώσει είναι μια πολιτική με τόνους διαφορετικούς, χωρίς το μεγάλο Π. Αυτό το νόημα το έπιασε η δεξιά και το προσάρμοσε στις ανάγκες της πολιτικής της ανόδου.

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ;

Αν η δεξιά ήταν ο μεγάλος κερδισμένος των εκλογών, αντίστοιχες κινήσεις παρατηρούνται και στο άλλο άκρο του φάσματος, στα αριστερά. Μετά την εκλογική ήττα του 1985 και τα οικονομικά μέτρα του Οκτωβρίου του '85 το ΚΚΕ κάνει μια μεγάλη απόπειρα εκσυγχρονισμού, που βέβαια συνδυάζεται με το πράσινο φως από τη Σοβιετική Ένωση. Το ΚΚΕ προσπαθεί να εκφράσει από τη μια την αντίθεση των αριστερών μαζών και τμημάτων της εργατικής τάξης με το ΠΑΣΟΚ και ταυτόχρονα να παρακολουθήσει την κοινωνική κίνηση, όπως και την αυξανόμενη αυτονομία της εκλογικής και κομματικής του βάσης.

Πιο συγκεκριμένα, το ΚΚΕ προσπαθεί να δημιουργήσει ένα κοινωνικό και πολιτικό πόλο, που αφού διαφοροποιηθεί έντονα από το ΠΑΣΟΚ είτε θα κατορθώσει να του επιβάλει την περιβόητη «αλλαγή πλεύσης» είτε στη χειρότερη περίπτωση θα συντηρήσει και θα διευρύνει τις δυνάμεις του. Επομένως ο τριπολισμός που εμφανίζεται στο κοινωνικό πεδίο, μετά την στροφή του ΠΑΣΟΚ και το χτύπημα στα εργατικά στρώματα, θα πρέπει να εκφραστεί και στο πολιτικό επίπεδο. Αυτό είναι το εγχείρημα του ΚΚΕ. Επί πλέον είναι υποχρεωμένο να παρακολουθήσει και την εξέλιξη της ιδεολογίας και των αντιλήψεων των μελών του, ιδιαίτερα των νεώτερων που είναι έντονα αντιπασοκικά. Η δημιουργία ενός αριστερού πόλου σημαίνει ανοίγματα προς όλες τις αριστερές δυνάμεις, ακόμα και του ΚΚΕ εσωτερικού, ακόμα και κομμάτια της παλιάς άκρας αριστεράς, όπως και εκείνες που αποδεσμεύονται από το ΠΑΣΟΚ. Αυτό το εγχείρημα του ΚΚΕ εξηγεί την πολιτική του όλη την τελευταία περίοδο και βέβαια την έκπληξη του δεύτερου γύρου των δημοτικών εκλογών όπου για πρώτη φορά αποτόλμησε την «αποδεύσμεση» των ψηφοφόρων του (που ούτως ή άλλως ήταν βέβαιο πως θα «αποδεσμεύονταν» μόνοι τους σε ένα σημαντικό ποσοστό, όπως έκαναν και σε άλλες πόλεις, παρά την «γραμμή»). Το ίδιο το ΚΚΕ υποχρεώνεται να πάρει υπ΄ όψη του την εξέλιξη των μελών και οπαδών του και για αυτό κατορθώνει να συγκρατήσει την πτώση του σε χαμηλότερα από το ΠΑΣΟΚ επίπεδα και να μπορεί να μιλάει για «νίκη»!

Το ΚΚΕ μιλάει μια γλώσσα πρωτόγνωρης αυτονομίας απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, ενώ ταυτόχρονα κάνει πρωτοφανή ανοίγματα στην υπόλοιπη αριστερά. Και γι΄ αυτό βλέπουμε δυνάμεις και της άκρας αριστεράς - είτε τροτσκιστικές είτε, ακόμα πιο χαρακτηριστικό, γύρω από το Σχολιαστή, το περιοδικό «Θέσεις» κλπ. που είναι από προέλευση και ευαισθησίες πιο κοντά στο εσωτερικό, να θεωρούν θετικό το άνοιγμα και την πολιτική του ΚΚΕ.

Όμως η «ανανέωση» αυτή εκτός από το ότι θάβει - οριστικά πλέον - το αρτηριοσκληρωτικό «κόμμα της ανανέωσης», δεν μπορεί να ξεπεράσει ένα ορισμένο επίπεδο πέρα από το οποίο το ΚΚΕ θα πάψει να είναι ΚΚΕ! Δεν μπορεί παρά να είναι ανανέωση στη μορφή και στην πολιτική έκφραση, δεν μπορεί να προχωρήσει βαθύτερα στην ουσία του. Κι΄ αυτό έχει να κάνει πριν απ΄ όλα με το όραμά του, το μοντέλο του και τις διεθνείς εξαρτήσεις του. Το ΚΚΕ δεν μπορεί να προτείνει άλλο μοντέλο εκτός από την κρατική διαχείριση ανατολικού τύπου. Η σχετική αυτονόμηση των ψηφοφόρων δεν μπορεί να μεταβληθεί σε αποδοχή της κοινωνικής αυτονομίας, δεν μπορεί να γίνει άρνηση του κρατίστικου μοντέλου. Και το κρατίστικο μοντέλο στην Ελλάδα καταρρέει μαζί με την διαχείριση του ΠΑΣΟΚ. Η απάντηση του ΚΚΕ και μιας εργατικής τάξης σε άμυνα - ιδιαίτερα δε της εργατικής αριστοκρατίας και γραφειοκρατίας - είναι όχι μια εναλλακτική - αυτοδιαχειριστική διέξοδος από την κρίση άλλα μια ολοκλήρωση του κρατισμού, που το ΠΑΣΟΚ οδήγησε μέχρι ένα σημείο και η «αριστερά» προτείνει να τραβηχτεί μέχρι το τέλος. Προφανώς μια τέτοια θέση έρχεται σε αντίθεση όχι μόνο με την άνοδο του νεο-φιλελευθερισμού, αλλά και με τις κοινωνικές διεργασίες που περιγράψαμε. Η σημερινή αριστερά στην Ελλάδα δεν μπορεί να αντέξει στην περίοδο που έχει αρχίσει αν δεν ανανεωθεί εκ βάθρων. Και εδώ βέβαια αυτή η δύναμη που θα μπορούσε να ανανεωθεί δεν είναι το μέχρι το μεδούλι κρατίστικο ΚΚΕ, αλλά προοπτικά μόνο ένα... ΠΑΣΟΚ που θα είχε περάσει στην αντιπολίτευση. Σήμερα όμως όσο είναι στην κυβέρνηση κάτι τέτοιο είναι αδύνατο. Η μοίρα του είναι η «Αυριανή», το «Έθνος» και η φυλλάδα του Γερονικολού.

Το εγχείρημα του ΚΚΕ είναι ακριβώς να διαχωριστεί από ένα ΠΑΣΟΚ σε κρίση ώστε να μπορέσει να εμποδίσει τις εξελίξεις που παρατηρήθηκαν στην Ευρώπη, δηλαδή την περιθωριοποίηση των κομμουνιστικών κομμάτων απέναντι στα σοσιαλιστικά, όπως πρόσφατα έγινε και στη Γαλλία. Το ΚΚΕ θέλει να οικοδομήσει έναν αριστερό πόλο που θα μπορέσει αύριο να αντισταθεί στην σοσιαλδημοκρατικοποίηση. Να πετύχει δηλαδή κάτι ανάλογο μ΄ αυτό που πέτυχε το Ιταλικό κομμουνιστικό κόμμα. Όμως αυτή η ελπίδα, δεν βασίζεται πουθενά. Γιατί το ΚΚΕ δεν έχει την ιστορική, κοινωνιολογική και θεωρητική βάση του ΚΚΙ. Και το ΠΑΣΟΚ δεν είναι Σοσιαλιστικό Κόμμα Ιταλίας. Ακόμα και στην περίπτωση της καθόλου απίθανης αποσύνθεσης του ΠΑΣΟΚ αν χάσει την εξουσία, το ΚΚΕ δεν έχει τα «φόντα» για να καλύψει το κενό. Η ανανέωσή του θα έπρεπε να πάει τόσο μακρυά ώστε να το φέρει σε αντιπαράθεση με το σοβιετικό μοντέλο, και κάτι τέτοιο ανήκει σήμερα στη σφαίρα της επιστημονικής φαντασίας. Έτσι λοιπόν όσοι σήμερα ποντάρουν στις δυνατότητες μετεξέλιξης του ΚΚΕ και της αριστεράς, ποντάρουν σε λάθος άλογο. Το ΚΚΕ μπορεί μόνο να επιβραδύνει και όχι να αποτρέψει την πτώση του, μαζί με όλες τις υπόλοιπες δυνάμεις της μεταπολιτευτικής αριστεράς.

Αντίθετα η ανανέωση της δεξιάς είναι ουσιαστική γιατί συμβαδίζει με την κοινωνική και πολιτικο-πολιτιστική κίνηση: Μεγαλύτερος ρόλος του ατόμου και της πρωτοβουλίας του, μεγαλύτερο βάρος στα άμεσα συμφέροντα και όχι στις γενικές ιδεολογίες κλπ. κλπ. Το ζήτημα βέβαια είναι πως αυτή η κοινωνική μετατόπιση «ερμηνεύεται» από την δεξιά με την νεο-φιλελεύθερη οικονομική λογική, την όξυνση της εκμετάλλευσης, της ανεργίας κλπ. Η μείωση του ρόλου του κράτους ερμηνεύεται σαν μείωση των δαπανών κοινωνικής πρόνοιας, σαν μείωση της προστασίας του περιβάλλοντος κλπ. κλπ.

Αυτή ακριβώς η «ερμηνεία» που δίνει η δεξιά στην άνοδο της κοινωνικής εντροπίας που σημαδεύει το τέλος των μεγάλων συλλογικών-κομματικών εγχειρημάτων της μεταπολίτευσης είναι και η παγίδα που στήνεται

μπροστά σε κάθε προοδευτική και ριζοσπαστική άποψη είναι η παγίδα που στέλνει ένα κομμάτι της παλιάς άκρας αριστεράς στην αγκαλιά του ΚΚΕ.

Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ

Πράγματι μπροστά σ' αυτή τη δεξιά επίθεση υιοθετείται μια αμυντική σκοπιά. Μιά σκοπιά υπεράσπισης των «κεκτημένων» απέναντι στην δεξιά επίθεση, τόσο της σημερινής ΠΑΣΟΚικής διαχείρισης, όσο ακόμα βαθύτερα της ίδιας της νεοδημοκρατικής δεξιάς που δυναμώνει απειλητικά. Αυτή η αμυντική οπτική, «της υπεράσπισης των κεκτημένων», οδηγεί αναπόφευκτα σε παγίδευση στα ιδεολογικά σχήματα και πρότυπα της αριστεράς, σε παγίδευση στο κρατικό μοντέλο της ετεροδιαχείρισης, σε αδυναμία κατανόησης της κοινωνικής αλλαγής που συντελείται. Το γεγονός δηλαδή ότι η άρνηση του παλιού τύπου της πολιτικής εμφανίζεται στο πολιτικό προσκήνιο μέσα από την άνοδο της δεξιάς οδηγεί πολλούς στο να ταυτίζουν αυτή την κοινωνική κίνηση με τη δεξιά και έτσι να παγιδεύονται όλο και βαθύτερα στα διλήμματα και τη λογική του ΚΚΕ. Απέναντι στο νεο-φιλελευθερισμό, κεϋνσιανισμός, απέναντι στην ιδιωτικοποίηση κρατικοποίηση, απέναντι στην λογική του αστικού πλουραλισμού, λογική του μονοκομματικού ολοκληρωτισμού κ.ο.κ. Αυτό είναι το σχήμα στο οποίο προσπαθούν να μας φυλακίσουν οι δυνάμεις του ολοκληρωτισμού και του νεο-φιλελευθερισμού.

Και πράγματι είναι δύσκολο να ξεφύγεις αν δεν μπορείς να απορρίψεις την αμυντική λογική. Είτε λοιπόν με την ατομική πρωτοβουλία και το κέρδος για να υπάρχει πλουραλιστική δημοκρατία είτε με τον κρατικό έλεγχο και την εξασφάλιση που όμως συνεπάγεται ολοκληρωτική διαχείριση. Διαλέγετε και παίρνετε.

Σήμερα, όταν η δεξιά εμφανίζεται σαν ο υπέρμαχος του ατόμου που συνθλίβεται από το βάρος της κρατικής μηχανής, το ζήτημα δεν είναι να αρνηθούμε την κοινωνική κίνηση που αρχίζει να εγκαταλείπει τον παραδοσιακό κρατισμό, αλλά υποδεχόμενοι αυτή την κίνηση να αρνηθούμε την δεξιά ερμηνεία της, που εξ' άλλου το ξέρουμε καλά δεν μπορεί να υπερβεί το σύγχρονο κράτος-Λεβιάθαν. Αντικρατική αυθεντικά μπορεί να είναι μια οπτική που δεν θεωρεί την ατομική πρωτοβουλία σαν κάτι το κακό - αντίθετα μάλιστα, μόνο που ταυτόχρονα δεν την βλέπει και σαν πηγή ατομικού κέρδους βασισμένου στην εκμετάλλευση. Μια οπτική που επειδή αρνείται τον ολοκληρωτισμό και υιοθετεί τον δημοκρατικό πλουραλισμό δεν σημαίνει ότι υιοθετεί την εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο και την καταστροφή της φύσης. Μια οπτική που επειδή αρνείται την καθολική κρατικοποίηση δεν σημαίνει ότι επιστρέφει στην ιδιωτικοποίηση, αλλά περνάει στην κοινωνική και κοινοτική αυτοδιαχείριση.

Η απάντηση στο δεξιό εγχείρημα δεν πρέπει να είναι η άμυνα στις παραδοσιακές θέσεις της αριστεράς, αλλά η υπερκέρασή του από τα «αριστερά», δηλαδή μέσα από την πρόταση ενός μοντέλου ισότητας και ελευθερίας, συλλογικότητας και ατομικής πρωτοβουλίας, μέσα από την απόδειξη πως **ο δήθεν φιλελευθερισμός της δεξιάς όχι μόνο σημαίνει βάθαιμα της εκμετάλλευσης, αλλά και διαιώνιση του κρατισμού.**

Απέναντι στον «αντικρατισμό» της δεξιάς δεν απαντάμε με τον αριστερό κρατισμό αλλά με έναν συνεπέστερο και αυθεντικό αντικρατισμό.

Απέναντι στο νέο στυλ πολιτικής που εγκαινίασε η δεξιά με τις δημοτικές εκλογές, δεν απαντάμε με κλαυθμούς για την «χαμένη πολιτικοποίηση» αλλά πατάμε στερεά πάνω στο έδαφος της «μοριακής» και αποϊδεολογικοποιημένης πολιτικής, που αφορά πιο συγκεκριμένα και άμεσα τα ίδια τα υποκείμενα. Το ζήτημα δεν είναι να νοσταλγούμε κάτι που πέρασε και καλώς έκανε, αλλά να οικοδομούμε.εμείς πάνω στο έδαφος της νέας κοινωνικής πραγματικότητας, των νέων πολιτικών και πολιτιστικών προτύπων που αναδύονται.

Δεν είμαστε εμείς που θα αναστήσουμε το κουφάρι της παλιάς αριστεράς και της ιδεολογίας της. Το ζήτημα είναι μια άλλη πρόταση, που να υπερβαίνει την παλιά αριστερά.

ΕΠΙΜΥΘΙΟ

Όταν ανέβηκε το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, καθώς και όλα τα επόμενα χρόνια, μέχρι το 1985, είχαμε βάλει ένα «στοίχημα». Λέγαμε και νοιώθαμε πως η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ ήταν η τελευταία μορφή της μεταπολίτευσης, νοώντας την μεταπολίτευση σαν μια περίοδο όπου το κοινωνικό και πολιτικό εκκρεμές πήγαινε προς τα αριστερά, μέσα στα πλαίσια του καθεστώτος, όντας μια εποχή ριζικής επαναδιευθέτησης τού συσχετισμού των ταξικών δυνάμεων, γι' αυτό και είχαμε ονομάσει **την μεταπολίτευση «οιωνεί επανάσταση».** Η διαχείριση ΠΑΣΟΚ οδηγώντας στα άκρα του το μεταπολιτευτικό κράτος-κρίση δεν ήταν δυνατό παρά να οδηγεί σε εξάντληση της μεταπολιτευτικής δυναμικής. **Σε ένα σχήμα όπου το εκκρεμές είτε θα γυρνούσε και πάλι προς τα πίσω, είτε θα πραγματοποιούνταν μια ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ υπέρβαση της μεταπολίτευσης.** Πάντως διαιώνιση του μεταπολιτευτικού συσχετισμού δυνάμεων αποκλειόταν. Σ' αυτές τις συνθήκες βάλαμε ένα «στοίχημα», και υπάρχει μάλιστα και ένα κείμενο με αυτό τον τίτλο. Να τραβήξουμε το εκκρεμές έξω από την τροχιά του, να θραύσει το μηχανισμό και τη δύναμη της αδράνειας που το τραβάει προς τα πίσω και να επιταχύνουμε - συνεχίζοντας την προς τα αριστερά κίνηση - μια επαναστατική διαδικασία. Ξέραμε πως το εγχείρημα από την άποψη των υποκειμενικών δυνατοτήτων ήταν σχεδόν απελπισμένο, όμως εφ' όσον υπήρχε ακόμα και μια μικρή τέτοια πιθανότητα θα έπρεπε να το τολμήσουμε. Να προσπαθήσουμε δηλαδή να δημιουργηθεί ένας εναλλακτικός πολιτικός πόλος που θα τραβούσε το εκκρεμές έξω από το πλαίσιό του. Σήμερα πιστεύουμε πως αυτή η πιθανότητα «παίχτηκε» οριστικά, δεν έχει καμμιά άμεση δυνατότητα. Η παλιά αριστερά θα συνεχίσει να φθίνει συλλήβδην, μέχρις ότου εμφανιστεί μια νέα εναλλακτική πρόταση που θα απαντήσει στην ανερχόμενη δεξιά. Και συνήθως έτσι συμβαίνει στην ιστορία. Κάτι το καινούργιο δεν μπορεί να αναπτυχθεί αν δεν εξαντληθούν οι δυνατότητες του παλισύ.

Στο εξής κάθε προσπάθεια να υπερκεραστεί άμεσα πολιτικά η συντηρητικοποίηση στο πολιτικό επίπεδο, οδηγεί αναπόφευκτα σε δύο επιλογές, είτε στο ΚΚΕ και την οικόσιτη αριστερά του, είτε στις ένοπλες ομάδες. Για μας - και το έχουμε εξηγήσει δια μακρών - και οι δύο επιλογές όχι μόνο δεν ταιριάζουν αλλά είναι και αναποτελεσματικές, δεν μπορούν να φέρουν καμμιά ουσιαστική αλλαγή στην καλύτερη περίπτωση, αν δεν κάνουν και ζημιά.

Γι' αυτό και δεν παίζουμε σ' αυτό το παιγνίδι. Πρέπει να ξαναρχίσουμε από την αρχή, από τις νέες κοινωνικές συμπεριφορές που αναδύονται. Πρέπει να αναδυθούμε πολιτικά μέσα από την ανάδυση νέων κοινωνικοπολιτικών υποκειμένων. Νέων συμπεριφορών. Οι δημοτικές εκλογές έδειξαν ότι πρέπει να βιαστούμε αφήνοντας την «υψηλή πολιτική» για εκείνους που μπορούν να την διεκπεραιώσουν. Η μεταπολίτευση τελείωσε, το αναγγέλλουμε εδώ και μερικά χρόνια. Πρέπει να τελειώσει και για μας σαν συμπεριφορά και πρακτική. Η δεξιά μοιάζει να προηγείται στην κατανόηση της νέας συγκυρίας. Εκεί πια είναι το νέο πεδίο της αντιπαράθεσης. Η μεταπολίτευση δεν «εκτροχιάστηκε» με μια επαναστατική απόπειρα, ξέμεινε από καύσιμα. Ας μη μείνουμε οι τελευταίοι που θα κατέβουν από το σταματημένο τραίνο.